

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร
REFLECTIONS OF THAI SOCIETY IN AWARDED SHORT STORIES
OF CHAMLONG FUNGCHOLJITR

YU KANYING

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
พ.ศ. 2562

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

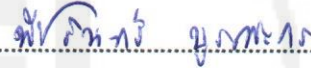
ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร
REFLECTIONS OF THAI SOCIETY IN AWARDED SHORT STORIES
OF CHAMLONG FUNGCHOLJITR

YU KANYING

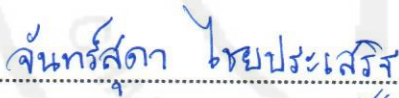
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ตรวจสอบและอนุมัติให้
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2562

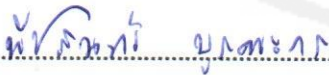
รองศาสตราจารย์ ดร.มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์
ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

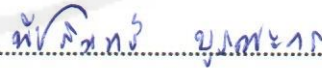
อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ
กรรมการ

อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
กรรมการ

อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

รองศาสตราจารย์อิสยา จันทรวิทยานุชิต
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิก สุนทรชัย
คณบดีคณะศิลปศาสตร์

ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝังชลจิตร

YU KANYING 616032

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: พิชรินทร์ บุรณะกร, ประ.ด.

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝังชลจิตร มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝังชลจิตร และเพื่อวิเคราะห์ปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝังชลจิตร โดยศึกษาวิเคราะห์รวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝังชลจิตร จำนวน 4 เล่ม รวม 48 เรื่อง และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝังชลจิตร สะท้อนภาพสังคมไทย 2 ด้าน ได้แก่ 1) ภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ พบว่า 1.1) ที่อยู่อาศัยของคนไทยในเมืองเป็นลักษณะทาวน์เฮ้าส์ ส่วนชนบทมีลักษณะเป็นบ้านหลังเดี่ยว 1.2) การประกอบอาชีพมีความหลากหลาย 1.3) การคมนาคมของไทยมีความพร้อมและสะดวกสบาย 1.4) จริยธรรม คนไทยมีจริยธรรมที่ดี คือ มีความกตัญญูและมีน้ำใจ 1.5) ครอบครัวไทยปัจจุบันมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น 2) ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม พบว่า 2.1) อาหารไทยมีความหลากหลายของรสชาติ 2.2) ค่านิยมคนไทยมีความนิยมการทำบุญ รักชาติ และรักพระมหากษัตริย์ 2.3) ศาสนานับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก 2.4) ประเพณีไทยที่พบ ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับสังคม ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ประเพณีท้องถิ่น และประเพณีหลวง 2.5) มารยาทไทย-การไหว้ เป็นเอกลักษณ์และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทย

ปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝังชลจิตร พบว่า ปัญหาสังคมไทยมี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาด้านการจราจร มีปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาอุบัติเหตุจากการผิดกฎจราจร และปัญหารถแท็กซี่ปฏิเสธผู้โดยสาร 2) ปัญหาครอบครัวไทย มีปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง ปัญหาการนอกใจคู่สมรส และปัญหาความยากจน 3) ปัญหาด้านการศึกษา มีปัญหาของนักเรียนและปัญหาของครูอาจารย์ 4) ปัญหาด้านอาชญากรรม มีปัญหาการล่องละเมิดทางเพศ ปัญหาการโจรกรรมทรัพย์สิน และปัญหาการทำร้ายร่างกาย 5) ปัญหาด้านการเมือง มีปัญหาทุจริตคอร์รัปชันและปัญหาสงครามสีเสื้อ 6) ปัญหาการเล่นการพนันมีผลกระทบต่อสังคมสูง ด้านแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทยค่อนข้างน้อยมีแนวทางการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุในการจราจร แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน แนวทางการแก้ไขปัญหาของนักเรียน แนวทางการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม และแนวทางการแก้ไขปัญหาสงครามสีเสื้อ ส่วนมากนักเขียนทิ้งปัญหาไว้ให้ผู้อ่านคิดหาแนวทางแก้ไขเอง ภาพสะท้อนสังคมดังกล่าวได้แสดงให้เห็นวิถีชีวิตของนักเขียนเกี่ยวกับสังคมที่อยู่กึ่งกลางระหว่างสังคมแบบเดิมกับสังคมสมัยใหม่ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปโดยยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เป็นอย่างดี ซึ่งแนวคิดนี้สัมพันธ์กับช่วงเวลาในยุคสมัยที่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็วมากขึ้น

คำสำคัญ: ภาพสะท้อน สังคมไทย เรื่องสั้น จำลอง ฝังชลจิตร

REFLECTIONS OF THAI SOCIETY IN AWARDED SHORT STORIES OF CHAMLONG FUNGCHOLJITR

YU KANYING 616032

MASTER OF ARTS (COMMUNICATIVE THAI AS A SECOND LANGUAGE)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: PATCHARIN BURANAKORN, Ph.D.

ABSTRACT

This research of Reflections of Thai Society in the Collections of Awarded Short Stories of Chamlong Fangcholjitr aimed to analyze the reflections of Thai society, social problems and the solutions presented in Chamlong Fangcholjitr's awarded short stories. Four books of collections of the writer's awarded short stories, including 48 stories, were studied, and the findings were reported as a descriptive analysis.

Reflections found in the study could be grouped into two areas, which were 1) ways of living and 2) the culture. Relating to ways of living, the writer reflected that most urban people lived in a townhouse, while rural people usually lived in a single house. The writer related to many carriers of people and the convenient transportation. The outstanding Thai ethic, gratitude and consideration, and the trend of a single family were also presented. For the culture, five aspects were mentioned, which were: the tasteful Thai food; Thai values of making merits, patriotism, and royalism; the major religion of Buddhism; Thai traditions of the public, lives, the local, and the royal court; and the Thai etiquette of "Wai", a unique way of paying respect to others, which is a heritage and identity of Thai people.

For social problems and the solutions in the short stories studied, six areas of problems were reflected, including 1) the serious struck of traffic; accidents caused by traffic rules offences; and passenger abundances by the taxi. 2) Family problems, which were abundant children; marital infidelity; and poverty. 3) Educational problems dealing with students and teachers. 4) Criminal problems, including sexual abuses; properties thefts; and bodily harms. 5) Political problems, which were corruptions and the colored-shirts protest. And 6) gambling, which highly affected the society. Dealing with the solutions, the writer mostly mentioned the problems and leaved the topics for readers to consider the ways out. However, some alternatives were suggested, such as traffic accidents; the problem of poverty; problems of students; criminal problems; and the colored-shirts protest. All reflections showed ideas of the writer toward the changing society from the old style to the modern one. The writer seemed agreeable with the rapidly changing society of the present days.

Keywords: reflections, Thai society, Short stories, Chamlong Fangcholjitr

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือจากอาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร ประธานหลักสูตรหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทย เป็นภาษาที่สอง และท่านยังเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่คอยช่วยให้ความรู้ คำปรึกษา และแนะนำ การแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์นี้ รวมถึงได้ให้กำลังใจเสมอมาจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จ สมบูรณ์ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณกรรมการสอบเค้าโครงและสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร และอาจารย์ ดร.จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ ที่ได้สละเวลาในการสอบเค้าโครงและสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้แนวคิดและข้อเสนอแนะที่เป็น ประโยชน์ในการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียว เฉลิมพระเกียรติ ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการเรียนและการดำรงชีวิตอยู่ในประเทศไทย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และ ZHONG LIN ที่ให้การสนับสนุนด้าน การศึกษา และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยในการมาศึกษาเล่าเรียนในประเทศไทย

สุดท้าย ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ทุก ๆ คนที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจอย่างดีในทุก ๆ ด้านมาโดยตลอด

YU KANYING

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ	7
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย	7
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสั้น	9
2.1.1 ความหมายของเรื่องสั้น	10
2.1.2 องค์ประกอบของเรื่องสั้น	10
2.1.3 ลักษณะของเรื่องสั้น	14
2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม	16
2.2.1 สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม	17
2.2.2 วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม	17
2.2.3 วรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคม	18
2.3 ความรู้เกี่ยวกับจำลอง ฝั่งชลจิตร	20
2.3.1 ประวัติของ จำลอง ฝั่งชลจิตร	20
2.3.2 ผลงานของ จำลอง ฝั่งชลจิตร	21
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมเรื่องสั้นกับสังคม	23
2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมทั่วไปกับสังคม	27

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของจำลอง ฝิ่งชลจิตร	30
2.4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสังคมไทย	33
บทที่ 3 ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝิ่งชลจิตร	
3.1 ภาพสะท้อนด้านชีวิตความเป็นอยู่	41
3.1.1 ที่อยู่อาศัย	42
3.1.2 การคมนาคม	44
3.1.3 จริยธรรม	47
3.1.4 ครอบครัวไทย	48
3.1.5 การประกอบอาชีพ	52
3.2 ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม	60
3.2.1 ประเพณี	60
3.2.2 ค่านิยม	69
3.2.3 อาหารไทย	74
3.2.4 ศาสนา	76
3.2.5 มารยาทไทย-การไหว้	78
บทที่ 4 ปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ปัญหาสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของ จำลอง ฝิ่งชลจิตร	
4.1 ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทย	86
4.1.1 ปัญหาการศึกษา	86
4.1.2 ปัญหาการจราจร	101
4.1.3 ปัญหาอาชญากรรม	107
4.1.4 ปัญหาครอบครัว	111
4.1.5 ปัญหาการเมือง	115
4.1.6 ปัญหาการพนัน	118
4.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมไทย	121
4.2.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาของนักเรียน	121
4.2.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนน	123

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม	123
4.2.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน	125
4.2.5 แนวทางการแก้ไขปัญหาสงครามสี่เส้า	126
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	129
5.2 อภิปรายผล	132
5.3 ข้อเสนอแนะ	134
บรรณานุกรม	135
ภาคผนวก	
เอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย	140
ประวัติผู้เขียน	141

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร	6
2	ผลงานจำลอง ฝั่งชลจิตรประเภทเรื่องสั้นที่พิมพ์รวมเล่ม	21
3	ผลงานจำลอง ฝั่งชลจิตรประเภทอื่น	22
4	เรื่องสั้นของจำลอง ฝั่งชลจิตรที่ได้รับการยกย่อง	22

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเรียนภาษาไทยนั้น มีความจำเป็นที่ต้องศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทยควบคู่ไปด้วย การศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทยทำให้ทราบถึงคติความเชื่อและค่านิยมของคนไทย สามารถทำให้ผู้เรียนชาวต่างชาติเข้าใจภาษาไทยได้มากขึ้น และใช้ภาษาหรือสื่อสารกับคนไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทยอย่างหนึ่งคือ การมองผ่านวรรณกรรมที่สะท้อนสภาพสังคม วรรณกรรมเป็นผลงานของนักเขียนอันเกิดจากการคิดและจินตนาการ แล้วเรียบเรียง นำมาบอกเล่า บันทึก หรือสื่อออกมาด้วยกลวิธีต่าง ๆ เพื่อให้เป็นประสบการณ์ของมนุษย์ คำว่า วรรณกรรม ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556 : 1100) ได้นิยามความหมายไว้ว่า “งานประพันธ์ บทประพันธ์ทุกชนิดทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง” จากนี้เห็นว่าวรรณกรรมมีความหมายกว้าง มีลักษณะที่หลากหลายและหลายรูปแบบรวมทั้งสารคดี นวนิยาย นิทาน และเรื่องสั้น เป็นต้น ททัยวรรณ ไชยะกุล (2544 : 6) กล่าวว่า “วรรณกรรมทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ (emotion) และจินตนาการ (imagination) คล้อยตามได้ วรรณกรรมที่มีศิลปะอาศัยองค์ประกอบรวมในแง่ความงดงามของภาษา เนื้อหา รูปแบบ และวิธีแต่งที่ผสมกลมกลืนกัน” ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่า วรรณกรรม คือภาษาศิลป์ที่สร้างจินตนาการ ให้อารมณ์ ให้ความรู้และความเพลิดเพลิน เป็นผลงานศิลปะที่แสดงออกด้วยการใช้ภาษา เพื่อการสื่อสารเรื่องราว ให้เข้าใจระหว่างมนุษย์

วรรณกรรม นอกจากให้ความรู้และความเพลิดเพลินแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงภาพสังคมอีกด้วย เนื่องจากว่า นักเขียนเป็นหน่วยหนึ่งในสังคม เนื้อหาหรือเรื่องราวของวรรณกรรม ย่อมมาจากประสบการณ์ทางสังคมของนักเขียน ดังที่ ตรีศิลป์ บุญขจร (2547 : 6) กล่าวว่า “สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือนักเขียน นักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา ปรัชญาและการเมือง” จากนี้เห็นได้ว่า วรรณกรรมได้รับอิทธิพลจากสังคมเกือบทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของชตฺสูณี สินธุสิงห์ (2550 : 53) กล่าวว่า “เราไม่อาจปฏิเสธอิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณคดีได้ อิทธิพลนี้แสดงออกให้เห็นได้ในสิ่งที่วรรณคดีสะท้อนออกมา หากอ่านวรรณคดีด้วยความพิถีพิถะ เราย่อมสำเนียงถึงอิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมที่มีส่วนกำหนดรูปแบบและเนื้อหาทางวรรณคดีนั้น ซึ่งมีทั้งด้านการเมืองการปกครอง สังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนค่านิยมและความคิด ความเชื่อทางศาสนา” ฉะนั้น สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม เนื่องจากว่านักเขียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ความรู้สึกนึกคิดและโลกทัศน์ของผู้เขียนย่อมมาจากทางสังคมเกือบทุกด้าน ทั้งด้านการเมืองการปกครอง ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและศาสนา

ตลอดจนค่านิยมสังคมต่าง ๆ เป็นต้น เนื้อหาหรือแนวคิดของนักเขียนถ่ายทอดออกมาจึงย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งสิ้น

วรรณกรรมมีความผูกพันกับสังคมอย่างแนบแน่น สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม แต่ในขณะเดียวกันวรรณกรรมก็มีอิทธิพลต่อสังคมด้วยเช่นกัน เนื่องจากวรรณกรรมเป็นงานสร้างสรรค์ของนักเขียน เป็นผลงานของสังคม และยังเป็นภาพสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่และสภาพสังคมในยุคสมัยนั้น ๆ อีกด้วย ดังที่ อิงอร สุพันธ์วณิช (2558ก : คำนำ) กล่าวว่า “วรรณกรรมกับสังคมนั้นแยกจากกันไม่ออก สมัยหนึ่ง ๆ สังคมเป็นอย่างไร วรรณกรรมก็จะสะท้อนออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน และวรรณกรรมจะสะท้อนทั้งความคิด ความเชื่อและความเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดยั้ง” นอกจากนี้ ตรีศิลป์ บุญขจร (2547 : 5) กล่าวว่า “วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม การสะท้อนสังคมของวรรณกรรมมิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทำนองเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ วรรณกรรมอาจสะท้อนสังคมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรม หมายถึง เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรม หมายถึง ค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน” ดังนั้น วรรณกรรมจึงเป็นภาพสะท้อนสังคม เปรียบเสมือนกระจกเงาสะท้อนให้เห็นถึงภาพสังคมทุกยุคทุกสมัยที่นักเขียนได้ถ่ายทอดไว้ในวรรณกรรมอย่างชัดเจน เหมือนกับภาพถ่ายชีวิตของยุคหนึ่ง ๆ อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และแต่ละยุคอาจมีความแตกต่างกันบ้าง แต่วรรณกรรมมักจะสะท้อนสังคมไว้อย่างชัดเจน ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม และมีหลากหลายรูปแบบทั้งรูปธรรมกับนามธรรม

ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมไม่สามารถแยกออกจากกันได้ นักเขียนและสังคมผลิตวรรณกรรมขึ้นมา วรรณกรรมและสังคมย่อมมีปฏิสัมพันธ์กัน ดังที่ พิชัย ศรีภูไฟ (2542 : 105) กล่าวว่า “มนุษย์เป็นผู้สร้างวรรณกรรมและได้บันทึกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมแต่ละยุคสมัย วรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคม วรรณกรรมมีอิทธิพลในการเสริมสร้างทัศนคติต่อบุคคลในสังคม ซึ่งอาจจะมีผลในการเปลี่ยนแปลงลักษณะสังคมได้” สอดคล้องกับความคิดของ สายทิพย์ นุกูลกิจ (2543 : 24) กล่าวว่า “วรรณกรรมเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดทัศนคติต่าง ๆ ไปสู่ประชาชน เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นกระจกเงาสะท้อนภาพสังคมไปสู่การเป็นโคมไฟส่องนำหนทางอยู่รอดของสังคม หรืออย่างที่กล่าวกันว่า เปลี่ยนจากยุค ‘เราจะไปไหนกัน’ มาเป็น ‘เราไปอย่างไรกัน’ วรรณกรรมจึงทำหน้าที่ ‘ชี้แนะ’ ผู้อ่าน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง วรรณกรรมมีอิทธิพลทางความคิดต่อผู้อ่านอย่างจริงจัง” ทั้งนี้ วรรณกรรมในปัจจุบันนี้ไม่เพียงให้ความบันเทิง ยังเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการต่อสู้กับชีวิตหรือการต่อสู้ทางการเมือง เพราะวรรณกรรมมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็นตัวกลางที่ถ่ายทอดทัศนคติต่าง ๆ ไปสู่ผู้คนในสังคม สามารถปลูกฝังค่านิยมของสังคม และมีอิทธิพลต่อระบบความคิด ความเชื่อของคนในสังคมอีกด้วย ดังนั้น วรรณกรรมและสังคมมีอิทธิพลต่อกัน

วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เนื่องจากว่านักเขียนเป็นสมาชิกในสังคมย่อมถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดไว้ในวรรณกรรม สังคมจึงมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม ขณะเดียวกันวรรณกรรมก็มีอิทธิพลต่อสังคม เพราะวรรณกรรมเป็นผลงานของสังคม มีบทบาทชี้นำสังคม ปลุกฝังค่านิยม ความเชื่อต่าง ๆ ให้แก่สังคม วรรณกรรมมักจะสะท้อนภาพสังคมอย่างชัดเจน ดังตัวอย่าง เช่น Shi Weihong (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของ งามพรรณ เวชชาชีวะ พบว่า วรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ สะท้อนภาพสังคมไทยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านชีวิตความเป็นอยู่ ด้านวัฒนธรรมไทย ด้านความเชื่อ ด้านครอบครัวไทย ด้านค่านิยม และด้านปัญหาสังคมไทย ผู้เขียนได้ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้อ่านในด้านคุณธรรม ความกตัญญูทศเวที ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร ความเมตตา ความรับผิดชอบ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ มีการกระตุ้นให้ผู้อ่านมีความเข้มแข็งและอดทนเพื่อต่อสู้กับโชคชะตาชีวิต สั่งสอนให้รักธรรมชาติ นอกจากนี้ งานเขียนเรื่องสั้นให้ประโยชน์ผู้อ่านในด้านความเพลิดเพลิน และยังทำให้เกิดแนวคิด มุมมอง หรือเห็นแนวทางแก้ไขปัญหาอีกด้วย ผู้อ่านสามารถนำไปปรับใช้กับชีวิตของตนได้ ดังที่ นิชาพร ยอดมณี (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้นของสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ : การนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์ พบว่า เรื่องสั้นของสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ มีการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์ 7 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านเสรีภาพ ด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง ด้านความต้องการทางเพศ ด้านคุณธรรม ด้านค่านิยมทางสังคม และด้านบทบาทในสังคม

วรรณกรรมนั้นมีหลากหลายประเภท แบ่งเป็นสารคดีและบันเทิงคดี สารคดี หมายถึง เรื่องที่เป็นจริง แต่บันเทิงคดี คือ เรื่องแต่ง บันเทิงคดีตามลักษณะการเขียนจะสามารถแบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่ เรื่องสั้น นวนิยาย และบทละครพูด สำหรับเรื่องสั้นมีลักษณะคล้ายนวนิยาย แต่มีขนาดสั้นกว่า โดยมีโครงเรื่องเดียวและไม่ซับซ้อน มีเหตุการณ์ในเรื่องและตัวละครน้อย เกิดจากนักเขียนนำประสบการณ์ทุก ๆ ที่ ทุก ๆ เวลาที่เกิดจากสังคมหรือความคิดของนักเขียนมาบันทึกและถ่ายทอดเพื่อให้เป็นประสบการณ์ของมนุษย์ ดังที่ สุทัศน์ วงศ์กระบอกถาวร (2550 : 3) กล่าวว่า “เรื่องสั้น หมายถึง วรรณกรรมร้อยแก้วประเภทบันเทิงคดีที่มีขนาดสั้น โครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีตัวละครน้อย ใช้ฉากและเวลาจำกัด การดำเนินเรื่องจะผูกติดอยู่กับแก่นเรื่องซึ่งมีเพียงประการเดียว ส่วนใหญ่แล้วเรื่องสั้นควรจะต้องเป็นเรื่องที่สามารถอ่านได้ต่อเนื่องจากต้นจนจบภายในช่วงเวลาเดียว และโดยทั่วไปใช้เวลาอ่านตั้งแต่ต้นจนจบรวดเดียวไม่น่าจะเกินหนึ่งชั่วโมง” ในปัจจุบัน ทุกคนใช้ชีวิตอย่างรวดเร็ว ทุกอย่างต้องแข่งกับเวลา ด้วยลักษณะของเรื่องสั้น ใช้เวลาในการอ่านไม่มาก จึงทำให้เรื่องสั้นได้รับความนิยมมาก ดังที่ พัทธจิรา จันทร์ดำ (2547 : 17) กล่าวว่า “ในวงการหนังสือปัจจุบันนี้ทั้งผู้จัดพิมพ์และผู้อ่านต่างให้ความสนใจต่อการประพันธ์ประเภทเรื่องสั้นเป็นพิเศษ มีผู้จัดพิมพ์หลายท่านรวบรวมเรื่องสั้นของนักเขียน เรื่องสั้นที่กำลังเป็นนิยมอยู่ในสมัยนี้และเรื่องสั้นของนักเขียนอาวุโสที่ล่วงลับไปแล้วพิมพ์ออกจำหน่ายอยู่เป็นประจำ” เรื่องสั้นได้รับความนิยมก็เพราะว่าเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่า การอ่าน

เรื่องสั้นไม่เพียงให้ความเพลิดเพลิน ยังสะท้อนให้เห็นถึงภาพสังคมอีกด้วย ดังที่ อุทัย ไชยานนท์ (2545 : 1) กล่าวว่า “เรื่องสั้นเป็นการเสนอเรื่องที่เกิดขึ้นใกล้ตัว โครงเรื่อง แก่นของเรื่องมุ่งแสดงเรื่องราวของชาติ สังคมในเมือง และชนบท แสดงให้เห็นสภาพชีวิตจริงในสังคมที่มนุษย์ต้องเผชิญ สภาพเศรษฐกิจ การเอารอดเอาเปรียบ การต่อสู้กับความยากจน ภัยธรรมชาติ และภัยจากมนุษย์ด้วยกัน” ด้วยเหตุนี้ เรื่องสั้น จึงเป็นเรื่องที่นำศึกษา

จำลอง ฝั่งชลจิตร เป็นนักเขียนวรรณกรรมปัจจุบันที่มีชื่อเสียง “จำลอง ฝั่งชลจิตร ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ พ.ศ. 2561 เพราะได้สร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรมมีประโยชน์ต่อสังคมและผู้อ่าน ตัวหนังสือแต่ละบรรทัดและภาษาของจำลอง ฝั่งชลจิตร กระตุกให้คิดและสร้างแรงบันดาลใจมากมาย” (“ 'จำลอง ฝั่งชลจิตร' นักเขียนใหญ่ผู้ไม่หยุดครีเอทีฟ” 2562 : ออนไลน์) จำลอง ฝั่งชลจิตรหลงใหลศิลปะการเขียนเรื่องสั้นอย่างมาก เริ่มเขียนหนังสือครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2518 และ พ.ศ. 2521 ก็เริ่มมีผลงานตีพิมพ์ตามหนังสือพิมพ์ และนิตยสารต่าง ๆ กระทั่ง พ.ศ. 2523 ได้มีผลงานรวมเล่มครั้งแรกในชื่อ “รวมเรื่องสั้น กองคาราวาน” ตลอดระยะเวลากว่า 40 ปีบนเส้นทางนักเขียน จำลอง ฝั่งชลจิตร ได้สร้างสรรค์ผลงานคุณภาพให้แก่ผู้อ่านอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องสั้น รวมเล่มจำนวน 16 เล่ม ผลงานเล่มเด่นที่ได้รับรางวัล ได้แก่ ‘ลิกอร์ พวกเขาเปลี่ยนไป’ ชนะเลิศรางวัลเชว่นบุคควอร์ด ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2548 ‘เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า’ เข้ารอบสุดท้ายรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2551 และได้รับรางวัลชมเชย สพฐ. พ.ศ. 2551 ‘เรื่อง ผม เล่า’ ได้รับรางวัลชมเชย สพฐ. พ.ศ. 2558 และ ‘เมือง บ้าน ผม’ ได้รับรางวัลชมเชย สพฐ. พ.ศ. 2560 จำลอง ฝั่งชลจิตรเป็นนักเขียนที่คนในวงการและคนไทยยอมรับฝีมือการแต่งเรื่องสั้น เห็นได้จากการเข้ารอบสุดท้ายรางวัลซีไรต์มากถึง 5 ครั้ง ได้แก่ ‘เมืองน่าอยู่’ ‘คาร์บูรเซล’ ‘ลิกอร์ พวกเขาเปลี่ยนไป’ ‘เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า’ ‘เรื่อง ผม เล่า’ เข้ารอบสุดท้ายรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2542, 2543, 2548, 2551 และ 2557 ตามลำดับ เรื่องสั้นของจำลอง ฝั่งชลจิตร เป็นเรื่องสั้นที่ผู้คนรู้จัก และได้รับการยอมรับในฝีมือลายมือในฐานะนักเขียนเรื่องสั้นระดับแถวหน้าของเมืองไทยคนหนึ่ง ภายใต้การถ่ายทอดเรื่องราวของสังคมอย่างตรงไปตรงมา เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของเขา

เมื่อปี พ.ศ. 2553 คณะกรรมการมูลนิธิรพีพร คัดเลือกจำลอง ฝั่งชลจิตรให้รับรางวัลรพีพร นักเขียนที่มีสิทธิ์ได้รับรางวัลรพีพร มีคุณสมบัติต่อไปนี้ คือ เป็นนักเขียนคุณภาพ มีผลงานเป็นที่รู้จักในวงการพอสมควร มีผลงานแสดงชัดเจนว่าเป็นผู้สร้างสรรค์งานเพื่อสังคม มิใช่เพื่อความบันเทิงอย่างเดียว และเป็นนักเขียนอิสระ (“เรื่องเด่นประเด็นดัง-‘ลอง เรื่องสั้น’...จำลอง ฝั่งชลจิตรนักเขียนรางวัล ‘รพีพร’ ปี 2553” 2553 : ออนไลน์) จากนี้เห็นได้ว่าจำลอง ฝั่งชลจิตร เป็นนักเขียนที่รู้จักแพร่หลายพอสมควร และเป็นนักเขียนคุณภาพที่มีผลงานเป็นที่รู้จักในวงการพอสมควร มีผลงานแสดงชัดเจนว่าเป็นผู้สร้างสรรค์งานเพื่อสังคม วรรณกรรมของจำลอง ฝั่งชลจิตรมิใช่เพื่อความบันเทิงอย่างเดียว

ยังสะท้อนให้เห็นถึงทั้งภาพสังคมเมืองและภาพสังคมชนบทอีกด้วย เห็นได้จากบทวิจารณ์ที่ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล (2536 : 158) กล่าวว่า “งานของจำลองได้สะท้อนปัญหาทางจิตของคนชั้นกลางใน กรุงเทพฯ ไว้อย่างแจ่มชัด ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งจะเป็นเพราะว่าตัวผู้เขียนเองเป็นสมาชิกใหม่ที่เพิ่งเข้ามา สบพบจากต่างจังหวัด ภาพของวิถีชีวิตอีกแบบหนึ่งยังคงสดเขียนอยู่ในความทรงจำของเขา และมันได้ กลายเป็นภาพเปรียบเทียบกับสถานภาพที่ต้องเผชิญอยู่ในปัจจุบัน” ฉะนั้น จำลอง ฝั่งชลจิตร สังคม และวรรณกรรมของเขาก็ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ นอกจากนี้ โสภิญญา รัตตะภูมิกัญญา (2541) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์โลกทัศน์ในวรรณกรรมของจำลอง ฝั่งชลจิตร พบว่า ผู้เขียนแสดง โลกทัศน์ไว้ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ อาชีพ ธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อม การศึกษา และค่านิยม ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโลกทัศน์ของจำลอง ฝั่งชลจิตร กับสังคม พบว่า ผู้เขียนสะท้อนไว้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเมืองการปกครอง การศึกษา และการดำเนินชีวิตของ บุคคลในสังคม วรรณกรรมของจำลอง ฝั่งชลจิตร เป็นวรรณกรรมที่มีค่าต่อสังคม ผู้อ่านสามารถนำ โลกทัศน์ของผู้เขียนไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหาบางประการในสังคมได้

จากดังที่กล่าวมาข้างต้น จำลอง ฝั่งชลจิตร เป็นนักเขียนที่เชี่ยวชาญการแต่งเรื่องสั้น เรื่องสั้น ของจำลอง ฝั่งชลจิตรมีการถ่ายทอดเรื่องราวของสังคมไทยอย่างตรงไปตรงมา ไม่ใช่เพียงเพื่อความบันเทิงอย่างเดียว ยังสะท้อนให้เห็นถึงภาพสังคมไทยในเรื่องสั้นไว้อย่างชัดเจน และทำให้ผู้อ่าน สามารถเรียนรู้ วัฒนธรรม ประเพณี การเมือง และเศรษฐกิจของไทยได้อย่างมากมาย นอกจากนี้ ยังนำเสนอปัญหาสังคมและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไว้ในเรื่องสั้นอีกด้วย ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติ ที่ศึกษาสาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยใน รวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตรเพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร และวิเคราะห์ปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทย ในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับ รางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ประการ ดังนี้

1.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม

วรรณกรรมมีความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมอย่างแยกกันไม่ออก ความสัมพันธ์วรรณกรรมและสังคมเปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นถึงภาพสังคมของทุกยุคทุกสมัยอย่างชัดเจนไม่ทางตรงก็ทางอ้อม เนื่องจากว่านักเขียนเป็นส่วนหนึ่งในสังคม วรรณกรรมเป็นงานเขียนที่นักเขียนนำสิ่งที่สนใจ เหตุการณ์สำคัญในสังคม หรือประสบการณ์ของตนสร้างสรรค์ขึ้นมา แม้ว่าเป็นเรื่องแต่งก็จริง แต่ย่อมมีภาพสังคมจริงอยู่ด้วยเสมอ อาจจะเป็นวัฒนธรรม ประเพณี การเมือง หรือเศรษฐกิจ เป็นต้น ทั้งนี้วรรณกรรมก็สะท้อนให้ผู้อ่านเห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยม หรือด้านต่าง ๆ ของสังคมด้วยเช่นกัน

1.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาสังคมไทย

ปัญหาสังคมไทย หมายถึง ภาวะใด ๆ ในสังคมที่คนไทยจำนวนมากถือว่าเป็นสิ่งที่ผิดปกติและไม่เห็นด้วย รู้สึกว่าไม่สบายใจ และต้องการมีการแก้ไขให้กลับคืนสู่สภาวะปกติ เช่น ปัญหาด้านการเมือง ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม และ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และสังคม เป็นต้น เพื่อให้สังคมดำเนินไปอย่างราบรื่น สังคมก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนและหาวิธีการแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต้องพยายามหาทางควบคุม เพื่อให้ความเป็นระเบียบเรียบร้อยกลับคืนมา

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษารวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร จำนวน 4 เล่ม รวม 48 เรื่อง ดังนี้

ตารางที่ 1 รวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร

ลำดับ	พ.ศ.	รางวัล	ชื่อหนังสือ	จำนวนเรื่อง
1	พ.ศ. 2548	ชนะเลิศรางวัลเซเว่นบุ๊ค อวอร์ด ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2548	ลิกอร์ พวกเขาเปลี่ยนไป	9 เรื่อง
2	พ.ศ. 2550	รางวัลชมเชย สพฐ. พ.ศ. 2551	เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า	15 เรื่อง
3	พ.ศ. 2557	รางวัลชมเชย สพฐ. พ.ศ. 2558	เรื่อง ผม เล่า	9 เรื่อง
4	พ.ศ. 2559	รางวัลชมเชย สพฐ. พ.ศ. 2560	เมือง บ้าน ผม	15 เรื่อง

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภาพสะท้อนสังคม หมายถึง ลักษณะหรือสภาวะของสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรม เช่น ภาพสะท้อนด้านชีวิตความเป็นอยู่อย่างการดำรงชีวิตและการอยู่อาศัยของคนในสังคม ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรมอย่างค่านิยม ศาสนา ประเพณี เป็นต้น ภาพสะท้อนปัญหาสังคมอย่างปัญหาครอบครัว การเมือง สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ส่วนภาพสะท้อนแนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมอย่างแนวทางการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนนและแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นต้น คือ สภาวะของสังคมที่นักเขียนได้ถ่ายทอดไว้ในวรรณกรรม

2. สังคมไทย หมายถึง กลุ่มชนชาติที่อาศัยอยู่ร่วมกันในประเทศไทย โดยมีวัฒนธรรมไทยเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต มีขนบธรรมเนียมประเพณีแบบไทย มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่แตกต่างจากสังคมอื่น เช่น ภาษา การแต่งกาย ความเชื่อ มารยาท อาหารการกิน วิธีการดำเนินชีวิต เป็นต้น

3. เรื่องสั้น หมายถึง วรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีร้อยแก้วขนาดสั้น มีลักษณะคล้ายนวนิยายแต่สั้นกว่า โดยมีเหตุการณ์ในเรื่องและตัวละครน้อยเกิดจากนักเขียนนำประสบการณ์ทุก ๆ ที่ทุก ๆ เวลาที่เกิดจากสังคมหรือความคิดของนักเขียนมาบันทึกและถ่ายทอดเพื่อให้เป็นประสบการณ์มนุษย์ชาติ

4. ปัญหาสังคม หมายถึง ภาวะอย่างหนึ่งที่กระทบการเตือนต่อบุคคลจำนวนมากพอสมควร สถานการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมของคนจำนวนมากในสังคม มีผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิดของคนส่วนใหญ่ในสังคม ซึ่งนำไปสู่ความรู้สึกที่ไม่ยอมรับและไม่พอใจต่อเหตุการณ์นั้น

5. แนวทางแก้ไขปัญหาสังคม หมายถึง แนวทางการป้องกันและการแก้ไขปัญหา เพื่อให้สถานการณ์นั้นสอดคล้องกับค่านิยมของคนจำนวนมากในสังคม แนวทางการแก้ไขปัญหาคควรเริ่มจากการสร้างค่านิยมการให้เกียรติกันและกันในสังคม สร้างความสมานฉันท์ในสังคมจะเป็นทางออกที่ดีให้กับสังคมที่มีการแตกแยกด้านความคิดและใช้ความรุนแรงเข้าประหัดประหารกัน โดยเน้นการติดต่อสื่อสารระหว่างกันผ่านทาง การประชุม สัมมนา และการทำกิจกรรมเพื่อสังคมร่วมกัน รวมทั้งร่วมกันสร้างค่านิยมการยอมรับความแตกต่างด้านความคิดเห็นของบุคคลอื่น

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และวิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรม (Textual Analysis) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

2. ศึกษาและรวบรวมหนังสือรวมเรื่องสั้นของจำลอง ฝั่งชลจิตรทุกเล่ม

3. คัดเลือกหนังสือที่ต้องการนำมาวิเคราะห์จากรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร มีทั้งหมดจำนวน 4 เล่ม ได้แก่ “ลิกอร์ พวกเขาเปลี่ยนไป” “เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า” “เรื่อง ผม เล่า” และ “เมือง บ้าน ผม”

4. ศึกษาหนังสือรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร จำนวน 4 เล่ม
5. วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร
6. วิเคราะห์ปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร
7. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจภาพสะท้อนสังคมไทยที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร
2. ทำให้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาสังคมไทยและแนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมไทยที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร
3. ทำให้ผู้อ่านสามารถนำความรู้เกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมไทยจากรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตด้วยความเข้าใจสังคมไทย และใช้รักษาความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมไทยได้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวិเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยจากรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ โดยได้รวบรวมและจัดเป็นหัวข้อ ดังต่อไปนี้

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสั้น

2.1.1 ความหมายของเรื่องสั้น

2.1.2 องค์ประกอบของเรื่องสั้น

2.1.3 ลักษณะและประเภทของเรื่องสั้น

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

2.2.1 สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม

2.2.2 วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม

2.2.3 วรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคม

2.3 ความรู้เกี่ยวกับจำลอง ฝั่งชลจิตร

2.3.1 ประวัติของ จำลอง ฝั่งชลจิตร

2.3.2 ผลงานของ จำลอง ฝั่งชลจิตร

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมเรื่องสั้นกับสังคม

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมทั่วไปกับสังคม

2.4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของจำลอง ฝั่งชลจิตร

2.4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสังคมไทย

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสั้น

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสั้นอย่างถูกต้อง เพื่อนำไปศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร ผู้วิจัยได้ศึกษา ความหมายของ เรื่องสั้น องค์ประกอบของเรื่องสั้น และลักษณะของเรื่องสั้น โดยมีเนื้อหาและรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 ความหมายของเรื่องสั้น

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของเรื่องสั้นไว้ดังนี้

ยูวาส์ (ประทีประเสน) ชัยศิลป์วัฒนา (2559 : 5-6) กล่าวว่า เรื่องสั้น คือ งานประพันธ์ร้อยแก้วที่ผู้แต่งเขียนขึ้นจากจินตนาการ จากความประทับใจหรือจากความตระหนักรู้บางอย่าง เพื่อแสดงความคิดและทัศนคติเกี่ยวกับชีวิตและอื่น ๆ เรื่องสั้นมีทั้งเรื่องสั้นขนาดสั้นและเรื่องสั้นขนาดยาว มีความยาวตั้งแต่ 55 จนถึง 15,000 คำ ด้วยเหตุที่เรื่องสั้นมีความยาวเป็นคำจำกัดเรื่องสั้นจึงมีเอกภาพ เนื้อเรื่องมีความเข้มข้นและไม่ซับซ้อนจนเกินไป เสนอแก่นเรื่องเดียว ดำเนินเรื่องอย่างกระชับและรวดเร็ว คัดเลือกเหตุการณ์ที่จะนำมาผูกเป็นเรื่องราวมาเป็นอย่างดี

โอบส์ แก้วจำปา (2556 : 77) กล่าวว่า เรื่องสั้น เป็นงานเขียนประเภทบันเทิงคดี เช่นเดียวกับนวนิยาย ที่ไทยเราพัฒนามากจากการเขียนของชาวยุโรป ที่เรียกกันว่า Novel หรือ Novella ในภาษาโรมัน หากมีขนาดสั้น เรียกว่าเรื่องสั้น (Short story)

ศิวกันท์ ปทุมสูติ (2553 : 159) กล่าวว่า เรื่องสั้นเป็นงานเขียนประเภทบันเทิงคดี มีลักษณะคล้ายกับนวนิยายแต่สั้นกว่า เรื่องสั้น คือ วิกฤตการณ์ที่เหตุสัมพันธ์ต่อเนื่องไปสู่ผล ซึ่งเรียกว่าจุดสุดยอดของเรื่อง มีลักษณะการดำเนินเรื่องที่มีจุดหมายอย่างเดียว มีผลอย่างเดียว ใช้เวลาในการเดินเรื่องรวดเร็ว มีทั้งเรื่องสั้นขนาดสั้นและเรื่องสั้นขนาดยาว มีโครงเรื่อง ตัวละคร ฉากและบทสนทนาที่รัดกุมกระชับ ไม่มีรายละเอียดมากนัก

สุจิตรา จรจิตร (2547 : 84) กล่าวว่า เรื่องสั้นเป็นเรื่องเล่าที่ผู้ประพันธ์สมมติตัวละคร เหตุการณ์ และสถานที่ขึ้น แล้วนำมาผูกต่อเนื่องกันเข้า เรื่องสั้นควรเป็นเรื่องที่ประหยัดในทุก ๆ อย่าง คือ ตัวละคร เหตุการณ์ ความยาว และเวลาในการอ่าน

อุทัย ไชยานนท์ (2545 : คำนำ) กล่าวว่า เรื่องสั้นเป็นงานเขียนประเภทร้อยแก้ว การดำเนินเรื่องรวดเร็วกระชับรัดกุม เนื้อเรื่องสนุกสนานชวนให้น่าติดตาม ในการเขียนเรื่องสั้นแต่ละเรื่องผู้เขียนต้องการเสนอแนวคิดต่อผู้อ่านเพียงประการเดียว จึงทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องได้ถูกต้อง ไม่สับสนกับเนื้อเรื่อง

สรุปได้ว่า เรื่องสั้น คือ วรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีร้อยแก้วขนาดสั้น มีลักษณะคล้ายนวนิยาย แต่สั้นกว่า โดยมีเหตุการณ์ในเรื่องและตัวละครน้อย ใช้คำและเวลาจำกัด การดำเนินเรื่องรวดเร็ว เกิดจากนักเขียน นำประสบการณ์ทุก ๆ ที่ ทุก ๆ เวลาที่เกิดจากสังคมหรือความคิดของนักเขียนมาบันทึกและถ่ายทอดเพื่อให้เป็นประสบการณ์มนุษย์

2.1.2 องค์ประกอบของเรื่องสั้น

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเรื่องสั้นไว้ดังนี้

โอบส์ แก้วจำปา (2556 : 78-79) กล่าวว่า การเขียนเรื่องสั้นต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

1) แนวคิดสำคัญ หรือ แก่นเรื่อง (Theme) หมายถึง เจตนาของผู้เขียนที่ต้องการให้ผู้อ่านรับรู้เรื่องเดียว มีเพียงหนึ่งเจตนาเท่านั้น แต่ต้องเป็นความคิดที่สร้างสรรค์ (Creative) แปลกใหม่ มีคุณค่า

2) โครงเรื่อง (Plot) คือ ศิลปะในการลำดับเรื่องราวที่ผู้เขียนกำหนดขึ้น ซึ่งประกอบด้วย ส่วนต่าง ๆ คือ 2.1) จุดเปิดเรื่อง เป็นส่วนเริ่มต้นการนำเสนอเรื่อง ผู้เขียนต้องเลือกวิธีที่เหมาะสมกับแนวคิด เนื้อเรื่อง (Story) และความสนใจของผู้อ่าน ซึ่งมีวิธีเปิดเรื่องอยู่หลายวิธีด้วยกัน เช่น เปิดด้วยการบรรยายฉาก บรรยายลักษณะตัวละคร พงศาวดารตัวละครบทสนทนา ฯลฯ 2.2) จุดสร้างปมปัญหา คือ ส่วนที่ผู้เขียนดำเนินเรื่องเพื่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในเรื่อง ซึ่งเรื่องสั้นที่ดีต้องเป็นความขัดแย้งที่แปลกใหม่ น่าสนใจ ในเรื่องสั้นความขัดแย้งต้องมีไม่มาก อาจจะมีเพียงอย่างเดียว 2.3) จุดสุดขีด (Climax) คือ ส่วนที่ผู้เขียนสร้างปมปัญหาจนถึงที่สุดของปัญหา ก่อนที่ปัญหาจะคลี่คลาย หรือเปิดเผยออกมา ซึ่งต้องเป็นจุดที่ทำให้ผู้อ่านตื่นเต้นและเกิดอารมณ์ร่วมมากที่สุด ผู้เขียนต้องเขียนให้แบบยลชวนติดตาม 2.4) จุดคลี่คลายปม คือ ส่วนที่ปมปัญหาถูกคลี่คลาย เปิดเผยให้เห็นว่าแท้จริงปัญหานั้นเกิดจากอะไร ที่ไหน อย่างไร 2.5) จุดปิดเรื่อง คือ จุดสุดท้ายของเรื่อง หรือการจบเรื่อง เมื่อเรื่อง (Story) ได้สื่อเจตนาของผู้เขียนได้ครบกระบวนการแล้ว ผู้เขียนสามารถเลือกวิธีปิดเรื่อง ได้สองลักษณะ คือ แบบ Happy Ending และ Sad Ending ซึ่งมีศิลปะในการปิดเรื่องหลายวิธี

3) ตัวละคร (Characters) คือ สิ่งที่ผู้เขียนกำหนดขึ้นจากจินตนาการ อาจเป็น คน สัตว์ สิ่งของ ต้นไม้ก็ได้ เพื่อเป็นส่วนนำเสนอความคิดของผู้เขียน ในลักษณะของบทบาทบุคลิกภาพ พงศาวดาร หน้าทีในท้องเรื่อง เป็นฉาก ฯลฯ ตลอดจนมีหน้าที่ดำเนินเรื่อง ซึ่งสามารถจัดลำดับความสำคัญได้ดังนี้ 3.1) ตัวเอก หมายถึง ตัวละครที่มีหน้าที่ในท้องเรื่องมากที่สุด หรือเป็นตัวหลักที่ทำหน้าที่นำเสนอความคิดของผู้เขียน อาจเป็นตัวดี หรือตัวร้าย ก็ได้ 3.2) ตัวรอง หมายถึง ตัวละครที่ทำหน้าที่ในท้องเรื่องรองลงมาจากตัวเอก แต่มีหน้าที่ช่วยเสริมให้แนวคิดผู้เขียนชัดเจน และมีเหตุผล หรือเป็นลักษณะสนับสนุนแนวคิดสำคัญ เป็นต้น 3.3) ตัวประกอบ หมายถึง ตัวละครที่ผู้เขียนสร้างขึ้นมากเพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนพฤติกรรมหรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อสนับสนุนความคิดสำคัญหรือแก่นเรื่องให้ชัดเจน

4) ฉาก (Setting) เป็นสิ่งที่ผู้เขียนสมมุติขึ้นเพื่อให้เกิดความสมจริง ซึ่งบางเรื่องผู้เขียนสร้างขึ้นให้มีบทบาทในท้องเรื่อง เช่น เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดปมปัญหา เป็นส่วนคลี่คลายปม ฯลฯ ซึ่งได้แก่ สภาพแวดล้อมทางสังคม การปกครอง การเมือง วิทยาศาสตร์ ภูมิอากาศ เป็นต้น

5) บทสนทนา คือ ถ้อยคำที่ผู้เขียนสมมุติให้ตัวละครเจรจากัน ซึ่งมีลักษณะที่สมจริง และมีความลึกซึ้ง คมคาย สามารถสนับสนุนความคิดสำคัญชัดเจน และสร้างความน่าสนใจแก่ผู้อ่าน

สุทัศน์ วงศ์กระบอกถาวร (2550 : 3) กล่าวว่า องค์ประกอบของเรื่องสั้นสามารถแบ่งออกตามโครงสร้างได้ 6 ลักษณะดังนี้ 1) โครงเรื่อง 2) แก่นเรื่อง 3) ตัวละคร 4) บทสนทนา 5) มุมมอง 6) ฉาก-บรรยายภาพ

บุญยเสนอ ตรวิเศษ (2550 : 159) กล่าวว่า วรรณกรรมบันเทิงคดีประเภทเรื่องเล่าไม่ว่าจะเป็นนวนิยายหรือเรื่องสั้นต่างประกอบด้วยโครงสร้างหรือองค์ประกอบหลาย ๆ ส่วนที่มี

ความสัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผล และมีความหมายต่อภาพรวมของเรื่องทั้งหมด โดยปกติแล้วทั้งนวนิยาย และเรื่องสั้นมักจะมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ ๆ คือ โครงเรื่อง (Plot) ตัวละคร (Characters) แก่นเรื่อง (Theme) ฉากและสถานที่ (Setting) กลวิธีในการเล่าเรื่องหรือมุมมอง (Point of view) และลีลาท่าทีของผู้แต่งและการใช้ภาษา (Style And Language)

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543 : 161-163) กล่าวว่า เรื่องสั้นมีส่วนประกอบของเรื่องทำนองเดียวกับเรื่องบันเทิงคดีประเภทอื่น ๆ คือ ประกอบด้วยแก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก และบรรยากาศ ดังนี้

1) แก่นเรื่อง คือ แนวความคิดหรือจุดสำคัญของเรื่องที่คุณแต่งมุ่งจะสื่อให้ผู้อ่านทราบ แต่เนื่องจากเรื่องสั้นมีขนาดจำกัด เรื่องสั้นจึงมีแก่นเรื่องเพียงแก่นเดียว หรือมุ่งสะท้อนแนวคิดของคุณแต่งเพียงประการเดียว เช่น ชี้ให้เห็นความแปลกประหลาดเพียงเรื่องเดียว หรือแสดงอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว หรือแสดงชีวิตในแง่มุมที่แปลกเพียงแง่เดียว หรือเผยทัศนะของคุณแต่งเพียงข้อเดียว เป็นต้น

2) โครงเรื่อง คือ เค้าโครงเรื่องที่คุณแต่งกำหนดไว้ก่อนว่าจะแต่งเรื่องไปในทำนองใด จึงจะสามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามเรื่องอย่างตื่นตัวและกระหายใคร่รู้ไปได้ตลอดทั้งเรื่อง โครงเรื่องที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องอาศัยกลวิธีการผูกปม (Complication) การคลายปม (Denouement) และการหน่วงเรื่อง (Suspense) ตลอดจนกลวิธีการเปิดเรื่อง การปิดเรื่อง และกลวิธีการดำเนินเรื่องที่ดีของคุณแต่ง และกลวิธีการผูกปมที่ดีนั้นจะต้องประกอบด้วยข้อขัดแย้ง (Conflict) อุปสรรค (Obstacles) และการต่อสู้ (Struggle) ด้วย

3) ตัวละคร คือ ผู้แสดงบทบาทสมมุติตามที่ผู้แต่งกำหนด โดยทั่วไปผู้แต่งมักกำหนดให้ตัวละครในเรื่องสั้นมีน้อยตัว เพราะเรื่องสั้นมุ่งแสดงแก่นของเรื่องเพียงแก่นเดียวหรือมุ่งแสดงผลของเรื่องเพียงข้อเดียว ฉะนั้นเพื่อให้เรื่องดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางได้เร็วที่สุด ผู้แต่งจึงนิยมสร้างตัวละครให้มีน้อยตัว คือ มีตัวละครเอกเพียงหนึ่งหรือสองตัว และมีตัวละครประกอบที่เป็นประโยชน์ต่อเรื่องจริง ๆ อีก 2-3 ตัวเท่านั้น

4) บทสนทนา คือ ถ้อยคำที่ตัวละครใช้พูดจาโต้ตอบกัน บทสนทนาอาจมีประโยชน์ต่อการเขียนเรื่องสั้น เพราะช่วยทำให้เรื่องดำเนินคืบหน้าไปได้โดยผู้แต่งไม่ต้องอธิบายความให้ยืดเยื้อ ช่วยสะท้อนบุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของตัวละคร หรือช่วยสร้างบรรยากาศของเรื่องให้เป็นไปตามธรรมชาติ และพร้อมกันนี้ก็อาจช่วยหลีกเลี่ยงความซ้ำซากของการบรรยายไปในตัวด้วย

5) ฉาก คือ สถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่อง ซึ่งหมายรวมถึงเวลาและสภาพที่แวดล้อมเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วย ฉากที่สำคัญในเรื่องสั้นมักจะกล่าวถึงเพียงฉากเดียว เพราะผู้แต่งถือหลักว่า “ยิ่งใช้เหตุการณ์ สถานที่ และเวลาในเรื่องน้อยเท่าใด ก็ยิ่งมีผลทำให้แนวคิดของเรื่องชัดเจนเท่านั้น”

6) บรรยากาศ คือ อารมณ์ต่าง ๆ ของตัวละครที่เกิดจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 และมีอิทธิพล ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตามไปด้วย การสร้างบรรยากาศจำเป็นต้องอาศัยรายละเอียดจากส่วนประกอบอื่น ๆ ของเรื่องสั้นด้วย

ตนยา วงศ์ธนะชัย (2542 : 149-151) กล่าวว่า เรื่องสั้นมีองค์ประกอบที่ไม่แตกต่างไปจาก นวนิยาย แต่มีลักษณะที่ย่อส่วนลงมา ดังนี้

1) แก่นเรื่อง (Theme) คือ แนวคิดหรือจุดสำคัญของเรื่อง ซึ่งจะปรากฏอยู่ตั้งแต่ต้นจนถึงปลายเรื่อง และเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงเรื่องทั้งหมดเข้าด้วยกัน แก่นเรื่องจึงเป็นแนวคิดสำคัญที่ผู้แต่งต้องการสื่อถึงผู้อ่าน และเนื่องจากเรื่องสั้นมีขนาดจำกัด แก่นเรื่องของเรื่องสั้นจึงมีเพียงแก่นเดียวหรือมุ่งเสนอแนวคิดของผู้แต่งเพียงประการเดียว

2) โครงเรื่อง (Plot) คือ การสร้างเรื่องอย่างคร่าว ๆ โดยการผูกเค้าโครงของพฤติกรรมหรือการสร้างเหตุการณ์เพื่อเป็นแนวให้เนื้อเรื่องดำเนินตาม ส่วนประกอบสำคัญของโครงเรื่องมี 3 ตอน คือ 2.1) ตอนเริ่มเรื่อง (Exposition) เป็นตอนเริ่มพฤติกรรมซึ่งจะเป็นตัวกำหนดสภาวะและเหตุการณ์ในเนื้อเรื่องให้ดำเนินไป 2.2) ตอนดำเนินเรื่อง (Complication) เป็นช่วงตอนของการผูกปมปัญหาหรือการสร้างอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความยุ่งยาก ซับซ้อน เป็นการเร้าให้ผู้อ่านสนใจติดตามและที่สุดก็มาถึงระยะของการปิดเรื่อง 2.3) ตอนจบเรื่อง (Ending) เป็นการปิดเรื่องหลังจากที่เรื่องดำเนินมาถึงจุดที่ตึงเครียดที่สุด เป็นจุดที่ความสนใจ ความตื่นเต้น หรือความรู้สึกด้านอื่น ๆ ของผู้อ่านทวีถึงจุดสูงสุด หรือที่บางคนเรียกว่า จุดสุดยอด (Climax) เรื่องจะจบลงทันที การจบเรื่องอาจจบตามความคาดหมายหรือจบแบบพลิกความคาดหมายก็ได้

3) ตัวละคร (Characters) คือ ผู้แสดงบทบาทในเรื่องอาจเป็นผู้ประกอบพฤติกรรมหรือเป็นผู้ที่ได้รับผลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องก็ได้ ตัวละครในเรื่องสั้นควรมีจำนวนน้อย อาจมีตัวละครเพียงตัวเดียว หรือถ้ามากกว่านั้นก็ไม่ควรเกิน 4 ตัว ตัวละครในเรื่องสั้นมักจะไม่มีโอกาสได้แสดงบุคลิกลักษณะมากนัก พัฒนาการของตัวละครจึงมีน้อย ทั้งนี้เพราะระยะเวลาในเรื่องสั้นมีอยู่จำกัด

4) บทสนทนา (Dialogue) คือ ถ้อยคำที่ตัวละครใช้พูดจาโต้ตอบกัน บทสนทนาเป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะช่วยให้เรื่องดำเนินคืบหน้าไปได้ โดยผู้แต่งไม่ต้องอธิบายความให้ยืดเยื้อ บทสนทนาที่ดีจะช่วยให้เห็นบุคลิกลักษณะของตัวละครได้แจ่มชัดยิ่งขึ้น สำหรับเรื่องสั้นในปัจจุบัน บางครั้งจะเห็นว่าบทสนทนาเป็นเพียงส่วนประกอบเท่านั้น หรือบางเรื่องอาจไม่มีบทสนทนาก็ได้

5) ฉาก (Setting) คือ สถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่องซึ่งหมายรวมทั้งเวลาและสภาพที่แวดล้อมเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วย โดยปกติแล้วการบรรยายฉากในเรื่องสั้นไม่นิยมให้รายละเอียดมากนัก มักจะกล่าวอย่างกระชับตรงไปตรงมา และเรื่องสั้นส่วนใหญ่ผู้แต่งจะกล่าวถึงฉากที่สำคัญเพียงฉากเดียว

6) บรรยากาศ (Atmosphere) คือ ความรู้สึกที่ได้รับเมื่อเข้าไปในที่ใดที่หนึ่ง หรืออยู่ในภาวะหนึ่ง ในเรื่องสั้นบรรยากาศจึงเป็นรายละเอียดต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อก่อให้เกิดอารมณ์ หรือมีส่วน

ให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ขึ้นแก่ตัวละคร การสร้างบรรยากาศจึงต้องให้สัมพันธ์สอดคล้องกับฉาก สถานที่ เวลา รวมทั้งอารมณ์ของตัวละครและผู้อ่านด้วย

สรุปได้ว่า นักวิชาการได้แบ่งองค์ประกอบสำคัญของเรื่องสั้นในลักษณะเดียวกัน ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่องหรือแนวคิดสำคัญ ตัวละคร ฉาก และบทสนทนา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เรื่องสั้นมีความน่าสนใจ

2.1.3 ลักษณะของเรื่องสั้น

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของเรื่องสั้นไว้ดังนี้

รีนุททัย สัจจพันธุ์ (2547 : 68-69) กล่าวว่า เรื่องสั้นมีลักษณะเดียวกันกับงานเขียนชนิดอื่น ๆ คือ มีการพัฒนาลักษณะการเขียนไปทั้งรูปแบบและเนื้อหา ดังนี้

ด้านรูปแบบ เรื่องสั้นมีวิวัฒนาการ 2 ลักษณะที่เห็นได้ชัด 1) ใช้ “เหตุการณ์” เป็นหลัก ทำให้มีลักษณะโครงเรื่องแบบฉบับ เรื่องสั้นแบบนี้ ได้รับอิทธิพลจากงานเขียนตะวันตก เช่น กีย์ เอ็ดมอนด์ แซงต์ โอ. เฮนรี่ ผู้เขียนจะเริ่มด้วยการเสนอปัญหาให้ผู้อ่านสงสัย แล้วใช้กลวิธีต่าง ๆ ดึงความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามเรื่อง ผู้เขียนจะขมวดปมปัญหาให้เคร่งครัดขึ้นจนผู้อ่านแทบจะรู้สึกว่ายาวใจไม่ออกหรือลืมหายใจ แล้วจึงค่อยคลายปมนี้ออก แล้วจบเรื่องแบบหักมุมพลิกความคาดหมาย ทำให้ผู้อ่านเกิดความประหลาดใจ สนเท่ห์ ตื่นเต้น พิศวง ฯลฯ จนทำให้ผู้อ่านประทับใจและจดจำเรื่องนั้น 2) ใช้ “ความคิด” หรือ “อารมณ์” เป็นหลัก เรื่องสั้นชนิดนี้ ดำเนินเรื่องด้วยการพรรณนาหรือการขยายความคิด ความรู้สึกเรื่อย ๆ จนรู้สึกว่าคุณรู้สึกนึกคิดทั้งสิ้นทั้งปวงของเขาหลังไหลออกมาจนหมดสิ้นพอแก่ความต้องการแล้วจึงหยุด ลักษณะเช่นนี้ ทำให้เรื่องสั้นชนิดนี้บางเรื่องไม่มีตัวละครและบทสนทนาเลย มีแต่บทพรรณนาของผู้แต่ง ลักษณะการแต่งชนิดนี้เป็นที่นิยมมากในงานเขียนของนักเขียนรุ่นใหม่ ซึ่งหลายคนกล่าวว่าเขาไม่สนใจรูปแบบ แต่สนใจจะแสดงความคิดสื่อความหมายและความรู้สึกมากกว่าเมื่อถึงบทจบก็จบไปเฉย ๆ

ด้านเนื้อหา วิวัฒนาการในด้านเนื้อหาของเรื่องสั้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคม เรื่องสั้นก็เช่นเดียวกับนวนิยาย คือ สะท้อนภาพและแสดง “จิตสำนึก” ของผู้แต่งไปตามสภาพของสังคม เรื่องสั้นในระยะแรกส่วนมากมีแก่นเรื่องแสดงความรักบ้าง อิทธิพลของศาสนาพุทธในเรื่องกรรมบ้าง ความเชื่อที่ฝังงายไว้สาระบ้าง ฯลฯ ต่อมาเกิดการสะท้อนปัญหาสังคม ผลกระทบของการเมืองต่อประชาชน ในช่วงที่มีเสรีภาพและประชาธิปไตยในการแสดงออก กวีและนักเขียนต่างผลิตงานเขียนออกมาเป็นจำนวนมาก งานเหล่านั้นมักจะปลุกเร้าความคิดของผู้คนให้รับรู้ปัญหาบ้านเมือง ชักชวนให้ร่วมมือร่วมใจกันต่อสู้เพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีกว่า

สุจิตรา จรจิตร (2547 : 84) กล่าวว่า เนื่องจากเรื่องสั้นได้รับอิทธิพลทางรูปแบบจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอิทธิพลจากเรื่องสั้นของ O. Henry และ Guy de Maupassant มากที่สุด ลักษณะของเรื่องสั้นควรมีลักษณะ ดังนี้

1) โครงเรื่อง หมายถึง มีการเปิดเรื่อง มีการคลี่คลายเรื่อง โดยมีความขัดแย้งระหว่างตัวละครเพื่อนำไปสู่จุดสุดยอด (Climax) และมีการปิดเรื่องในตอนท้าย

2) มีจุดมุ่งหมายอย่างเดี่ยวและมีผลอย่างเดี่ยว

3) ใช้เวลาน้อย หมายถึง เวลาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโครงเรื่อง จะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าจบในช่วงเวลาสั้น ๆ 1 ชั่วโมง หรือ 1 วัน

4) ใช้ตัวละครน้อย หมายถึง ตัวละครที่มีบทบาทสำคัญ ควรมีไม่เกิน 4-5 คน เพื่อให้เรื่องดำเนินไปต่ออย่างรวดเร็วและรวบรัด

5) มีขนาดสั้น เรื่องสั้นมาตรฐานควรมีความยาวประมาณ 4,000-5,000 คำ

6) ต้องมีความแน่น หมายถึง ต้องใช้สำนวนโวหาร การสร้างฉาก ตัวละคร บทสนทนาที่รัดกุม และมีประโยชน์ต่อการดำเนินเรื่องมากที่สุด

พัจจิรา จันทร์ดำ (2547 : 31-32) กล่าวว่า ลักษณะและรูปแบบที่สำคัญของเรื่องสั้นมีดังต่อไปนี้

1) เป็นบันเทิงคดี (Fiction) ประเภทหนึ่งที่นักประพันธ์จะใช้เทคนิคพิเศษทางภาษารูปแบบ และโครงสร้าง ถ่ายทอดประสบการณ์ให้ผู้อ่านรู้สึกว่ เรื่องเหล่านั้นเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่ต่อเนื่องในชีวิต นักประพันธ์บางคนจึงอาจจะเริ่มต้นเรื่องด้วยประโยคหรือวลีที่ครอบคลุมประสบการณ์ที่กว้างไกลกว่า ยิ่งไปกว่านั้น นักประพันธ์จะเอาเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์มาประสานเข้ากับพฤติกรรมของตัวละคร แล้วสร้างเป็นเรื่องที่มีความน่าสนใจและน่าติดตาม

2) มีชื่อเรื่อง โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ฉาก ตัวละคร บทสนทนา เทคนิคในการแต่ง การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง การปิดเรื่อง และท่วงทำนองในการแต่ง

3) มีความกะทัดรัดในเนื้อหา มีความคิดหลักและมีสาระของเรื่องเพียงอย่างเดียว

4) มีขนาดความยาวของเนื้อเรื่องตั้งแต่ 1,000-15,000 คำ ถ้ามีจำนวนคำ 15,000-45,000 คำ เรียกว่า นวนิยายขนาดสั้น (Novelette)

5) เป็นเรื่องทีอ่านรวดเดียวจบในเวลาตั้งแต่ 5 นาที ถึงอย่างมาก 40 นาที

6) รูปแบบของเรื่องสั้น เป็นรูปแบบของเรื่องเล่าที่มนุษย์ทุกสังคมรู้จักคุ้นเคย และศิลปะของเรื่องสั้นก็คือ รูปแบบของเรื่องเล่าที่ได้รับการพัฒนา

ไพโรธ เลิศพิริยมล (2542 : 47) กล่าวว่า เรื่องสั้นและนวนิยายเป็นบันเทิงคดีเหมือนกัน ลักษณะคล้ายกัน แต่ก็มีลักษณะเด่นที่แตกต่างกันดังนี้

1) เรื่องสั้นมีข้อจำกัดที่ความยาวเรื่อง ซึ่งไม่เหมือนกับนวนิยายจะเขียนยาวเท่าไรก็ได้

2) เรื่องสั้นนั้นเมื่อต้องบังคับขนาดของความยาวเรื่อง จึงจะมัวเสียเวลาบรรยายละเอียดพิสดารไม่ได้ ต้องมีความรวดเร็วตรงไปสู่จุดจบทันที

3) แก่นของเรื่อง (Theme) จะมีเพียงแก่นเดียว นอกจากตัวละครน้อยแล้ว ที่เด่นก็เฉพาะตัวแก่นของเรื่องเท่านั้น ตัวละครอื่นหรือเหตุการณ์อื่นเป็นเพียงส่วนประกอบย่อยในการผูกเรื่อง

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2541 : 222-224) กล่าวว่า ลักษณะของเรื่องสั้นที่แตกต่างจากบันเทิงคดีประเภทอื่นมีดังนี้

1) ความยาว เรื่องสั้นมีความยาวพอประมาณ มักกำหนดด้วยจำนวนคำ หรือด้วยระยะเวลาในการอ่าน จำนวนคำที่กำหนดขึ้นมีตั้งแต่ต่ำสุด คือ จำนวน 1,000 คำ และสูงสุดจำนวน 12,000 คำ และใช้เวลาในการอ่านตั้งแต่ 5-50 นาที เรื่องความยาวควรกำหนดด้วยจำนวนคำจะชัดเจนกว่ากำหนดด้วยเวลาอ่าน เพราะผู้อ่านแต่ละคนจะใช้เวลาอ่านไม่เท่ากัน เนื่องจากผู้อ่านมีความสามารถในการอ่านไม่เหมือนกันนั่นเอง

2) เรื่องสั้นจะมีรูปแบบกะทัดรัด กระชับ บรรจุเนื้อหาละเอียด และมากพอสมควรทุก ๆ บรรทัด ทุกคำพูด ทุกอาการของตัวละคร และรวมทั้งโครงสร้างของเรื่องสั้น ล้วนมีวัตถุประสงค์ให้ข้อคิดบางสิ่งบางอย่างแก่ผู้อ่าน เรื่องสั้นจึงบรรจุเนื้อหาของเรื่องไว้ด้วยคำถ้อยคำที่จำกัด

3) ความเป็นเอกภาพ เรื่องสั้นจะสะท้อนเนื้อหาเพียงประการเดียว จึงทำให้เกิดผลต่อผู้อ่านเพียงอย่างเดียว และมีความคิดหลักของเรื่องเพียงด้านเดียว

4) การใช้ภาษา การใช้ภาษาในเรื่องสั้นมีลักษณะคล้ายการใช้ภาษาในนวนิยาย คือ ใช้ภาษาเพื่อเล่าเหตุการณ์ บรรยายลักษณะของตัวละครและฉาก และภาษาที่ใช้ในบทสนทนาของตัวละคร

สรุปได้ว่า ลักษณะของเรื่องสั้นมีความคล้ายนวนิยาย แต่ขนาดสั้นกว่า มีคำและเวลาจำกัด มีโครงเรื่องเรื่องเดียวไม่ซับซ้อน มีตัวละครน้อย มีความคิดหลักของเรื่องเพียงด้านเดียว จุดมุ่งหมายอย่างเดียวและมีผลอย่างเดียว ซึ่งดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เนื่องจากว่านักเขียนและสังคมผลิตวรรณกรรมขึ้นมาย่อมมีปฏิสัมพันธ์กัน ส่วนวรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคมสามารถสะท้อนให้เห็นถึงประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง เป็นต้น นอกจากนี้ วรรณกรรมยังมีอิทธิพลต่อสังคม เพราะว่าทัศนคติของนักเขียนย่อมมีอิทธิพลต่อบุคคลในสังคม อาจมีผลในการเปลี่ยนแปลงลักษณะสังคมก็ได้ ดังนั้น วรรณกรรมกับสังคมมีอิทธิพลต่อกัน จึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม ผู้วิจัยได้นำสาระสำคัญมาจัดเป็นหัวข้อ ได้แก่ สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม และวรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคม มีเนื้อหาและรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงสังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมไว้ดังนี้

ดวงมน จิตรจำนงค์ (2556 : 121-122) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคม เป็นสิ่งที่เห็นพ้องกันว่ามิได้อยู่จริงจึงเป็นสิ่งที่ไม่มีใครปฏิเสธ ผู้แต่งได้วัตถุดิบและทัศนะ (ในการให้คุณค่า และความหมายของสรรพสิ่ง) มาจากกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคม ผู้แต่งจึงไม่ใช่บุคคลเดี่ยวที่คิด เช่นนั้นเช่นนั้น อย่างไรก็ตามไม่อาจจะมองข้ามความสามารถทางปัญญาหรือความสามารถในการคิด พิจารณาไปจนถึงการใคร่ครวญของบุคคล ในฐานะปัจเจกบุคคล ผู้แต่งอาจมีทั้งคิดคล้ายตามสังคม หรือสวนทางกับสังคม ดังที่เรียกว่ามีสำนึกขบถ ก็เป็นไปได้ทั้งสองอย่าง

เกศินี จุฑาวิจิตร (2550 : 9-10) กล่าวว่า นักเขียนเป็นผู้บันทึกเหตุการณ์ ชีวิต และความเป็นไปในสังคม เป็นผู้ร้องทุกข์แทนประชาชนและบอกเล่าความอยู่ดีธรรมในสังคม อันเท่ากับการทำหน้าที่บันทึกประวัติศาสตร์ที่ว่าด้วยวิถีชีวิตและความรู้สึกนึกคิดของบุคคล การที่จะเข้าใจ ประวัติศาสตร์อีกด้านหนึ่งของสังคม จึงอาจศึกษาได้จากวรรณกรรมประเภทนวนิยายและเรื่องสั้น

รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน (2546 : 156) กล่าวว่า บทบาทของวรรณคดีหรือวรรณกรรมในสังคม มีอิทธิพลต่อการคลี่คลายของสังคมอย่างแนบแน่น ความเป็นจริงของวรรณคดีหรือวรรณกรรม ทุกเล่มที่มีทัศนะของผู้เขียนสอดแทรกในงานของเขาพร้อม ๆ กับการถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตและสังคมในงานเขียนของเขาแต่ละชิ้น ภาพของสังคมปรากฏในวรรณกรรมชิ้นนั้น ๆ จะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ก็ตาม เป็นการมองภาพชีวิตในแต่ละบรรทัดของวรรณกรรมเล่มนั้น ๆ

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2541 : 196-197) กล่าวว่า กวีถึงจะคนเดียวก็เปรียบได้กับบุคคล สามคน คือ นอกจากเป็นนักประพันธ์ ช่างแต่งหนังสือแล้ว ยังเป็นหน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้นสมัยนั้น และเป็นพลเมืองอีกด้วย เนื่องจากเหตุนี้ นอกจากจะต้องสังวรในอาชีพประพันธ์ของคนฐานที่เป็น กวีแล้ว ในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของคนสมัยนั้น ก็ย่อมจะทำเอาหูไปนาเอาตาไปไร่เสียกับเหตุการณ์ ที่ตนเห็นดำตาประจักษ์อยู่แก่ใจหาได้ไม่ และในฐานะที่เป็นพลเมืองอีกเล่า ก็ต้องใส่ใจในเหตุการณ์ บ้านเมือง ความเคลื่อนไหวของประเทศชาติ ตลอดจนของชั้นและอาชีพที่ตนเป็นส่วนหนึ่งอีกด้วย

สรุปได้ว่า วรรณกรรม คือ ผลผลิตของสังคม เนื่องจากว่าผู้เขียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา สภาพเหตุการณ์ ผู้เขียนได้นำ ข้อมูลเหล่านี้บันทึกและถ่ายทอดไว้ในวรรณกรรม กล่าวคือ สังคมเป็นแหล่งข้อมูลของวรรณกรรม และเป็นแหล่งที่วรรณกรรมเกิดขึ้น ดังนั้น สังคมจึงมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม

2.2.2 วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงวรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคมไว้ดังนี้

สรตี ปรีชาปัญญากุล (2558 : 22) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม ซึ่งการสะท้อนสังคมของวรรณกรรมมิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทำนองเอกสาร

ประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์หนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ นักเขียนบางคนมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอย่างมาก เขาจะสะท้อนความปรารถนาที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น วรรณกรรมของเขาช่วยให้เห็นสิ่งที่เรียกว่าอุดมการณ์ ซึ่งอาจจะเป็นอุดมการณ์ทางสังคมหรืออุดมการณ์ทางการเมืองก็ได้

อิงอร สุพันธ์ุวิช (2558 : คำนำ) กล่าวว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความเกี่ยวพันหลายลักษณะ คือ วรรณกรรมจะสะท้อนสังคมให้เราทราบว่าเกิดสิ่งใด ๆ ขึ้นในสังคมขณะนั้น ในขณะที่สังคมอาจมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมได้และวรรณกรรมก็อาจส่งอิทธิพลต่อสังคมได้เช่นกัน แต่ส่วนใหญ่แล้ววรรณกรรมจะเป็นเครื่องสะท้อนสังคมได้ดี

ศีกฤทธิ ปราโมช (2553 : 17) กล่าวว่า วรรณคดีเป็นสมบัติของสังคมที่ขาดไม่ได้ เพราะว่าเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของสังคมจากยุคหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง เป็นการแสดงออกถึงความเชื่อและยึดถือและความคิดเห็นของมนุษย์ในสังคมแต่ละยุค ถึงแม้ว่าคนป่าที่ไม่มีหนังสืออ่านหนังสือเขียน ถ้าจะพูดกันจริง ๆ ก็คงจะต้องมีวรรณคดี เพราะมีตำนานที่จะเล่ากันฟัง มีประเพณีต่าง ๆ จะต้องสั่งสอนถ่ายทอด จะเป็นเรื่องผีนางไม้อะไรก็ตามที แต่เมื่อเขาไม่มีหนังสือเขียนเขาก็ถ่ายทอดกันด้วยปาก มันก็ยังเป็นวรรณคดีอยู่นั่นเอง

ตรีศิลป์ บุญขจร (2547 : 5) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม การสะท้อนสังคมของวรรณกรรมมิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบังเอิญเหตุการณ์ทำนองเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ วรรณกรรมอาจสะท้อนสังคมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรมหมายถึง เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรม หมายถึง ค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน

สรุปได้ว่า นักเขียนสร้างสรรค์วรรณกรรม โดยนำความคิด ประสบการณ์ของตนมาบันทึกและถ่ายทอด วรรณกรรมสะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัยไม่ว่านักเขียนจะตั้งใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม เนื่องจากวรรณกรรมเป็นภาพถ่ายชีวิตของยุคสมัยนั่นเอง ดังนั้น วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม

2.2.3 วรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคม

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงวรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคมไว้ดังนี้

ชตฺสูณี สินธุสิงห์ (2550 : 27) กล่าวว่า วรรณคดีเป็นส่วนหนึ่งของอารยธรรม ซึ่งได้เกิดขึ้นและดำรงอยู่คู่มนุษยมาแต่ครั้งโบราณกาลจนถึงปัจจุบัน โดยได้มีบทบาทในวิถีชีวิตของผู้คนทุกระดับในสังคม และในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตประจำวัน ชีวิตสังคม หรือชีวิตส่วนตัว

นฤทัย สัจจพันธุ์ (2547 : 135) กล่าวว่า ถ้าเป็นเรื่องที่มีความหมายในสังคม แล้วคนอ่านก็มีความคิดที่ต้องจะการเปลี่ยนแปลงสังคมนั้นให้มันดีขึ้น จะเห็นได้ว่าลักษณะของวรรณกรรมที่สะท้อนสังคมนั้น มันจะมีลักษณะอันหนึ่งเขาอาจจะไม่ได้สอน เขาไม่ได้บอกเลยเขาจะต้องทำอย่างไร แต่เขาบอกว่าปัญหามันมีอย่างนี้นะ แล้วคุณจะทำอย่างไร ปัญหาเหล่านี้ที่มันทั้งค้างอยู่ในใจ ซึ่งเราต้องการแสวงหาคำตอบ นี่ก็คือส่วนหนึ่งซึ่งจะมีส่วนช่วยผลักดันความเปลี่ยนแปลงและก็มีหลายท่านที่เชื่อว่าวรรณกรรมมีผลเปลี่ยนแปลงสังคมได้

สุจิตรา จรจิตร (2547 : 38-41) กล่าวว่า อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคมสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) ชี้นำสังคม วรรณกรรมที่ดีต้องมีความนึกคิดที่เป็นอุดมคติประกอบอยู่ในถ้อยคำที่แสดงออกมา คือ มีความมุ่งหวังหรือความคิดที่ล้ำลึกกว่าคนธรรมดา ด้วยเหตุนี้วรรณกรรมบางประเภทจึงมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม ความงดงามของภาษา หรือความสนุกสนานในเนื้อหาจะมีค่าสูงขึ้น หากสามารถปลุกเร้าความรู้สึกหรือชี้นำความคิดของผู้อ่านได้ ความคิดที่นำสังคม ชี้นำแนวทางปฏิบัติ หรือชี้ให้เห็นปัญหาของสังคมและทางแก้ไข หากผู้อ่านคล้อยตามจนถึงขั้นลงมือปฏิบัติจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในที่สุด

2) อิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม วรรณกรรมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสังคมใน 2 ลักษณะ ดังนี้ 2.1) การเลียนแบบพฤติกรรม อิทธิพลของตัวละคร หรือพฤติกรรมของตัวละครส่งผลต่อผู้อ่านวรรณกรรม 2.2) ผลทางบวกหรือทางลบต่อพฤติกรรม พฤติกรรมของตัวละครในวรรณกรรมอาจจะส่งผลให้คนที่อ่านวรรณกรรมมีพฤติกรรมที่เป็นทั้งทางดีและไม่ดีได้ วรรณกรรมศาสนาหรือคำสอนส่วนใหญ่จะมีอิทธิพลทำให้พฤติกรรมแนวคิดของคนเป็นไปในทางบวก

3) สร้างสำนึกร่วมในความเป็นชาติ วรรณคดีเป็นสิ่งผูกพันจิตใจของคนในชาติให้สำนึกว่าอยู่ร่วมในชาติเดียวกัน เพราะวรรณคดีเป็นการสำแดงตัวของประชาชาติ นั่นคือ งานของนักประพันธ์ชาติเดียวกันจะมีลักษณะร่วมตามลักษณะและชนบประเพณีที่นักประพันธ์เหล่านั้นมีร่วมกัน ไม่ว่าจะป็นด้านชีวิตความเป็นอยู่ สภาพสังคม หรือความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคม เหล่านี้เป็นลักษณะประจำชาติที่แสดงออกมาทางวรรณกรรมด้วยภาษาที่ไพเราะงดงามทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกรักชาติร่วมกัน เพราะต่างรู้สึกว่าเป็นเจ้าของวัฒนธรรม ประเพณี และภาษาเดียวกัน ความรู้สึกของคนในชาตินั้นเกิดขึ้นด้วยวรรณคดีทางจินตนาการ และความรู้สึกนึกเห็น

พิชัย ศรีภูไฟ (2542 : 57-58) กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคมและเป็นผู้สร้างวรรณกรรมมนุษย์ในสังคมหนึ่ง ๆ จะบันทึกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคแต่ละสมัยเอาไว้อย่างละเอียด ดังนั้น วรรณกรรมจึงมีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หนังสือมีอิทธิพลในการเสริมสร้างทัศนคติต่อบุคคลในสังคม ซึ่งมีผลในการเปลี่ยนแปลงลักษณะสังคมได้ ในทางกลับกันสังคมก็มีอิทธิพลต่อหนังสือ เพราะนักเขียนซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมต้องใส่ใจเหตุการณ์บ้านเมือง

ดังนั้น ความคิดเห็น ความรู้สึก ที่นักเขียนมีส่วนร่วมสมัยก็แสดงออกในเนื้อหาของหนังสือ หนังสือกับสังคมจึงมีบทบาทและอิทธิพลต่อกัน

สรุปได้ว่า วรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคม เพราะที่ผู้เขียนวรรณกรรมมักได้แทรกทัศนคติ และมุมมองของตนไว้ในวรรณกรรม สามารถปลุกเร้าความรู้สึกหรือชี้นำความคิดของผู้อ่านได้ ความคิดที่นำสังคม ชี้นำแนวทางปฏิบัติ หรือชี้ให้เห็นปัญหาของสังคมและทางแก้ไข ซึ่งมีอิทธิพลต่อทั้งด้านจิตใจ และด้านพฤติกรรม ผู้อ่านได้ลงมือปฏิบัติด้วย อาจทำให้ลักษณะของสังคมเปลี่ยนแปลงได้

2.3 ความรู้เกี่ยวกับจำลอง ฝั่งชลจิตร

2.3.1 ประวัติของ จำลอง ฝั่งชลจิตร

จำลอง ฝั่งชลจิตร เป็นนักเขียนวรรณกรรม ปัจจุบันที่คนไทยรู้จักแพร่หลายพอสมควร เกิดเมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2497 เป็นคนจังหวัดนครศรีธรรมราช เรียนจบชั้น ม.ศ. 5 ที่โรงเรียน กัลยาณีศรีธรรมราช จากนั้นเข้าศึกษาต่อคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ก่อนจะลาออกไปเป็นครู เป็นพนักงานโรงแรม ทำหนังสือ และเป็นนักเขียนอิสระ

จำลอง ฝั่งชลจิตร เริ่มงานเขียนหนังสือครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2518 และในปี พ.ศ. 2521 ก็เริ่มมีผลงานตีพิมพ์ตามหนังสือพิมพ์ และนิตยสารต่าง ๆ กระทั่งปี พ.ศ. 2523 ได้มีผลงานรวมเล่มครั้งแรกในชื่อ “รวมเรื่องสั้น กองคาราวาน” ตามต่อด้วย “วรรณกรรมเยาวชน ขนน้อยยกกลางทุ่งนา” ซึ่งได้รับรางวัลวรรณกรรมเยาวชนดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2524 จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กรมวิชาการ และคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ นวนิยาย “คนขี่ม้าขาว” รวมเรื่องสั้น “สี่ของหมา” ได้รับรางวัลเรื่องสั้นยอดเยี่ยม ประจำปี พ.ศ. 2530

ตลอดระยะเวลากว่า 40 ปีบนเส้นทางนักเขียน จำลอง ฝั่งชลจิตร ได้สร้างสรรค์ผลงานคุณภาพออกสู่สายตาผู้อ่านอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลงานเล่มเด่น ได้แก่ ‘เมืองน่าอยู่’ ‘คาร์บูรเซล’ ‘ลิกอร์ พวกเขาเปลี่ยนไป’ ‘เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า’ ‘เรื่อง ผม เล่า’ เข้ารอบสุดท้ายรางวัลซีไรต์ปี พ.ศ. 2542, 2543, 2548, 2551 และ 2557 ตามลำดับ เข้ารอบสุดท้ายรางวัลซีไรต์มากถึง 5 ครั้ง ทำให้เขาเป็นที่รู้จัก และได้รับการยอมรับในฝีมือไม่ลายมือในฐานะนักเขียนเรื่องสั้นระดับแถวหน้าของเมืองไทยคนหนึ่ง ภายใต้การถ่ายทอดเรื่องราวของสังคมอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของเขา ปี พ.ศ. 2553 จำลอง ฝั่งชลจิตรได้รับรางวัลพีพร คณะกรรมการมูลนิธิพีพรคัดเลือกให้รับรางวัลพีพร โดยกำหนดคุณสมบัติไว้ดังนี้ จำลอง ฝั่งชลจิตร เป็นนักเขียนคุณภาพ มีผลงานเป็นที่รู้จักในวงการพอสมควร มีผลงานแสดงชัดเจนว่าเป็นผู้สร้างสรรค์งานเพื่อสังคมมิใช่เพื่อความบันเทิงอย่างเดียว (“ประวัติจำลอง ฝั่งชลจิตร” 2561 : ออนไลน์) นอกจากนี้แล้ว จำลอง ฝั่งชลจิตร ยังได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ พ.ศ. 2561 ด้วยเหตุที่ว่า “จำลอง ฝั่งชลจิตร เป็นนักคิดและนักสังเกตการณ์ ชีวิตและสังคม ถ่ายทอดเรื่องราวความเป็นมนุษย์

ความเปลี่ยนแปลงของสังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และ การเมืองอย่างตรงไปตรงมา ผลงานของเขา
ทุกรูปแบบ จึงโดดเด่นด้วยเนื้อหาที่สะท้อนความเป็นจริงของมนุษย์ และความเป็นไปในสังคม ”
(กระทรวงวัฒนธรรม. 2562 : 1)

2.3.2 ผลงานของ จำลอง ฝั่งชลจิตร

จำลอง ฝั่งชลจิตร ได้สร้างสรรค์ผลงานคุณภาพออกสู่สายตาผู้อ่านอย่างต่อเนื่อง จนถึง
ปัจจุบันนี้ ผลงานของจำลอง ฝั่งชลจิตรมีเป็นจำนวนมาก แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ เรื่องสั้น นวนิยาย
วรรณกรรมเยาวชน และความเรียง เรียงตามประเภทและปีที่พิมพ์ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ผลงานประเภทเรื่องสั้นที่พิมพ์รวมเล่ม จำนวน 16 เล่ม

ลำดับ	ปี พ.ศ.	ชื่อหนังสือ	รางวัล
1	พ.ศ. 2523	กองคาราวาน	-
2	พ.ศ. 2529	นายกรัฐมนตรีไปธนาคาร	-
3	พ.ศ. 2531	สี่ของหมา	-
4	พ.ศ. 2531	ผ้าทอลายทางกระรอก	-
5	พ.ศ. 2531	คนกับเด็ก	-
6	พ.ศ. 2536	สารระชน	-
7	พ.ศ. 2539	สุภาพบุรุษไฟแช็ก	-
8	พ.ศ. 2543	เมืองน่าอยู่	-
9	พ.ศ. 2543	คาร์บูรเซล	-
10	พ.ศ. 2545	น้ำใจยังหาได้	-
11	พ.ศ. 2548	ลิกอร์ พวกเขาเปลี่ยนไป	รางวัลเชว่นบู๊คเอดวอร์ด พ.ศ. 2548
12	พ.ศ. 2550	เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริง มากกว่า	รางวัลชมเชย สพฐ. พ.ศ. 2551
13	พ.ศ. 2554	ผมกับผมอีกคน (ข้ามให้พันหุบเหวแห่ง ความเกลียดชัง)	-
14	พ.ศ. 2557	เรื่อง ผม เล่า	รางวัลชมเชย สพฐ. พ.ศ. 2558
15	พ.ศ. 2559	เมือง บ้าน ผม	รางวัลชมเชย สพฐ. พ.ศ. 2560
16	พ.ศ. 2561	สมเด็จพระสังฆราชเสด็จฯ มา	-

ตารางที่ 3 ผลงานประเภทอื่น จำนวน 8 เรื่อง

ลำดับ	ปี พ.ศ.	ชื่อหนังสือ	รางวัล
ผลงานประเภทนวนิยาย จำนวน 4 เรื่อง			
1	พ.ศ. 2527	คนขี่ม้าขาว	-
2	พ.ศ. 2528	หลังเที่ยงคืน	-
3	พ.ศ. 2543	ในลึกลับ	-
4	พ.ศ. 2553	สิทธิศาสตร์ขุ	-
ผลงานประเภทรณกรรมเยาวชน จำนวน 2 เรื่อง			
1	พ.ศ. 2524	ขนานน้อยกลางทุ่งนา	-
2	พ.ศ. 2552	เข้าคลุกแกม	-
ผลงานประเภทความเรียง จำนวน 2 เรื่อง			
1	พ.ศ. 2533	รอยย่ำระบำฝุ่น	-
2	พ.ศ. 2537	บทสนทนาระหว่างไปไม้กับนก	-

ตารางที่ 4 เรื่องสั้นที่ได้รับการยกย่อง

ลำดับ	ปี พ.ศ.	ชื่อเรื่อง	รางวัล
1	พ.ศ. 2522	เรือญวน	รางวัลเรื่องสั้นสร้างสรรค์ประจำเดือน พฤษภาคม
2	พ.ศ. 2523	ผ้าทอลายทางกระรอก	ได้ประดับช่อการะเกดจากบรรณาธิการ สุชาติ สวัสดิ์ศรี จากรวมเรื่องสั้นชุด 'เพชรน้ำงาม'
3	พ.ศ. 2524	สิ่งซึ่งเหลือจากพ่อ	รางวัลรองชนะเลิศการประกวดเรื่องสั้น โครงการห้องสมุดเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี
4	พ.ศ. 2530	สีของหมา	รางวัลเรื่องสั้นยอดเยี่ยมนิตยสาร 'ลลนา'
5	พ.ศ. 2543	สิ่งแวดล้อม	รางวัลดีเด่นจากการตัดสินของคณะกรรมการ นิตยสาร 'ลลนา'
6	พ.ศ. 2543	คาร์บูเชล	รางวัลดีเด่นการประกวดเรื่องสั้นนิตยสาร 'แพรว' ในวาระครบรอบ 20 ปี
7	พ.ศ. 2547	เมื่อพระพุทธรองค์เสด็จกลับ จากดาวดิงส์ (พ.ศ. 2546 โลกาวัดน์สมัย)	รางวัลเรื่องสั้นดีเด่นจากสมาคมภาษาและหนังสือ แห่งประเทศไทย
8	พ.ศ. 2553	ผมกับผมอีกคน (ข้ามให้พัน หุบเหวแห่งความเกลียดชัง)	รางวัลรองชนะเลิศ รางวัลพานแว่นฟ้า

ผลงานอื่นที่ได้รับการยกย่อง

วรรณกรรมเยาวชน ‘ชนาน้อยกลางทุ่งนา’ ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นประเภทนวนิยายสำหรับเด็กเยาวชนก่อนวัยรุ่น จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2524 และรางวัลหนังสือดีเด่นสำหรับเด็กเยาวชน จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.) สำนักนายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2524 (“ประวัติจำลอง ฝั่งชลจิตร” 2561 : ออนไลน์)

สรุปได้ว่า จำลอง ฝั่งชลจิตรเป็นนักเขียนไทยคุณภาพ ได้สร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรมที่มีคุณภาพเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเรื่องสั้น จำลอง ฝั่งชลจิตร ได้รับการยอมรับในฝีมือลายมือในฐานะนักเขียนเรื่องสั้นระดับแถวหน้าของเมืองไทยคนหนึ่ง ถ่ายทอดเรื่องราวของสังคมอย่างตรงไปตรงมาเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของจำลอง ฝั่งชลจิตร ดังนั้น เรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตรสะท้อนให้เห็นถึงภาพสังคมไทยไว้อย่างชัดเจน

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยจากรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้รวบรวมและจัดเป็นหัวข้อ ดังต่อไปนี้

2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมเรื่องสั้นกับสังคม

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องสั้น ดังต่อไปนี้

Li Yuanchun (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด พ.ศ. 2552-2556 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด พ.ศ. 2552-2556 และเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของเรื่องสั้นรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด พ.ศ. 2552-2556 ที่มีต่อผู้อ่าน ขอบเขตงานวิจัย คือ รวมเรื่องสั้นเข้ารอบสุดท้ายรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด พ.ศ. 2552-2556 จำนวน 5 เล่ม ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด พ.ศ. 2552-2556 ได้แสดงให้เห็นถึงภาพสังคมไทย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ภาพสะท้อนความเป็นอยู่ พบว่า ด้านที่อยู่อาศัยของคนไทยมีลักษณะเป็นบ้านหลังเดี่ยวตั้งอยู่ใกล้ชิดกับเพื่อนบ้าน ด้านการประกอบอาชีพ มีทั้งเป็นครู นักเขียน ทหาร นักการเมือง ช่างภาพ เกษตรกร ตำรวจ และแพทย์ ด้านการคมนาคมในสังคมไทยมีความสะดวกและมีความพร้อมในการบริการ แต่ในเมืองหลวงยังได้พบปัญหาการจราจร ด้านความยากจนและภาระหนี้สินของประชาชนไทย พบว่า คนไทยมีจำนวนไม่น้อยอยู่ใต้สภาพความยากจน และมีภาระหนี้สินมากมาย 2) ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม พบว่า คนไทยปัจจุบันยังคงรักษารูปแบบดั้งเดิมทั้งความเชื่อ ศิลปะ แต่ด้านค่านิยมมีการเปลี่ยนแปลงไปทางวัตถุนิยมเป็นจำนวนมาก 3) ภาพสะท้อนด้านการเมืองระดับประเทศ เป็นภาพสะท้อนด้านลบที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองบางกลุ่มแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวและพรรคพวก โดยไม่คำนึงถึงส่วนรวม ก่อให้เกิดปัญหาทางการเมืองและปัญหาอย่างอื่นตามมาภายหลัง 4) ภาพสะท้อนปัญหาสังคม มีทั้งครอบครัว ปัญหา

อาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ปัญหาเหตุการณ์ไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ อิทธิพลของเรื่องสั้นรางวัลนาถอินทร์อะวอร์ด พ.ศ. 2552-2556 พบว่า มีอิทธิพลต่อผู้อ่านใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมทั้งในด้านการมีจิตใจดีงาม การทำความดี การมีความกตัญญู การมีน้ำใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การมีความซื่อสัตย์สุจริต และการมีความเข้มแข็ง อดทนและประหยัด 2) ส่งเสริมความเข้าใจอันดีของสมาชิกในสถาบันครอบครัวให้มีความสามัคคี ร่วมกันรับผิดชอบและทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด 3) กระตุ้นให้มนุษย์กระทำความดีต่อสังคมส่วนรวม โดยกระตุ้นให้ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งมีชีวิตร่วมโลก กระตุ้นให้วางแผนธรรมชาติ กระตุ้นให้ห่างไกลจากสิ่งอบายมุข และกระตุ้นให้มีความกล้าหาญลุกขึ้นสู้เพื่อความถูกต้อง 4) สนับสนุนให้มนุษย์เห็นความสำคัญของการศึกษา

Wang Dao (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 และวิเคราะห์อิทธิพลของเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ที่มีต่อผู้อ่าน ขอบเขตงานวิจัย คือ เรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 จำนวน 8 เล่ม ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ได้แสดงให้เห็นสภาพสังคมไทยใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ที่อยู่อาศัยของคนในเมืองมีที่อยู่อาศัยแวดล้อมค่อนข้างดี มีสิ่งแวดล้อมสะอาดสบาย ที่อยู่อาศัยในเมืองมีเนื้อที่กว้าง ใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ อยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ด้านการคมนาคมเดินทางได้สะดวก และมีการประกอบอาชีพหลากหลาย อาชีพที่ไม่เหมือนกันมักจะมีสภาพและคุณภาพการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน 2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมไทย ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวมีแบบสมบูรณ์และไม่สมบูรณ์ เพื่อนวัยเรียนและวัยทำงานให้ความช่วยเหลือกัน ความรักระหว่างคู่รักที่สมหวังมักจะทำให้มีกำลังใจ 3) ด้านวิถีชีวิตของเยาวชนไทย มีความอดทนเข้มแข็งและมีความใฝ่ฝันกับชีวิตที่อิสระ แต่มีปัญหาการเรียน พูดคำหยาบและอ่านหนังสือลามก 4) ด้านวัฒนธรรมของสังคมไทย มีความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และผู้หญิงไทยมีค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป คือ ให้ความสำคัญกับเงินมากกว่าความรัก 5) ด้านสถานการณ์ทางการเมือง ความขัดแย้งระหว่างประชาชนและรัฐบาลทำให้สังคมไทยไม่สงบ ผลการวิจัยด้านอิทธิพลของเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ที่มีต่อผู้อ่าน พบว่า มีอิทธิพล 5 ด้าน ได้แก่ 1) ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรม ความขยันหมั่นเพียรและความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือคนอื่น 2) กระตุ้นให้เข้มแข็งและอดทนเพื่อต่อสู้กับโชคชะตา และเมื่อชีวิตเจออุปสรรค 3) ชักชวนให้เห็นความสำคัญของครอบครัว ให้ความสำคัญต่อครอบครัว ทำหน้าที่ของตนเอง และชี้แนะให้สมาชิกในครอบครัวรักกัน 4) ชี้แนะให้เห็นโทษของความรักที่ไม่ถูกต้อง และความคิด

และการกระทำที่ถูกต้องกับความรัก 5) ชักชวนให้รักสัตว์ โดยดูแลและเคารพชีวิตสัตว์ว่า สัตว์เป็นเพื่อนของมนุษย์

Qin Hongbo (2555) ศึกษางานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยจากเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ. 2550–2553 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนของสังคมและความคิดเห็นทางการเมืองที่ปรากฏในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ. 2550–2553 ขอบเขตงานวิจัย คือ เรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ. 2550–2553 จำนวน 48 เรื่อง และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพทางการเมืองไทยในช่วงเวลา พ.ศ. 2550–2553 มีเหตุการณ์ความวุ่นวายเกิดขึ้น คนในสังคมมีความคิดทางการเมืองแตกแยกทำให้แบ่งฝ่ายกัน นำไปสู่การชุมนุมทางการเมืองที่มีความรุนแรง การปกครองแบบประชาธิปไตยไม่ได้เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างแท้จริง นักการเมืองทุจริตคอร์รัปชัน ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย มีการทุจริตในการเลือกตั้ง และสิทธิทางการเมืองของประชาชนไม่ได้รับการคุ้มครอง ด้านสังคม เรื่องสั้นสะท้อนปัญหาความยากจน ปัญหาวัฒนธรรมเสื่อมโทรม ประชาชนระดับล่างไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกฎหมายและเจ้าหน้าที่บ้านเมือง มีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีความยากลำบาก ในด้านเศรษฐกิจ เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองและวิกฤติเศรษฐกิจโลกส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย การพัฒนาและการขยายตัวของเศรษฐกิจทำให้ชนบทเกิดปัญหามากมายเป็นปัญหาการทำมาหากินของชาวชนบท และปัญหาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ภาพสะท้อนด้านสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การใช้มาตรการและนโยบายของรัฐในการควบคุมสถานการณ์ไม่ได้ผล ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเกิดเหตุการณ์ฆาตกรรมอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น ในด้านความคิดเห็นทางการเมือง เรื่องสั้นสะท้อนอย่างชัดเจนว่าสาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองเกิดจากการแสวงหาผลประโยชน์และความขัดแย้งของชนชั้นการนำเสนอข่าวสารที่ไม่ตรงข้อเท็จจริงของสื่อมวลชนบางส่วน มีข้อเสนอแนะให้แก้ไขด้วยการสามัคคีกันของคนในสังคม โดยยอมเสียสละเพื่อส่วนรวม นอกจากนี้ เรื่องสั้นได้สะท้อนความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง หลักการแห่งระบอบประชาธิปไตย และการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยอีกทั้งเรียกร้องให้ทุกฝ่ายยุติความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยสอดคล้องกับการเสียดสีและการตำหนิมาตรการและนโยบายของรัฐที่ไร้ประสิทธิภาพ และพฤติกรรมของนักการเมืองที่สร้างภาพหลอกลวงประชาชน

นิชาพร ยอดมณี (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้นของสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ : การนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้นของสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ ในด้านแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์ และกลวิธีเด่นในการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์ ขอบเขตงานวิจัย คือ เรื่องสั้นของสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ จำนวน 55 เรื่อง พ.ศ. 2535-2547 ผลการวิจัยพบว่า เรื่องสั้นของสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ มีการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์ 7 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านเสรีภาพ ด้านศักดิ์ศรี

ความเป็นมนุษย์ ด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง ด้านความต้องการทางเพศ ด้านคุณธรรม ด้านค่านิยมทางสังคม และด้านบทบาทในสังคม ส่วนการศึกษาวิเคราะห์กลวิธีเด่นในการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์นั้น พบว่า ผู้แต่ง คือ สุธธิพงษ์ ธรรมวุฒิ ใช้กลวิธีที่สำคัญในการเสนอเรื่องสั้น 2 วิธี คือ กลวิธี การเสนอเรื่อง และกลวิธีการใช้ภาษา เพื่อนำผู้อ่านให้เข้าใจถึงลักษณะแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์ โดยกลวิธี การเสนอเรื่องของผู้แต่งใช้นั้น ประกอบด้วย การเสนอเรื่องโดยตัวละครเป็นผู้เสนอเรื่องโดยตรง และการเสนอเรื่องโดยวิธีแสดงกระแสน้ำใจ สำหรับกลวิธีการใช้ภาษานั้น ผู้แต่งได้ใช้กลวิธีที่สำคัญ 3 วิธี คือ การใช้คำ การใช้ภาพพจน์ และการใช้สำนวน กล่าวได้ว่า เรื่องสั้นของสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ มีการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ ที่น่าสนใจ และมีกลวิธีเด่นในการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์ทั้งกลวิธี การเสนอเรื่องและกลวิธี การใช้ภาษาที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวซึ่งสามารถนำผู้อ่านให้เข้าใจถึงแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์ได้เป็นอย่างดี

อัฐพล ส่งแสง (2545) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นไทยระหว่าง พุทธศักราช 2538-2542 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้นในช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2538-2542 ในด้านเนื้อหาและรูปแบบ รวมถึงบริบททางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อเรื่องสั้นดังกล่าว ขอบเขตงานวิจัย คือ เรื่องสั้นที่มีแก่นเรื่องสะท้อนภาพปัญหาสังคมจากหนังสือรวมเรื่องสั้นในช่วงปี พ.ศ. 2538-2542 จำนวน 95 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า เรื่องสั้น ในช่วงปีพุทธศักราช 2538-2542 สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสังคมใหญ่ ๆ คือ ปัญหาครอบครัว เด็กและคนชรา โสเภณี อาชีพ การงานของคนในสังคม วิถีชีวิตในเมืองหลวง ความยากจน ความเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมวงราชการ การทำธุรกิจ และปัญหาเศรษฐกิจ ด้านกลวิธีทางวรรณกรรมศิลป์ พบว่า การใช้สัญลักษณ์สะท้อนค่านิยมและความเชื่อที่สร้างผลกระทบต่อครอบครัวรวมทั้งความเชื่อท้องถิ่นที่ถูกคุกคาม และวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมที่ขาดอิสรภาพ การเสนอเรื่องด้วยฉากสะท้อนสภาพแวดล้อมของเด็ก โดยแสดงให้เห็นถึงความหวาดกลัวและความรุนแรงในสังคมที่คุกคามเด็ก และสะท้อนสภาพแวดล้อมของชุมชน โดยแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกของคนในท้องถิ่นต่อความเจริญ การตกเป็นทาสของวัตถุ และความเจริญถูกครอบงำโดยทุน การเสียดสีสะท้อนระบบราชการที่ล่าช้าและค่านิยมการรับราชการ อีกทั้งสะท้อนวิถีชีวิตในเมืองที่ยากลำบาก รีดแรง นิยมวัตถุ และภาวะตกราน นอกจากนี้ ยังสะท้อนวิถีชีวิตในชนบท โดยเสียดสีความเจริญที่เข้ามาสู่ชนบท อีกทั้งสะท้อนความยากจน โดยเสียดสีการประเมินค่าของคนร้ายที่มีต่อคนจน และเสียดสีการทำลายสิ่งแวดล้อม การใช้กระแสน้ำใจสะท้อนสภาวะบีบคั้นใจของคนในสังคม การจบเรื่องพบว่า เรื่องสั้นจบด้วยความพ่ายแพ้ของตัวละครมากที่สุด โดยสะท้อนให้เห็นถึงความพ่ายแพ้ของมนุษย์ต่อสามัญสำนึกและคุณธรรม มนุษย์ต่อสถานการณ์ มนุษย์ต่อมนุษย์ มนุษย์ต่อชะตากรรม และมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อมทางสังคม ส่วนการจบด้วยความสุข พบว่า ตัวละครมักเป็นเด็ก แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของผู้เขียนที่มีความหวังต่อเด็ก

สรุปได้ว่า เรื่องสั้นไทยเป็นภาพสะท้อนสังคมไทย เนื่องจากว่านักเขียนเป็นส่วนหนึ่งสังคมไทย ย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคม วัฒนธรรม สภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อทัศนคติของผู้เขียนทั้งนั้น เรื่องสั้นคือ นักเขียนนำคิดหรือประสบการณ์ของคนมาบันทึกถ่ายทอด เพื่อให้ความบันเทิง แต่ทั่วไปแล้วเรื่องสั้นไทยยังสะท้อนให้เห็นถึงภาพสังคมอีกด้วย และสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมการเมือง ค่านิยมของคนไทยในเรื่องสั้นได้ ดังนั้น เรื่องสั้นจึงเป็นวรรณกรรมที่นำศึกษา

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธระหว่างวรรณกรรมทั่วไปกับสังคม

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธระหว่างวรรณกรรมกับสังคมไทย ดังต่อไปนี้

Lu Zuoxi (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนเยาวชนไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2556-2557 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนเยาวชนไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2556-2557 และเพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนปัญหาเยาวชนและแนวทางแก้ไขปัญหาเยาวชนไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2556-2557 ขอบเขตงานวิจัย คือ นวนิยายเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว จำนวน 7 เล่ม และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2556-2557 สะท้อนให้เห็นเยาวชนในสังคมไทย 4 ด้าน คือ 1) ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเยาวชนในชนบทพึ่งพาอาศัยสภาพแวดล้อมธรรมชาติรอบตัวและเรียนรู้การดำรงชีวิตจากธรรมชาติและผู้ใหญ่ เยาวชนในเมืองอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แออัด ต้องเรียนรู้ในระบบโรงเรียนและการอยู่ร่วมกับคนอื่น 2) ด้านความสัมพันธ์ของเยาวชนในสังคม เยาวชนได้รับการเลี้ยงดูและเอาใจใส่จากพ่อแม่ การช่วยเหลือจากเพื่อนและผู้ใหญ่ 3) ด้านค่านิยมของเยาวชน เยาวชนมีความใฝ่ฝันเรื่องอาชีพ และการใช้เวลาว่างแตกต่างกันระหว่างเยาวชนในชนบทและในเมือง 4) ด้านคุณลักษณะของเยาวชน เยาวชนเป็นผู้ที่มีความอดทนต่อความลำบากและสามารถปรับตัวกับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ มีความกตัญญู ช่วยเหลือมีน้ำใจเอื้อเฟื้อคนอื่น และมีความจริงใจที่ไม่เห็นแก่ตัว ส่วนด้านปัญหาของเยาวชนและการแก้ไขปัญหาของเยาวชน พบว่า 1) ปัญหาของเยาวชนได้แก่ ปัญหาพฤติกรรม ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาด้านครอบครัว 2) การแก้ไขปัญหาของเยาวชนมี 2 ลักษณะ คือ 2.1) การแก้ไขปัญหาโดยครอบครัวและผู้ใหญ่ในชุมชน 2.2) การแก้ไขปัญหาโดยครูและเพื่อนของเยาวชน

Zhang Xiaojiao (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 และเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ที่มีต่อผู้อ่าน ขอบเขตงานวิจัยคือ นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 จำนวน 7 เรื่อง ผลการวิจัย

พบว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ได้แสดงให้เห็นสภาพสังคมไทยใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านชีวิตความเป็นอยู่ สังคมชนบทมักมีชีวิตที่อยู่ร่มเย็น สงบสุขและใกล้ชิดกับธรรมชาติ สังคมเมืองมักมีชีวิตที่ทันสมัยและมีความเจริญในทางด้านวัตถุต่าง ๆ 2) ด้านครอบครัว ครอบครัวไทยผูกพันด้วยความรักและความห่วงใยกันของสมาชิกในครอบครัว ผู้ใหญ่มีวิธีการที่สั่งสอนลูกหลานเพื่อให้เป็นคนดี 3) ด้านวัฒนธรรม ทั้งอาหารไทย มารยาทไทย และความเชื่อของคนไทยก็เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมไทย สังคมไทยนิยมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครูกับศิษย์ หรือชายกับหญิง 5) ด้านปัญหาของสังคมไทย ปัญหาที่ปรากฏในสังคมไทยเป็นต้นเหตุที่ทำให้ความอยู่เย็นเป็นสุขของคนในสังคม ทำให้สังคมไม่มั่นคง ผลการวิจัยด้านอิทธิพลของนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ที่มีต่อผู้อ่านพบว่ามีอิทธิพล 5 ด้าน ได้แก่ 1) ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้มนุษย์เรามีจิตใจดีงาม กระทำดีต่อคนอื่น 2) ชักชวนให้รักครอบครัว เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว สมาชิกในครอบครัวสามัคคีกันและครอบครัวมีความสุข 3) ให้แนวคิดในการดำเนินชีวิต เพื่อให้สร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีและมีความเป็นอิสระในชีวิตของตน 4) กระตุ้นให้ห่วงแหนธรรมชาติ เพื่อให้มีจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างพอเพียง 5) สั่งสอนให้รักชาติวัฒนธรรมที่ดีงามไว้และสืบทอดวัฒนธรรมที่ดีงามสู่ลูกหลาน

Shi Weihong (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ และเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลในวรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ ที่มีต่อผู้อ่าน ขอบเขตงานวิจัย คือ วรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ จำนวน 11 เล่ม ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ สะท้อนภาพสังคมไทยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านชีวิตความเป็นอยู่ คนไทยอาศัยในชนบท นิยมสร้างบ้านเรือนที่กลมกลืนกับธรรมชาติ คนไทยอาศัยอยู่ในเมืองหลวง นิยมแต่งบ้านเรือนโดยใช้สิ่งในธรรมชาติ และประกอบอาชีพที่หลากหลาย 2) ด้านวัฒนธรรมไทย คนไทยรับประทานทั้งอาหารคาวและอาหารหวาน ด้านมารยาท คนไทยมีการไหว้และพูดจาสุภาพ นอกจากนี้ มีการผสมผสานและรับวัฒนธรรมของจีน คือ การตั้งศาลเจ้าและการไหว้เจ้า 3) ด้านความเชื่อ ความเชื่อดั้งเดิม และความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา 4) ด้านครอบครัวไทยมีผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัวและนิยมมีลูกมากกว่าหนึ่งคน สมาชิกในครอบครัวมีความรักและผูกพันต่อกัน แต่หากสมาชิกในครอบครัวมีความคิดที่แตกต่างกันก็อาจเกิดปัญหาในครอบครัวได้ 5) ด้านค่านิยม คนไทยมีค่านิยมด้านการส่งเสริมให้ลูกหลานรักการเรียน และค่านิยมความประหยัดเป็นสิ่งที่ได้รับการปลูกฝังจากผู้ใหญ่ในครอบครัว 6) ด้านปัญหาสังคมไทย มีปัญหาครอบครัว ปัญหาการพนัน ปัญหายาเสพติด ปัญหาความไม่ยุติธรรมในสังคม และปัญหาละเลยหน้าที่ ด้านอิทธิพลในวรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ ที่มีต่อผู้อ่าน พบว่า ผู้เขียนได้ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้อ่านในด้านคุณธรรม ความกตัญญูกตเวทิตะ ความซื่อสัตย์สุจริต

ความขยันหมั่นเพียร ความเมตตา ความรับผิดชอบ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ มีการกระตุ้นให้ผู้อ่านมีความเข้มแข็งและอดทนเพื่อต่อสู้กับโชคชะตาชีวิต สั่งสอนให้รักธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ สัตว์ และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ นอกจากนี้แล้ว ผู้เขียนยังเตือนให้ผู้อ่านห่างไกลจากยาเสพติดและสิ่งที่เป็นพิษภัย

Chen Chunxiao (2557) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยจากนวนิยายเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว พ.ศ. 2553-2555 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยจากนวนิยายเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว พ.ศ. 2553-2555 และเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของนวนิยายเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว พ.ศ. 2553-2555 ที่มีต่อผู้อ่าน ขอบเขตงานวิจัย คือ นวนิยายเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว พ.ศ. 2553-2555 จำนวน 9 เล่ม ผลการวิจัยพบว่า นวนิยายเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว พ.ศ. 2553-2555 สะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย คือ คนไทยมีความอดทนและขยันสู้กับชีวิต คนไทยต้องเผชิญภัยธรรมชาติเป็นประจำ ในด้านครอบครัว สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ชายเป็นผู้นำของครอบครัวและนิยมมีลูกหลายคน สมาชิกในครอบครัวรักกันและมีความขัดแย้งเมื่อมีความคิดต่างกัน ในด้านการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่า ครูไทยมีลักษณะที่เข้มงวด รักธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างครูไทยกับนักเรียน คือ นักเรียนไทยมีความเคารพต่อครูไทย ครูไทยกับนักเรียนไทยจะรักกันและดูแลเอาใจใส่กัน ในด้านวัฒนธรรม สะท้อนให้เห็นถึงเทศกาลวันลอยกระทง ซึ่งมีกิจกรรมการทำกระทง การเล่นเพลงเรือและพูดถึงความเชื่อของวันลอยกระทง ผู้อ่านยังสามารถเห็นถึงมารยาทของคนไทย ด้านการไหว้และการพูดจาไพเราะและสุภาพ นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นถึงศิลปะเพลงพื้นบ้านกับขนมไทย ซึ่งมีลักษณะหลากหลาย และพบภาพสะท้อนปัญหาของเยาวชนไทย คือ การใช้คอมพิวเตอร์มากเกินไป การนิยมวัฒนธรรมต่างประเทศ การติดยาเสพติด และการฆ่าตัวตาย ด้านอิทธิพลของนวนิยายเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว พ.ศ. 2553-2555 ที่มีต่อผู้อ่าน พบว่าผู้เขียนปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมใน นวนิยาย ทำให้ผู้อ่านได้รับความกตัญญูกตเวที ให้มีความสำคัญกับความขยันหมั่นเพียร ความประหยัด และการสั่งสอนให้เป็นคนดี ผู้เขียนกระตุ้นผู้อ่านให้เข้มแข็งและอดทนเพื่อต่อสู้กับโชคชะตาชีวิต ผู้เขียนชักชวนผู้อ่านให้รู้จักครอบครัวโดยช่วยเหลือกันของสมาชิกในครอบครัวและการมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ผู้เขียนยังสั่งสอนให้รักวัฒนธรรมไทย โดยชักชวนให้รู้จักวัฒนธรรมไทยและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ ผู้เขียนยังชักชวนให้ผู้อ่านรักธรรมชาติทั้งต้นไม้และสัตว์

ปิ่นอนงค์ อ่ำปะละ (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของโบทันตามแนวทฤษฎีการวิเคราะห์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนวนิยายของโบทัน ขอบเขตงานวิจัยคือนวนิยาย 9 เรื่องของโบทันที่ตีพิมพ์ครั้งแรกในช่วงปี พ.ศ. 2535-2540 โดยวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดทางทฤษฎีการวิเคราะห์ คำ ประโยค ผ่านตัวละคร ฉาก บทสนทนาและโครงเรื่อง ใน 5 ด้าน คือ ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ ครอบครัว การศึกษา ชีวิตความเป็นอยู่ และปัญหาสังคม ผลงานวิจัยพบว่า การสะท้อนภาพสังคมในนวนิยายของโบทันจะสะท้อนภาพสังคมในเมืองหลวง

เนื่องจากโดยสภาพสังคม สังคมเมืองหลวงเป็นศูนย์กลางของความเจริญและการเปลี่ยนแปลงของสังคม จากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เป็นตัวกำหนดเพื่อให้ทันต่อยุคสมัยและไม่รู้สึกแปลกแยกกับ คนส่วนใหญ่ในสังคม โบตันนำเสนอภาพสะท้อนสังคมอย่างตรงไปตรงมาด้วยการใช้ภาษาที่สื่อชัดเจน เข้าใจง่าย เพื่อต้องการให้ผู้อ่านได้รับรู้มุมมองชีวิตคนในหลายรูปแบบที่เกิดขึ้นในสังคมจริง ผ่านการถ่ายทอดและผูกเรื่องราวได้อย่างลงตัว ทั้งนี้การนำเสนอภาพสะท้อนสังคมตามจริง โบตันเน้น ให้เห็นว่า หากคนในสังคมใช้ด้านใดด้านหนึ่งเป็นจุดยืนของชีวิต จะเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งนำไปสู่ปัญหา ทุกด้านที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำดังกล่าวบางอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และโบตันยังได้ใช้ภาพสะท้อน และพรรณนาส่วนตักกล่าวถึงภาพสะท้อนด้านต่าง ๆ ส่วนใหญ่ผ่านทางตัวละครทั้งด้าน ความคิด ความรู้สึก พฤติกรรม ถ่ายทอดสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมให้ผู้อ่านรับทราบเพื่อเป็นแนวทางให้ศึกษาและ ชี้แนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป เห็นได้ว่า นวนิยายกับสังคมมีความสัมพันธ์ ใกล้ชิดกัน สภาพสังคม นั้น ๆ ทำให้โบตันประพันธ์นวนิยายขึ้น และนวนิยายที่โบตันประพันธ์ขึ้นนั้นก็ได้สะท้อนภาพที่โบตันอยู่ และที่สำคัญคือนวนิยายดังกล่าวได้ให้แนวคิดและทางชี้แนะในการแก้ไขปัญหาให้กับผู้อ่านอีกด้วย

สรุปได้ว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกกันไม่ออก วรรณกรรมไทย สะท้อนภาพสังคมไทย ผู้อ่านสามารถเห็นภาพอย่างชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงภาพสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย วัฒนธรรมไทยและประเพณีไทย เป็นต้น วรรณกรรมนอกจาก สะท้อนทั้งภาพดีและภาพไม่ดีด้วย ด้านไม่ดีก็คือปัญหาสังคมนั่นเอง ผู้เขียนยังเสนอแนะแนวทาง วิธีแก้ไขปัญหาสังคมอีกด้วย ซึ่งผู้อ่านสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตของตนได้

2.4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของจำลอง ฝั่งชลจิตร

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับวรรณกรรมของจำลอง ฝั่งชลจิตร ดังต่อไปนี้

นันทนา รอดสำคัญ (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาจริยธรรมช่วงวิกฤตเศรษฐกิจใน เรื่องสั้นเขารอบสุดท้ายรางวัลซีไรต์ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรมที่สัมพันธ์กับปัญหาสังคม และวิธีการนำเสนอปัญหาดังกล่าวช่วงวิกฤตเศรษฐกิจในเรื่องสั้นเขารอบสุดท้ายรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2545 ขอบเขตงานวิจัย คือ เรื่องสั้นเขารอบสุดท้ายรางวัลซีไรต์พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2545 จำนวน 124 เรื่อง ใน 124 เรื่องนี้มีเรื่องสั้นของจำลอง ฝั่งชลจิตร รวมอยู่ด้วยในรวมเรื่องสั้น “เมืองน่าอยู่” จำนวน 10 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนปัญหาจริยธรรมที่สัมพันธ์กับปัญหา สังคมไว้ 7 ด้าน ดังนี้ ปัญหาเรื่องการลุ่มหลงในอบายมุข ปัญหาเรื่องการไม่เคารพต่อกฎหมาย ปัญหา เรื่องการมีค่านิยมเรื่องวัตถุนิยม ปัญหาเรื่องการขาดระเบียบวินัย ปัญหาเรื่องความเห็นแก่ตัวที่มีมากขึ้น ปัญหาเรื่องทำแท้ง และปัญหาเรื่องสื่อ ปัญหาทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์กับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ในสังคมขณะนั้น ส่วนการนำเสนอปัญหาจริยธรรมที่สัมพันธ์กับปัญหาสังคมพบว่ามีนำเสนอ 2 วิธีหลัก คือ 1 เสนออย่างตรงไปตรงมา 2 เสนอแบบอ้อม การนำเสนอแบบตรงไปตรงมา ได้แก่ การนำเสนอ

ปัญหาจริยธรรมที่สัมพันธ์กับปัญหาสังคมโดยใช้ฉาก โดยใช้สัญลักษณ์ และโดยใช้ข่าว วิธีการนำเสนอปัญหาดังกล่าวทำให้เรื่องสั้นเข้ารอบสุดท้ายรางวัลซีไรต์มีความน่าสนใจ ทำให้ผู้อ่านมองเห็นปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ผ่านการอ่านเรื่องสั้นได้เป็นอย่างดี

ทิพย์โชค ไชยวิศิษฐ์กุล (2549) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมกรุงเทพฯ จากเรื่องสั้นที่เข้ารอบสุดท้ายของการประกวดชิงรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนระหว่าง พ.ศ. 2536-2545 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมกรุงเทพฯ จากเรื่องสั้นที่เข้ารอบสุดท้ายของการประกวดชิงรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนระหว่าง พ.ศ. 2536-2545 และเพื่อศึกษาบทบาทของเรื่องสั้นที่มีต่อสังคมในช่วง พ.ศ. 2536-2545 ขอบเขตงานวิจัย คือ เรื่องสั้นที่เข้ารอบสุดท้ายของการประกวดชิงรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนระหว่าง พ.ศ. 2536-2545 จำนวน 58 เรื่อง ใน 58 เรื่องนี้มีเรื่องสั้นของจำลอง ฝั่งชลจิตร รวมเรื่องสั้น “เมืองน่าอยู่” จำนวน 6 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า มีภาพสะท้อนสังคมกรุงเทพฯ 12 ด้าน คือ ด้านจริยธรรม สะท้อนให้เห็นว่า คนกรุงเทพฯ ขาดจริยธรรมมากขึ้น เพราะสภาพสังคมที่มีการแข่งขันสูง ทำให้คนในสังคมทำเพื่อผลประโยชน์ของตนโดยไม่สนใจความเดือดร้อนของผู้อื่น ด้านเทคโนโลยี สะท้อนให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยส่วนดี คือ ช่วยผ่อนแรงงานมนุษย์ แต่หากใช้มากเกินไปก็จะทำให้แรงงานมนุษย์ด้อยความสำคัญลง ด้านค่านิยม สะท้อนให้เห็นว่า คนกรุงเทพฯ รับค่านิยมจากตะวันตกเข้ามาใช้มากขึ้น และยึดติดกับวัตถุนิยม บางครั้งอาจมองข้ามค่านิยมที่ดั้งเดิมของคนไทย ด้านครอบครัว สะท้อนให้เห็นปัญหาครอบครัวต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุให้เกิดการหย่าร้าง และเมื่อเกิดการหย่าร้างแล้วจะทำให้เด็กมีปัญหา ด้านอาชญากรรม สะท้อนให้เห็นความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนกรุงเทพฯ ที่เกิดกับคนทุกเพศ ทุกวัย ด้านเศรษฐกิจ สะท้อนภาพปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำที่ทำให้ประเทศไทยต้องกู้ยืมเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เพื่อเข้ามาแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และผลจากปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทำให้คนในสังคมตกงานมากขึ้น ด้านบริการทางเพศ สะท้อนภาพของกลุ่มผู้ชายบริการที่มีทั้งเพศหญิงและเพศชาย มาจากหลายสาขาอาชีพ โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนี้ด้วยความสมัครใจ เพราะต้องการเงินไปตอบสนองความต้องการทางวัตถุ ด้านการจราจรติดขัด สะท้อนภาพการจราจรติดขัดเพราะจำนวนรถยนต์ที่เพิ่มขึ้น และการตัดถนนที่ขาดการวางผังเมืองที่ดี ประกอบกับผู้ขับขี่ขาดระเบียบวินัยจึงทำให้การจราจรติดขัดมากขึ้น ด้านการเมือง สะท้อนให้เห็นว่า การปกครองของประเทศไทยยังไม่ประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพราะรัฐบาลใช้อำนาจเผด็จการในการออกคำสั่ง ประชาชนขาดความเข้าใจ และละเลยสิทธิหน้าที่ของตนด้านสิ่งแวดล้อม สะท้อนให้เห็นปัญหาแผ่นดินทรุดตัวในเมืองกรุงเทพฯ มาจากการสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ และเพิ่มน้ำหนักบนผิวดิน ส่วนปัญหาควันทoxicจากโรงไฟฟ้า เกิดขึ้นเพราะโรงไฟฟ้าไม่ติดตั้งระบบกรองอากาศ ด้านความเชื่อ สะท้อนให้เห็นว่า แม้สังคมจะเจริญด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่คนในสังคมบางกลุ่มก็ยังมีเชื่อด้านไสยศาสตร์และพิธีกรรมอยู่ ดานศาสนา สะท้อนให้เห็นพฤติกรรม

ที่ไม่เหมาะสมของพระสงฆ์ที่ปลุกเสกเครื่องรางของขลัง และใบ้ทวย เพื่อนำเงินบริจาคมาใช้ตอบสนองความต้องการทางวัตถุ ซึ่งภาพสะท้อนในสังคมด้านต่าง ๆ เหล่านี้ส่วนมากเป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงในสังคม แต่ยังมีบางส่วนที่เป็นภาพสะท้อนที่ผู้เขียนจินตนาการขึ้นว่าน่าจะเกิดขึ้นจริงในสังคมได้ไม่ซ้ำ และภาพสะท้อนทั้งหมดเป็นภาพสะท้อนที่เป็นปัญหาสังคมมากกว่าเป็นภาพสะท้อนที่ดี จากภาพสะท้อนสังคมคนกรุงเทพฯ ดังกล่าว ทำให้เรื่องสั้นมีบทบาทต่อสังคมหรือผู้อ่านด้านความคิด คือ ทำให้ผู้อ่านมองเห็นสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหาและแนวทางในการแก้ไขต่อไป

โสภณ รอดเหตุภัย (2541) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์โลกทัศน์ในวรรณกรรมของจำลอง ฝั่งชลจิตร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโลกทัศน์ในวรรณกรรมของจำลอง ฝั่งชลจิตร และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโลกทัศน์ของจำลอง ฝั่งชลจิตร กับสภาพสังคม ขอบเขตงานวิจัย คือ วรรณกรรมรวมเล่มของจำลอง ฝั่งชลจิตร ทั้งนวนิยาย เรื่องสั้น ความเรียง และบทบันทึก รวมทั้งสิ้น 12 เล่ม มีเรื่องสั้น จำนวน 7 เล่ม ผลการวิจัยพบว่า ผู้เขียนแสดงโลกทัศน์ไว้ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ อาชีพ ธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อม การศึกษา และค่านิยม ด้านสังคม ผู้เขียนมีทัศนะว่า สังคมเมืองเป็นสังคมแบบตัวใครตัวมัน บุคคลมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น ในขณะที่สังคมชนบทยังคงมีความเอื้อเฟื้อต่อกัน ด้านการเมืองการปกครอง ผู้เขียนมีทัศนะว่า สถาบันการเมืองการปกครองขาดเสถียรภาพ ประชาชนทั่วไปเบื่อหน่ายและไม่เชื่อมั่นต่อระบบการเมืองการปกครองของไทย ด้านเศรษฐกิจ ผู้เขียนมีทัศนะว่า ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทำลายคุณค่าด้านจิตใจของบุคคลในสังคมให้สูญสิ้นไป ด้านอาชีพ ผู้เขียนมีทัศนะว่า ทุกอาชีพมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ควรประกอบอาชีพด้วยความสุจริต ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้เขียนมีทัศนะว่า ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย เพราะฝีมือมนุษย์ซึ่งเนื่องจากแผนการพัฒนาเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ด้านการศึกษา ผู้เขียนมีทัศนะว่า การศึกษามีความหมายต่อชีวิตมนุษย์มาก รัฐบาลควรจัดการศึกษาในชนบทให้มีประสิทธิภาพ ด้านค่านิยม ผู้เขียนมีทัศนะว่า ค่านิยมของบุคคลในสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีทั้งสร้างสรรค์สังคมและทำลายสังคม ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโลกทัศน์ของจำลอง ฝั่งชลจิตร กับสังคม ผลการวิจัยพบว่า ผู้เขียนสะท้อนไว้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเมืองการปกครอง การศึกษา และการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม วรรณกรรมของจำลอง ฝั่งชลจิตร เป็นวรรณกรรมที่มีค่าต่อสังคม ผู้อ่านสามารถนำโลกทัศน์ของผู้เขียนไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหาบางประการในสังคมได้

สรุปได้ว่า วรรณกรรมของจำลอง ฝั่งชลจิตร สะท้อนภาพสังคมอย่างตรงไปตรงมา โดยเฉพาะเรื่องสั้น จำลอง ฝั่งชลจิตรจะแทรกความคิด และประสบการณ์ของตนไว้เรื่อง ผู้อ่านสามารถเห็นภาพสังคมไทยด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจน ทั้งด้านวัฒนธรรม การเมือง ค่านิยมของคนไทย เป็นต้น ในเรื่องสั้นจำลอง ฝั่งชลจิตรยังได้สะท้อนให้เห็นปัญหาของสังคมไทยอีกด้วย เช่น ปัญหาวัยรุ่น ปัญหา ค่านิยมวัตถุ เป็นต้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมของจำลอง ฝั่งชลจิตร มีผู้วิจัย

ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องสั้นของของจำลอง ผึ้งชลจิตรมากพอสมควร เป็นการศึกษาเรื่องสั้นช่วงแรกของจำลอง ผึ้งชลจิตร แต่ยังไม่พบผู้ใดศึกษา รวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ผึ้งชลจิตร รวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ผึ้งชลจิตรเป็นงานที่มีคุณค่าและน่าศึกษาวิเคราะห์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ผึ้งชลจิตร

2.4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสังคมไทย

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาสังคมไทย ดังต่อไปนี้

พระปลัดพลชัย อนุบาลโย (ตินวลพเนา) (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์การใช้หลักเบญจศีลเบญจธรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้หลักเบญจศีลเบญจธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาแนวทางการนำหลักเบญจศีลเบญจธรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคมไทย ปัจจุบัน ขอบเขตของงานวิจัย คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และปกรณ์วิเสสชั้นหลัง ๆ ผลการวิจัยพบว่า หลักเบญจศีลเบญจธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทมีปรากฏหลายแห่ง ทั้งพระไตรปิฎกและนักวิชาการได้กล่าวไว้ หลักเบญจศีลเบญจธรรมเป็นกัลยาณธรรมซึ่งกันและกันเป็นคู่กันแสดงเอาไว้เพื่อให้เข้าใจอย่างชัดแจ้งยิ่งขึ้น หมายถึง ธรรมอันดีงาม ธรรมที่ทำให้บุคคลให้เกิดความงามหรือคนดี และมีคุณธรรม มีกาย วาจา ใจ ที่สะอาดงดงาม ปัญหาสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมมนุษย์ในสังคมไทย เป็นสังคมที่ไม่เคร่งครัดต่อระเบียบ วินัย กฎเกณฑ์ การไม่เคร่งครัดต่อระเบียบวินัยเป็นผลให้เกิดความย่อหย่อนในการรักษากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ค่านิยมบางอย่างก็ขัดกันอยู่ในสังคม ความด้อยคุณภาพของประชากร ทั้งระดับครอบครัว ระดับสังคม ระดับชาติ จำนวนประชากรที่มีคุณภาพต่ำเป็นจำนวนมากในสังคมเหล่านั้น ดังนั้น การแก้ปัญหาจึงต้องทำทุกวิถีทางที่จะสร้างคุณภาพที่สูงขึ้นไปแก่ประชาชนในสังคมไทย ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันนี้ เช่น ปัญหาการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อมก็เกิดจากฝีมือของคนเห็นแก่ตัว และการขาดหลักศีลธรรม แนวทางการนำหลักเบญจศีลเบญจธรรมแก้ปัญหาสังคมไทยปัจจุบัน โดยอธิบายหลักความสำคัญการประยุกต์ใช้หลักธรรมของเบญจศีลเบญจธรรมนำมาแก้ปัญหาสังคมไทย และแก้ปัญหาของปัจเจกบุคคลทางสังคมต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ เช่น การแก่งแย่งคดีโกง ข่าพิน ทำร้ายกัน พยาบาทกัน ก็จะไม่มีการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ โดยใช้หลักธรรม 2 ประการ เบญจศีล หมายถึง ระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับสำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจา ของคนในสังคมให้เรียบร้อย มี 4 ประการดังนี้ 1) ปาณาติปาตา เวรมณี คือ เว้นจากฆ่าสัตว์มีชีวิต 2) อทินนาทานา เวรมณี คือ เว้นจากการถือเอาของที่เจ้าของมิได้ให้ 3) กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี คือ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม 4) มุสาวาทา เวรมณี คือ เว้นจากการกล่าวเท็จ 5) สุราเมรัยมัชฌมาทัญญานา เวรมณี คือ เว้นจากการดื่ม น้ำเมา คือ สุรา และเมรัย ส่วนเบญจธรรม หมายถึง ข้อควรปฏิบัติ 5 ประการ ควบคู่ไปกับเบญจศีล ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติเป็นคนดีมีคุณธรรม มีกาย วาจา ใจ ที่สะอาดงดงาม ได้แก่ 1) เมตตากรุณา คือ

ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น 2) สัมมาอาชีวะ คือ การประกอบสัมมาชีพ 3) กามสังวร คือ การสำรวมในกาม 4) สัจจะ คือ การพูดความจริง 5) สติสัมปชัญญะ คือ ความระลึกได้และความรู้ตัว และผู้ที่ได้รับผลจากการกระทำนั้นจะมีความสุข ที่ทุกคนควรยึดไว้ปฏิบัติเป็นนิตย อันจะทำให้เป็นบุคคลที่มีความปกติแห่งความดี ความงามกายจิตใจ และเป็นสิ่งที่จะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าต่อการเมือง เศรษฐกิจ การปกครอง สิ่งแวดล้อม และเด็กเยาวชน เป็นต้น

พรภักดี ทันเจริญ (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหาสังคม และความยากจนเชิงบูรณาการไปปฏิบัติของจังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการของจังหวัดกาฬสินธุ์ไปปฏิบัติ 2) เพื่อเปรียบเทียบปัญหาในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการไปปฏิบัติ ของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการไปปฏิบัติ ขอบเขตของงานวิจัย คือ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 154 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 26 ข้อ มีค่าอำนาจ จำแนก อยู่ระหว่าง 0.85-0.99 และค่าความเชื่อมั่น อยู่ระหว่าง 0.91-0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ F-test (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีปัญหาในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการไปปฏิบัติโดยรวม และเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยมีด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ ด้านการยอมรับ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การ 2) ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีปัญหาในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการไปปฏิบัติโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ($p > .05$) โดยสรุป ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีปัญหาในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหาสังคมและ ความยากจนเชิงบูรณาการไปปฏิบัติโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งข้อสนเทศที่ได้นี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อให้ทราบแนวทางนำไปประกอบการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาการ ปฏิบัติงานตามนโยบายแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการเพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์มากยิ่งขึ้นและให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของรัฐบาลต่อไป

รัตยา ต่างประโคน (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการแก้ปัญหาคความยากจน : กรณีศึกษากลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีในตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. สาเหตุความยากจน 2. ตัวชี้วัดความยากจนและ 3. แนวทางการแก้ไขปัญหาคความยากจนของกลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีใน ตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ขอบเขตงานวิจัย คือ คนงานที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสี 3 แห่ง จำนวน 50 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม

ข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุความยากจนส่วนใหญ่เป็นความยากจน ซึ่งได้เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังต่อไปนี้ 1. การมีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย มีภาระการรับผิดชอบต่อครอบครัวสูง สมาชิกในครอบครัว ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ การมีหนี้สินที่เกิดจากการกู้มาเพื่อใช้จ่ายมีระดับการศึกษาน้อย ขาดที่ดินทำกินขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพอื่น ๆ มีพฤติกรรมการดื่มสุรา สูบบุหรี่ และเล่นการพนัน รวมไปถึงสภาพแวดล้อมภายในบ้านคนจนไม่ถูกสุขลักษณะทำให้เป็นแหล่งแพร่ของเชื้อโรค ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพตามมาและประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ซึ่งสาเหตุความยากจนส่วนใหญ่ถือได้ว่าเป็นความยากจนแบบปัจเจกบุคคล 2. ผลการศึกษาได้ค้นพบตัวชี้วัดกลุ่มคนงานในโรงสี โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยซึ่งได้แก่ 1) ด้านการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อยหรือไม่ได้รับการศึกษา จึงขาดความรู้ ตลอดจนทักษะความชำนาญในการประกอบอาชีพ 2) ด้านการประกอบอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองจึงจำเป็นต้องยึดอาชีพรับจ้างเป็นหลัก 3) ด้านรายได้ พบว่า ส่วนใหญ่มีรายรับทางเดียวแต่รายจ่ายมีหลายทาง อาทิ ค่าอาหาร ค่ายารักษาโรค ค่าหนี้สิน เป็นต้น 4) ด้านสุขภาพ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ ได้แก่ โรคภูมิแพ้ โรคปอด โรคหอบหืด เนื่องจากสภาพแวดล้อมในโรงสีที่มีฝุ่นละอองเป็นจำนวนมากและไม่รู้จักวิธีป้องกันสุขภาพของตนเองที่ถูกหลักอนามัย 5) ด้านสวัสดิการจากภาครัฐ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้รับสวัสดิการจากภาครัฐในด้านอื่น ๆ นอกจากโครงการประกันสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุขเพียงอย่างเดียว 6) ด้านหนี้สิน พบว่า มีภาระหนี้สินอันเกิดจากค่าใช้จ่ายซึ่งได้แก่ เงินกู้ยืมระบบ หนี้เงินเชื่อจากร้านขายของชำ เป็นต้น 7) ด้านสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย พบว่า ไม่ถูกสุขลักษณะ อาทิ ไม่มีห้องนอน ต้องนอนรวมกัน ห้องน้ำไม่มีดาดและไม่สะอาดทั้งไม่มีที่ระบายน้ำทิ้ง ส่งผลให้เกิดน้ำขังบริเวณบ้าน เป็นต้น 8) ด้านภาวะความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศและภัยทางธรรมชาติ พบว่า ภัยทางธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม เป็นภูมิอากาศทางธรรมชาติที่แปรปรวน ทำให้เป็นอุปสรรคและไม่สามารถประกอบอาชีพทาง การเกษตรได้ 9) ด้านภาวะวิกฤตเศรษฐกิจและความแปรปรวนของราคาผลผลิตในตลาดโลก พบว่า ราคาสินค้าและค่าครองชีพที่สูงขึ้นแต่รายรับยังคงเท่าเดิม จึงส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนและสมาชิกในครอบครัว และ 10) ด้านภาวะทรุดโทรมความร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า สภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติที่แปรปรวนและถูกทำลาย เช่น ไม่มีป่าชุมชนน้ำแห้ง ดินเสีย ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีพของกลุ่มคนจนที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ

3. แนวทางแก้ไขปัญหาความยากจนของกลุ่มผู้ประกอบการในโรงสีมีแนวทางแก้ปัญหา ดังนี้ 1) แก้ปัญหาจากตัวคนจนเอง โดยการปรับ เปลี่ยนพฤติกรรม เช่น การดื่มเหล้า สูบบุหรี่ เป็นต้น และใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 2) ผู้ประกอบการควรเพิ่มค่าจ้างให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน 3) รัฐบาลควรให้โอกาสทางการศึกษาให้แก่คนจนเพิ่มมากขึ้น เพื่อจะได้มีความรู้ความชำนาญในการประกอบอาชีพ 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรตั้งงบประมาณในการสร้างบ้าน

ให้แก่คนยากจน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้ามาดูแลให้ความรู้ในด้านการป้องกันและดูแลตนเอง ตลอดจนการรักษาสุขภาพแวดล้อมให้มากขึ้น 5) รัฐบาลควรให้สวัสดิการเพิ่มมากขึ้น และทำประกันสังคม เพื่อรองรับกับปัญหาด้านสุขภาพที่อาจจะเกิดขึ้นในวันข้างหน้าของคนจน 6) รัฐบาลควรหาทางแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจและความแปรปรวนของราคาผลิตในตลาดโลก ส่งผลกระทบต่อคนยากจนเป็นอย่างมาก

สุชาภรณ์ ตั้งจิตสาธุกิจ (2549) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาสังคมและค่านิยมของ เยาวชนไทยในรายการโทรทัศน์ “หลุมดำ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาสังคมและ ค่านิยมของเยาวชนในรายการ “หลุมดำ” ขอบเขตงานวิจัย คือ รายการ “หลุมดำ” จำนวน 32 ตอน (28 เรื่อง) ที่ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยคำนึงถึงเนื้อหาที่สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการ ศึกษาจากรายการ หลุมดำ ที่ออกอากาศระหว่างวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2548 ถึงวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2549 จำนวนทั้งสิ้น 62 ตอน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณดำเนินการวิจัย ด้วยการใช้วิเคราะห์เนื้อหาเป็นหลัก ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหารายการ “หลุมดำ” สะท้อนปัญหาสังคม ของเยาวชนทั้งสิ้น 23 ด้าน ปัญหาสังคมของเยาวชนด้านที่ปรากฏมากที่สุด ได้แก่ ปัญหาครอบครัว การขาดการศึกษา และสิ่งเสพติดให้โทษ ส่วนใหญ่ปัญหาสังคมของเยาวชนด้านที่ปรากฏน้อยที่สุด โดยปรากฏในรายการกลุ่มตัวอย่างเพียงเรื่องเดียว ได้แก่ โรคเอดส์ ภาษาไทยวิบัติ และอันตรายจาก ยาลดความอ้วน นอกจากนี้ ยังพบปัญหาสังคมของเยาวชนเกี่ยวกับเรื่องเพศอยู่หลายด้าน ได้แก่ พฤติกรรมเสรีทางเพศ การตั้งครรภ์ การทำแท้ง และการขายบริการทางเพศ ค่านิยมของเยาวชนไทย ที่ปรากฏในเรื่องราวคนต้นเรื่องที่น่าเสนาผ่านรายการ “หลุมดำ” มากที่สุด ได้แก่ วัตถุนิยม การเปลี่ยน คู่นอน และความต้องการยอมรับจากเพื่อน การตามเพื่อน และค่านิยมของเยาวชนด้านที่ปรากฏ น้อยที่สุด ได้แก่ กลัวความอ้วน การแก้แค้น การมีแฟน การแสดงความเป็นชาย และการลอกเลียนแบบ ดารา

เพ็ญพักตร์ เตียวสมบุญกิจ (2547) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาสังคมที่ควรได้รับการกำหนด เป็นวาระของสาธารณชน มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาว่ามีปัญหาสังคมอะไรบ้างที่ปรากฏในสื่อ สาธารณะ 2. เพื่อศึกษาลักษณะการนำเสนอปัญหาสังคมโดยสื่อสาธารณะว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ และน่าจะก่อให้เกิดผลกระทบตามมาหรือไม่ 3. เพื่อศึกษาถึงเกณฑ์การนำเสนอปัญหาสังคมโดย สื่อสาธารณะเพื่อให้มีการนำเสนอปัญหาสังคมอย่างเหมาะสม ขอบเขตงานวิจัย คือ ปัญหาสังคมที่ ปรากฏในสื่อสาธารณะ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาสังคมที่มี ความสำคัญ น่าสนใจ และมีคุณค่าต่อการศึกษา ที่ปรากฏในสื่อสาธารณะ 10 อันดับแรก โดยเรียง ตามลำดับความสำคัญ จากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การนำเสนอความผิดวินัยของพระสงฆ์บ่อย ๆ 2) การนำเสนอข่าวด้วยความไม่รอบคอบ 3) การโฆษณาสินค้าที่ก่อให้เกิดการบริโภคนิยม 4) การนำเสนอ ภาพโป๊เปลือย 5) การโฆษณาที่ก่อให้เกิดอารมณ์ทางเพศ 6) การนำเสนอเรื่องที่เป็นการหมิ่นประมาท ถูกดูหมิ่นจากคนรอบข้าง 7) การวิเคราะห์การแข่งขันฟุตบอล ทำนายผลการแข่งขันล่วงหน้า บอกราคา

ต่อรองที่สนับสนุนการเล่นการพนันฟุตบอล 8) การนำเสนอเรื่องสื่อวีซีดีลามกโดยบ่งชี้หน้าแหล่งขาย

9) การนำเสนอเรื่องคนรวย ฟุ้งเฟ้อ ทำให้คนจนดูแล้วเกิดการเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างชนชั้น

10) การนำเสนอข่าวที่ทำให้ประชาชนเชื่อถือ งามายกับการเล่นหวย 2. ลักษณะการนำเสนอปัญหาสังคม โดยสื่อสาธารณะ พบว่า มีปัญหาสังคม 8 เรื่องที่สื่อสาธารณะมีการนำเสนอที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ 1) การนำเสนอข่าวด้วยความไม่รอบคอบ 2) การโฆษณาสินค้าที่ก่อให้เกิดการบริโภคนิยม 3) การนำเสนอภาพโป๊เปลือย 4) การโฆษณาที่ก่อให้เกิดอารมณ์ทางเพศ 5) การนำเสนอเรื่องที่เป็นการหมิ่นประมาท ทำให้ถูกดูหมิ่นจากคนรอบข้าง 6) การวิเคราะห์การแข่งขันฟุตบอล ทำนายผลการแข่งขันล่วงหน้า บอกราคาต่อรองที่สนับสนุนการเล่นการพนันฟุตบอล 7) การนำเสนอเรื่องคนรวย ฟุ้งเฟ้อ ทำให้คนจนดูแล้วเกิดการเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างชนชั้น 8) การนำเสนอข่าวที่ทำให้ประชาชนเชื่อถือ งามายกับการเล่นหวย และพบว่า การนำเสนอเรื่องการนำเสนอความผิดวินัยของพระสงฆ์บ่อย ๆ นั้น สื่อสาธารณะมีการนำเสนอที่มีความเหมาะสม และพบว่า สื่อสาธารณะไม่มีการนำเสนอเรื่องสื่อวีซีดีลามกโดยบ่งชี้หน้าแหล่งขาย และจากการนำเสนอปัญหาสังคมโดยสื่อสาธารณะจะก่อให้เกิดผลกระทบ ในเชิงลบตามมา ซึ่งสารที่สื่อสาธารณะนำเสนอไปจะมีผลต่อการรับรู้ที่เป็นการสร้างประสบการณ์แบบ สละสลมให้กับผู้รับสารและจะแสดงออกมาเมื่อมีสถานการณ์หรือปัจจัยที่เหมาะสม 3. สื่อสาธารณะควรมีเกณฑ์การนำเสนอปัญหาสังคม เพื่อให้มีการนำเสนอปัญหาสังคมอย่างเหมาะสม ดังนี้ 1) การนำเสนอ ความผิดวินัยของพระสงฆ์บ่อย ๆ ควรบอกข้อเท็จจริง โดยใช้ภาษาที่สุภาพ โดยไม่สอดแทรกอารมณ์ ความรู้สึกและควรบอกแหล่งอ้างอิงเป็นหลักฐานประกอบแต่หากยังมีข้อมูลไม่มีหลักฐานยืนยัน การกระทำผิดก็ยังไม่ควรนำเสนอ 2) การนำเสนอข่าวด้วยความไม่รอบคอบ ควรมีกระบวนการตรวจสอบ ความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวโดยการสัมภาษณ์จากหลาย ๆ แหล่งข่าวและใช้เวลาพิจารณาข่าวก่อน นำเสนอเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง 3) การโฆษณาสินค้าที่ก่อให้เกิดการบริโภคนิยม สื่อสาธารณะ ผลิตรายการเพื่อสร้างความตระหนักให้ผู้รับสารมีสติในการอุปโภคบริโภคสินค้าและชี้ให้เห็นโทษของ การบริโภคนิยมหรือการสอนให้มีเหตุผลในการเลือกรับและปฏิเสธสิ่งต่าง ๆ 4) การนำเสนอภาพโป๊ เปลือย ควรควบคุมเรื่องการแต่งกาย การแสดงออกของดารานักแสดง ให้มีความสุภาพ เรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะและรูปแบบการเสนอรายการแต่ละประเภทอาจทำได้ด้วยวิธีการส่งเทปบันทึก รายการให้คณะอนุกรรมการตรวจสอบก่อนออกอากาศทุกครั้ง 5) การโฆษณาที่ก่อให้เกิดอารมณ์ทางเพศ ผู้ผลิตงานโฆษณาควรตระหนักถึงการนำเอาเรื่องมาใช้กับงานโฆษณาว่าจะต้องไม่ก่อให้เกิดผลด้านลบ ทางความคิดของผู้รับสาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยกันควบคุม สอดส่องดูแลความเหมาะสม ของงานโฆษณากันอย่างจริงจัง 6) การนำเสนอเรื่องที่เป็นการหมิ่นประมาท ทำให้ถูกดูหมิ่นจาก คนรอบข้าง ควรคำนึงถึงว่าเรื่องที่นำเสนอจะมีประโยชน์ต่อสาธารณะชนหรือไม่ หากไม่เป็นประโยชน์ ต่อสาธารณะ สื่อก็ไม่ควรนำเสนอเรื่องเหล่านี้ และต้องไม่ใช้ภาษาเหมือนดัดสินผู้ที่ตกเป็นข่าว ไม่ควร พิพากษาการกระทำของผู้ถูกกล่าวหา ก่อนผลการพิจารณาคดีทางกฎหมายจะสิ้นสุดลง 7) การวิเคราะห์

การแข่งขันฟุตบอล ทำนายผลการแข่งขันล่วงหน้า บอกราคาต่อรองที่สนับสนุนการเล่นการพนันฟุตบอล ในเรื่องการบอกราคาต่อรองของการแข่งขันฟุตบอล ถือได้ว่า การนำเสนอในเรื่องนี้ เป็นการสนับสนุน ข้อมูลเพื่อนำเอาไปประกอบการเล่นการพนันฟุตบอลเท่านั้น ดังนั้น จึงไม่ควรนำเสนอราคาต่อรอง ของการแข่งขันฟุตบอล 8) การนำเสนอเรื่องสื่อวีซีดีลามก โดยบ่งชี้ว่าแหล่งขาย จากการศึกษาพบว่า ไม่มีการนำเสนอเรื่องสื่อวีซีดีลามก โดยบ่งชี้ว่าแหล่งขายและแนวทางการนำเสนอที่ดีคือ ไม่ควร นำเสนอข่าวเรื่องวีซีดีลามก โดยใช้ภาพประกอบที่เป็นรูปผู้หญิงแก้ผ้า ภาพโป๊ เปลือย หรือแสดง กิจกรรมทางเพศ 9) การนำเสนอเรื่องคนรวย ฟุ้งเฟ้อ ทำให้คนจนดูแล้วเกิดการเหลื่อมล้ำทางสังคม ระหว่างชนชั้น ควรจะนำเสนอแต่ข้อเท็จจริง โดยไม่สอดแทรกอารมณ์ ความรู้สึกต่อเหตุการณ์นั้น ๆ รวมทั้งต้องเสนอแนวคิด บทความ เพื่อยกระดับรสนิยมของผู้รับสาร 10) การนำเสนอข่าวที่ทำให้ ประชาชนเชื่อถือลงมายกับการเล่นหวยสื่อสารณะไม่ควรนำเสนอข้อเท็จจริงที่จูงใจชี้นำไปสู่ การเล่นหวยได้และต้องนำเสนอผลเสียที่จะเกิดจากการเล่นหวยด้วย พร้อมทั้งการนำเสนอแนวคิด หรือบทความที่ช่วยยกระดับความรู้ความคิด รสนิยมของผู้รับสารให้สูงขึ้น

สรุปได้ว่า มนุษย์เรามีความสัมพันธ์กับทางสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมที่ไม่หยุดนิ่ง สังคมก็จะมีเปลี่ยนแปลง เมื่อสถานการณ์นั้นไม่สอดคล้องกับค่านิยมของคนจำนวนมาก ในสังคม จึงมีปัญหาสังคมเกิดขึ้น ประเทศไทยมีปัญหาสังคมหลากหลายประเภท เช่น ปัญหาวัยรุ่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาความขัดแย้งการเมือง ปัญหาการว่างงาน ปัญหาสารเสพติด เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อคนไทยจำนวนมากพอสมควร จึงต้องหาแนวทางการป้องกันและการแก้ไข ปัญหาสังคมไทยเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตในสังคมไทย ดังนั้น การศึกษาภาพสังคมไทยก็ต้องศึกษาปัญหา สังคมไทยและแนวทางแก้ไขปัญหาอีกด้วย

จากเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด สรุปได้ 2 แนวคิดหลัก ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม และแนวคิดเกี่ยวกับปัญหา สังคมไทย ดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม

วรรณกรรมมีความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมอย่างแยกกันไม่ออก ความสัมพันธ์ ของวรรณกรรมและสังคมเปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นถึงภาพสังคมของทุกยุคทุกสมัยอย่าง ชัดเจนไม่ทางตรงก็ทางอ้อม เนื่องจากว่านักประพันธ์เป็นส่วนหนึ่งในสังคม วรรณกรรมเป็นนักเขียน นำสิ่งที่สนใจ เหตุการณ์สำคัญในสังคม และประสบการณ์ของตนสร้างสรรค์ขึ้นมา แม้ว่าเป็นเรื่องแต่ง แต่ย่อมมีภาพสังคมจริงอยู่ด้วยเสมอ อาจจะเป็นวัฒนธรรม ประเพณี การเมืองหรือเศรษฐกิจ เป็นต้น ทั้งนี้วรรณกรรมก็สะท้อนให้ผู้อ่านเห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยม หรือด้านต่าง ๆ ของสังคมด้วย เช่นกัน

2) แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาสังคมไทย

ปัญหาสังคมไทย หมายถึง ภาวะใด ๆ ในสังคมที่คนไทยจำนวนมากถือว่าเป็นสิ่งผิดปกติและไม่เห็นด้วย รู้สึกไม่สบายใจ และต้องการให้มีการแก้ไขให้กลับคืนสู่สภาวะปกติ เช่น ปัญหาด้านการเมือง ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหายาเสพติด และ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และสังคม เป็นต้น เพื่อให้สังคมดำเนินไปอย่างราบรื่น สังคมก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนและหาวิธีการแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มิหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต้องพยายามหาทางควบคุม เพื่อให้ความเป็นระเบียบเรียบร้อยกลับคืนมา

บทที่ 3

ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝิ่งชลจิตร

ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมนั้นไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เนื่องจากว่า นักเขียนเป็นส่วนหนึ่งในสังคม นักเขียนได้เก็บรวบรวม ความคิด ความเป็นอยู่ วัฒนธรรมและลักษณะ สภาพต่าง ๆ ของสังคมไว้ในวรรณกรรม สังคมเป็นอย่างไร วรรณกรรมก็จะสะท้อนออกมาเป็นเช่นนั้น ความสัมพันธ์นักเขียน วรรณกรรม และสังคม มีลักษณะดังที่ สุจิตรา จรจิตร (2547 : 32) กล่าวว่า “กวีผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม สังคม คือ เรื่องราวของกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน ภายใต้ระบบวัฒนธรรมเดียวกัน และกวีในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ดังนั้น เมื่อเขียนวรรณกรรมก็มักจะนำเรื่องราว แนวคิด ความเป็นอยู่ ความเชื่อ ค่านิยมของในสังคมไปเขียนไว้ในวรรณกรรมของตน ดังนั้น นักเขียน วรรณกรรม และสังคม จึงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างแนบแน่น”

จำลอง ฝิ่งชลจิตร เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ได้สร้างสรรค์ผลงานคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องสั้น รวมเรื่องสั้นของจำลอง ฝิ่งชลจิตรเนื้อเรื่องปรากฏให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมไทยไว้อย่างชัดเจน ดังที่ คำวิจารณ์คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กล่าวว่า “จำลอง ฝิ่งชลจิตร เป็นนักคิดและนักสังเกตการณ์ชีวิตและสังคม ถ่ายทอดเรื่องราวความเป็นมนุษย์ ความเปลี่ยนแปลงของสังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และการเมืองอย่างตรงไปตรงมา ผลงานของเขาทุกรูปแบบ จึงโดดเด่นด้วยเนื้อหาที่สะท้อนความเป็นจริงของมนุษย์และความเป็นไปในสังคม” (กระทรวงวัฒนธรรม, 2562 : 1) จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝิ่งชลจิตร ผู้วิจัยได้พบภาพสะท้อนสังคมไทยในด้านต่าง ๆ มีการเรียงลำดับมากไปถึงน้อย ดังนี้

3.1 ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่

3.1.1 ที่อยู่อาศัย

- 1) ที่อยู่อาศัยในเมือง
- 2) ที่อยู่อาศัยในชนบท

3.1.2 การคมนาคม

- 1) การจราจรในเมือง
- 2) การเดินทางไปต่างจังหวัด

3.1.3 จริยธรรม

- 1) ความมีน้ำใจ
- 2) ความกตัญญู

3.1.4 ครอบครัวไทย

- 1) ลักษณะครอบครัวไทย
- 2) ความรักระหว่างสมาชิกในครอบครัวไทย

3.1.5 การประกอบอาชีพ

3.2 ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม

3.2.1 ประเพณี

- 1) ประเพณีเกี่ยวกับสังคม
- 2) ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต
- 3) ประเพณีท้องถิ่น
- 4) ประเพณีหลวง

3.2.2 ค่านิยม

- 1) ค่านิยมการทำบุญ
- 2) ค่านิยมการรักชาติ
- 3) ค่านิยมการรักพระมหากษัตริย์

3.2.3 อาหารไทย

- 1) อาหารคาว
- 2) อาหารหวาน

3.2.4 ศาสนา

- 1) ศาสนาพุทธ
- 2) ศาสนาพราหมณ์

3.2.5 มารยาทไทย-การไหว้

มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ ดังนี้

3.1 ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่

วรรณกรรมมีความผูกพันกับสังคมอย่างแนบแน่น สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม แต่ในขณะเดียวกัน วรรณกรรมก็มีอิทธิพลต่อสังคม วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคมของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพสังคมในยุคสมัยนั้น ๆ สังคมไทยประกอบด้วยสังคมในเมืองกับสังคมชนบท ในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร ปราบกภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยทั้งในเมืองและชนบท ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1.1 ที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัย หมายถึง อาคารบ้านเรือนที่จัดสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้อยู่อาศัย ช่วยปกป้องร่างกายจากฝน ลม หรือสัตว์ร้ายต่าง ๆ ที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัย 4 เนื่องจากมนุษย์เราทุกคนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีที่อยู่อาศัยเป็นที่พักผ่อนหรืออยู่กินเป็นประจำ ที่อยู่อาศัยของของมนุษย์เราในแต่ละที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ รากฐานทางวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นผลทำให้ลักษณะที่อยู่อาศัยของคนไทยในเมืองและชนบท มีเอกลักษณ์เฉพาะตน รวมถึงเรื่องสั้นของจำลอง ฝั่งชลจิตรได้สะท้อนให้เห็นถึงที่อยู่อาศัยของคนไทยในเมืองและชนบท มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ที่อยู่อาศัยในเมือง

เรื่องสั้นเรื่อง ผมกับผมอีกคน (ยอมเข้ารับการรักษา) ได้กล่าวถึง ตอนที่ลูกสาว “ผม” เรียน ม. 3 กำลังหลงใหลการ์ตูนญี่ปุ่นเลยเล่าเรื่องคล้าย ๆ ที่อ่านพบในการ์ตูนให้ “ผม” ฟัง เธอโหมเมว่า “ผม” เป็นดื้อเปเลแกงเกอร์ประจำตัว เธอเอาเรื่องที่เราพูดคุยกันไปแต่งเติมเสริมต่อประสาคนช่างฝัน ตอนนั้นยังอยู่บ้านเช่าทาวน์เฮ้าส์ ดังตัวอย่าง

สี่ปีก่อน ตอนปรากฏกายให้เขาเห็นครั้งแรก เขา (คือคนที่ผมเป็นดื้อเปเลแกงเกอร์ประจำตัว) ยังอยู่บ้านเช่าทาวน์เฮ้าส์ปากซอยสอง หลังอาคารพาณิชย์ติดถนนใหญ่ที่เปิดขยายอาหารสุนัขภายในหมู่บ้าน ชานเมืองขนาดสามร้อยยูนิต

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 123)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า สังคมเมืองของประเทศไทย เนื่องจากว่าในเมืองหลวงมีประชากรเป็นจำนวนมาก มีที่ดินจำกัดและราคาแพง จึงไม่สามารถซื้อที่ดินปลูกบ้านเป็นหลัง ๆ ซึ่งมักจะเป็นลักษณะทาวน์เฮ้าส์ แต่ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ไม่ได้ซื้อขาด เป็นการเช่าที่พักอาศัยอยู่ชั่วคราว และมีการย้ายตามความต้องการ

นอกจากนี้ ในเรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึง “ผม” ได้ย้ายบ้านจากซอยสองมาอยู่ทาวน์เฮ้าส์หลังอาคารพาณิชย์ระหว่างซอยสามกับซอยสี่ ดังตัวอย่าง

บ้านหลังใหม่มีต้นไม้ไทรเตี้ยโตแทรกฝ่าเหล็กปิดท่อน้ำแตกกิ่งก้านสูงถึงหลังคา ตอนเย็น ๆ แม่บ้านวัยกลางคนกับอาวุโสห้า-หกคนเดินออกกำลังกายช่วยกันหักกิ่งเล็ก ๆ ตัดมือไปโยนทิ้ง เหล่าแม่บ้านตัวว่าม้นยี่นล้าเข้ากลางซอย เบียดบังทางเดินเขาขอร้องว่า อยากเว้นไว้ป้องกันแสงไฟส่องเข้าบ้าน อยากเก็บพุ่มไม้สีเขียว ๆ ไว้เป็นจุดพักสายตา หลังจ้องจอบคอมพิวเตอร์นาน ๆ วันไหนไทรแตกกิ่งก้านล้าเข้ากลางซอย เขาจึงตัดแต่งเสียทีหนึ่ง

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 127-128)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยจำนวนหนึ่งที่มีการเช่าที่พักอาศัยมักจะไม่อยู่ประจำที่ แต่เป็นที่พักอาศัยชั่วคราว มีการย้ายบ้านตามความต้องกัน เนื่องจากมีพื้นที่จำกัด ไม่สามารถปลูกบ้านเป็นหลัก ๆ ไม่มีความส่วนตัว นอกจากนี้ ไม่มีที่ดินไว้สำหรับทำเป็นสวนไว้ปลูกต้นไม้หรือดอกไม้มากพอ สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยไม่ค่อยมีธรรมชาติ แต่ผู้ที่อาศัยรักธรรมชาติ อยากจะอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ

2) ที่อยู่อาศัยในชนบท

เรื่องสั้นเรื่อง พวกเขาเปลี่ยนไป ได้กล่าวถึง เมื่อสมครบได้แต่งงานกับศรีใหม่ลูกสาวชานาแล้ว สองผู้เมียได้ปลูกบ้านไม้บนผืนดินที่พ่อแม่แบ่งปันให้ ดังตัวอย่าง

สมครบเป็นลูกคนสุดท้าย เขาแต่งงานกับศรีใหม่ ลูกชานาพอมีกินหมูบ้านติดกันทางตะวันตก สองผู้เมียปลูกบ้านไม้หลังย่อมพออาศัยข้างบ้านเกิด

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 21)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ครอบครัวไทยเป็นครอบครัวใหญ่ ในชนบทนิยมมีลูกหลาย ๆ คน พอลูก ๆ แต่งงานแล้ว ลูก ๆ มักจะแยกครอบครัวเป็นสัดส่วน ปลูกบ้านใหม่สร้างครอบครัวของตน ในชนบทไทยมีที่ดินที่เพียงพอ สามารถสร้างบ้านเป็นหลัก ๆ บนที่ดินของตนได้โดยใช้ไม้เป็นวัสดุในการสร้างบ้าน

เรื่องสั้นเรื่อง สิทธา (integrity) ได้กล่าวถึง นำหมานเป็นคนเก่าคนแก่ของร้านเคยทำงานกับครอบครัวของสิทธามาห้าสิบปี น้ำอายุเจ็ดสิบแล้วจึงมาขอลาไปปฏิบัติศาสนกิจ สิทธาจึงได้มอบที่ดินให้นำหมาน นำหมายได้ขายที่ดินไปและนำเงินมาสร้างบ้าน ดังตัวอย่าง

เขาจึงมอบที่ดินให้แก่สองแปลง แกขายที่ดินสองแปลงเอาเงินมาสร้างบ้านสี่ห้องนอน ให้ลูกสาวลูกเขยอยู่ด้วย ภรรยาแก่เสียชีวิตไปก่อนด้วยโรคมะเร็ง สร้างบ้านเสร็จแกมาปรึกษาว่ายังมีเวลาอยู่บ้าง ไม่อยากอยู่บ้านเฉย ๆ เขาถามว่าอยากทำอะไร แกบอกอยากเลี้ยงเป็ด เขาแนะนำให้เลี้ยงเป็ดหน้าบ้านแกติดลำคลองเปิดได้ลงว่ายน้ำเล่นน้ำ

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 146)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยที่ดินเป็นทรัพย์สินส่วนตัว สามารถซื้อขายที่ดินได้ และสามารถสร้างบ้านสร้างเรือนตามความต้องการของตน นอกจากนี้ คนไทยนิยมสร้างบ้านเรือนใกล้แม่น้ำลำคลอง เพื่อความสะดวกสบายในการใช้น้ำ ในชนบทมีพื้นที่ไม่จำกัดจึงสร้างบ้านเป็นลักษณะบ้านเดี่ยว มีความเป็นส่วนตัว อยู่ด้วยกันทั้งครอบครัว ทั้งพ่อแม่ ลูกสาว และลูกเขย มีการเลี้ยงสัตว์ ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย

เรื่องสั้น ชีวิตหลังความตายของลูกแมวหางอ้วนหนึ่ง ได้กล่าวถึง เพื่อนบ้านของ “ผม” อาศัยอยู่บ้านหลังใหญ่หลังงาม ไม่อยากให้ฝูงนกสร้างรัง ฝึกไข่ เกะหลังคาบ้านของตนเอง จึงกำข้าวมาวางหน้าบ้าน “ผม” เพื่อให้ฝูงนกย้ายจากบ้านเขามาบ้าน “ผม” ดังตัวอย่าง

เพื่อนบ้านอยู่บ้านเดี่ยวหลังใหญ่ชอยถัดไปขับซีรยยนต์กำ
ข้าวสารมาโปรยหน้าบ้านเรา นกจับเกาะอยู่ใต้หลังคาใกล้ ๆ กางปี
กร่อนลงจิกกิน เป็นวิธีย้ายฝูงนกจากบ้านหลังงามโอ้อ่าของเขามาไว้
หน้าบ้านเราอย่างชาญฉลาด

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 233)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมชนบทไทยที่อยู่เป็นชุมชน หมู่บ้าน มีเพื่อนบ้าน อยู่รอบ ๆ บ้าน ด้วยในชนบทมีประชากรน้อย มีเนื้อที่กว้างขวาง จึงปลูกบ้านเรือนหลังใหญ่หลังงาม อาจมีเงินทองและฐานะดี มีการให้ความสำคัญกับที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ ยังมีรถยนต์ส่วนตัว สะดวก ในการเดินทาง อยู่อย่างสุขสบาย

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยโดยรวมเรื่องสั้นที่ได้รับ รางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตรในด้านที่อยู่อาศัยของคนไทยสะท้อนให้เห็นว่า ที่อยู่อาศัยของคนไทยในเมือง และชนบทมีความแตกต่างกัน ที่อยู่อาศัยในเมืองเป็นแบบทาวน์เฮ้าส์เนื่องจากที่ดินมีอย่างจำกัด และแบบเช่าที่พักอาศัย ส่วนที่อยู่อาศัยในชนบทเป็นบ้านหลังเดี่ยว เนื่องจากมีที่ดินกว้างใหญ่ สร้างบน ที่ดินของตนโดยใช้วัสดุไม้หรือปูน มีความเป็นส่วนตัว มีที่ดินมากพอสามารถทำสวนหรือเลี้ยงสัตว์ได้ มักนิยมสร้างใกล้แม่น้ำลำคลองเพื่อความสะดวกในการใช้น้ำ

3.1.2 การคมนาคม

การคมนาคม หมายถึง การติดต่อไปมาถึงกันและการสื่อสาร ในชีวิตประจำวันของ มนุษย์เราย่อมมีการติดต่อสื่อสารไปมาถึงกัน การเคลื่อนย้ายหรือการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ เนื่องจากว่าสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และการพัฒนาเทคโนโลยีแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน จึงส่งผลกระทบต่อรูปแบบการคมนาคมหรือยานพาหนะในการเดินทางแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ออกไป

1) การจราจรในเมือง

เรื่องสั้นเรื่อง เคิ่งคว้างกลางนาคร (สตูดิโอสยามสแควร์) ได้กล่าวถึง ชายวัยกลางคน ได้เดินทางมาจากต่างจังหวัดและนั่งรถเมล์มาลงที่ฝั่งตรงข้ามศูนย์การค้ามาบุญครอง ที่นั่งเป็นป้ายรถเมล์ และเป็นจุดจอดรถตู้ คนทำงานกลุ่มใหญ่สามารถนั่งรถเมล์หรือรถตู้กลับบ้าน ดังตัวอย่าง

เขาลงรถเมล์ฝั่งตรงข้ามศูนย์การค้ามาบุญครอง หรือฝั่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บริเวณป้ายรถเมล์คนทำงานกลุ่มใหญ่ยืนรอรถ
กลับบ้าน หญิงสาวคนหนึ่งวิ่งเบียดไหล่ซ้ายของเขาบนไหล่ขวาสะพาย

กระเป๋านั่งสีทึม ๆ “ขอโทษค่ะลุง” เธอกล่าวพลางก้าวฉับ ๆ บน
รองเท้าส้นสูงไปขึ้นรถตู้โดยสารเฟ็งจอด

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 14)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การเดินทางในเมืองของประเทศไทย มีทั้งรถเมล์
และรถตู้บริการอยู่ตลอดเวลา การเดินทางโดยรถเมล์ สะดวก ปลอดภัย และที่สำคัญ คือ ค่าโดยสาร
ถูกกว่าการเดินทางแบบอื่น แต่ใช้เวลาค่อนข้างนาน ส่วนรถตู้ประจำทาง สะดวกและรวดเร็ว แต่ราคา
จะแพงกว่ารถเมล์ แต่ประหยัดเวลา ถึงการเดินทางโดยรถเมล์และรถตู้เป็นการใช้ขนส่งมวลชน
คนทำงานกลุ่มใหญ่นิยมการเดินทางโดยสารรถเมล์และรถตู้

นอกจากนี้แล้ว ในเรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึง ชายวัยกลางคนตอนหนุ่มเคยใช้ชีวิต
อยู่ในกรุงเทพฯ วันเวลาผ่านไปยี่สิบกว่าปี เขาได้กลับมาอีกครั้ง มีความเปลี่ยนแปลงไปมากจนแทบจำ
ไม่ได้ โดยเฉพาะการคมนาคม มีการสร้างรถไฟฟ้าช่วยให้การเดินทางในเมืองสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น
ดังตัวอย่าง

สร้างรถไฟฟ้าเหนือท้องถนนสามารถรับส่งผู้โดยสารได้จริง ๆ
สร้างสถานีรับส่งทุกย่านการค้าและชุมชนใหญ่ ๆ รวมถึงสถานีลอยฟ้า
เหนือท้องถนนระหว่างสยามพารากอนกับสยามสแควร์ ให้ตัวละคร
ชายหญิงข้ามไปข้ามมา หรือต่อรถไฟฟ้าไปสถานีอื่นตามบทของใคร
ของมัน ไม่มีใครทราบเหตุผล เป้าหมายหรือแรงจูงใจของตัวละครทำทาง
ร้อนรนเหล่านั้น

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 17)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า วิธีการเดินทางในเมืองนอกจากรถเมล์และรถตู้ ยังมี
รถไฟฟ้า การเดินทางโดยรถไฟฟ้าเป็นวิธีการเดินทางที่สะดวกสบายและรวดเร็ว รถไฟฟ้าบริการอยู่
ตลอดเวลา และมีการจอดสถานีทุกย่านการค้าและชุมชนใหญ่ ๆ โดยเฉพาะสถานีระหว่างสยามพารากอน
กับสยามสแควร์ เป็นจุดเปลี่ยนเส้นทาง ผู้โดยสารสามารถเปลี่ยนเส้นทางไปสถานีที่ต่าง ๆ ตามเป้าหมาย
ของตน เพิ่มความสะดวกสบายในการเดินทางให้แก่คนไทยมากขึ้น

เรื่องสั้นเรื่อง เคว้งคว้างกลางนาคร (ดราม่าคาเฟ่) ได้กล่าวถึง สวรรค์เป็นคนต่างจังหวัด
เคยเรียนมหาวิทยาลัยที่กรุงเทพฯ และทำงานอยู่สักพัก แต่ได้ลางานกลับไปใช้ชีวิตที่บ้านเกิด พอถึง
วัยกลางคนเขาได้เดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพราะว่านัดหมายกับนักศึกษาสาวกันไว้จะมาหาเธอ แต่ยังไม่ถึง
เวลาที่นัดหมายจึงไปเดินเที่ยวในเมืองกรุงเทพฯ ทำให้เขาเห็นว่ากรุงเทพฯ มีความเปลี่ยนแปลงมาก
ดังตัวอย่าง

เขาตื่นตื่นเมื่อรู้ว่าที่นี่เป็นสถานีรถไฟฟ้าใต้ดิน บริษัทก่อสร้าง
แอบขุดเจาะตั้งแต่เมื่อไร เข้ากรุงเทพฯ มาสองสามวันบ้านเมืองเปลี่ยนไป

ชั่วพริบตา ฉากต่อฉาก ตอนต่อตอน คล้ายซีรีส์หนังไซไฟรางวัลตัดต่อยอดเยี่ยม ก่อนนี้ไม่เคยได้ยินใครพูดถึงรถไฟฟ้าใต้ดิน ช่างมันเถอะ นี่ไม่ใช่ความฝันแน่ ๆ

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 61)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า กรุงเทพฯ มีความเปลี่ยนแปลงไปหน้ามือเป็นหลังมือ เทคโนโลยีการคมนาคมไทยนั้นได้มีการพัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ ปัจจุบันมีเทคโนโลยีโทรคมนาคมสมัยใหม่อย่างรถไฟฟ้าใต้ดิน เพิ่มความสะดวกสบายในการเดินทางในเมืองมากขึ้น และยังช่วยลดปัญหาการจราจรติดขัดอีกด้วย นอกจากนี้แล้วยังสะท้อนให้เห็นว่า กรุงเทพฯ เป็นเมืองที่มีตึกสูงตึกใหญ่และอาคารที่ทันสมัยเป็นจำนวนมาก เป็นเมืองที่เจริญและทันสมัย เป็นศูนย์กลางและศูนย์รวมของความเจริญในด้านต่าง ๆ ของไทย เช่น ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจและการค้า ด้านการศึกษา เป็นต้น

2) การเดินทางไปต่างจังหวัด

เรื่องสั้นเรื่อง เรื่องของแม่ค้าขนม ได้กล่าวถึง หล่อนเป็นแม่ค้าขนม หาบขนมขายตามบ้าน ตามถนน หล่อนอายุมากแล้ว แต่เพื่อหาเงินช่วยลูกเลี้ยงครอบครัว หล่อนยังไม่หยุด หาบขนมขายหน้าบ้าน “ผม” ราว ๆ เก้าโมงครึ่งถึงสิบโมงทุกวัน บ้านหล่อนอยู่ตำบลโคกคราม มีรถไฟผ่านดังตัวอย่าง

บ้านหล่อนอยู่ตำบลโคกคราม ห่างตัวจังหวัดไปทางทิศใต้เฉียง ๆ ไปทางตะวันตก แต่จะว่าเฉียงก็ไม่ค่อยถูกเผงเสียทีเดียว บ้านหล่อนมีรถไฟผ่าน ขบวนรถจากสุโขทัย-ลพบุรีและยะลาจะหยุดจอดที่ ‘โคกคราม’ สถานีเก่าแก่สมัยเพิ่งมีกิจการรถไฟ ส่วนขบวนรถด่วนกับรถเร็วจากกรุงเทพฯ ไม่จอดเพราะเป็นสถานีย่อย

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 68)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า รถไฟไทยอยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน การเดินทางไปต่างจังหวัดที่ประเทศไทย มีรถไฟให้บริการอยู่ตลอด มีทั้งรถไฟขบวนธรรมดาและรถไฟขบวนด่วนกับเร็ว สามารถเลือกตามความต้องการของตนได้ แต่รถไฟขบวนด่วนกับเร็วไม่จอดสถานีย่อย จอดเฉพาะสถานีใหญ่เท่านั้น

เรื่องสั้นเรื่อง เข้าวันที่ท้องฟ้าแจ่มใส ได้กล่าวถึง “ผม” เป็นคนกรุงเทพฯ แต่ลูกเขย “ผม” เป็นคนนครศรีธรรมราช ลูกสาวคนเล็กสุดที่รักได้ตามลูกเขยไปอยู่ที่นคร “ผม” จึงต้องบินขึ้นบินลง ปีละสอง-สามครั้ง เพื่อไปเยี่ยมลูกสาวและหลาน ๆ ดังตัวอย่าง

ผมหันไปมองคนงานหนุ่มสองคน หลังเปลี่ยนที่นั่งถูกต้อง ผมไม่ได้ยินเขาเอ่ยปากพูดอะไรสักคำ เครื่องบินลดระดับลงช้า ๆ ผมเริ่มปวดหู นางสาวเดินสำรวจปรับเก้าอี้ให้ตรง แนะนำผู้โดยสารให้

รัดเข็มขัด กับต้นประกาศให้ลูกเรื่อนั่งประจำที่ เครื่องกำลังจะลง
สนามบินดอนเมือง

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 27)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า สังคมไทยมีการคมนาคมที่สะดวกสบาย สามารถนั่งเครื่องบินไปยังจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทยอย่างรวดเร็ว สายการบินของไทยให้บริการอยู่ตลอดเวลา มีทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตัวเครื่องบินในราคาที่ไม่แพง ที่นั่งสะดวกสบาย และการบริการอย่างดี

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตรในด้านการคมนาคมไทยสะท้อนให้เห็นว่า การคมนาคมของไทยมีหลากหลายรูปแบบ มีทั้งทางบก ทางอากาศ ได้แก่ รถเมล์ รถตู้ รถไฟ รถไฟฟ้า รถไฟฟ้าใต้ดิน เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงการคมนาคมของไทยมีความพร้อมและสะดวกสบาย แต่การเดินทางในเมืองจะมีหลากหลายวิธีและทันสมัยกว่าชนบท

3.1.3 จริยธรรม

จริยธรรม หมายถึง แนวทางของการประพฤติ เป็นสิ่งที่ควรประพฤติ มีที่มาจากบทบัญญัติหรือคำสั่งสอนของศาสนาหรือผู้ใหญ่ที่เป็นผู้มีจริยธรรม จำลอง ฝั่งชลจิตรได้นำเสนอความคิดเกี่ยวกับความมีจริยธรรมในสังคมไทยไว้ในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัล ได้แก่ ความมีน้ำใจและความกตัญญู ดังนี้

1) ความมีน้ำใจ

เรื่องสั้น พวกเขาเปลี่ยนไป ได้กล่าวถึง สมครบเป็นลูกคนสุดท้ายของตาเหลื่อมกับยายเขาแต่งงานกับศรีใหม่ มีลูกหญิงสองชายสอง เป็นคนที่ขยันและชอบช่วยเหลือชาวบ้าน ดังตัวอย่าง

สมครบไม่ใช่คนช่างพูด เขาอ่อนน้อมต่อทุกคน และขยันงาน
เขามีน้ำอกน้ำใจต่อเพื่อนบ้านเสมอมา ใครมีงานบุญงานบ้านเอ่ยปาก
ขอแรง เขารับอาสาโดยไม่เกี่ยงงอนว่างงานจะต้องออกแรงบ้าน
จึงเป็นที่รักใคร่เอ็นดูของคนเฒ่าคนแก่

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 22)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยมีจริยธรรมที่ดี คือ เป็นคนใจดี มีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือคนอื่น มีความเคารพนับถือญาติผู้ใหญ่ เมื่อเวลามีงานบุญชาวบ้านรวมกลุ่มกันช่วยกันจัดทำ แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านมีความสามัคคีและมีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน

เรื่องสั้นเรื่อง ทำบุญบ้าน ได้กล่าวถึง นางสะอาดอายุเจ็ดสิบแปดปีแล้ว นางไม่มีสามี ไม่มีลูก อยู่บ้านหลังเดิมกับหลานสองคน หลานชายอายุสามสิบ พ่อแม่ตายหมด ยังไม่มีครอบครัว ส่วนหลานสาว น้องชายคนเล็กหอบมาทั้งไว้ตั้งแต่ยังแบเบาะ แล้วไปอยู่กับเมียใหม่ หลานสาวมีพ่อก็เหมือนไม่มี ดังตัวอย่าง

คำคมุคหนังสือเรียน ลุง ป่า อาและพี่ ๆ ลูกป่าศรีผลัดกันช่วยเหลือ
คนละไม้คนละมือ รวมกับเงินกู้ยืมของหลวง เธอทนกระเลื่อกระสน
เรียนจนถึงปีสุดท้ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ นางรักมันเหมือนลูก ทั้งหวัง
พึ่งพิงยามบั้นปลายชีวิต

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 33-34)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ครอบครัวไทยที่ไม่สมบูรณ์ ชีวิตจะค่อนข้างยากจน
ลำบาก ผู้สูงอายุที่ประสบภาวะยากลำบากและยังต้องเลี้ยงหลานอีกด้วย แม้ไม่ใช่หน้าที่ของตน
แต่ต้องทำหน้าที่ทั้งพ่อทั้งแม่ และมีญาติ ๆ พี่น้องช่วยเหลือดูแลจนโตและได้ส่งไปเรียนหนังสือจนจบ
มหาวิทยาลัย เป็นความรักที่ยิ่งใหญ่ เด็ก ๆ ได้เติบโตจากความรักและความช่วยเหลือของญาติ ๆ
พี่น้อง

2) ความกตัญญู

เรื่องสั้น พวกเขาเปลี่ยนไป ได้กล่าวถึง บุญตาภักวีเป็นลูกสาวของสมครบกับศรีใหม่
เป็นสาวรุ่นที่น่ารัก สองพี่น้องขยันขันแข็งไม่เกียจงาน บุญตาเมื่อเรียนจบหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง
สาขาบัญชี เธอขออนุญาตพ่อแม่เข้ากรุงเทพฯ ไปสมัครสอบเรียนต่อ เมื่อคลุกคลีอยู่กับการงานและ
แหวดวงคนทำงาน เธอจึงชวนน้องสาวเข้ากรุงเทพฯ เมื่อในหมู่บ้านมีงานต่าง ๆ สองสาวก็จะกลับบ้าน
ไปเยี่ยมคุณพ่อ คุณแม่ ดังตัวอย่าง

จากบ้านไปทำงานไกลถึงกรุงเทพฯ แต่สองสาวไม่เคยลืม
ครอบครัวในต่างจังหวัด ไม่ว่าจะงานบุญสงกรานต์หรือเทศกาลเดือนสิบ
พวกเธอจะกลับมาเยี่ยมพ่อแม่กับน้อง ๆ แล้วไปทำบุญกันที่วัด

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 25)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยมีจริยธรรมที่ดี คือ มีความกตัญญูต่อพ่อแม่
เมื่อมีเทศกาลสำคัญจึงต้องกลับบ้านไปเยี่ยมพ่อแม่พี่น้อง และเฉลิมฉลองเทศกาลและทำกิจกรรม
ร่วมกัน สังคมไทยเป็นสังคมชาวพุทธ ดังนั้น จึงชอบไปทำบุญกับครอบครัวที่วัด ถือเป็นมงคล

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยโดยรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัล
ของจำลอง ฝั่งชลจิตรในด้านจริยธรรมสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยมีจริยธรรมที่ดี มีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือ
คนอื่น ความสามัคคีและมีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน สังคมไทยเป็นสังคมชาวพุทธ ให้ความสำคัญกับ
ความกตัญญูเป็นอย่างมาก เชื่อกันว่าคนที่รู้จักความกตัญญูจะมีความเจริญรุ่งเรืองประสบความสำเร็จ
ในชีวิต

3.1.4 ครอบครัวไทย

ครอบครัวประกอบด้วยสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปอยู่ร่วมบ้านเดียวกัน มีความสัมพันธ์
ทางสายเลือดหรือทางกฎหมาย ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ช่วยกันดูแลรักษาและออกค่าใช้จ่ายภายในบ้าน

ร่วมกันและสมาชิกแต่ละคนทำหน้าที่ บทบาทแตกต่างกัน เช่น พ่อ แม่ ลูก เป็นต้น ครอบครัวเป็นสังคมหน่วยย่อยที่สุดและมีความสำคัญที่สุด เพราะว่าเป็นแหล่งแรกที่ทำหน้าที่ทางสังคมในการถ่ายทอดค่านิยม ปลูกฝังความคิดความเชื่อ สร้างเสริมทัศนคติ กำหนดบุคลิกภาพให้แก่ลูก ๆ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศ ดังนั้น ครอบครัวไทยจึงสะท้อนลักษณะของสังคมไทยได้

1) ลักษณะครอบครัวไทย

เรื่องสั้นเรื่อง พวกเขาเปลี่ยนไป ได้กล่าวถึง ตาเหลื่อมกับยายพร้อมมีลูกชายหญิงเจ็ดคน ก่อนสองตายจะตายจากไป ลูก ๆ ต่างมีครอบครัวกันหมด สามคนแต่งงานออกไปปลูกเรือลวกบ้านเมีย บางคนตื่นตื่นไปถึงกิ่งอำเภอนบพิตำ ห่างบ้านเกิดเจ็ดสิบกิโลเมตร พี่สาวคนโตแต่งงานกับหนุ่มชานาหมุ่มบ้านใกล้ ๆ ส่วนสมครบเป็นลูกคนสุดท้ายต้อง แต่งงานกับลูกชานาหมุ่มเช่นกัน ดังตัวอย่าง

สมครบเป็นลูกคนสุดท้าย เขาแต่งงานกับศรีใหม่ ลูกชานาหมุ่ม
พอกินหมุ่มบ้านติดกันทางตะวันตก สองผัวเมียปลูกบ้านไม้หลังย่อม
พออาศัยข้างบ้านเกิดบนผืนดินที่พ่อแม่แบ่งปันให้ ปีนี้เขาอายุสี่สิบแปด
แก่กว่าเมียสองปี ทั้งสองมีลูกหญิงสองชายสอง

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 21)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า โครงสร้างของครอบครัวไทยมักเป็นครอบครัวเดี่ยวซึ่งประกอบด้วยบุคคลสองวัย คือ พ่อแม่และลูก ๆ พ่อแม่ต้องช่วยกันทำมาหากิน นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นว่า ครอบครัวไทยนิยมมีลูกมากกว่าหนึ่งคน พ่อแม่สองคนต้องเลี้ยงลูก ดูแลและสั่งสอนลูก ๆ หลายคน ดังนั้น ครอบครัวที่มีลูกหลายคนพ่อแม่มักจะมีภาระหนัก

เรื่องสั้นเรื่อง เรื่องแม่ค้าขนม ได้กล่าวถึง หล่อนเป็นแม่ค้าขนม หาบขนมขายผ่านหน้าบ้านผมทุกวันราว ๆ เก้าโมงครึ่งถึงสิบโมง ครอบครัวเราเป็นลูกค้าประจำของหล่อน ครอบครัวเราฝากปากฝากท้องให้กับหล่อน ดังตัวอย่าง

ผมส่งเสียงบอกให้วางหาลงก่อน ภรรยาเดินเร็ว ๆ ผ่านประตู
ไปนั่งยอง ๆ มองหาของกินให้ลูก ๆ ลูกสาวยังไม่ตื่น วันโรงเรียนปิด
เธอขออนุญาตครูชีวิตีการตูนจนดึกตื่นกลับขึ้นห้องเข้านอนจนสว่าง
ลูกชายไม่ต้องไปเรียนพิเศษ แม่จึงต้องหาของกินไว้ให้

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 70)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ครอบครัวไทยมีลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวสมาชิกในครอบครัวมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน พ่อและแม่มีหน้าที่เลี้ยงดูลูกให้เติบโตขึ้นมาด้วยความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ ยังต้องส่งลูกไปโรงเรียนเพื่อเรียนรู้ความรู้และวิชาชีพ ส่งเสริมให้ลูกเรียนพิเศษตามความเหมาะสม อบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดี

2) ความรักระหว่างสมาชิกในครอบครัวไทย

เรื่องสั้นเรื่อง อุบัติเหตุในสังคมกึ่งเกษตรกรรม ได้กล่าวถึง เนตรนภาเป็นนักเรียนชั้น ม. 4 เธอเป็นเด็กสวย ตามปกติเป็นเด็กสุขภาพ ไม่ขาดเรียน ผลการเรียนดี แต่เธอตั้งครครษ์ไม่ฟังประสงค์ “ผม” เป็นรองฯ วิชาการโรงเรียน จึงต้องช่วยเธอแก้ไขปัญหา จึงเชิญผู้ปกครองของเด็กทั้งสองฝ่ายมาปรึกษากัน ผู้ปกครองทั้งฝ่ายอยากได้หลานไว้จึงตกลงกันให้ลูก ๆ แต่งงานกัน ดังตัวอย่าง

ปู่ย่าตายารักหลานมากคะ ออกจากสวนยางรีบมาเฝ้ามาคู้ซื่อ

ของกินของใช้ติดมือมาฝากทุกวันเลย ปู่ย่าอยากให้หนูไปอยู่บ้านเขา

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 93)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ความรักระหว่างปู่ย่าตายายที่มีต่อลูกนั้น ปู่ย่าตายายเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลเด็ก ไม่ว่าจะของกินหรือของใช้ซื้อมาแทบทุกอย่างโดยไม่ต้องขอ เอาสิ่งที่ดีที่สุดที่เขาคิดว่าดีให้แก่หลาน รักหลานสุดหัวใจ อยากให้หลานไปอยู่อาศัยด้วยกัน เพื่อจะได้เลี้ยงหลานและดูแลหลานอย่างใกล้ชิด

เรื่องสั้นเรื่อง เล่าไว้เมื่อเป็นไม้ไผ่ฝ่ง ได้กล่าวถึง แม่ได้เล่าเรื่องของคุณตาของคุณยาย “ผม” ให้ “ผม” ฟัง ช่วงสิบปีสุดท้ายสองฝ่ายต่างไม่เอ่ยปากพูดจากันเลย ถ้าจำเป็นจริง ๆ ก็ต้องมีคนกลางให้ส่งผ่านข้อความ แล้วคนกลางส่วนใหญ่มักเป็นหลาน ๆ ที่นั่ง ๆ นอน ๆ อยู่ใกล้ ๆ ชีวิตคู่ของคุณตาคุณยายเป็นไปตามคำคนโบราณ ‘กินคนละहन นอนคนละแห่ง ถามไม่ແหลง ไปไหนไม่บอก’ ดังตัวอย่าง

คู่รักแทบทุกคู่ແหละ พ่อกับแม่ก็ไม่ยกเว้น แรกคบกันใหม่ ๆ

ถึงจะอยู่ไกลแคไหน เข้าถึงเย็นถึง พูดจาไพเราะอ่อนหวานเหมือนนกขุนทองที่เจ้าของจับขุดลิ้นให้ฝีกฉอเลาะ ระวังคำพูดทุกคำไม่ให้ระคายหู ไม่ให้ขัดดอกขัดใจอย่างที่เขารู้ว่าขึ้นก็เป็นนก ซึ่ไม้ก็เป็นไม้ พอแต่งงานได้เสียเป็นเมียผัว ข้าวทุกมื้อต้องกินด้วยกัน ป้อนได้ก็จะป้อน บางมือผลัดกับป้อนพี่ค้ำน้องค้ำ รลข้าวปลาอาหารขึ้นอร่อยไปทุกช้อนทุกคำ วันไหนใครสักคนเป็นฝ่ายปลิกตัวไปกินคนเดียว อีกฝ่ายเป็นได้วิตกกังวลไม่เป็นอันกิน จะนั่งจะนอนก็ระลึบระล่ายไม่เป็นสุข ถ้าขอปลิกตัวไปกินคนเดียวนานทีปีมื่อก็ไม่ว่าอะไร แต่ต้องพรรณนาขออนุญาตให้ละเอียดถี่ถ้วน กินกับใคร กินที่ไหน ส่วนตัวหรือราชการ กินแล้วขึ้นจะเลื่อน บรรดาคักดีจะขยับหรือเปล่า กลับเวลาไหนพูดมาให้ชัดเจน ตั้งนาฬิกาให้ตรง

เวลานอน นอนพร้อมกัน เติงเดียวกัน หมอนใบเดียวกัน
 ใต้ผ้าห่มผืนเดียวกัน จะแยกร่างไปนอนที่อื่นเตียงใดเป็นมิได้ ถ้ามีการกิจ
 ออกสนามชายแดนต้องเขียนใบลาส่งล่วงหน้าเจ็ดวัน วันละสองฉบับ
 เป็นอย่างน้อย ให้เป็นหลักประกันความซื่อถือความสัตย์

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 49)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การเป็นสามีและภรรยาจะต้องให้เกียรติและเคารพ
 ซึ่งกันและกัน ต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไปไหนมาไหนก็ต้องบอกอีกฝ่ายให้รับรู้ เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ
 ในชีวิตประจำวันล้วนแสดงถึงความรักและความห่วงใยกัน กาลเวลาผ่านไป ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไปตาม
 กาลเวลา ความรักที่มีต่อกันอาจไม่เปลี่ยน แต่วิธีการแสดงความรักที่มีต่อกันอาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้
 เรื่องสั้นเรื่อง เข้าวันที่ห้องฟ้าแจ่มใส ได้กล่าวถึง “ผม” เป็นคนกรุงเทพฯ ลูกเขย
 “ผม” เป็นคนนครศรีธรรมราช ลูกสาวคนเล็ก “ผม” อุตุสารห์เดินสะดุดจนเป็นเรื่องเป็นราว จึงมี
 ครอบครัวโดยไม่แต่งงาน ทำให้ “ผม” ต้องบินขึ้นลงปีละสอง-สามหนเพื่อมาเยี่ยมลูกและหลาน
 ครั้งนี้ก่อนจะกลับลูกและหลานกล่าวลา “ผม” ดังตัวอย่าง

เพราะลูกสาวสุดที่รักมัวแต่ล่าอาลัย เธอกำชับหนักแน่นว่าพ่อ
 ต้องดูแลสุขภาพให้ดีนะ ปีนี้พ่อเจ้าเนื้อไปสักนิด ต้องงดอาหารจานมัน
 ที่พ่อโปรดปราน ทั้งข้าวขาหมูราชวัตร เนื้อตุ๋นเจ้าเก่าปากซอยกิ่งเพชร
 ข้าวเหนียวมะม่วงร้าน ก.พานิช ช้างธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ผูกจิต
 ผูกใจเป็นลูกค้ำมาสามสิบปีพ่อก็ควรเลิก ทั้งแนะนำสั่งสอน พ่อต้องหา
 เวลาเดินออกกำลังบ่อย ๆ วันละยี่สิบนาทีก็ยั้งดี มาเยี่ยมหลานสามวัน
 พ่อบ่นปวดหัวเข้าทุกเช้า แล้วฉวยแขนออกด้ออัน พ่อต้องกลับมาอีกนะ
 คราวหน้าอย่าลืมชวนแม่มาด้วย พลาหงษ์ไปบอกหลานชายหญิงเรียน
 ชั้นประถมปลายให้สวัสดิ์คึกคุดตา ทำเหมือนผมกำลังจะขึ้นเครื่องบิน
 เดินทางไปทัศนจรโลกหน้า

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 15-16)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยการมีครอบครัวโดยไม่แต่งงาน ถือว่า
 เป็นการกระทำที่ผิดจะทำให้พ่อแม่อับอาย แต่ไม่ว่าอย่างไรขอให้ลูกเป็นคนดีพ่อแม่ก็ยิ่งรักลูกรักหลาน
 เหมือนเดิม ความรักพ่อแม่ยิ่งใหญ่ ส่วนความรักลูกที่มีต่อพ่อแม่ที่รักอย่างบริสุทธิ์ แม้ว่าอยู่คนละที่
 ไม่ได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ความรักและความห่วงใยที่มีต่อพ่อแม่ไม่เคยเปลี่ยน ยังจำของกินทุกอย่างที่พ่อ
 ชอบกินได้ ห่วงใยสุขภาพพ่อแม่เสมอ

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัล
 ของจำลอง ฝั่งชลจิตรในด้านครอบครัวไทยสะท้อนให้เห็นว่า ครอบครัวไทยมีโครงสร้างลักษณะเป็น

ครอบครัวเดี่ยว โดยประกอบด้วยพ่อแม่และลูก ครอบครัวไทยนิยมมีลูกมากกว่าหนึ่ง ด้านความรัก ระหว่างสมาชิกในครอบครัวไทย สมาชิกในครอบครัวทุกคนมีบทบาทหน้าที่ที่ต่างกัน มีความเชื่อมโยงกันอย่างขาดไม่ได้ สมาชิกในครอบครัวมีความรักใคร่และความห่วงใยซึ่งกันและกัน เช่น ความรักปู่ย่า ตายายที่มีต่อหลาน ความรักสามีที่มีต่อภรรยา ความรักลูกที่มีต่อพ่อแม่

3.1.5 การประกอบอาชีพ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556 : 1100) นิยามความหมาย อาชีพว่า “อาชีพ คือ งานที่ทำเป็นประจำเพื่อเลี้ยงชีวิต” ดังนั้น อาชีพจึงเป็นรากฐานที่แท้จริงของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนมีความจำเป็นที่ต้องประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อทำมาหากินเลี้ยงชีวิตตนและครอบครัว เนื่องจากความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ อาชีพในแต่ละสังคมย่อมมีความแตกต่างกัน ภาพสะท้อนสังคมไทยในด้านการประกอบอาชีพจากรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของ จำลอง พิงชลจิตร มีดังต่อไปนี้

1) อาชีพครู

อาชีพครู คือ อาชีพที่ถ่ายทอดความรู้ ปลูกฝังความรู้ ความคิด และจิตใจให้นักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ก่อนที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญได้นั้นจะต้องพัฒนาดคน ดังนั้น อาชีพครูมีความสำคัญต่อมนุษย์และสังคมเป็นอย่างยิ่ง

เรื่องสั้นเรื่อง ครูสามสายพันธุ์ ได้กล่าวถึง “ผม” เป็นครูโรงเรียนที่อยู่อำเภอรอบนอก เป็นบ้านสวนบ้านป่า ในโรงเรียนเกิดเหตุการณ์การฆาตกรรมครู ผู้อำนวยการจึงต้องเชิญผู้ปกครองของผู้ต้องสงสัยมาประชุม พบตีเจอผู้ใหญ่จำเนียรเป็นคนที่ “ผม” รู้จัก เขาเป็นคุณพ่อของจำแลงนักเรียนชาย ชั้น ม. 5 ที่เป็นผู้ต้องสงสัย “ผม” เลยเล่าเรื่องครูในโรงเรียนให้ผู้ใหญ่จำเนียรฟัง ดังตัวอย่าง

*อย่างไรก็ตาม ผมยังกินเงินเดือนหลวง ยังทำงานที่นี้ ยังภูมิใจ
ในหน้าที่ ผมรักงาน รักโรงเรียน แม้เคยท้อกับพฤติกรรมของครูอาจารย์
หลายคน แต่ยังมีกำลังใจจากครูดี ๆ ครูที่ประเสริฐ ครูที่เป็นครูอาชีพ
อย่างครูชำเลื่องของเรา สำหรับผม ครูยังเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ศิษย์
เหมือนสามสิบปี ห้าสิบปี หรือร้อยปีที่เริ่มตั้งโรงเรียนสอนหนังสือกันมา
(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 91)*

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า หน้าที่ของครูไม่เคยเปลี่ยนแปลง อาชีพครูมีหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนเสมอ ในสังคมไทยอาชีพครูเป็นอาชีพรับราชการและได้รับเงินเดือนจากรัฐบาลไทย การเป็นครูที่ดีนั้น ต้องทำหน้าที่ตนให้ดีที่สุด ต้องรักงานและรักโรงเรียน การเป็นครูเป็นอาชีพที่ภาคภูมิใจ ถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนสอนนักเรียนให้เป็นคนดี เป็นอาชีพที่มีเกียรติ

ในเรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึงครูรุ่น “ผม” จนถึงรุ่นผู้ใหญ่จำเนียร ครูดูดูแล ใส่ใจ นักเรียนทุกคน รักนักเรียนเหมือนเป็นลูกเป็นหลาน หากนักเรียนคนไหนมีปัญหา ครูจะช่วยนักเรียน แก้ไขปัญหาทุกคน ไปปรึกษาผู้ปกครองถึงที่บ้าน เพื่อที่จะหาวิธีช่วยนักเรียนแก้ไขปัญหาให้ได้ ดังตัวอย่าง

ครูที่สอนคนรุ่นผมจนถึงรุ่นคุณ แก่เคยหวดกันพวกเราเสียทุกคน ถ้าหากประพฤติตัวไม่ดีหรือไม่ใส่ใจเรียน แต่พอนักเรียนก่อเรื่องไม่ชอบมา พากล แกจะรีบไปหาพ่อแม่ถึงบ้าน ฝนตกลุยน้ำไปหาไปกินข้าว ไปปรึกษา หาหนทางแก้ไขเหมือนพวกเราเป็นลูกเป็นหลาน เด็กเลยอ่านออก เขียนได้ คนที่ทำท่าจะเกเรปรับเปลี่ยนนิสัย ครูแกเป็นครูอาชีพ มีวิญญานครูครบถ้วน

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 87-88)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ครูไทยนอกจากทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักเรียนแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำ ให้คำปรึกษา และช่วยแก้ปัญหาให้แก่ นักเรียนอีกด้วย แม้ว่า ฝนตกก็ยังลุยน้ำไปถึงบ้านนักเรียน การเดินทางยากลำบากยิ่งนัก แต่ครูไม่ทอดทิ้งนักเรียนร่วมมือกับ ผู้ปกครองช่วยกันแก้ไขปัญหา นักเรียน แสดงให้เห็นถึงความยากลำบากของการทำอาชีพครู ครูไทยมี จิตสำนึกและวิญญานของความเป็นครู รักนักเรียนและดูแลใส่ใจทั้งการเรียนและชีวิตของนักเรียนทุกคน เหมือนอย่าง เป็นลูกเป็นหลานของตนเอง

นอกจากนี้แล้ว ในเรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึงเรื่องอาจารย์แสบกับอาจารย์ฉลง ที่เป็นครูประจำโรงเรียนปัจจุบัน อาจารย์สองท่านนี้ไม่เพียงทำหน้าที่ในห้องเรียนเท่านั้น ยังต้องช่วย นักเรียนแก้ไขปัญหาชีวิตนอกห้องเรียนอีกด้วย รักนักเรียนทุกคนเหมือนเป็นลูกเป็นหลาน ดังตัวอย่าง

อาจารย์แสบกับอาจารย์ฉลงท่านรักลูกศิษย์ทุกคนเหมือนลูก เหมือนหลาน ถ้านักเรียนชายมีเรื่องกับเด็กบ้านที่ไม่เรียนหนังสือ เด็กบ้าน พวกนี้จะขับรถมอเตอร์ไซด์ค์มาวนเวียนสาว ๆ อยู่ตามหน้าโรงเรียนมา รับแฟนกลับบ้าน วันไหนเกิดเขม่นกับนักเรียนชาย วันนั้นท่านขับรถยนต์ ไปส่งถึงบ้านด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องถามฝ่ายปกครอง ท่านถือว่าเด็ก ละแวกนี้เป็นลูกเป็นหลาน รู้จักกับพ่อแม่ปู่ย่าเด็ก ท่านไปหาผู้ปกครอง ถ้าเรื่องทำท่าจะร้ายแรงก็ติดต่อพ่อแม่สองฝ่ายมาพูดคุยทำความเข้าใจ กัน และชักชวนให้เด็กจับมือเป็นมิตรเป็นเพื่อนกัน ช่วยแก้ปัญหาให้ ชุมชนให้สังคมไปในตัว

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 94)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การเป็นครูไทยไม่เพียงแต่ทำหน้าที่สอนหนังสือในแค่ห้องเรียนเท่านั้น ยังเป็นผู้แนะนำ ให้คำปรึกษา และแก้ปัญหาให้แก่แก่นักเรียนอีกด้วย เพื่อให้แก่นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีความรู้และสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนั้นครูรักนักเรียนเหมือนเป็นลูกเป็นหลาน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองนั้นก็เหมือนกับเป็นญาติสนิทกัน รู้จักและเข้าใจซึ่งกันและกัน

2) อาชีพตำรวจ

ตำรวจ คือ ผู้รักษาความปลอดภัยให้กับประชาชน อาชีพตำรวจจึงเป็นอาชีพที่มีเกียรติมีศักดิ์ศรี เพราะว่าอาชีพตำรวจเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม เป็นอาชีพที่ยอมเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและเพื่อให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย

เรื่องสั้นเรื่อง ตำรวจรู้ดีทุกอย่าง ได้กล่าวถึง หนังสือพิมพ์รายวันชื่อดังของเมืองไทย นำเสนอข่าวนางสาวพิสมัย อายุ 19 ปี กับนางสาวเพ็ญพิศ อายุ 18 ปี ถูกแก๊งจักรยานยนต์ฉุดไปรุมโทรมอย่างป่าเถื่อน แก๊งนี้ออกปฏิบัติการมาแล้วหลายครั้ง ดังนั้น ตำรวจจึงเรียกประชุมเพื่อที่จะไล่ล่าผู้ร้าย ดังตัวอย่าง

เช้าวันต่อมา พันตำรวจเอก ค. ผู้กำกับฯ สภ.อ.เมืองลิกอร์ เรียกประชุมเจ้าหน้าที่ตำรวจ และขอความร่วมมืออาสาสมัครกองปราบปรามลิกอร์ ให้ช่วยกันไล่ล่าติดตามจับกุมตัวนายประสุมิต คงสถิต อายุ 15 ปี หรือ ‘ไอ้เอ คอกหมู’ พร้อมพวก โดยเผยแพร่ข้อมูลสำคัญว่า ‘ไอ้เอ คอกหมู’ อยู่บ้านเลขที่ xxx ซอยคอกหมู ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมืองลิกอร์ เป็นคนร้ายตามหมายจับคดีผู้หญิงไปรุมโทรม ซึ่งผู้ต้องหารายนี้มีสมาชิกในแก๊งกว่า 10 คน ก่อเหตุฉุดผู้หญิงสาวไปรุมโทรมลักษณะนี้มาแล้วหลายครั้ง แต่ยังไม่สามารถจับกุมตัวมาดำเนินคดี จึงต้องเร่งติดตามไล่ล่า ‘ไอ้เอ คอกหมู’ พร้อมสมุนมาดำเนินคดีให้ได้โดยเร็วที่สุด เพราะมีพฤติกรรมเป็นภัยสังคมร้ายแรงมาก

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 33)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยตำรวจทำหน้าที่ในการจับกุม ปราบปรามผู้ที่กระทำความผิดกฎหมาย อาชีพตำรวจเป็นอาชีพที่ต้องรับผิดชอบ คู่ครองประชาชน ดูแลความปลอดภัยและความสงบสุขของสังคมไทย นอกจากนั้นแล้ว ตำรวจยังมีหน้าที่ตรวจตราความเรียบร้อยและรักษาความสงบสุขของบ้านเมือง พฤติกรรมในการรุมโทรมข่มขืนผู้หญิงเป็นภัยสังคมอย่างร้ายแรง ตำรวจจึงต้องจับกุมคนร้ายที่ก่อเหตุมาดำเนินคดีตามกฎหมายไทย

3) อาชีพทหาร

อาชีพทหาร คือ อาชีพรั้วของชาติ มีหน้าที่ปกป้องประเทศชาติ ค่อยตรวจสอบความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองนอกจากนี้ยังต้องเสียสละเพื่อบ้านเมืองให้เกิดความสงบเรียบร้อยและไม่ให้ประเทศชาติอื่นมารุกรานชาติบ้านเมือง

เรื่องสั้นเรื่อง วีรบุรุษเวียดนาม ได้กล่าวถึง ปี พ.ศ. 2512 “ผม” เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นครศรีธรรมราช ที่นี่เป็น “เมืองพระ” ในตัวเมืองมีวัดวาอารามเก่าแก่มากมาย “ผม” กับน้องชายสองคน เด็กจากบ้านนอกอีกสามสิบกว่าคนจึงเข้ามาอาศัยชั่วคราวเรียนหนังสือในตัวเมือง ในปีนี้ “ผม” ได้ยินเรื่องราวเกี่ยวกับ ‘สงครามเวียดนาม’ ลอยมาเข้าหูบ่อยขึ้น จากเพื่อนฝูงที่พ่อหรือพี่อาสาไปรบ ฟังจากวิทยุ ดูหนังกลางแปลงและอื่น ๆ ดังตัวอย่าง

*ในห้องเรียนของผม เพื่อน ๆ ลูกทหารเล่าเรื่องพ่อและพี่ ๆ ที่จากบ้านไปรบในเวียดนามให้ฟัง ตอนนั้นพวกเราไม่ค่อยประสีประสาอะไรเกี่ยวกับสงครามนี้มากนัก รู้แต่ว่าทหารไทยหน่วยจงอางศึกและหน่วยเสือด้าเดินทางไปรบกับพวกคอมมิวนิสต์ (ผู้คิดร้ายทำลายชาติ)
(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 121-122)*

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในช่วงระหว่างสงครามเวียดนาม รัฐบาลไทยได้สนับสนุนให้สหรัฐเข้ามาป้องกันคอมมิวนิสต์ในอินโดจีนเพราะต้องการป้องกันพรมแดนด้านตะวันออกให้ปลอดภัยจากคอมมิวนิสต์ ในการทำสงครามเวียดนามเพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ ทหารไทยถูกส่งเข้าร่วมรบที่ประเทศเวียดนาม ทหารไทยมีความเสียสละ รักและเคารพต่อชาติ มีความกล้าหาญทั้งกายและใจ

4) อาชีพแพทย์

แพทย์ คือ ผู้ที่ตรวจร่างกาย จิตใจของผู้ป่วย สามารถรักษาโรคและช่วยชีวิตผู้ป่วยได้ นอกจากนี้ ยังมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสุขภาพของประชาชน ผู้ที่ประกอบอาชีพแพทย์เปรียบเสมือนเทวดา

เรื่องสั้นเรื่อง เข้าวันที่ห้องฟ้าแจ่มใส ได้กล่าวถึง “ผม” มาเยี่ยมลูกสาวและหลานที่นคร ในตอนกลับบนเครื่องบิน “ผม” เห็นนกสาวสวยกำลังพูดกับหนุ่มรูปหล่อ หนุ่มท่าทางไม่สบายอารมณ์ เขากล่าวต่าหนักสาวว่าพูดจาไม่สุภาพ เกิดเหตุการณ์เล็ก ๆ แค่นี้ก็เปลี่ยนที่นั่น ขณะนี้มีผู้หญิงวัยกลางคนรีบลุกออกมาขึ้นรถ หล่อนรู้สึกอาย ๆ “ผม” เข้าใจว่าเป็นแม่หนุ่ม “ผม” มีความตั้งใจอยากจะพูดกับหนุ่มจึงชวนหล่อนคุยเรื่องของหนุ่ม หล่อนบอกว่าลูกชายเป็นหมอบจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดังตัวอย่าง

*หมอบหรือกับแม่เบา ๆ ผมจับใจความได้ว่าโรงพยาบาลเอกชน
ในกรุงเทพฯ จ่ายเงินให้อายุรแพทย์หนุ่ม ๆ เดือนละแสนสองหมื่น ถือว่า
ดีมาก ก็ยอมดีกว่าโรงพยาบาลประจำอำเภอแน่นอน หมอบกำลังคิด*

ลาออกจากโรงพยาบาลของรัฐไปอยู่โรงพยาบาลเอกชน พร้อมดูแล
คลินิกส่วนตัว

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 26-27)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า อาชีพแพทย์ในสังคมไทยถือเป็นอาชีพหนึ่งที่มีความมั่นคงสูง มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างดี เพราะผู้ประกอบการอาชีพแพทย์เงินเดือนดีและมั่นคง โดยเฉพาะทำงานที่โรงพยาบาลเอกชนเงินเดือนได้เป็นแสน ดีกว่าโรงพยาบาลรัฐบาล ผู้ประกอบการอาชีพแพทย์ในสังคมไทยนอกจากทำงานที่โรงพยาบาลเป็นงานประจำแล้ว ยังสามารถเปิดคลินิกส่วนตัวได้

5) อาชีพนักเขียน

นักเขียน คือ ผู้ที่สร้างงานเขียนขึ้นมาเพื่อถ่ายทอดความคิด จินตนาการ และความคิดเห็นของผู้เขียนให้แก่ผู้อ่าน งานเขียนมีรูปแบบต่าง ๆ เช่น บทกวี เรื่องสั้น นวนิยายและบทละคร เป็นต้น อาชีพนักเขียนต้องมีความชำนาญและความสามารถในการใช้ภาษาจึงจะนำเสนอแนวคิดและภาพจน์เพื่องานสร้างสรรค์ออกมาได้ดีสู่ผู้อ่าน

เรื่องสั้นเรื่อง เรื่องเล่าเล่น (หลงหูหลงตาอีสป) ได้กล่าวถึง คำรี้ไฝฝันอยากจะเป็นนักเขียนเรื่องสั้นอย่างสุรชัย จันทิมาธร ซึ่งตัดสินใจเดินตามแนวทางสุรชัย จันทิมาธร ดังตัวอย่าง

ตอนเรียนจบวิทยาลัยศิลปะใหม่ ๆ ผมใฝ่ฝันอยากเป็นนักเขียน
ผมอยากเขียนเรื่องสั้นให้เก่งอย่าง สุรชัย จันทิมาธร ผมชอบอารมณ์
เปลี่ยว ๆ เหงา ๆ เวลาตัวละครเดินอยู่ตามซอกหลืบต่าง ๆ หรือว่าแหง
อยู่ตามป้ายรถเมล์ในกรุงเทพฯ ช่วงประทับใจผมเหลือเกิน

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 203-204)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า สุรชัย จันทิมาธร เป็นทั้งนักเขียน และคีตศิลปินไทย มีผลงานเขียนทั้งเรื่องสั้น บทกวี นวนิยาย เป็นนักเขียนที่เก่ง มีผลงานที่ได้รับความนิยม เป็นต้นแบบที่ดีให้แก่นักเรียนรุ่นใหม่ในสังคมไทย นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยให้ความสนใจอาชีพนักเขียนและวรรณกรรมมากขึ้น ปัจจุบันอาชีพนักเขียนเป็นอาชีพหนึ่งที่มีความนิยมอย่างมากจากคนในสังคม

เรื่องสั้นเรื่อง ณ ที่ซึ่งกิจกรรมของแบคทีเรียต่ำ (short story featuring) ได้กล่าวถึง ปัญหาโลกร้อน ปัญหาเรื่องการบริโภคและการค้าสัตว์ป่าข้ามแดนต่าง ๆ เป็นการทาลายสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น เริ่มส่งผลกระทบต่อมนุษยชาติอย่างชัดเจนมากขึ้น “ผม” ในฐานะนักเขียนอยากจะเขียนเรื่องสั้นเล่มใหม่ อยากจะเขียนเรื่องสั้นแนวสิ่งแวดล้อม อยากชักชวนนักเขียนใครสักคนที่รักธรรมชาติมาร่วมเขียนเรื่องสั้นกับ “ผม” ดังตัวอย่าง

เมื่อตั้งใจว่าจะเขียนเรื่องแนวสิ่งแวดล้อม ผมต้องชักชวนใคร
สักคนมาร่วม นักเขียนคนนั้นจะต้องมีประวัติการเขียนสะอาด

รักธรรมชาติ รักท้องฟ้า รักทะเล รักประมงพื้นบ้านโยหาชีวิตแบบ
เก่าและพร้อมจะปกป้องโลกสุดชีวิต

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 174)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า เรื่องสั้นไม่เพียงแค่ให้ความบันเทิงและความสนุกสนาน
วรรณกรรมมีอิทธิพลในการเสริมสร้างทัศนคติต่อบุคคลในสังคม ซึ่งอาจจะมีผลในการเปลี่ยนแปลง
ลักษณะสังคมได้ การเป็นนักเขียนไทยจึงต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอย่างมาก สนใจ
สภาพแวดล้อมในรอบตัวอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และพร้อมใช้ความรู้ความสามารถของตนมา
ปกป้องบ้านเมือง เชิญชวนผู้อ่านให้ช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม

6) อาชีพนักข่าว

นักข่าว คือ ผู้ที่เสาะแสวงหาข่าว เจาะข่าว และทำข่าวด้วยวิธีต่าง ๆ อาจจะเป็น
การสัมภาษณ์ สอบถาม ติดตามเหตุการณ์ คดีต่าง ๆ เป็นต้น และจดบันทึกข้อเท็จจริงเพื่อเขียนข่าว
เผยแพร่ให้แก่ประชาชน

เรื่องสั้นเรื่อง เรื่องเล่าเล่น (หลงหูหลงตาฮีสป) ได้กล่าวถึง คำรี้ได้รับฟังเรื่องราว
ของสัตว์ปีกฝูงหนึ่ง อยากแต่งบทหนึ่ง จึงอยากจะบันทึกเรื่องนี้ไว้เพื่อเขียนบทหนึ่งเรื่องฝูงต่อหัวเสือ
ผมพยายามเก็บข้อมูลรอบตัว ขณะนี้ก็มีฝึกภาษาไทยให้เก่งเพราะว่าผมอยากจะเป็นนักเขียน เรื่องฝูงต่อ
หัวเสือนั้นคือผู้สื่อข่าวพิสุทธิ์เล่าให้ผมฟัง ดังตัวอย่าง

พิสุทธิ์-หนุ่มใหญ่วัยสี่สิบต้น ๆ ผู้เล่าเรื่องฝูงต่อหัวเสือด้อยหมา
ให้ผมฟังเป็นผู้สื่อข่าวต่างจังหวัดหนังสือพิมพ์หัวสียอดนิยมในกรุงเทพฯ
เขาหาข่าวสารเลี้ยวซีพมาร่วมสิบปี มีภรรยากับลูกชายหญิงสองคน
เขาผ่อนทาวน์เฮ้าส์ราคาสี่แสนต้นต้น ๆ กับธนาคารมาสามปีจึงต้องหา
ข่าวส่งส่วนกลางให้ได้อย่างน้อยวันละข่าว ถ้าขยันเขียนรายงานหรือ
สารคดีและได้ตีพิมพ์จะได้เงินเพิ่มขึ้นละแปดร้อยถึงหนึ่งพันบาท
(พร้อมภาพประกอบ) เดือนหนึ่ง ๆ รวมเบ็ดเสร็จทั้งค่าข่าว รายงาน
และสารคดี หากรายรับต่ำกว่าหมื่นสองพันบาทครอบครัวจะอยู่กิน
ค่อนข้างลำบาก

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 195)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ผู้สื่อข่าวไทยจะต้องรับผิดชอบในการทำข่าวให้ได้
อย่างน้อย วันละ 1 ชิ้นงาน เงินเดือนผู้สื่อข่าวท้องถิ่นไม่มาก ไม่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ดังนั้นจึง
ต้องหารายได้เสริมเขียนรายงานหรือสารคดีตีพิมพ์ ส่วนงานเขียนตีพิมพ์เหล่านี้มักจะคิดราคาตามชิ้น
การประกอบอาชีพนี้ ต้องมีความสนใจในเหตุการณ์ที่อุบัติขึ้นรอบ ๆ ตัว ค้นหาความเป็นมาของ

เหตุการณ์ อาจจะต้องออกไปค้นหาตามสถานที่ ข้อเท็จจริง เพื่อนำมาตีแผ่ให้สาธารณชน อาชีพผู้สื่อข่าวเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้มากและเก่งด้านภาษา

7) อาชีพค้าขาย

การค้าขาย หมายถึง การตกลงแลกเปลี่ยนสินค้า ผู้ประกอบอาชีพทำหน้าที่ผลิตสินค้าหรือซื้อสินค้าจากผู้ผลิต แล้วนำไปขายต่อ โดยมีกำไรจากการขายสินค้า ในสังคมไทยอาชีพค้าขายเป็นอาชีพที่สำคัญอาชีพหนึ่ง ช่วยทำให้เกิดการหมุนเวียนเงินอย่างรวดเร็ว การค้าขายช่วยสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบ สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิต

เรื่องสั้น เรื่องของแม่ค้าขนม ได้กล่าวถึง หล่อนเป็นแม่ค้าขนม อายุ 63 ปีแล้ว ความจริงอายุขนาดหล่อนน่าจะหยุดพักผ่อนอยู่ได้แล้ว แต่เพื่อหาเงินช่วยลูกเลี้ยงครอบครัว หล่อนต้องหาขนมคาวหวานมาขายและผ่านหน้าบ้าน “ผม” ราว ๆ เก้าโมงครึ่งสิบโมงเกือบทุกวัน ครอบครัว “ผม” เป็นลูกค้าประจำของหล่อน “ผม” ชอบชวนหล่อนคุยขณะเลือกขนม ดังตัวอย่าง

ราว ๆ เก้าโมงครึ่งถึงสิบโมง หล่อนจะหาบสาแหรกใส่ขนมคาวหวาน คละด้วยของกินกระจุกกระจิกเข้ามาเร่ขายในหมู่บ้านของเรา บางวันอาจจะเร็วไปสิบนาทีก่อน บางวันเฉื่อยช้าสักสิบห้าหรือยี่สิบนาที ขึ้นอยู่กับบรรดาลูกค้าประจำ พวกเขาเรียกให้หล่อนวางหาบหนักอึ้ง พุดคุยไปพลาง เลือกรื้อขนมไปพลาง บางวันหล่อนเหน็ดเหนื่อยอ่อนแรง หรือรู้สึกสวิงสวายแข่งซาอ่อนเปลี้ยขึ้นมา ก็อาศัยหลบแดดใต้ร่มไม้หรือชายคาบ้านใคร ๆ เสียสักสี่ห้านาทีจิบน้ำที่เตรียมไว้นั่น สาแหรกแก่กระหาย หายมีนงตาลายแล้วค่อยไปต่อ

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 67)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยมีบางกลุ่มประกอบอาชีพค้าขาย มีการหาขนมขาย แต่มีความแตกต่างจากการค้าขายทั่วไป การประกอบอาชีพนี้ไม่ได้วางสินค้าค้าขายในร้านในแผงเป็นประจำ จะหาบสินค้าเดินขายตามบ้าน ตามถนน เป็นวิถีชีวิตไทยแบบเก่า ๆ การประกอบอาชีพนี้ลงทุนไม่มาก ในการเดินขายสินค้านั้นค่อนข้างเหนื่อยและลำบาก เพราะว่าจะต้องโดนฝนโดนแดดบ้าง ดังนั้นผู้ประกอบอาชีพนี้ต้องมีแรงและความอดทน ผู้สูงอายุในสังคมไทยแม้จะควรหยุดพักผ่อนแล้ว แต่เพื่อไม่เป็นให้ลูกหลานลำบากเรื่องเงิน ประกอบอาชีพค้าขายหาเงินเองและยังช่วยลูกเลี้ยงครอบครัวด้วย

8) อาชีพรับจ้าง

อาชีพรับจ้าง หมายถึง อาชีพที่มีผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการ โดยลูกจ้างเป็นผู้รับจ้างทำงานให้ และได้รับค่าตอบแทนเป็นค่าจ้างหรือเงินเดือน เช่น รับจ้างงานก่อสร้าง รับจ้างทำความสะอาด รับจ้างล้างรถและรับจ้างขับรถ เป็นต้น

เรื่องสั้นเรื่อง ปากพนักจะสนุก ได้กล่าวถึง นางทองพลับ อายุ 72 สองปีแล้ว วันนี้ นางจะเดินตามทางเท้าไปตลาดเช้า นางได้ยินเสียงคนนับสิบโห่ดังมาจากทิศตะวันออก นางเห็นฝูงชน สี่ห้าสิบคนยืนก้ม ๆ เงย ๆ อยู่หน้าตึกสร้างใหม่สูงสิบห้าชั้น นางอยากรู้สาเหตุจึงตัดสินใจไปดูระหว่างทาง นางเจอคนขับรถจักรยานยนต์รับจ้าง เขาถามนางว่าจะกลับบ้านหรือไม่ จะได้ส่งนางกลับบ้าน ดังตัวอย่าง

คนขับมอเตอร์ไซค์รับจ้างอายุราวสี่สิบ สวมเสื้อก็สีส้มชะลอรถช้า เขาร้องถาม “ป่าทองพลับจะกลับยัง...ให้ฉันไปส่งมั๊ย”

นางหันกลับตามเสียงถาม “ยังก่อน...ยังไม่กลับ ป่าจะไปที่เขาให้กัน”

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 67)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยมีผู้คนจำนวนหนึ่งประกอบอาชีพขับรถจักรยานยนต์รับจ้าง ผู้ประกอบอาชีพใช้พาหนะเป็นรถจักรยานยนต์ขนส่งผู้โดยสารมีการกำหนดราคาให้บริการตามที่กำหนดหรือตามบริเวณ ผู้ประกอบอาชีพนี้มีเครื่องแบบของตนคือเสื้อวินแบบเสื้อสีส้ม

เรื่องสั้นเรื่อง อุบัติเหตุในสังคมกึ่งเกษตรกรรม ได้กล่าวถึง สุวิภาเป็นนักเรียน ม. 2 มีปัญหาเรื่องการขาดเรียน เธอชอบซ้อนท้ายจักรยานยนต์เด็กบ้านไปนั่งคุยตามศาลาพักร้อนริมทางสวนสาธารณะในตัวอำเภอ เปลี่ยนคนขับขี่ไม่ซ้ำหน้า “ผม” เป็นรองฯ วิชาการโรงเรียนจึงต้องหาข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวของเธอ เพื่อจะช่วยเหลือปัญหาของเธอ “ผม” ทราบว่าคุณพ่อของเธอประกอบอาชีพขับรถจักรยานยนต์รับจ้าง ดังตัวอย่าง

สาวรุ่นอยู่กับพ่ออาชีพขับรถจักรยานยนต์รับจ้าง ทุกเช้าจะขี่รถกลางใหม่สีส้มก็โลเมตรเข้าตัวเมือง ไปประจำคิวรอรับส่งผู้โดยสาร

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 70)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การประกอบอาชีพขับรถจักรยานยนต์รับจ้างมีจุดบริการคือบริเวณที่จอดรถผู้โดยสารเป็นประจำ ที่คนไทยเรียกว่าวินมอเตอร์ไซค์นั่นเอง แต่ละวินมอเตอร์ไซค์ตั้งอยู่ตามเขตหรือตามซอย ประกอบอาชีพต้องขึ้นทะเบียนตามกฎหมายไทย สวมชุดเครื่องแบบเสื้อวินสีส้มอยู่จุดบริการประจำคิวรอรับส่งผู้โดยสารไปยังสถานที่ต่าง ๆ การประกอบอาชีพขับรถจักรยานยนต์รับจ้างถือว่าเป็นอาชีพอิสระ ไม่ต้องใช้ความรู้อะไรมาก สามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบมากพอสมควร เลี้ยงลูกเลี้ยงครอบครัวได้

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตรในด้านการประกอบอาชีพสะท้อนให้เห็นถึงสังคมไทยเป็นสังคมที่มีอาชีพหลากหลาย ด้านอาชีพรับราชการ เช่น ครู ตำรวจ อาชีพนี้ได้รับเงินเดือนจากรัฐบาลไทย เข้าออกตรง

เวลางาน แต่ด้านอาชีพอิสระ เช่น นักเขียน ค้าขาย และรับจ้าง อาชีพเหล่านี้รายได้ไม่มั่นคง แต่มีอิสระในการเลือกเวลาทำงานเองได้ ส่วนด้านอาชีพเฉพาะ เช่น อาชีพทหาร ผู้สื่อข่าวและแพทย์เป็นอาชีพที่ค่อนข้างมั่นคงและรายได้ดี แต่อาชีพต่างมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคม

3.2 ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงความเจริญของงานทั้งทางจิตใจและทางวัตถุ เป็นวิถีชีวิตของมนุษย์เรา พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 (2553 : 30) ได้นิยามความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า “วัฒนธรรม หมายความว่า วิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีตประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญา” นักเขียนเป็นส่วนหนึ่งในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมในด้านวัฒนธรรม ในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตรสะท้อนวัฒนธรรมไทยในด้านต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน ดังต่อไปนี้

3.2.1 ประเพณี

ประเพณีไทยแสดงให้เห็นถึงการดำรงชีวิตของคนไทย เดชบดินทร์ รัตน์ปิยะภากรณ์ และคณะ (2550 : 88) กล่าวว่า “ประเพณี หมายถึง ระเบียบแบบแผน ความเชื่อ ความคิด การกระทำ ค่านิยม ศีลธรรม จารีต และการประกอบพิธีกรรมในโอกาสต่าง ๆ หรืออาจสรุปได้ว่าประเพณี คือ ระเบียบแบบแผนความประพฤติของคนส่วนใหญ่ในสังคมหรือในท้องถิ่นที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา” ประเพณีไทยเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของประเทศไทย ถือว่าเป็นวัฒนธรรมประจำชาติไทย แสดงถึงความเป็นมาอันเกิดจากความเจริญของสังคมไทยมาช้านาน ประเภทของประเพณีไทยแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับสังคม ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ประเพณีท้องถิ่น และประเพณีหลวง

1) ประเพณีเกี่ยวกับสังคม

ประเพณีเกี่ยวกับสังคม หมายถึง ประเพณีที่คนส่วนใหญ่ในสังคมถือปฏิบัติ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีออกพรรษา เป็นต้น ประเพณีส่วนรวมที่คนไทยส่วนมากยังนิยมปฏิบัติกัน และชาวต่างชาติให้ความสนใจเป็นอย่างมาก น่าจะเป็นประเพณีสงกรานต์ ถือว่าเป็นประเพณีประจำชาติไทยมาอย่างช้านาน เป็นประเพณีที่คนไทยได้สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วันสงกรานต์ ซึ่งตรงกับวันที่ 13-15 เมษายนของทุกปี มีกิจกรรมที่น่าสนใจมากมาย

ประเพณีสงกรานต์

เรื่องสั้นเรื่อง ทำไมต้องมาลงที่หล่อน ได้กล่าวถึง หล่อนซื้อรถยนต์มาสามปี แต่ปกติหล่อนไม่เคยเอาใจใส่อย่างเจ้าของรถคนอื่น วันนี้อยู่เครื่องปรับอากาศเสีย หล่อนไม่สามารถแก้ไขปัญหาเองได้จึงต้องขับรถไปซ่อมที่อู่รถตัวเมืองนครศรีธรรมราช คีนวามแม่หล่อนโทรศัพท์ว่าอย่าป่วยหนัก ต้องนอนโรงพยาบาลหลายวัน ดังตัวอย่าง

พรรณประภารับราชการในอำเภอเล็ก ๆ ที่พัทลุง หล่อนเพิ่งกลับไปเยี่ยมบ้านช่วงวันหยุดเทศกาลสงกรานต์ คีนวานแม่โทรศัพท์บอกว่าตอนเย็นพอกับลุงช่วยกันนำยาส่งโรงพยาบาล ย่าเป็นโรคชรา นอนกินนอนถ่ายอยู่กับบ้านสองปีกว่า ๆ แม่พูดเสียงแหบ ๆ ขาด ๆ อยู่ในลำคอ “ลูกเอ๋ย คราวนี้ท่าทางย่าจะไม่ค่อยดีแล้วละ อาจจะต้องนอนโรงพยาบาลหลายวัน พอกับลูก ๆ ของย่าก็ทำใจได้ทุกคนล่ะละ”

หล่อนคิดทบทวน ย่าอยู่กับโลกเขียว ๆ นำรีนรมย์สมสุขใบนี้มาถึงแปดสิบสามปี ได้ดื่มกินลิ้มลองเปรี้ยวหวานมันเผ็ดครบทุกรส ถือว่าคุ้ม ได้เห็นท้องนาป่าเขา ได้ลงหาปลาในทะเล ได้เข้าวัดทำบุญ ได้อุ้มลูกได้เห็นหลาน ๆ ยี่สิบกว่าคน รดน้ำสงกรานต์ลำพังหลาน ๆ ย่าก็หนาวจนตัวสั่นง ๆ ย่าไม่ต้องเข้าใจโลกอีกต่อไป

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 42-43)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า เทศกาลสงกรานต์เป็นวันหยุดราชการของไทย จากนี้เห็นได้ว่าคนไทยให้ความสำคัญกับประเพณีสงกรานต์เป็นอย่างมาก วันสงกรานต์เป็นวันสมาชิกในครอบครัวมีโอกาสพบปะกันและร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมที่ปฏิบัติกันในช่วงสงกรานต์อย่าง กิจกรรมการรดน้ำดำหัวขอพรผู้ใหญ่ ซึ่งแสดงถึงความรัก ความกตัญญูของลูกหลานที่มีต่อญาติผู้ใหญ่ และการขอพรญาติผู้ใหญ่เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต

เรื่องสั้นเรื่อง จำปาหอม ได้กล่าวถึง หล่อนมาทานข้าวที่ร้านอาหาร ร้านนี้เป็นร้านแนวสวนเกษตร วัตถุประสงค์เก็บเอาตามซุ้มข้างครัวหรือบริเวณห้องพักใกล้ ๆ หล่อนมองไปทางตู้รถไฟ เป็นที่พักที่ทำจากตู้รถไฟเก่า มีจำปาหอมห้าหกต้นปลูกอยู่รอบ ๆ ทำให้หล่อนได้นึกถึงประเพณีสงกรานต์ดังตัวอย่าง

ถึงช่วงเทศกาลสงกรานต์ชาวบ้านชาวเมืองช่วยกันเก็บดอกไม้ จำปาหอมบานใหญ่ ๆ มาลอยในน้ำอบ เตรียมไว้รดน้ำดำหัวขอพรผู้เฒ่าไว้สงรับน้ำพระสงฆ์และพระพุทธรูปที่เคารพบูชา ยามปกติยังนำไปประดับตกแต่งเครื่องบายศรีสู่ขวัญเสริมสร้างกำลังใจ

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 217)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ประเพณีสงกรานต์มีกิจกรรมมากมาย เช่น การรดน้ำดำหัว ขอพรผู้ใหญ่ การสงรับน้ำพระสงฆ์และการสงรับน้ำพระพุทธรูป เป็นต้น สำหรับน้ำที่ใช้ในพิธีนั้นคนไทยนิยมใส่ดอกไม้มีกลิ่นหอม เช่น ดอกจำปา ดอกมะลิ หรือดอกกุหลาบ เป็นต้น คนไทยเชื่อว่าการรดน้ำดำหัวขอพรผู้ใหญ่และการสงรับน้ำพระเป็นสิริมงคลทำให้เกิดความสุข และเป็นการล้างมลทิน ขับไล่สิ่งอัปมงคลของปีเก่าให้ออกไป เพื่อให้มีความสะอาดบริสุทธิ์ในวันปีใหม่เข้ามาในชีวิต

นอกจากนี้แล้ว ยังเป็นการแสดงออกถึงความเคารพนับถือต่อสิ่งสำคัญ ผู้มีพระคุณ ญาติผู้ใหญ่ เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดี และแสดงออกถึงความรัก ความกตัญญู

2) ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต

ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต หมายถึง ประเพณีเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตของตนเอง โดยจัดขึ้นจากบุคคล ครอบครัว หรือเครือญาติ ตั้งแต่เกิดจนตาย เพื่อทำให้เกิดความสุขทางจิตใจ เป็นการเสริมสร้างบุญให้กับชีวิตตนและครอบครัว เช่น การทำบุญบ้านและการตาย เป็นต้น

2.1) ประเพณีทำบุญบ้าน

การทำบุญบ้านเป็นการทำบุญเสริมสิริมงคลให้กับสมาชิกในครอบครัว มีการนิมนต์พระมาสวดทำพิธีที่บ้าน เจ้าภาพต้องทำบุญเลี้ยงพระและคนที่มาร่วมทำบุญ เป็นการแสดงความเคารพต่อพระ และยังเป็นการให้เกียรติกับเหล่าเทวดาเจ้าที่เจ้าทางที่อาศัยอยู่ เพื่อให้ผู้อยู่อาศัยได้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข

เรื่องสั้นเรื่อง ทำบุญบ้าน ได้กล่าวถึงหญิงชราที่ชื่อนางสาวสะอาด นางไม่มีสามี ไม่มีลูก อยู่บ้านหลังเก่ากับหลานสองคน หลานชายอายุสามสิบ พ่อแม่ตายหมด ไม่มีครอบครัว ส่วนหลานสาวเป็นลูกน้องชายคนเล็กชอบทิ้งไว้ตั้งแต่เด็ก สามคนใช้ชีวิตอย่างลำบาก วันหนึ่งนางสะดุ้งตื่นกลางดึกฝันถึงพ่อแม่ที่ตายไปสองคืนติดกัน นางรู้ดีว่าเป็นพ่อแม่ขอส่วนบุญ เพราะว่าเป็นนางไม่ได้ ทำบุญบ้าน จึงได้นึกถึงสมัยที่พ่อยังอยู่พ่อได้จัดงานทำบุญบ้านทุกปี ดังตัวอย่าง

สมัยพ่อแม่อยู่พร้อมหน้า หลังเสร็จบุญสงกรานต์สักลัทธิวัน หรือสิบห้าวัน พ่อจะจัดทำบุญนิมนต์พระมาสวดมนต์ฉันเพลที่บ้าน แ่ส่วนบุญให้ปู่ย่าตายายและคนในครอบครัวที่หาชีวิตไม่แล้วอีกรอบ พ่อจัดทุกปีไม่เคยเว้นว่าง พ่อเพียงพูดเปรย ๆ ว่าทำบุญวันไหน เพื่อนบ้านต่างพร้อมใจมาร่วมบุญ เพราะต่างนับถือคุณงามความดีของพ่อ ก่อนวันกำหนดแม่กับนางจะช่วยกันเตรียมถาด เตรียมจานชามและช้อน ล้างฝิ่งแดด ทั้งเสื่อสาตอาสนะและกระโถนน้ำหมาก เช้าวันทำบุญเพื่อนบ้าน ชวนนาทั้งรุ่นปู่รุ่นตา รุ่นลูกรุ่นหลาน และญาติบ้านไกลทั้งชายหญิงต่างจัด ปิ่นโตหิ้วมาถวายพระ สมทบกับอาหารคาวหวานและผลไม้ที่เจ้าภาพ เตรียมเอาไว้ พระฉันเสร็จผู้ร่วมบุญล้อมวงกินข้าวปลาด้วยกันอย่าง ไกล่ชิดสนิทสนม ต่างชวนกันสนทนาพาที

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 34)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยนิยมทำบุญบ้านในช่วงสงกรานต์ นอกจากว่าสงกรานต์ถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ไทย การทำบุญบ้านคนไทยจะจัดทำบุญนิมนต์พระมาสวดมนต์ฉันเพลที่บ้าน เป็นการทำบุญแก่ส่วนบุญให้ปู่ย่าตายายและบรรพบุรุษ และเสริมสิริมงคลให้แก่สมาชิก

ในครอบครัว เพื่อความร่มเย็นเป็นสุข เจ้าภาพต้องเตรียมอาหารคาวหวานและผลไม้ ทั้งเพื่อนบ้าน และญาติ ๆ ก็เตรียมอาหารมาร่วมบุญด้วย พระฉันเสร็จผู้ร่วมบุญล้อมวงทานข้าวด้วยกัน

2.2) ประเพณีงานศพ

ความตายเป็นเรื่องธรรมดาของชีวิต ในวงจรแห่งชีวิตท้ายสุดคือความตายที่มนุษย์ทุกคนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ประเพณีเกี่ยวกับการตายจึงต้องเกิดขึ้นและมีความสำคัญเช่นเดียวกับประเพณีชีวิตอื่น ๆ ในสังคมไทย วิมล จิโรจพันธ์ และคณะ (2548 : 208) กล่าวว่า “ประเพณีการจัดงานศพ เป็นการทำบุญเพื่อความสุขความเจริญ ให้สิ่งร้ายกลายเป็นดี และเป็นมงคลแก่บ้านเรือนตัวบุคคล”

เรื่องสั้นเรื่อง คนดี ๆ คนหนึ่งตายได้ตั้งหลายสาเหตุ ได้กล่าวถึง ผอ.ประเสริฐ อยู่ดี ๆ ก็เสียชีวิต เมื่อ ผอ.ประเสริฐเสียชีวิตแล้ว ภรรยาและญาติ ๆ จึงเตรียมพิธีบำเพ็ญกุศลศพตามประเพณี โดยสร้างเมรุในวัด ดังตัวอย่าง

*ผู้มาร่วมพิธีบำเพ็ญกุศลศพคืนแรก ส่วนใหญ่ทราบข่าวทาง
โทรศัพท์มือถือ ภายหลังผู้อำนวยการเสียชีวิตสองสามนาที่...ครึ่งชั่วโมง ...
สองชั่วโมง...ก่อนพิธีรดน้ำศพ หรือหลังบรรจุร่างไว้วิญญาณลงหีบศพ
(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 228)*

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ตามประเพณีไทยงานศพมีขั้นตอนต่าง ๆ มากมาย มีการแจ้งข่าวการตาย สมัยนี้คนไทยมีการแจ้งตายโดยผ่านทางโทรศัพท์มือถือ ผู้คนได้รับข่าวสารอย่างรวดเร็ว เนื่องจากผู้ตายเป็นผู้ที่มีฐานะ จึงมีคนจำนวนมากที่มาร่วมงานศพ คนไทยมีการจัดงานศพที่วัด ดังนั้นได้นำศพไปที่วัด ต่อมาจึงมีการรดน้ำศพแล้วบรรจุศพลงหีบ

เรื่องสั้นเรื่อง ผู้บริโภคในประเทศที่สาม ได้กล่าวถึงตัวละคร “ผม” ไปเผาศพญาติ ผู้ตายเป็นลูกสาวคนโตของน้ำสาวคนสุดท้อง นับตามศักดิ์ผู้ตายเป็นน้องสาว “ผม” ตายด้วยโรคมะเร็งลำไส้ ดังตัวอย่าง

*เสร็จพิธีสงฆ์ ก่อนวางดอกไม้จันทน์ประชุมเพลิง ออร์กานโซรัมมี
พิธีฆราวาสให้อีกรายการ ทั้งที่น้ำจะข้ามไปด้วยฟ้าฝนไม่อำนวย เป็นช่วง
บอกเล่าประวัติผู้วายชนม์ว่าเป็นลูกหลานใครประกอบอาชีพอะไร
ลาโลกด้วยสาเหตุอะไร ลูกเต้าก็คน ได้ดิบได้ดีมีหน้าตาอย่างไร ถ้าเป็น
งานแต่งบ่าวสาวใหม่อาจฉายสไลด์มีลติวีชั่นประกอบ*

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 32)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในงานศพของคนไทยนิมนต์พระมาทำพิธีฌาปนกิจศพ เป็นพิธีกล่าวอำลาในครั้งสุดท้ายกับผู้ตาย ก่อนจะทำพิธีฌาปนกิจจะมีการกล่าวประวัติของผู้ตาย เพื่อระลึกถึงคุณความดีและให้ผู้มีชีวิตอยู่ตระหนักถึงสัจธรรมของชีวิต จึงทำการทอดผ้า

บังสกุล จากนั้นจึงจะวางดอกไม้จันทร์ การวางดอกไม้จันทร์ในงานศพ นับเป็นการแสดงความอาลัยครั้งสุดท้ายต่อผู้ตาย คนไทยเชื่อกันว่าเป็นการส่งดวงวิญญาณของผู้ตายให้ไปสู่ภพภูมิที่ดี

ในเรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึง ประเพณีการจัดงานศพของคนไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีแห่งสังคมเมือง ดังนั้น การจัดงานศพจึงมีความสะดวกและรวดเร็วกว่าเดิมมากขึ้น ดังตัวอย่าง

งานศพเดี๋ยวนี้สะดวกมาก จัดง่ายเหมือนเข้าร้านสะดวกซื้อ งานน้องสาวผู้รับจัดการเป็นสมาชิก อบต. เข้าหุ้นร่วมกิจการกับนายก อบต. เปิดบริการจัดงานภายในตำบลหนองอีเดียวและตำบลใกล้เคียง รูปแบบงานอาจารย์ภาษาอังกฤษประจำบ้านเรียก ‘ออร์กาไนเซอร์จัดอีเว้นท์’ โรงศพ เต็นท์ โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องเสียง โต๊ะหมู่ เสื้อสาต อาสนะพระ ตาลปัตร ข้าวสาร น้ำครบกัว่นอยู่ในบริการ ส่วนจะล้มวัว ควาย หมู ปลา เป็ด ห่าน เจ้าภาพเอาตามกำลัง

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 30)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ประเพณีการจัดงานศพของคนไทยมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากว่าวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ปัจจุบันการจัดงานศพเจ้าภาพไม่ต้องเตรียมของเอง มีบริษัทรับจัดงานศพบริการครบวงจร ทั้งอุปกรณ์ วัสดุติด และอาหารการกินที่ใช้ในงานศพ แล้วแต่ความต้องการของเจ้าภาพ มีความสะดวกและรวดเร็วมมาก

นอกจากนี้แล้ว ในเรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึงประเพณีการจัดงานศพของคนไทยมีความแตกต่างไปตามความนิยมและตามฐานะของผู้ตาย ดังตัวอย่าง

เดี๋ยวนี้งานฌาปนกิจที่คนตายเป็น ‘คนพอได้’ นะแม่ พ่อหมายถึงคนมีฐานะ มีชื่อเสียง เป็นเจ้าใหญ่ นายโต มียศศักดิ์ เต็มที่เราสองคนไปกัน เดือนละสี่-ห้างาน เจ้าภาพจ้างร้านดอกไม้มาตกแต่งพื้นที่หน้าโลง วางหุ่นแกะไม้ได้กชายหญิงไว้ผมจุกนุ่งโจงกระเบนประนมมือไหว้ จัดสวนขนาดย่อม ๆ ด้วยดอกเบญจมาศ ดอกไม้เมืองหนาว ดอกหน้าวัว ใบไม้เขียว ๆ จัดสวนถาดวางกรวดก้อนเล็ก ๆ หินอ่อนขนาดกำปั้น กลมวาวหมุนตามแรงน้ำจากท่อขนาดปลายก้อยตลอดเวลา ประยุกต์ใช้หลักฮวงจุ้ยกับวารีบำบัด

ถ้าผู้วายชนม์เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ออร์กาไนเซอร์จะเตรียมภาชนะทองเหลืองหรือถาดลายสวยใบใหญ่ปูผ้ากำมะหยี่ สำหรับวางชุดข้าราชการตำแหน่งสุดท้าย พร้อมสายสะพายหมวก เสื้อ กางเกง เข็มขัด บั้ง รองเท้า ถ้ามี

อีกถาดวางเหรียญตรา ถ้วยรางวัลนานาประเภท เหรียญรางวัลต่าง ๆ เลื้อยสามารถทั้งของตัวและวัวชน เป็นเครื่องยกย่องผู้วายชนม์ว่า นอกจากเก่งงานราชการ ยังมีความสามารถด้านฝึกวัวชนให้อาชนะคู่ต่อสู้ ชื่อเสียงเลื่องลือ สงขลา พัทลุง ตรัง เมืองนคร รู้จักหมด จนวัวตัวเก่งได้รับเลื้อยสามารถไปครอง

บางศพจัดวางถ้วยรางวัลจักรยานเลื้อยภูเขา วิ่งมินิมาราธอนชนะเลิศและรองชนะเลิศแข่งนครกรงหัวจุก ถ้วยเล็กวางหน้า ถ้วยใหญ่วางหลัง เต็มพื้นที่หน้าโลงกว้างเมตรครึ่ง ยาวสองเมตรไม่เหลือให้วางโทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น หรือหม้อหุงข้าวไฟฟ้า

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 30-31)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ประเพณีการจัดงานศพของคนไทยมีการเปลี่ยนแปลงและมีความแตกต่างไปตามความนิยม ฐานะของผู้ตาย งานศพคนไทยปัจจุบันได้รับวัฒนธรรมจากต่างประเทศ โดยเฉพาะผู้ที่มีฐานะและชื่อเสียงจึงต้องจัดงานศพอย่างใหญ่โตและหรูหรา มีการตกแต่งดอกไม้สดให้สวยงาม นอกจากนี้ ยังมีการวางของของผู้ตายเพื่อบอกฐานะผู้ตาย เช่น ชุดข้าราชการตำแหน่งสุดท้าย เหรียญตรา เป็นต้น

3) ประเพณีท้องถิ่น

ประเพณีท้องถิ่น หมายถึง การประพฤติปฏิบัติร่วมกันของท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นเฉพาะประเทศไทยมี 4 ภาค ในแต่ละท้องถิ่นจะมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นประเพณีท้องถิ่นแต่ละแห่งอาจมีรูปแบบแตกต่างกันไปตามสภาพทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

เรื่องสั้นเรื่อง ตอนกลาง ๆ ของนวนิยายที่ยังเขียนไม่จบ ได้กล่าวถึงนวนิพนธ์ตัวละครเอกในนวนิยายเรื่องใหม่ของจำลอง ฝั่งชลจิตร ถูกเพื่อนร่วมชั้นข่มขืน เพื่อนชายที่ข่มขืนหันเหไปหาสาวคนใหม่ เธอออกหกร้องไห้เป็นเจียนตาย จนรุ่นพี่ชั้น ม. 6 คนหนึ่งเข้ามาในชีวิตเธอ แต่พอระยะหนึ่ง รุ่นพี่ไปเรียนต่อที่กรุงเทพฯ ก็ไม่ติดต่อกันอีก เธอเสียน้ำตาอีกครั้ง จากนั้นเธอเริ่มเปิดกว้างทั้งเพื่อนร่วมชั้น ร่วมโรงเรียน และร่วมจังหวัด เธอเป็นสาวน้อยที่สวยงาม จึงได้คัดเลือกเป็น“เจ้าหญิง”ในงานเทศกาลเดือนสิบ ดังตัวอย่าง

มูลเหตุหรือแรงจูงใจที่นักเรียนหญิงหน้าตางดงาม ผิวพรรณนวลเนียน ถึงขนาดได้รับเลือกให้เป็น “เจ้าหญิง” ในตำนานเก่าแก่ของท้องถิ่น ที่ห้อมล้อมด้วยนางสนมและข้ารับใช้สี่คน นั่งเด่นเป็นสง่าบนรถยนต์ตกแต่งประดับประดาด้วยขนมพอง ขนมลา ขนมติขำ ทั้งผลหมากรากไม้หอมหวานประดามีในขบวนแห่หมรับของโรงเรียนในงานเทศกาลเดือนสิบประจำปี 2542 ตามท้องถนนราชดำเนินผ่านย่านการค้า

เก่าแก่ไปสิ้นสุดที่สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ งานนี้สถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ถ่ายทอดสดให้ผู้ชมทั่วประเทศได้ทัศนახวอนแห่อันยาวเหยียดของ สถาบันการศึกษาสี่ห้าสิบสถาบัน อำเภอและกิ่งอำเภอรวมยี่สิบสาม องค์การบริหารส่วนตำบลและส่วนราชการอื่น ๆ

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 82)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ประเพณีสารทเดือนสิบเป็นงานบุญประเพณีของคนภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะชาวนครศรีธรรมราช เป็นการทำบุญที่แสดงถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ตายไปแล้วโดยอุทิศส่วนกุศลไปให้วิญญาณของบรรพบุรุษ เกิดจากความเชื่อเรื่องวิญญาณและกรรมประกอบกัน ในงานประเพณีสามารถชมนางงามสารทเดือนสิบได้ นางงามจะนั่งบนรถที่ตกแต่งประดับด้วยขนมเดือนสิบจัดขึ้นโดยเฉพาะใช้ในโอกาสทำบุญเดือนสิบ มี 5 อย่าง คือ ขนมพอง ขนมลา ขนมดีซำ ขนมบ้า และขนมกง งานประเพณีสารทเดือนสิบถือเป็นงานประจำปีอันยิ่งใหญ่ของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช และมีการถ่ายทอดสดให้คนไทยทั่วประเทศได้ดู

เรื่องสั้นเรื่อง เมื่อพระพุทธรองค์เสด็จกลับจากดาวดึงส์ (พุทธศักราช 2546 โลกกาภิวัตน์สมัย) ได้กล่าวถึง ชาวนครศรีธรรมราชได้สืบเนื่องมาจากตำนานเมื่อครั้งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จไปแสดงพระธรรมเทศนาโปรดพระมารดา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ จนถึงเวลาเสด็จกลับโลกมนุษย์ทางบันไดแก้วที่พระอินทร์เนรมิตขึ้นมา ทางด้านซ้ายของบันไดแก้วมีบันไดเงินของท้าวมหาพรหมขวาข้าง ส่วนด้านขวาเป็นบันไดทองของเหล่าเทวดา มีเทพบุตรพ่อน้ำและโปรยดอกไม้ระหว่างทาง เชิงบันไดแก้วทองลง ณ ประตูเมืองสังกัสสะ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ตรงกับวันออกพรรษาหรือวันเทโวโรหณะ ในวันนั้นปวงพุทธรองค์ที่เฝ้าแห่รอวันมงคลต่างยินดีปรีดา และพร้อมใจเชิญพระพุทธรองค์ขึ้นประทับบนบุษบก แล้วแห่แห่กลับพระอาราม ดังนั้นคนภาคใต้จึงได้สืบทอดประเพณีชักพระจนถึงปัจจุบัน ดังตัวอย่าง

จำเนียรกาลผ่านถึงปีพุทธศักราช 2546 ลุล่วงเข้าโลกกาภิวัตน์สมัย ณ เมืองลิกอร์อันเก่าแก่ ตามพระอารามต่าง ๆ ชาวบ้านเข้าไปประโคน เกราะเคาะตะโพน “คุมพระ” ก้องกังวานไปทั่วเมือง เสียงเกราะเสียงตะโพนเตือนให้ชาวเมืองรำลึกว่าอีกวันสองวันจะถึงออกพรรษาแล้ว ปีนี้แม่ฝนฟ้าจะตกแผ่นดินฉ่ำมาก่อนฤดูกาล อย่างไรก็ตามก็ขอให้เตรียมภัตตาหารไปทำบุญตักบาตร “หน้าล้อ” และร่วมสืบสานประเพณีชักพระโดยพร้อมเพรียงกัน ทางบกนั้นทราบว่ามีวัดต่าง ๆ ละแวก ร่อนพิบูลย์ ทุ่งสง ชะอวด ฉวาง และข้างกลางต่างตกแต่ง “บุษบก” หรือ “นมพระ” ลวดลายงดงามเตรียมพร้อมอยู่ทุกวัด ส่วนทางน้ำวัด

ทางปากพนักงและหัวไทรแต่่งบุษบกบนเรือลอยในแม่น้ำปากพนักงรอ
ลากร่วมร้อยลำ

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 127-128)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ประเพณีชักพระ เป็นประเพณีของชาวภาคใต้ ได้มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ จัดขึ้นในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ตรงกับวันออกพรรษาหรือวันเทโวโรหนะ เรือพระ คือ รถหรือล้อเลื่อนที่ประดับตกแต่งให้เป็นรูปเรือแล้ววางบุษบก เรียกว่า “นมพระ” การชักพระมีสองทาง คือชักพระทางบกและชักพระทางน้ำ ชักพระทางบก คือ การอัญเชิญพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรขึ้นประดิษฐานบนนมพระหรือบุษบก ส่วนชักพระทางน้ำ เป็นการอัญเชิญพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรขึ้นประดิษฐานบนบุษบกในเรือ แล้วแห่แห่นโดยการลากไปทางน้ำ

4) ประเพณีหลวง

ประเพณีหลวง คือ ประเพณีที่ราชการจัดขึ้น รวมทั้งพิธีที่จัดขึ้นอันเกี่ยวเนื่องกับพระมหากษัตริย์ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพระมหากษัตริย์และพระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์รวมของราษฎร วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมไทยย่อมมีประเพณีหลวง ศูนย์กลางของประเพณีหลวง คือ พระมหากษัตริย์

ประเพณีการไว้ทุกข์พระมหากษัตริย์

เรื่องสันติธา (integrity) ได้กล่าวถึง เหตุการณ์ประวัติศาสตร์สำคัญของประเทศไทย วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ในหลวงรัชกาลที่ 9 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จสวรรคต เป็นวันที่คนไทยต่างมีความรู้สึกโศกเศร้าอาลัยกัน นับเป็นความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ที่คนไทยไม่สามารถลืมได้ ดังตัวอย่าง

ข่าวสำคัญที่สุดที่สันติธาเฝ้าติดตามตลอดเวลา คือ ข่าวอาการพระประชวรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลฯ ก่อนนอนทุกคืน เขาสวดโพชฌงค์ปริตรถวายพระองค์มานานกว่าหลายเดือน เขาอ่านแถลงการณ์สำนักพระราชวังด้วยความโศกเศร้า แม้เชื่อมั่นในกฎไตรลักษณ์ว่าไม่มีใครหนีพ้นไปได้ เขาอยากให้ละเว่นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลฯ ไว้สักพระองค์ แล้ววันที่เขาไม่ต้องการให้มาถึงก็มาจนได้ เมื่อเวลา 18:43 น. วันที่ 13 ตุลาคม 2559 สำนักพระราชวังมีประกาศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชสวรรคต เมื่อเวลา 15:52 น. ณ โรงพยาบาลศิริราช ด้วยพระอาการสงบ สิริพระชนมายุ 89 พรรษา ทรงครองราชสมบัติได้ 70 ปี สิ้นคำประกาศ สันติธาน้ำตาไหลพราก เขาเลื่อนตัวเองจากโซฟาเก้าอี้กราบแทบพื้น หน้าจอโทรทัศน์อยู่เป็นเวลานาน แว่วเสียงร้องไห้ดังมาจากทั่วทุกสารทิศ

เมื่อลูกขึ้นมา เขาไขกุญแจเข้าห้องทำงานตรงข้ามห้องนอน
เรียกพนักงานประชุมกำหนดท่าที่จะแสดงออกต่อลูกค้าที่โศกเศร้า
เสียใจเดินเข้ามาซื้อผ้าไปไว้ทุกข์หรือถวายความอาลัย ตั้งแต่วันพรุ่งนี้
เป็นต้นไป เพราะเขาไม่ได้สั่งซื้อผ้าเตรียมไว้

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 156)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ประกาศสำนักพระราชวัง พระบาทสมเด็จพระ
พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชสวรรคตที่ ณ โรงพยาบาลศิริราชเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2559
เมื่อเวลา 15:52 น. ด้วยพระอาการสงบ สิริพระชนมายุ 89 พรรษา ทรงครองราชสมบัติได้ 70 ปี
เป็นวันที่ชาวไทยทั้งปวงโศกเศร้าที่สุด ไม่แม้แต่จะนึกคิด ไม่แม้แต่จะปรารถนาให้มาถึง ถือเป็น
ความสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของชาวไทยทั้งประเทศ เมื่อพระมหากษัตริย์เสด็จสวรรคต คนไทยมี
การไว้ทุกข์ถวาย เช่น แต่งกายด้วยขาวดำ ลดธงครึ่งเสา เป็นต้น

เรื่องสันนิษฐาน (integrity) ได้กล่าวถึง การไว้ทุกข์ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ 9 ทำให้ผ้าขาวและผ้าดำขาดตลาด ดังตัวอย่าง

“นี่หรือคุณสิทธิ...เจ้าของร้านขายผ้าใหญ่ที่สุดในภาคใต้
ผ้าดำผ้าขาวไว้ทุกข์ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ห้าเมตรก็หา
ไม่ได้ ถ้าหวังพึ่งร้านของคุณพลกนิกรจะเอาผ้าที่ไหมมาตัดเสื้อ หรือเอาไป
ทำผ้าผูกไว้ทุกข์ผูกบ้านผูกกำแพง ทัวทั้งจังหวัดฉันว่าต้องใช้ไม่รู้สักกี่หลา
ฉันว่าเป็นล้านหลา น่าเสียใจจริง ๆ ฉันโศกเศร้าเพราะพระองค์สวรรคต
ยังไม่พอ ต้องมาเสียใจตอนหาผ้าดำผ้าขาวไปไว้ทุกข์ถวายไม่ได้ ไม่รู้ว่า
จงรักภักดีกันแบบไหน”

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 159)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า รัชกาลที่ 9 สวรรคตแสดงถึงความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่
ของชาติไทย คนไทยรักรัชกาลที่ 9 มาก คนไทยทุกคนต้องแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีดำ สีขาว ไว้ทุกข์ตาม
ประเพณี และมีการนำผ้าสีขาวและผ้าสีดำมาผูกประดับบ้าน อาคาร และสถานที่ต่าง ๆ เนื่องจาก
คนทั้งประเทศไทยต้องการผ้าสีขาวและผ้าสีดำ ซึ่งทำให้ผ้าสีขาวและผ้าสีดำขาดตลาด ไม่สามารถ
ตอบสนองความต้องการของคนไทย ทุกคนโศกเศร้าเพราะในหลวงรัชกาลที่ 9 เสด็จสวรรคต แถมยัง
โศกเศร้าด้วยไม่มีผ้าสีขาวสีดำไว้ทุกข์อีกด้วย

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัล
ของจำลอง ฝั่งชลจิตรในด้านประเพณีไทยที่พบ มี 4 ประเภท ได้แก่ 1) ประเพณีเกี่ยวกับสังคม เช่น
ประเพณีสงกรานต์ ถือเป็นวันปีใหม่ของไทยตั้งแต่สมัยโบราณ มีกิจกรรมมากมาย ประเพณีเกี่ยวกับ
ชีวิต ประเพณีท้องถิ่นและประเพณีราชการ 2) ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เช่น การทำบุญบ้าน ประเพณี

การตาย คนไทยมีการปฏิบัติและพิธีกรรมสำคัญต่าง ๆ เป็นการเสริมสร้างบุญให้กับชีวิตตนและครอบครัว
 3) ประเพณีท้องถิ่น เช่น ประเพณีสารทเดือนสิบ ประเพณีชักพระ เป็นประเพณีท้องถิ่นในภาคใต้มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะ 4) ประเพณีหลวง เช่น ประเพณีการไว้ทุกข์พระมหากษัตริย์
 คนไทยแต่งกายด้วยขาวดำและนำผ้าขาวดำตักต่างสถานที่สำคัญต่าง ๆ

3.2.2 ค่านิยม

ค่านิยมเป็นเรื่องของทัศนคติหรือความรู้สึกนึกคิด ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดการกระทำต่าง ๆ ดังคำกล่าวที่ว่า “จิตใจเป็นบ่อเกิดของพฤติกรรม” ค่านิยมเป็นสิ่งที่มอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนไทยเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก การศึกษาวัฒนธรรมไทยมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาค่านิยมของคนไทย จะช่วยให้ชาวต่างชาติเข้าใจคนไทยได้มากขึ้น

1) ค่านิยมการทำบุญ

คนทั่วโลกรู้กันว่า ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ คนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งคนไทยนับว่าเป็นชนชาติที่นิยมการทำบุญมากที่สุดประเทศหนึ่ง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การทำบุญของคนไทยมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การให้ทาน รักษาศีล และการช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น

เรื่องสั้นแคว้งคว่างกลางนาคร (สตูดิโอสยามสแควร์) ได้กล่าวถึง ค่านิยมการทำบุญช่วยเหลือคนอื่นในสังคมไทย เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่สังคมรอบข้างในการทำกิจกรรมความดีต่าง ๆ ดังตัวอย่าง

“คุณซื้อแล้วบริจาคไว้กับเราก็ได้ วันพรุ่งนี้เราจะนำไปมอบให้
 คุณย่ประสานงานผู้พิการทางสายตาเองคะ ปกติเราก็ทำอย่างนี้ทุกวัน
 คุณทราบไหมกระดาษหน้าสามกำลังเป็นที่ต้องการอย่างมากเลย”

“ตกลงครับ ผมเลือกซื้อเรื่องที่ขายไม่ได้ของนักเขียนคนที่คิดว่า
 แล้วขอความกรุณาด้วยครับ...นี่ผมต้องบริจาคเท่าไรครับ”

“หมื่นถ้วน ๆ ค่ะ แพงไปรีไปละคะ”

“ตกลงครับ” เขาจ่ายเงินให้หล่อนด้วยความยินดี

“ขอบคุณค่ะ ขอให้ดวงตาทั้งคู่ของคุณจงใสสะอาด มองเห็น
 แต่สิ่งสวยๆ ชาติไปนะคะ”

“ขอบคุณครับ” เขาไม่เคยรู้สึกปีติอย่างนี้หลายวันมาแล้ว

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 24-25)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยนิยมการทำบุญบริจาค สิ่งทีบริจาคหรือให้ทานแก่ผู้อื่นก็จะช่วยบรรเทาความเดือดร้อน และเป็นประโยชน์ต่อผู้รับและสังคมโดยรวม การเชิญชวนร่วมทำบุญด้วยก็ถือว่าเป็นวิธีการทำบุญแบบหนึ่ง เป็นวิธีการทำบุญการให้ผู้อื่นมาร่วม

ทำบุญ กล่าวคือ ไม่ว่าจะทำบุญอะไร ก็เปิดโอกาสให้คนอื่นได้มาร่วมทำบุญด้วย จะช่วยให้ผู้ที่ทำบุญ เป็นคนใจกว้าง และปราศจากอคติต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การทำบุญ คือ การทำความดี

เรื่องสันติธา (intergrity) ได้กล่าวถึง การบริจาคเงินสมทบทุนด้านการแพทย์และ ด้านการศึกษา คนยากจน เพื่อแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของคนยากจน เพื่อช่วยเหลือสังคม ดังตัวอย่าง

ลิตธาประกาศตัวว่าเขาเป็น ‘เศรษฐี’ ความหมายที่แท้จริงของ คำ ๆ นี้ คือ ผู้เสียสละหรือผู้มีใจเมตตากรุณา เขาบริจาคเครื่องมือแพทย์ แก่โรงพยาบาล นมผงให้แก่เด็ก ๆ ในสถานสงเคราะห์เด็กชาย ‘บ้าน ศรีธรรมราช’ มายาวนาน รวมทั้งอาหารกลางวันแก่นักเรียนรวมกัน นับพัน ๆ คน เขาเพิ่มบริจาคเงินให้มูลนิธิการกุศลประชาร่วมใจ หนึ่งล้านบาท สร้างบ้านให้คนยากจนกว่าสี่สิบล้านหลัง บริจาคให้องค์กร สาธารณะอื่น ๆ ในนาม ‘ชาวนคร’ หรือ ‘บุรุษไปรษณีย์’ อีกมาก เขามี ความสุขที่ได้แบ่งปันผลกำไรจากธุรกิจค้าผ้า

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 118)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยเป็นคนที่มีความใจ ชอบช่วยเหลือคนอื่น ชอบ การบริจาคหรือการทำบุญเงินสมทบทุนด้านการแพทย์และด้านการศึกษา คนยากจนหรือผู้ที่ต้องการ ความช่วยเหลือ เขาทำความดีเพื่อช่วยเหลือสังคม ทำประโยชน์ต่อสังคม เพื่อพัฒนาทางการแพทย์ ทางการศึกษา ช่วยสังคมแก้ไขปัญหาความยากจน แก้ไขที่อยู่อาศัยของคนยากจน เขาเป็นคนที่ มีศีลธรรม หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน ความเผื่อแผ่และการแบ่งปันเป็นค่านิยมหลักที่ทุกคนควร ปฏิบัติ

เรื่องสันติธา (intergrity) ได้กล่าวถึง การทำความดีและการแบ่งปัน ทำให้ตนได้มี โอกาสร่วมกับกลุ่มคนต่าง ๆ สามารถสร้างความสุขให้กับตนได้ ดังตัวอย่าง

ลิตธาประสบความสำเร็จในธุรกิจการค้าอย่างสูง เขาสละ ทรัพย์สินเงินทองเพื่อสาธารณะประโยชน์จนสังคมยอมรับ สถาบันการศึกษา หน่วยงานของรัฐ และองค์กรเอกชนเชิญไปถ่ายทอดประสบการณ์เป็น วิทยาทานบ่อย ๆ

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 148-149)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ความมีน้ำใจ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในสังคมให้น่าอยู่ยิ่งขึ้นไป คนไทยทำความดีด้วย การบริจาคสิ่งของหรือเงินไปยังมูลนิธิต่าง ๆ ด้านการศึกษา หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน ต่างมี หน้าที่สั่งสอนค่านิยมที่ถูกต้อง ทำความดีเพื่อสังคมทุกคนมีหน้าที่เช่นเดียวกัน

2) ค่านิยมการรักชาติ

ความรักชาติ หมายถึง ความรัก ความสำนึก และความภาคภูมิใจในความเป็นชาติของตนเอง ความรักในโลกนี้มีมากมายหลากหลายรูปแบบ แต่ความรักชาติถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุดต้องมีอยู่ในตัวเราทุกคน ซึ่งคนไทยก็เช่นกัน

เรื่องสั้น วีรบุรุษเวียดนาม ได้กล่าวถึง ปีพุทธศักราช 2512 “ผม” เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นครศรีธรรมราชเป็น “เมืองพระ” ในตัวเมืองมีวัดวาอารามเก่าแก่มากมาย “ผม” กับน้องชายสองคน เด็กจากบ้านนอกอีกสามสิบกว่าคนจึงเข้ามาอาศัยชั่วคราวกันบาตรเรียนหนังสือในตัวเมือง ในปีนี้ “ผม” ได้ยินเรื่องราวเกี่ยวกับ ‘สงครามเวียดนาม’ ลอยมาเข้าหูบ่อยขึ้น จากเพื่อนฝูงที่พ่อหรือพี่อาสาไปรบ ฟังจากวิทยุ ดูหนังกลางแปลงและอื่น ๆ ดังตัวอย่าง

ที่วัดใหญ่ตรงข้ามวัดชะเมาจะมีหนังกลางแปลงมาฉายบ่อย ๆ พวกเราเดินจากวัดเพียงห้านาทีก็ถึงแล้ว ก่อนฉายหนังเรื่องตามตีโฆษณาเอาไว้ ผู้ฉายจะฉายหนังต่อต้านคอมมิวนิสต์เรื่อง ‘หมู่บ้านพังโพน’ พวกเรากลับวัดด้วยความโกรธแค้นคอมมิวนิสต์ผู้จะมาทำลายชาติชนิดเป็นพื้นเป็นไฟ และอยากเข่นฆ่าให้สิ้นซากด้วยน้ำมือเอง

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 126)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยเป็นชาติที่มีความรักชาติ รักความสงบสุข แต่เมื่อมีคนหรือชาติอื่นมาทำลายประเทศชาติ คนไทยโกรธเคืองและพร้อมที่จะเสียสละเพื่อชาติเพื่อที่จะปกป้องประเทศชาติและแผ่นดินที่ตนรัก

นอกจากนี้ เรื่องสั้นเรื่องยังได้กล่าวถึง ตอนตีสยาม “ผม” และเพื่อนได้กลับจากวัดตอนตีสยาม เห็นมีแสงไฟฟีนโชนอยู่วับ ๆ กับแสงตะเกียงเจ้าพายุสว่างจ้า นึกว่าใครมาเที่ยวถ่อถ่วงไฟกำลังต้มน้ำแกงอยู่ แต่ความจริงคือลุงจิ้นกำลังต้มน้ำศพวีรบุรุษสงครามเวียดนาม น้ำในกระทะเดือดปุด ๆ แขนขาต้มเปื่อยเนื้อหดร่นกระดูกโผล่ขาว กลิ่นเนื้อต้มอับ ๆ หื่น ๆ หลายปีที่ผ่านมา “ผม” ยังไม่เคยลืมกลิ่นนี้ ดังตัวอย่าง

ทุกวันนี้ผมยังจำภาพวีรบุรุษเวียดนามในกระทะได้ติดตาทุกครั้งที่ได้กลิ่นน้ำต้มชาหมูหอม ๆ หรือเห็นใบคะน้าน้ำมันเยิ้ม ไม่ว่าจะที่เชียงใหม่ โคราช บางกอกเมืองฟ้า หรือเมืองกลาง ทุกแห่งหนบนผืนแผ่นดินไทย ผมจะหวนนึกกลางดึกสงัดที่สัปเหร่อเฒ่านั่งรูดเนื้อหนังวีรบุรุษลูกเมืองนคร ผู้ข้ามน้ำข้ามทะเลไปเสียสละชีวิตในสงครามเวียดนามทุกครั้ง

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 135)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า สงครามเวียดนามทำให้คนเสียชีวิตจำนวนมาก มีทหารไทยที่ไปสู้รบที่เวียดนามเสียชีวิตเป็นจำนวนมากเป็นความสูญเสียของประเทศไทย พวกเขา มีความกล้าหาญ สละเพื่อชาติ เสียสละชีวิตของตนเพื่อปกป้องประเทศชาติและผืนแผ่นดินของตน และเพื่อความสงบสุขของบ้านเมือง ทหารไทยและคนไทยมีความรักชาติ สำหรับวีรบุรุษที่เสียชีวิตเพื่อชาติ คนไทยมีความเคารพนับถือและความระลึกถึงความดีและความกล้าหาญของเขาอยู่เสมอ

3) ค่านิยมการรักพระมหากษัตริย์

ประเทศไทยมีสถาบันพระมหากษัตริย์ ในสังคมไทยสถาบันพระมหากษัตริย์มีความสำคัญต่อสังคมไทยเกือบทุกด้าน ทั้งวิถีชีวิต สังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนการสืบทอดวัฒนธรรมไทย ส่งผลให้สังคมไทยมีเอกลักษณ์เป็นของตน สถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยมีคุณลักษณะที่แตกต่างจากสถาบันกษัตริย์ของชาติอื่น ๆ สถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความรัก เคารพ เทิดทูนอย่างสูงสุดของปวงชาวไทย คนไทยถือว่าพระมหากษัตริย์เปรียบเสมือนเทพเทวดา และเป็นเสาหลักของสังคมไทย สถาบันพระมหากษัตริย์เป็น “ศูนย์รวมจิตใจ” ของคนไทย

เรื่องสั้นสิทธิ (intergrity) ได้กล่าวถึง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเป็นพระมหากษัตริย์ไทยรัชกาลที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรี พระองค์ได้ทรงทำหน้าที่พ่อของแผ่นดินได้อย่างยากที่จะหาผู้ใดเสมอเหมือน ซึ่งคนไทยเรียกว่า “พ่อ” คนไทยทุกคนรักในหลวง รัชกาลที่ 9 อย่างสุดหัวใจ ดังตัวอย่าง

สิทธิ ชาวลา ยืนอยู่มุมห้อง เขาเพิ่งปิดตู้เซฟสูงสามฟุต เขาเก็บสะสมแสตมป์ที่ระลึกพิมพ์พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 กับธนบัตรที่ระลึกกรมธนารักษ์ออกตามวาระต่าง ๆ รวมทั้งธนบัตรใบละร้อยบาทครบรอบ 100 ปี ร.๙-ร.๕ สภาพใหม่เหมือนเดิม 900 ฉบับกำชับกับบุตรภรรยาว่าห้ามขาย แม้ราคาซื้อหาตามท้องตลาดเวลานั้นจะเพิ่มขึ้นที่ก๊ลิบเท่าก็ตาม เขาตั้งใจเก็บเป็นของที่ระลึกแก่แขกหรือผู้ให้เกียรติมาร่วมงานฌาปนกิจศพของเขา

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 109)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยมีการทำแสตมป์และธนบัตรที่ระลึกพิมพ์พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเหตุการณ์สำคัญ เพื่อให้ประชาชนได้เก็บไว้เป็นที่ระลึก แม้ว่าของเหล่านี้สามารถขายได้ราคาดี แต่การสะสมแสตมป์และธนบัตรเป็นการแสดงถึงจงรักภักดีที่มีต่อในหลวง รัชกาลที่ 9

เรื่องสั้นสิทธิ (intergrity) ได้กล่าวถึงรัชกาลที่ 9 มีสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนไทยในประจำวัน สำหรับคนไทยในหลวง รัชกาลที่ 9 เปรียบเสมือนเทพเทวดา คนไทยได้ติดรูปไว้ในบ้านทุกบ้านทุกสถานที่ ดังตัวอย่าง

เมื่อเสร็จธุระออกจากห้องน้ำ ไม่ลืมปิดไฟ เดินมาถึงปลายเตียง
 เขาหันกลับไปประนมมือไหว้พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในกรอบสีทองเหนือหัวเตียง สวดมนต์อย่าง
 สำรวมราวสามนาที สวดจบประนมมือจรดหว่างคิ้วยกขึ้นลูบศีรษะ
 (เมือง บ้าน ผม. 2559 : 111)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยรัชกาลที่ 9 มาก คนไทยทุกคนจึงเรียก
 พระองค์ว่า “พ่อ” สำหรับคนไทยรัชกาลที่ 9 เปรียบเสมือนเทพเทวดา จึงมีการนำรูปรัชกาลที่ 9 ติดไว้
 ในบ้านหรือสถานที่สำคัญ คอยบูชาไหว้ประจำ เป็นการแสดงถึงความเคารพนับถือ ความจงรักภักดี
 ของคนไทยที่มีต่อรัชกาลที่ 9

นอกจากนี้แล้ว เรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึง เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ตอนที่ในหลวง
 รัชกาลที่ 9 ป่วยหนัก และได้รับการรักษาอยู่โรงพยาบาลศิริราช ประชาชนทุกคนห่วงใยพระอาการ และ
 พระวรกายของในหลวง รัชกาลที่ 9 ดังตัวอย่าง

ลิตทากล่าวขอบคุณ เขาเข้ากรุงเทพฯ ไปตรวจรักษามะเร็ง
 และโรคหัวใจที่โรงพยาบาลศิริราชปิยมหาราชการุณย์ ขณะนั้น
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชประทับรักษาพระองค์
 อยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช เขาคิดว่าพระองค์ทรงเหน็ดเหนื่อยพระวรกาย
 เขาได้ยื่นคำพูดขอความเห็นชอบของเจ้าหน้าที่ แล้วนั่งไคร่ครวญอยู่
 ครู่หนึ่ง ในสมองกำลังตบโต้กัน เขาเชื่อว่าผู้ว่าราชการจังหวัดกับ
 สำนักวัฒนธรรมจังหวัดมีความปรารถนาดีเกิดเป็นคนไทยหรืออยู่ใน
 เมืองไทย ทุกคนอยากได้เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุด เพราะเป็น
 เกียรติประวัติของตัว เป็นสิ่งที่ลูกหลานภูมิใจ เขาเคยได้เข้าเฝ้าฯ และ
 รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์มาแล้ว ยังความภูมิใจมาจนทุกวันนี้ ลิตทา
 ชวลา อูทานเบา ๆ

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 142)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การที่ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นการภาคภูมิใจ
 สูงสุดในชีวิตของคนไทย เครื่องราชอิสริยาภรณ์เกิดขึ้นครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัว โดยทรงเรียกว่า "เครื่องราชอิสริยยศ" ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง
 สร้างเครื่องราชอิสริยยศขึ้นอีกหลายตระกูล ต่อมาพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เปลี่ยนมา
 เรียกว่า "เครื่องราชอิสริยาภรณ์" สำหรับพระราชทานแก่พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ และผู้กระทำ
 คุณความดีให้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทั้งที่เป็นบุรุษและสตรี คนไทยทุกคนภาคภูมิใจด้วย
 ความเก่งและความดีของ “พ่อ”

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตรในด้านค่านิยมไทยสะท้อนให้เห็นว่า ค่านิยมของสังคมไทยปัจจุบันคนไทยมีความนิยมการทำบุญเพื่อส่งเสริมความสิริมงคลให้แก่ตน มีความนิยมรักชาติและรักพระมหากษัตริย์ เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

3.2.3 อาหารไทย

อาหารการกินเป็นปัจจัยสําคัญในการดำเนินชีวิต สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาติหนึ่งได้อย่างชัดเจน เมื่อก้าวถึงอาหารการกิน อาหารไทยได้รับความนิยมอย่างมากจากชาวต่างชาติ จนกระทั่งถูกจัดให้เป็นอาหารที่มีรสเลิศติดอันดับต้น ๆ ของโลกอีกเช่นกัน ซึ่งความโดดเด่นของอาหารไทยอยู่ที่ความหลากหลายของวัตถุดิบและความหลากหลายของรสชาติ

1) อาหารคาว

เรื่องสั้นเรื่อง ทำบุญบ้าน ได้กล่าวถึงนางสะอาดจะทำบุญบ้าน ญาติพี่น้องและเพื่อนจึงต้องช่วยกันเตรียมอาหารให้แก่พระ ดังตัวอย่าง

นางสะอาดตื่นตั้งแต่ย่ำรุ่ง แต่ยังไม่ซักว่าน้องสาวทั้งสอง นางศรีนั่งชูดมะพร้าวเตรียมคั้นกะทิไว้แกงไก่ก๋วยเตี๋ยวแกง น่องสาวคนเล็กหั่นยอดมะพร้าวเตรียมแกงส้มปลากะพง นางหนูเขียนกับนางเอมกลับบ้าน ค่ำมีดยังอุตส่าห์ตื่นมาช่วยแต่เช้า พวกหล่อนมีงานหยิบงานจับกระจุกกระจิก เต็ดหางพริกชี้หูสด ซอยกระเทียม ซอยหอม และบีบน้ำมะนาวไว้ใส่น้ำพริกกุ้งแห้ง ไหนจะเด็ดผักกูดเอาเฉพาะยอดอ่อน หั่นไส้หยวกเป็นท่อนพอคำหั่นวุ้นมะเขือออก เตรียมลวกผักทุกชนิดแล้วราดหัวกะทิ ผักสะตอล้างก่อนตัดเส้นท่อนละลี้หรือห้าเม็ด เนื้อนึ่งทุกเม็ดเฉียง ๆ ด้วยมีดให้แคะเนื้อกินง่าย เม็ดไหนหนอนฝังตัวข้างในแคะทิ้งไปก่อน บาปกรรมจะได้ไม่เปื้อนปากพระเนตร ลูกเนียงอ่อน ปอกเปลือกแล้วจักเป็นชิ้นบาง ๆ ไหนจะต้องเตรียมเครื่องแกงไตปลาหม้อเล็ก ๆ สักหม้อ จะใส่มะเขือทั้งลูก พักทองหรือมันเทศเนื้อเหลืองอร่ามเลือกเอาตามสะดวก เพื่อนบ้านเพื่อนร่วมบุญงานไหนงานนั้น พออิมหมีพื้มันหรือเลื่อนแกงไก่แกงคั่วหมู (แกงวัวหรือคั่วกลิ้งเนื้อ) ล้วนถามหาแกงไตปลากับน้ำพริก (เริ่มแปรชบวนท่าล่าถอยไปพักย่อยชั่วคราว จึงต้องสร้างหลักฐานยืนยันว่าที่ตนอิมอ้อยจนพุงหลามนั้น เพราะแกงไตปลาหรือน้ำพริกฝีมือบ้านนี้ต่างหากเล่าไม่ได้กินหมูกินวัวควายล้างผลาญเจ้างานแต่ประการใด ทำบุญสามสิบบาท ดูเสียลิฉิ้นกินร้อยกินพันที่ไหนกัน เปิดทางเอาไว้กลับมากินมือใหม่ไม่ให้น่าเกลียดนัก) ไหนจะ

เตรียมเครื่องแกงจืดแกงร้อนให้พร้อม ส่วนนางศรีกำลังล้างข้าวสาร
หุงข้าวหม้อไฟฟ้าไว้กินมือเช้า นางศรีบ่นอย่างขัดเคืองใจ “ข้าวสารซื้อกิน
กูไม่เคยถูกปากเหมือนทำนาเอง”

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 39-40)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การประกอบอาหารไทยต้องใช้วัตถุดิบที่หลากหลาย เช่น ยอดมะพร้าว ผักกูด มะเขือ พริกทอง กระเทียม ต้นหอม เป็นต้น มีการใช้เครื่องเทศหลายชนิด เพื่อช่วยดับกลิ่นคาวของเนื้อที่นำมาปรุงเป็นอาหาร รสชาติของอาหารไทยนั้นมีหลากหลาย ทั้งเปรี้ยว หวาน เค็ม เผ็ด เป็นต้น รสเหล่านี้ล้วนมาจากธรรมชาติ ซึ่งรสชาติทั้งหลายรสรวมอยู่ในเมนูเดียว การประกอบอาหารไทยจะมีวิธีการทำอย่างประณีตบรรจง เช่น การแกะเม็ดสะตอออกจากฝักก็ต้อง ค่อย ๆ หั่นค่อย ๆ ทำ การหั่นลูกเนียงให้เป็นชิ้นบาง ๆ เป็นต้น อาหารไทยจึงเป็นอาหารที่น่ารับประทาน ทั้งรสชาติและรูปลักษณ์ที่สวยงาม

เรื่องสั้นเรื่อง เล่าเมื่อเป็นไม้ไผ่ลี้ผึ้ง ได้กล่าวถึง “ผม” เป็นนักข่าว ต้องออกหาข่าว
พวกนิยมลัทธิต่างชาติตามที่สายรายงาน “ผม” ออกปฏิบัติงานภาคสนามเสียงภัยแดงนาน นาน ๆ ที่
จะได้เข้าเมืองหนึ่งครั้ง “ผม” ก็จะไปซื้อวัตถุดิบต่าง ๆ มาทำน้ำพริกปลาหู ตั้งตัวอย่าง

เขาขับมาสดำเก่า ๆ บรรทุกยางแผ่นมาขายร้านรับซื้อในตัว
อำเภอทุ่งสง บอกผมว่าจะแวะซื้อถ่านแก๊ส น้ำยาฆ่ายาง มีดกรีดยาง
ไม้ขีดไฟ หัวหอม กระเทียม น้ำตาลกับปลาหูตัวใหญ่ ๆ ลักสอง-สามเซ่ง
ไปตำน้ำพริก เสรีจรรยาแล้วจะรีบกลับบ้าน “ซื้อตั้งเยอะจะจัดเสปียงส่ง
พวกบนเขาหรือ” ผมหยอกกลิ้ง ๆ ผมยังอดสงสัยไม่ว่าชายวัยกลางคน
ร่างเล็กผิวดำแดงอาจเป็นสายลับสองหน้าก็เป็นได้

“นาน ๆ เข้าเมืองครั้งครับ ซื้อเอาไว้กิน ปลาหูหนึ่งแถวบ้านผม
ขาดได้ที่ไหน กินกันทุกบ้าน ตำน้ำพริกกินกับผักสด ๆ เก็บเอาตามข้างรั้ว”
เขาพยายามอธิบายให้ผมเชื่อ ถึงเชื่อไม่สนิทก็ต้องเชื่อ

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 52)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า อาหารไทยเป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่สำคัญของไทย
มีความแตกต่างจากชาติอื่น ๆ อาหารไทยพิถีพิถันทุกขั้นตอนและเน้นความประณีต อาหารที่ขึ้นชื่อที่สุด
ของคนไทย คือ น้ำพริกปลาหู พร้อมกับเครื่องเคียงที่จัดมาเป็นชุดวัตถุดิบหาจากธรรมชาติที่อยู่
รอบ ๆ ตัว น้ำพริกปลาหู เป็นเมนูอาหารที่มีการตำน้ำพริก และใส่ปลาหูหนึ่งเข้าไปตำร่วมด้วย ปรุงรส
ให้ออกเผ็ด เปรี้ยว เค็ม รับประทานกับผักสด เป็นอาหารโปรดของคนไทย

2) อาหารหวาน

เรื่องสั้นเรื่อง เรื่องของแม่ค้าขนม ได้กล่าวถึง หล่อนเป็นแม่ค้าขนม หาบขนมขายตามบ้าน ตามถนน หล่อนอายุมากแล้ว แต่เพื่อหาเงินช่วยลูกเลี้ยงครอบครัว หล่อนยังไม่พักผ่อนหาขนมผ่านหน้าบ้าน “ผม” ราว ๆ เก้าโมงครึ่งถึงสิบโมงทุกวัน ดังตัวอย่าง

ขนมกวนขาว กวนจากแป้งข้าวเจ้าพร้อมกะทิโรยงาขาวหอม
หวาน (ของดีเมืองลิกอร์) ขนมสอดไส้ ขนมหน้าवल ขนมมัน ถั่วลิสงต้ม
ถั่วฝรั่งต้ม หัวเผือกต้ม ข้าวโพดหวานต้มสุกผูกเป็นพวง ๆ ฯลฯ
(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 69)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ขนมไทยมีหลายชนิด ส่วนประกอบหลักของขนมไทยคือ ทั้งแป้งข้าวเจ้าและแป้งข้าวเหนียว เนื่องจากว่าประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม พืชหลักที่ปลูกคือข้าว ขนมไทยแต่ละชนิดจะแสดงวัฒนธรรม ความเชื่อที่แตกต่างกัน คนไทยได้จัดขนมอันเป็นของหวานในโอกาสต่าง ๆ เช่น ขนมสอดไส้ เป็นขนมไทยที่ใช้ในพิธีชั้หมากในสมัยโบราณ และประเทศในสี่ภาคมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้น ขนมจึงมีความแตกต่างกัน ขนมกวนขาวเป็นขนมพื้นเมืองนครศรีธรรมราช ส่วนขนมสอดไส้และขนมมันเป็นขนมที่พบเห็นได้ทั้งสี่ภาค

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตรในด้านอาหารไทยสะท้อนให้เห็นว่า อาหารไทยไม่ว่าจะเป็นอาหารคาวหรืออาหารหวานมีความหลากหลายทางวัตถุดิบ มีความแตกต่างตามพื้นที่หรือตามท้องถิ่น อาหารคาวไทยด้านรสชาติมีความมีความหลากหลายและค่อนข้างจัด ส่วนขนมไทยมักจะทำจากข้าว ไม่เพียงรสชาติอร่อย ขนมบางชนิดยังใช้ประกอบในงานเทศกาลและพิธีกรรมต่าง ๆ ฉะนั้น อาหารไทยมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของตน เป็นอีกหนึ่งความเป็นไทยที่มีชื่อเสียง

3.2.4 ศาสนา

ศาสนามีความสัมพันธ์ต่อปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคมเป็นอย่างมาก เพราะว่าศาสนาเป็นที่รวมของความเคารพนับถือสูงสุดของมนุษย์เป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจ และเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญในสังคมไทย คนไทยมีความผูกพันกับสถาบันศาสนา เพราะศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ คนไทยมีจิตใจเอื้อเฟื้อกับศาสนาทุกศาสนา คนไทยส่วนใหญ่ยอมรับศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ในขณะเดียวกันก็ยอมรับให้ศาสนาอื่น ๆ ตั้งอยู่ในประเทศไทยได้ เช่น ศาสนาพราหมณ์ รวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตรได้สะท้อนให้เห็นถึงศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย ดังต่อไปนี้

1) ศาสนาพุทธ

พระพุทธศาสนากับคนไทยได้มีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ศาสนาพุทธเป็นบ่อเกิดที่สำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณี กฎเกณฑ์ ค่านิยม และวิถีชีวิตของคนไทย

ดังนั้น วิถีชีวิตของคนไทยจึงได้ผูกพัน ประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อ และหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวันของคนไทย

เรื่องสั้นเรื่องสิทธา (intergrity) ได้กล่าวถึง สิทธาเป็นโรคมะเร็ง เพื่อความสบายใจ สิทธาจะสวดมนต์ก่อนนอนทุกวัน เพื่อทำจิตใจให้สงบ ดังตัวอย่าง

“ตอนนี้มะเร็งหายหมดแล้ว แต่ไม่รู้วันไหนมันจะกลับมาอีก คุณหมอเตือนว่ามันสามารถกลับได้ตลอดเวลา เราต้องไม่ประมาท ก่อนเข้านอนผมสวดมนต์ขอพร น้อมรำลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระผู้เป็นเจ้าและศาลาทุกพระองค์ ทำจิตใจให้สงบ ผมเริ่มสวดโพชฌังคปริตร เขาบอกว่าสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าเคยใช้สวดรักษาภิกษุอาพาธให้หาย ผมสวดคาถาบทนี้ทุกวัน ผมบันทึกใ่มือถือไว้เปิดฟังตอนเดินออกกำลังกายด้วย”

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 122)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การสวดมนต์ คือ ข้อปฏิบัติอันเป็นหัวใจสำคัญของชาวพุทธ เป็นสิ่งที่คนไทยถือปฏิบัติสืบทอดกันมา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ถือกันว่าเป็นเรื่องสำคัญในชีวิตของคนไทย การสวดมนต์มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการช่วยรักษาโรคร้าย คนไทยเชื่อกันว่าการสวดมนต์นั้นสามารถช่วยบำบัด ช่วยรักษา ช่วยป้องกันโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ ได้ อาจจะเป็นเพราะว่าการสวดมนต์จะทำให้จิตใจสงบ สุขภาพจิตใจดีขึ้นจึงส่งผลต่อการช่วยรักษาโรคได้อีกทางหนึ่งด้วย

2) ศาสนาพราหมณ์

ศาสนาพราหมณ์เป็นวรรณคดีหนึ่งในแนวคิดศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีชื่อเรียกอื่น ๆ เช่น วิประ ทิวช ทิวชิตตมะ หรือภูสร เป็นต้น ประเทศไทยได้รับศาสนาพราหมณ์เข้ามาผสมผสานกับศาสนาพุทธ ลัทธิศาสนาพราหมณ์ได้มีปะปนอยู่ในคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา ชาวพุทธส่วนใหญ่ นอกจากจะยึดพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งแล้วบางพวกยังนับถือพระพรหมด้วย ดังนั้น งานส่วนใหญ่ของพราหมณ์มีการประกอบพระราชพิธีและรัฐพิธีต่าง ๆ

เรื่องสั้นเรื่องสิทธา (intergrity) ได้กล่าวถึง พิธีพราหมณ์ พิธีวางศิลาฤกษ์ ซึ่งเป็นพิธีวางแผ่นศิลาจารึกดวงฤกษ์ที่คำนวณว่าเป็นฤกษ์ดีที่สุดในระยะนั้น และมีการกล่าวถึงเครื่องใช้ในพิธีสงฆ์และขั้นตอนปฏิบัติการ ดังตัวอย่าง

สิทธาตื่นเช้ารีบออกจากบ้านไปร่วมพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการของมูลนิธิการกุศลซึ่งเขาเพิ่งบริจาคเงินสนับสนุนก้อนใหญ่ ประธานมูลนิธิเชิญไปร่วมเป็นประธานในพิธี เขาสวมกางเกงขาวยาว เสื้อสีขาว ตอนสายอากาศร้อน แยกเทรื่อนั่งบนเก้าอี้ใต้ต้นไม้ใหญ่ สองหลัง เขานั่งบนโซฟาแถวหน้าร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัด

ลิตธาไปถึงบริเวณงานทันพราหมณ์ประกอบพิธีบูชาฤกษ์ เชิญ
เทวดาตามเวลาที่โหรากำหนด ตั้งโต๊ะวางเครื่องบูชาคาวหวานและผลไม้
ใกล้หลุมวางศิลาฤกษ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานจุดธูปเทียน
กลั่นควันธูปคละคลุ้งไปทั่วบริเวณทำให้เขาหายใจติดขัด รู้สึกเจ็บแปลบ ๆ
ในทรวงอกขึ้นมากะทันหัน เขาทนเจ็บจนเสร็จพิธีพราหมณ์ ต่อจากนั้น
เจ้าหน้าที่ยกโศพาเลื่อนไปวางอีกด้านภายในเด็นท์ ตรงหน้าที่ยกพื้นสูง
สองฟุต พระภิกษุก้าวรูดขึ้นนั่งบนอาสนะเรียบร้อยแล้ว ผู้ว่าราชการ
จังหวัดลุกไปจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยที่โต๊ะหมู่วางพระพุทธรูป
และดอกไม้ธูปเทียนพร้อม เมื่อประธานจุดธูปเทียนกราบพระเสร็จ
พิธีกรอาราธนาศีล พระสงฆ์สวดพระพุทธรมนต์จบ

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 131)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ศาสนาพราหมณ์ได้มีการผสมผสานเข้ากับพระพุทธศาสนา
พิธีพราหมณ์มีการประกอบรัฐพิธีต่าง ๆ จนกลายเป็นประเพณีที่คนไทยสมัยนี้ยังปฏิบัติกันอยู่ การกระทำ
พิธีวางศิลาฤกษ์นั้น เพื่อความเป็นสิริมงคล ผู้ที่ร่วมพิธีต้องใส่ชุดขาว ในพิธีมีการตั้งโต๊ะและวางเครื่อง
บูชาคาวหวาน ผลไม้ ดอกไม้ธูปเทียนวางศิลาฤกษ์ มีการจุดธูปเทียนอัญเชิญพระภูมิเจ้าที่ เทวดา
ทั้งหลาย สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายให้มารับเครื่องสังเวย เพื่อให้กิจการงานที่จะก่อขึ้นประสบความสำเร็จ

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยโดยรวมเรื่องสั้นที่ได้รับ
รางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตรในด้านศาสนาสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ
ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ พุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของคนไทยอย่าง
แนบแน่น และคนไทยมีจิตใจเอื้อเฟื้อกับศาสนาทุกศาสนาจึงมีการรับศาสนาพราหมณ์เข้ามาผสมผสาน
กับศาสนาพุทธด้วย

3.2.5 มารยาทไทย-การไหว้

มารยาทไทย เป็นเอกลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นไทยอันดีงามทางกิริยา และวาจา ที่ปฏิบัติ
ต่อกันด้วยความสุภาพเรียบร้อยถูกกาลเทศะ เช่น การยืน การเดิน การนั่ง การนอน การรับประทานอาหาร
อาหาร การทักทาย การทำความเคารพ การรับของส่งของ เป็นต้น มารยาทไทยเป็นสิ่งที่สามารถสะท้อน
ให้เห็นถึงประเพณีและวัฒนธรรมไทย

การไหว้เป็นการแสดงความเคารพของคนไทยด้วยการประนมมือ การปฏิบัติในท่าไหว้
คือ กระพุ่มมือทั้งสองให้ฝ่ามือทั้งสองประกบกัน แล้วค่อย ๆ โนมตัวลงไหว้ ปลายนิ้วหัวแม่มือจรด
กลางจมูกหรือระหว่างคิ้วขึ้นอยู่กับความอาวุโสของผู้รับไหว้ คนไทยได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านาน
จนถึงปัจจุบัน

เรื่องสั้นเรื่อง สิทธา (intergrity) ได้กล่าวถึง ตัวละครสิทธาได้รับเชิญไปบรรยายที่โรงพยาบาลคริสเตียน เพื่อไปถ่ายทอดประสบการณ์เรื่องการดูแลจิตใจแก่ผู้สูงวัยเกี่ยวกับโรค NCDs หรือโรคกลุ่มไม่ติดต่อ โรคไม่เกิดจากเชื้อโรค อย่างความดันโลหิต โรคไตหรือสมองเสื่อม เมื่อไปถึงเจ้าภาพมาต้อนรับทักทาย และสิทธาก็ได้ทักทายแพทย์หญิง นายแพทย์อาวุโสต่าง ๆ ที่มาร่วมในการบรรยาย ดังตัวอย่าง

แพทย์หญิงเจ้าของโรงพยาบาลร่างสูง ไหล่กว้าง ลูกจากโซฟา มาต้อนรับ เธอยิ้มพร้อมยกมือไหว้ สิทธาไหว้อย่างอ่อนน้อม แพทย์หญิง ทักทายพลางเดินไปหน้าโซฟาพามือเชิญให้นั่ง นายแพทย์อาวุโสสวม แว่นสายตายืนรอรับอยู่ใกล้ ๆ ห้านาทีต่อมาพิธีกรซึ่งเป็นพยาบาลสาว ขึ้นไปแนะนำตัวละครและเชิญบรรยาย

ก่อนสิทธามาถึงราวสิบนาที นายแพทย์หนุ่มผู้เชี่ยวชาญโรค กลุ่มนี้บรรยายปูพื้นฐานให้ความรู้เข้าใจไปแล้ว สิทธาลูกจากโซฟาหัน กลับไปไหว้แพทย์หญิงและนายแพทย์อาวุโสหุ้มส่วนโรงพยาบาล เขาเดินมือเปล่าตรงไปยังแท่นบรรยาย ไมโครโฟนมีขาตั้งเปิดไว้แล้ว

สิทธาประนมมือไหว้ผู้ฟังข้างหน้า เขายิ้มพลางกล่าวทักทาย หน้าที่ต่อมาเขาทำสัญญากับผู้อาวุโสว่าจะนำประสบการณ์มาเล่าสู่กัน ฟังอย่างง่าย ๆ

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 113)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยทักทายหรือต้อนรับแขกด้วยการไหว้โดยประนมมือ แล้วค่อย ๆ ก้มศีรษะ เป็นพฤติกรรมหนึ่งที่ทำให้แขกรู้สึกอบอุ่นและมีเกียรติ เพื่อเป็นการต้อนรับและ ให้เกียรติแขก ส่วนการทักทายด้วยการสร้างรอยยิ้ม สามารถบ่งบอกถึงอารมณ์ เป็นการแสดงความ เป็นมิตร ช่วยสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า การทักทายของไทย ผู้น้อยต้องทักทายด้วยการไหว้เมื่อพบเจอผู้ใหญ่ เป็นการกระทำที่ทำให้ผู้ใหญ่รักและเอ็นดู เพื่อให้ ความเคารพและให้เกียรติผู้ใหญ่

เรื่องสั้นเรื่อง เรื่องเล่าเล่น (หลงหูหลงตาอีสป) ตอนที่ 16 แรงบันดาลใจ ได้กล่าวถึง ตัวละครดารี ใฝ่ฝันอยากเป็นนักเขียน อยากเขียนเรื่องสั้นเก่งอย่าง สุรชัย จันทิมาธร ราวปี พ.ศ. 2532-33 บรรณาธิการพิบูลย์ชวนดารีไปเที่ยวงานวันนักเขียน ดารีตื่นเต้นมาก อยากอยู่ใกล้ ๆ นักเขียน อยากรู้จัก นักเขียนคนที่แอบชื่นชอบหลายคน เมื่อมาถึงที่จัดงานตอนค่ำพอดี นักเขียนบ้างเดินบ้างแยกย้ายกัน นั่งโต๊ะต่าง ๆ ดารีและบรรณาธิการพิบูลย์ได้ไปทักทายและทำความรู้จักกับนักเขียนต่าง ๆ ดังตัวอย่าง

บรรณาธิการพิบูลย์ชวนไปด้านหลังอาคาร ท่านยกมือไหว้ทักทาย
คนนั้นคนนี้ผมก็รีบทำตาม นั่นสุเทพ วงศ์กำแหง กำลังขับร้องเพลงซึ่ง ๆ
(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 205)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การไหว้เป็นวัฒนธรรมการทักทายของคนไทยที่แสดงถึงความเคารพและความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นภาษาท่าทางที่ใช้แสดงความเคารพทักทายโดยประนมมือ ยกมือไหว้ในระดับต่าง ๆ คือ กิริยาที่สุภาพ สามารถสร้างความประทับใจให้แก่ผู้อื่น มารยาทการไหว้ เป็นเอกลักษณ์ของไทย

นอกจากนี้ ในเรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึงบรรณาธิการพิบูลย์ชวนดำริไปเที่ยวงานวัน
นักเขียน เมื่อมาถึงที่จัดงาน ดำริพูดทักทายและยกมือไหว้ให้นักเขียนคนอื่น ๆ ดังตัวอย่าง

ผมตัดสินใจเดินปรีเข้าไปยกมือไหว้ และทักด้วยภาษาของ
ลูกบ้านเดียวกัน “สวัสดีครับพี่จำลอง”

“สวัสดีครับ ชื่ออะไร”

“ดำริครับ”

“บ้านอยู่ไหน”

“อยู่คอน”

“อำเภอไหน”

“ทุ่งสงครับ”

“ใช้นามปากกาอะไร”

“ผมกำลังหัดเขียน ผมชอบงานของพี่มาก”

เขายิ้ม เป็นครั้งแรกที่เขายิ้มให้ผม ในยิ้มนั้นมีกลิ่นเปียร์ตุ ๆ

“เรื่องไหนบ้าง”

“เรื่องวนกับผ้าทอฯ”

“หัดเขียนให้เก่ง”

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 206)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า มารยาททางสังคมไทยเมื่อแรกพบคนไทยจะยิ้ม ไหว้
ทักทายกันและพร้อมกล่าวคำว่า “สวัสดี” ถือว่าเป็นมารยาทดี เป็นการรู้จักให้ความเคารพและ
ให้เกียรติผู้อื่น สามารถช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อกัน ต่างรู้สึกเป็นมิตรและรู้สึกเป็นสุขอบอุ่น
ขณะอยู่ร่วมกัน มารยาทการไหว้จึงสะท้อนถึงประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของไทย ๆ

เรื่องสั้นเรื่อง ลิกอเรียนนับพวก ได้กล่าวถึง มหาวิทยาลัยในท้องถิ่นและสำนักงานได้
ร่วมกันจัดงานเข้าค่ายวรรณกรรมเยาวชน ตัวละคร “ผม” ได้รับเชิญไปกล่าวปิดค่ายเป็นกำลังใจแก่นักเรียนวัย 12-17 ปีจากจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้ จำนวน 200 คน “ผม” นั่งอยู่ในงาน “เขา” ซึ่งเป็น

ตัวละครอีกตัวเดินเข้ามาทักทาย “ผม” แต่ “ผม” ไม่รู้จัก “เขา” รู้แค่ “เขา” เป็นครูนำนักเรียนมาเข้าค่าย ดังตัวอย่าง

*เขาเดินโน้มตัวขอทางผู้ฟังบนแถวเก้าอี้ตรงมาทักทายผม
เขายิ้มกว้าง ผมรีบยกมือไหว้ เขารับไหว้ก่อนนั่งบนเก้าอี้ข้างผม
(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 15)*

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การยิ้มเป็นกิริยาที่บ่งบอกถึงความรู้สึกทั้งชอบใจ เป็นการทอมนตรี การยิ้ม ถือว่าเป็นภาษากายที่สำคัญเช่นเดียวกับการไหว้ ฉะนั้น คนไทยจึงยิ้ม ไหว้ ทักทายกัน ซึ่งเป็นการแสดงถึงความมีสัมมาคารวะ และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน เมื่อมีผู้ทำความเคารพด้วยการไหว้ก็ต้องประนมมียกมือทำการรับไหว้ทุกครั้ง แต่การรับไหว้นั้นประนมมือแค่อก แล้วก้มศีรษะลงเล็กน้อย

เรื่องสั้นเรื่อง อุบัติเหตุในสังคมกึ่งเกษตรกรรม ได้กล่าวถึง สุวิภาเด็กหญิง ม. 2 ขาดเรียน และซักรีดทำกิจกรรมนันทเด็กบ้านไปเที่ยวบ่อยครั้ง อาจารย์หลายท่านยอมยกธงขาว ตัวละคร “ผม” เป็นรองฯ วิชาการที่โรงเรียนจึงต้องมาแก้ปัญหา เข้าวันหนึ่ง “ผม” ขับรถไปบ้านสุวิภา เพื่อไปปรึกษากับผู้ปกครองและช่วยกันแก้ไข้ปัญหาของสุวิภา เมื่อไปถึงบ้านสุวิภา “ผม” ได้ทักทายพร้อมยกมือไหว้ คุณพ่อเธอ และน้องชายเธอได้ยกมือไหว้ “ผม” ดังตัวอย่าง

*ลูกชายผิวขาว รูปร่างผอมกระโดดกระเดกยื่นคาช่องประตู
สะพายกระเป๋าบหลัง นายนิพนธ์เตรียมตัวส่งลูกไปโรงเรียน ผมกล่าว
ทักทายพร้อมยกมือไหว้ เขาไหว้ตอบ แล้วก้มลอดเข้าใต้ถุนไปจูงรถ
ลูกชายชั้น ม. 1 ยกไหว้*

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 72)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การพบเจอผู้ใหญ่ในตามโอกาสต่าง ๆ ผู้น้อยต้องยกมือไหว้ เนื่องจากคนไทยถือว่าผู้ใหญ่มีอายุมากกว่า ดังนั้น สำหรับผู้น้อยปฏิบัติต่อผู้ใหญ่ คนไทยจะประนมมือและยกมือขึ้นไหว้ ให้ปลายนิ้วชี้อยู่ระหว่างคิ้วนิ้วหัวแม่มือทั้งสองอยู่บนดั้งจมูกพร้อมกับก้มศีรษะด้วยความเคารพอ่อนน้อมถ่อมตน นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยได้ปลูกฝังมารยาทการไหว้ให้กับลูกหลานตั้งแต่เด็ก

เรื่องสั้นเรื่อง วีรบุรุษเวียดนาม ได้กล่าวถึง คินนั้น ตัวละคร “ผม” กับเพื่อน ๆ เด็กวัดนั่งคุยกันจนกระทั่งตีสาม นายสาครฝันถึงเรื่องแต่งงานกับนางสาวมยุราหญิงที่เขาแอบชอบ เลยมาเล่าให้พวก “ผม” ฟัง พวกเราตื่นเต้นกันใหญ่จนเจ้าอาวาสตื่นลงมาเดินดูรอบ ๆ บริเวณวัด ดังตัวอย่าง

*ท่านเคาะประตูเรียก นายสุนทรลุกไปเปิด ท่านถามเบา ๆ
อย่างเอ็นดูว่ากำลังอ่านหนังสือหรือคุยไม้กันอยู่ ถ้าคุยไม้เห็นท่าจะ*

สิ้นเปลืองไฟเปล่า จึงสั่งให้ปิดไฟนอน เด็กต่างวัดยกมือไหว้อาย ๆ ท่าน
ยกมือข้างขวารับไหว้และยิ้มให้อย่างคุ้นเคย

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 130)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ พระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตของคนไทย คนไทยให้ความสำคัญกับพระมาก ดังนั้น การไหว้พระจึงแตกต่างจากการไหว้บุคคลทั่วไป ในการไหว้ของไทยนั้นจะแบ่งได้ 3 ระดับ ส่วนการไหว้พระจัดเป็นระดับที่ 1 คือ ประนมมือขึ้นจรดหน้าผากแล้วให้ปลายนิ้วหัวแม่มือจรดระหว่างคิ้ว ส่วนปลายนิ้วชี้ให้จรดส่วนบนของหน้าผากหรือบริเวณตีนผม การไหว้พระแสดงถึงความเคารพนับถือ

เรื่องสั้นเรื่อง เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า ได้กล่าวถึง “ข้าพเจ้า” กับนักเขียนรุ่นน้องได้รับเชิญไปร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เด็กหญิงที่ชื่ออัญชลีมาทักทาย “ข้าพเจ้า” และเล่าเรื่องน้ำชายของเธอแทงลุงของเธอตาย เธออยากจะให้ “ข้าพเจ้า” ช่วยเขียนเรื่องนี้ แต่ “ข้าพเจ้า” ได้ปฏิเสธเธอและบอกว่าไว้ให้เธอโตแล้วเขียนเรื่องนี้เอง ได้เวลากินข้าวแล้ว อัญชลีจึงได้กล่าวลา “ข้าพเจ้า” ดังตัวอย่าง

อัญชลียกมือไหว้ก่อนกล่าวลา “เอาไว้ให้หนูโตเป็นผู้ใหญ่ขึ้น
กว่านี้ แล้วหนูจะพยายามเข้าใจให้ได้ ว่าทำไมคุณลุงถึงเขียนเรื่องจริง
เกินไปได้”

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 27)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การไหว้นอกจากแสดงถึงความหมายเพื่อการทักทายแล้วยังแสดงถึงการกล่าวลา ก็คือมารยาทไทย “ไปลา-มาไหว้” นั่นเอง ซึ่งหมายถึงว่าเมื่อเวลาพบเจอกันต้องประนมมือยกมือไหว้ เมื่อจะลาจากกันก็ต้องประนมมือยกมือไหว้เช่นกัน ถือว่าเป็นเป็นวัฒนธรรมการทักทายที่คนไทยปฏิบัติกันในวิถีชีวิตประจำวัน

เรื่องสั้นเรื่อง สิทธา (intergrity) ยังได้กล่าวถึง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมีเจตนาหมายว่า จะทูลเกล้า ๆ ขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดให้แก่ตัวละครสิทธาในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์แก่แผ่นดินมายาวนาน แต่สิทธาปฏิเสธ เห็นว่าการขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดทำให้พระองค์ทรงเหน็ดเหนื่อยพระวรกายขณะทรงพระประชวร สิทธาจึงตัดสินใจว่าจะไม่ขอรับและไม่ยอมเซ็นชื่อกับเจ้าหน้าที่ ดังตัวอย่าง

“เราจะไปเรียนท่านผู้ว่าฯ ตามนี้ นะคะ ขอขอบคุณสิทธามากที่
กรุณาสละเวลา”

สามคนลุกขึ้นพลาญยกมือไหว้ลา

“ขอบคุณมากครับที่ให้เกียรติอันสูงสุดแก่ผม”

ลิตชายกมือไหว้พลางลุกจากเก้าอี้เดินออกมายื่นส่งข้างประตู
...“มีอะไรให้ผมรับใช้เชิญนะครับ สิ่งทีพอช่วยได้ผมยินดี...ขอบคุณอีก
ครั้งครับ”

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 144)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า มารยาทการไหว้ถือว่าเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศไทย ถือว่าเป็นการแสดงถึงความเคารพที่มีต่อกัน มารยาทการไหว้ของคนไทยนั้นเป็นแสดงถึงความหมายเพื่อการทักทาย การกล่าวลาและยังแสดงถึงความหมายเพื่อการขอบคุณอีกด้วย รวมทั้งความมีอัธยาศัยไมตรี อ่อนช้อย และงดงามในความเป็นไทย

เรื่องสั้นเรื่อง ครูสามสายพันธุ์ ได้กล่าวถึง ในโรงเรียนเกิดเหตุการณ์การขีดทำลายรถอาจารย์ ซึ่งมีนักเรียนบางกลุ่มเป็นผู้ต้องสงสัย ผู้อำนวยการจึงต้องเชิญผู้ปกครองมาประชุมเพื่อสอบสวนหาตัวคนทำผิด ในที่ประชุมไม่มีคนสารภาพว่าใครเป็นคนทำ ดังนั้น ผู้อำนวยการจึงแกล้งว่ามีคลิปวิดีโอผู้ร้ายอยู่ในมือเพื่ออยากจะทำให้นักเรียนที่เป็นคนทำมาสารภาพเองเลยสั่งให้ผู้ปกครองและนักเรียนกลับไปก่อน ดังตัวอย่าง

ผู้ปกครองบางคนเข้าไปไหว้ลาท่านผู้อำนวยการ บางคนเดิน
เลี้ยวไปที่รถและรีบขับออกจากโรงเรียนอย่างรวดเร็ว บางคนเข้ามา
ทักทายผม ถามทุกข์สุขกันคำสองคำ ชาวสวนแถวนี้ส่วนมากรู้จักกัน
บางคนเป็นญาติห่าง ๆ ของผม ส่วนคุณเดินเข้าไปไหว้ท่านผู้อำนวยการ
อย่างนอบน้อม คุณยิ้มพลางยกมือไหว้พร้อมกล่าวขอโทษขอโพย
อาจารย์อัจฉราวรรณที่ถูกชายเสียมารยาทไปต่อปากต่อคำ

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 115)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า หากเมื่อทำผิดพลาด ทำผิด ทำสิ่งใดไม่ถูก ทำให้ใครต้องเสียใจ หรือผิดหวัง สำหรับคนไทยจะกล่าวคำว่า “ขอโทษ” และผู้พูดมักจะยกมือไหว้ด้วยเสมอหรือในทางตรงกันข้ามสำหรับผู้ที่มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ หรือใครมีน้ำใจช่วยเหลือ ตลอดจนการได้รับของจากผู้อื่น ก็ต้องยกมือไหว้ พร้อมกล่าวคำว่า “ขอบคุณ” เช่นเดียวกัน เป็นวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทยตั้งแต่ในอดีตที่ถูกปลูกฝังและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน

เรื่องสั้นเรื่อง สนุกมัยจะคืนนี้ ได้กล่าวถึง ตัวละครนางประวิงวลี ซึ่งกำลังท้องอยู่อีกสองเดือนจะคลอดแล้ว พอดีสามีเธอไปทำธุระที่บ้านเกิดต่างอำเภอ เธอจึงต้องไปหาหมอที่โรงพยาบาลคนเดียว ตอนกลับค่ำมืดแล้ว เธอนั่งจักรยานยนต์รับจ้างกลับบ้าน คนขับอ้างว่าขอเวลาเลี้ยงไปทำธุระที่บ้านสักสองนาที่ แต่พาเขาไปที่มืดน่ากลัว มีแต่พงหญ้าท่วมหัว เหตุร้ายกำลังจะเกิดกับเธอ ดังตัวอย่าง

“น้องอย่าทำอะไรพี้นะ ไหว้ละ จะให้พี่กราบตรงไหนก็ยอม
จะเอาเงินก็ได้ ปล่อยพีไปเถอะ อย่าทำกันเลย นี่กว่าสงสารเด็กในท้อง
แกยังไม่ทันลืมตาอุโลก ไม่สงสารพี่ก็สงสารเด็กในท้องเถอะนะ”

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 108)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การยกมือไหว้ไม่ใช่แค่การเคารพและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน คนไทยเมื่อจะขอร้องหรือความช่วยเหลือจากใคร มักจะพูดจาอย่างสุภาพและพร้อมประณมมือยกมือไหว้เสมอ บางทีอาจจะเป็นการตกอยู่สถานการณ์ที่อันตราย การยกมือไหว้เป็นการขอร้องผู้ร้ายไม่ให้ทำความอันตรายแก่ตนหรือขอร้องสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาช่วยเหลือ เพื่อที่จะเอาชีวิตรอด

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตรในด้านมารยาทไทยสะท้อนให้เห็นว่า มารยาทการไหว้ของไทยเป็นมารยาทพื้นฐานทางสังคม การไหว้มีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับสถานะทางสังคม เพศและวัย การไหว้นั้นเป็นการแสดงถึงความเคารพนับถือและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ยังแสดงออกถึงความหมายของการทักทาย การกล่าวลา การขอบคุณ การขอโทษและการขอร้องอีกด้วย เป็นการแสดงมิตรภาพ มิตรไมตรี ที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นวัฒนธรรมที่งดงาม รวมทั้งเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทยที่เป็นมารยาทที่มีความแตกต่างจากประเทศอื่น

บทที่ 4

ปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของ จำลอง ฝั่งชลจิตร

ปัญหาสังคมไทยเป็นประเด็นสำคัญหนึ่งในการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร สังคมมนุษย์ทุกสังคมย่อมต้องมีปัญหาสังคมอยู่บ้างไม่มากก็น้อย สังคมไทยก็เป็นเช่นเดียวกับสังคมอื่น ๆ ทั่วโลกที่มีปัญหา กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบต่อสังคมไทยปัจจุบันในทุกมิติทั้งทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผลกระทบที่มาจากโลกาภิวัตน์ทางลบนั้น ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมขึ้น เช่น ปัญหาด้านการเมือง ปัญหาด้านการจราจร ปัญหาด้านอาชญากรรม เป็นต้น

เมื่อปัญหาสังคมไทยเกิดขึ้นมาแล้วจะทำให้เกิดผลเสียหายแก่ทั้งสังคมคนไทยและคนไทย ดังนั้นจึงต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาสังคม เพื่อให้ความเป็นระเบียบเรียบร้อยกลับคืนมาตามปกติและสังคมดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ผู้คนในสังคมควรให้ความสำคัญกับปัญหาสังคม สำหรับผู้เรียนภาษาไทยในฐานะชาวต่างชาติควรศึกษาปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ปัญหามาด้วย เพื่อเข้าใจปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ปัญหามาด้วย และนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตจริงของตน การวิเคราะห์ปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ปัญหามาในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ปัญหามาในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร มีการเรียงลำดับมากไปถึงน้อย ดังนี้

4.1 ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทย

4.1.1 ปัญหาการศึกษา

- 1) ปัญหาของนักเรียน
- 2) ปัญหาของครูอาจารย์

4.1.2 ปัญหาการจราจร

- 1) ปัญหาการจราจรติดขัด
- 2) ปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนน
- 3) ปัญหาการแท็กซี่ปฏิเสธผู้โดยสาร

4.1.3 ปัญหาอาชญากรรม

- 1) ปัญหาการล่องละเมิดทางเพศ
- 2) ปัญหาการโจรกรรมทรัพย์สิน
- 3) ปัญหาการทำร้ายร่างกาย

4.1.4 ปัญหาครอบครัว

- 1) ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง
- 2) ปัญหาการนอกใจคู่สมรส
- 3) ปัญหาความยากจน

4.1.5 ปัญหาการเมือง

- 1) ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน
- 2) ปัญหาสงครามสี่เสือ

4.1.6 ปัญหาการพนัน

4.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมไทย

4.2.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาของนักเรียน

4.2.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนน

4.2.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

4.2.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน

4.2.5 แนวทางการแก้ไขปัญหาสงครามสี่เสือ

มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังนี้

4.1 ภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทย

ปัจจุบันข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยีและระบบอุตสาหกรรมทำให้วิถีชีวิตของคนไทยมีการพัฒนามากขึ้น เพื่อให้ก้าวทันกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่ในขณะเดียวกันทำให้ชีวิตจิตใจของคนไทยมีความเปลี่ยนแปลงไป และก่อให้เกิดปัญหาสังคม ปัญหาสังคมไทยปัจจุบันเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลในสังคมไทยที่ไม่เข้มงวดต่อระเบียบ วินัย กฎเกณฑ์ เป็นผลให้คนไทยบางส่วนไม่รักษากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ค่านิยมบางอย่างก็ขัดกันอยู่ในสังคม ความด้อยคุณภาพของประชากร ทั้งระดับครอบครัว ระดับสังคม ระดับชาติ จำนวนประชากรที่มีคุณภาพต่ำ จึงกลายเป็นสาเหตุของปัญหาสังคม เช่น ปัญหาด้านการจราจร ปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาด้านการเมือง เป็นต้น

4.1.1 ปัญหาด้านการศึกษา

มิติของปัญหาการศึกษามีหลากหลาย เช่น ปัญหาจากนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลที่ปรับเปลี่ยนตลอดเวลา แต่ก็ไม่เป็นไปตามความต้องการของยุคปัจจุบัน ปัญหาจากผู้ปกครอง ปัญหาจากนักเรียนเอง และปัญหาจากครูอาจารย์ เป็นต้น ในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตรได้ปรากฏปัญหาด้านการศึกษา 2 ประการ คือ ปัญหาตัวของนักเรียนเอง และปัญหาครูอาจารย์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ปัญหาตัวของนักเรียนเอง

เด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติ แต่ก็ เป็นกลุ่มที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูง อยากรองอยากรู้ และมีการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ ด้านตามช่วงวัย เด็ก และเยาวชนแต่ละยุคสมัยมีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันไป และเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม และการขัดเกลาทางสังคมที่ได้รับ ทำให้ก่อเกิดปัญหาเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ เช่น ค่านิยมทาง วัตถุมากเกินไป ปัญหาการศึกษา เป็นต้น

1.1) ปัญหาค่านิยมของนักเรียน

เรื่องสั้นเรื่อง ปากพวงจะสนุก ได้กล่าวถึงหญิงชราเดินไปตลาด ในระหว่างทาง นางได้ยินเสียงคนนับสิบโห่ดัง และเห็นฝูงชนยืนก้ม ๆ เงย ๆ อยู่หน้าตึกสร้างใหม่สูงลิบฟ้าชั้น นางจึง เดินไปดู ในฝูงคนนี้มีเด็กนักเรียนสองคนแต่งหน้าแต่งกายไม่เหมาะสมการเป็นนักเรียน ดังตัวอย่าง

นักเรียนหญิงโรงเรียนพาณิชย์การเอกชนสองคนสวมกระโปรง
พิตเน้นสะโพก สวมเสื้อพอดิตัว ก้นคิ้วโก่ง หางคิ้วคมกริบ ใบหน้า
ทาครีมเปลี่ยนสีผิวตามโฆษณาในโทรทัศน์ ครีมหักหน้าจนขาวแปลก ๆ
สีขาวบนพวงแก้มตัดสีผิวเนื้อที่ลำคอ ริมฝีปากบนลงลิปสติกสีชมพู
บาง ๆ หญิงชราชำเลืองดูอย่างขัดเคืองใจ เด็กพวกนี้จะไปเรียนหนังสือ
หรือไปร้านอาหาร แต่งหน้าแต่งตาอย่างพนักงานเดินโต๊ะ หอบสมุด
หนังสือกันคนละสองสามเล่ม “ไปเรียนหนังสือเหมือนไปเล่น” หญิง
ชราผลอพูดเบา ๆ

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 69)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องด้วยเทคโนโลยีที่พัฒนาขยายอย่างรวดเร็ว ทำให้นักเรียนในปัจจุบันเลียนแบบการแต่งหน้า การแต่งกายจากสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อโทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อโฆษณาตามสถานที่ต่าง ๆ โดยมีการแต่งหน้าจัดไปโรงเรียน และมีการรับวัฒนธรรมการแต่งกายจากชาวตะวันตกด้วย เช่น การนุ่ง กระโปรงสั้น ใส่เสื้อผ้ารัดตัวจนเกินไป การแต่งหน้าแต่งกายผิดระเบียบ เป็นค่านิยมผิด ๆ ของนักเรียน

เรื่องสั้น เคว้งคว้างกลางนาคร (สตูดิโอสยามสแควร์) ได้กล่าวถึง ชายวัยกลาง เป็นคนต่างจังหวัด ตอนหนุ่มเขาเคยใช้ชีวิตอยู่กรุงเทพฯ แล้วกลับไปอยู่ต่างจังหวัดพอถึงวัยกลางคน เขาได้กลับมากรุงเทพฯ อีกครั้ง สยามสแควร์เปลี่ยนไปจนจำแทบไม่ได้ เขาเห็นนักเรียนก็มีการเปลี่ยนแปลง ไปจากเดิมด้วย ดังตัวอย่าง

ตัวละครอายุ 14-17 ปี นักร้องเดินสวนกันไปมา มือซ้ายกุม
โทรศัพท์มือถือรุ่นล่าสุด มือขวาถือกระเป๋านักเรียน ไม่มีใครเดินมือเปล่า
แทบทุกคนหัวถูกใส่สินค้าซื้อใหม่ ๆ เสื้อผ้า รองเท้า ผมงทรงพอง ๆ

ปรกหุปรกหน้า ถ้าไม่ฟังเสียงต่อถ้อยเจรจา แทบแยกไม่ออกว่าเป็น
ชาวไทย ญี่ปุ่น ฮองกง ไต้หวัน หรือเกาหลีใต้ ในน้ำเสียงและท่าทางยัง
สามารถแยกเป็นเพศชาย หญิง กิ่งชาย กิ่งหญิง อย่างโจ่งแจ้ง “ที่นี้ไม่ใช่
สยามๆ ของเราเสียแล้ว”

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 16)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันเป็นสังคมยุคโลกาภิวัตน์ สังคมยุคข้อมูล
ข่าวสารที่ไร้พรมแดน สภาพของโลกาภิวัตน์ได้นำไปสู่กระแสของการบริโภคนิยม ทำให้นักเรียนไทย
มีความฟุ่มเฟือยในเรื่องของวัตถุ เงินทองและสิ่งต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ ไม่เพียงแต่ใช้เป็นเครื่องมือ
สื่อสารกันเท่านั้น แต่ยังคงกลายเป็นของที่บ่งบอกสถานภาพทางสังคมด้วย ซึ่งนักเรียนไทยปัจจุบัน
ชอบซื้อโทรศัพท์มือถือแพง ๆ และเปลี่ยนบ่อย ต้องใช้รุ่นล่าสุด นอกจากนี้แล้ว นักเรียนไทยได้รับ
วัฒนธรรมต่างประเทศมากเกินไป ดูจากการแต่งกายไม่สามารถแยกออกว่าไม่เป็นเด็กไทย หรือเด็ก
ต่างชาติ ส่วนเรื่องเพศ ในสังคมไทยปัจจุบันความหลากหลายทางเพศ นักเรียนไทยจึงแสดงออกทั้ง
การแต่งกายและพฤติกรรมอย่างเปิดเผย ค่านิยมของนักเรียนไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย

เรื่องสั้นเรื่อง เคว้งคว่างกลางนาคร (ดราม่าคาเฟ่) ได้กล่าวถึง สวรรค์ไปทาน
ข้าวที่ร้านไวท์เมจิก คาเฟ่ แอนด์ เรสเตอรองต์ คู่รักหนุ่มสาวนั่งดื่มเบียร์ที่โต๊ะขวามือพูดเรื่องน่าสนใจ
พวกเขาคุยกันอย่างเบา ๆ แต่สวรรค์สามารถอ่านริมฝีปากคนอื่นได้ สวรรค์จึงรู้ว่าสองคนนี่กำลังคุย
เรื่องรุ่นน้องโกงเงินทุนของคณะ ดังตัวอย่าง

‘ตอนนี้อาจารย์กำลังตามหาว่ายังมีใครขอรุ่นนี้อีก คนที่
ไม่ขาดแคลน เด็กปีสามขอรุ่นคนนั้นใช้เงินฟุ่มเฟือย ระดับอัฟเพอร์
มิดเดิ้ลคลาสเลยละ แต่แจ้งขอรุ่นว่าพ่อเสียชีวิต แม่รับจ้างกรีดยาง’

‘โห ดราม่า’

‘งานนี้ทำกันเป็นกระบวนการครับ พอคนหนึ่งได้ พวกเขาก็รู้ว่า
คณะให้ง่าย ๆ นะ พวกเธอไปขอลิ ฉันทขอยังได้ เลยแห่กันไปขอ ปีสาม
ได้มาอีกห้าหกคน แต่ไลฟ์สไตล์ของน้อง ๆ คือใช้เงินมาก มากจริง ๆ
เด็กพวกนี้รวยอยู่แล้ว ถึงไม่รวยก็มีกิน ไม่ลำบากถึงขั้นต้องขอรุ่น
ขาดแคลน ซื้อเสื้อผ้าใหม่ทุกอาทิตย์ กินของแพงเป็นประจำ’

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 76-77)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยมีทุนการศึกษาช่วยเหลือนักศึกษา
ที่ยากจนทุกปี เพื่อเป็นการช่วยเหลือนักศึกษาที่ยากจนได้มีโอกาสรับการศึกษาอย่างต่อเนื่องและ
แบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัว นอกจากนี้ สามารถกู้ยืมเงิน กยศ. (กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อ
การศึกษา) นักศึกษาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทุนการศึกษาย่อมมีความสำคัญที่จะขาด

ไม่ได้ แต่ในสภาพจริงทุนส่วนนี้อาจไม่ถึงมือของนักศึกษาที่ยากจน ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือจริง ๆ เนื่องจากว่านักศึกษาสมัยนี้มีบางส่วนหวังผลประโยชน์ส่วนตัว แม้ว่าที่บ้านรวย มีฐานะ แต่ก็ยังขอทุนอยู่ โกงเงินทุนไปเพื่อนำเงินไปใช้อย่างฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายของหรูหราฟุ่มเฟือย เช่น แม็คบุ๊ก ไอโฟน เสื้อโปโลของ ราล์ฟ ลอเรน รองเท้าแพง กระเป๋าแพง อยู่คอนโดที่แพง ๆ เป็นต้น นักศึกษาที่โกงเงินทุนมีจำนวน ไม่น้อย และอาจารย์หรือสถาบันที่เกี่ยวข้องไม่ได้ตรวจสอบว่าคนที่ขอทุนนั้นเป็นนักศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือจริง ๆ หรือไม่ ให้ทุนง่ายเกินไป จึงทำให้นักศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือจริง ๆ เสียโอกาสไป

1.2) ปัญหาการขาดเรียน

เรื่องสั้นเรื่อง อุบัติเหตุในสังคมกึ่งเกษตรกรรม ได้กล่าวถึง “ผม” เป็นรองฯ วิชาการของโรงเรียน ต้องแก้ปัญหาของสุวิภา เธอเป็นนักเรียน ม. 3 อาศัยอยู่กับพ่อที่มีอาชีพที่รถจักรยานยนต์รับจ้างและน้องชาย ส่วนแม่หนีไปมีสามีใหม่ เธอเป็นนักเรียนที่มีปัญหาการขาดเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายปกครองกับอาจารย์ยอมแพ้ไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ ดังตัวอย่าง

อาจารย์บางคนเล่าว่า สุวิภาแต่งตัวสวยตั้งแต่อยู่ ม.1 พอเลื่อนชั้น
อย่างเฉียดฉิวขึ้น ม.2 เธอเริ่มขาดเรียน แต่งชุดนักเรียนซ้อนท้าย
จักรยานยนต์เด็กบ้านไปนั่งคุยตามศาลาพักร้อนริมทาง สวนสาธารณะ
ในตัวอำเภอ เปลี่ยนคนขับขี่ไม่ซ้ำหน้า ครูอาจารย์ที่พบเห็นพากัน
เอือมระอา ไม่อยากตักเตือน เธอขาดเรียนสัปดาห์ละสองสามวัน
บางวันเด็กบ้านมารับถึงประตูโรงเรียน ฝ่ายปกครองมาพบหลายครั้ง

อาจารย์ทุกคนพูดเหมือนกันว่า พ่อของเธอไม่รู้สักอับอายที่
ปล่อยให้ลูกสาวมีพฤติกรรมอย่างนั้น จนญาติพี่น้องก็ไม่อยากคบหา
สมาคม

ตอนผมย้ายเข้าไป สุวิภาอยู่ ม. 3 ขาดเรียนจนเวลาไม่พอ
โรงเรียนไม่มีนโยบายไล่ออก ผมเรียกมาพูดคุยซักถามปัญหา เธอก้มหน้า
ก่อนตอบเสียงแข็ง ๆ ว่าไม่อยากเรียน ที่สุดล้าหมาให้เห็นหน้าก็นับว่า
ดีเท่าไรแล้ว ผมเตือนให้ใคร่ครวญถึงอนาคต เธอสวนกลับ เธอไม่อยาก
เป็นอะไร อยู่อย่างนี้ก็สุขดี สนุกไปวัน ๆ ผมให้กลับไปทบทวนดูดี ๆ
เธอยังเด็ก ถ้าใช้ชีวิตสุ่มเสี่ยงอาจสร้างปัญหายุ่งยากกับตัวเองและ
ครอบครัว

“ฮาย ตอนอย่ามายุ่งกับชีวิตฉันได้ไหม ฉันขอร้อง” เธอพูดอย่าง
อวดดีแกมรำคาญ “ตนไม่ต้องกลัวฉันเป็นเอดส์ ไม่ต้องกลัวฉันท้อง พ่อฉัน
ยังไม่เห็นกลัวเลย ตนเป็นอะไรกับฉันถึงมากลัวแทน”

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 70)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนหญิงไทยบางคนมีพฤติกรรมขาดเรียนและไม่สนใจเรียน โดดเรียนไปเกี่ยวกับผู้ชายโดยไม่เข้าหน้าตามสวนสาธารณะต่าง ๆ พฤติกรรมนี้คนไทยถือว่าเป็นผิดจรรยาบรรณ เป็นเรื่องที่น่าอับอายทั้งครอบครัวและญาติพี่น้อง ปัญหาการขาดเรียนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเรียนการสอนทั้งครูอาจารย์และตัวนักเรียนเอง ส่งผลกระทบต่อให้นักเรียนขาดประสิทธิภาพในการเรียนและมีปัญหาอื่นตามมา เช่น การสอบตก ไม่สำเร็จการศึกษา เป็นต้น สาเหตุสำคัญหนึ่งเกิดจากปัญหาของครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวที่แตกแยกเด็กมักจะขาดความรัก ความอบอุ่น และการสั่งสอน จึงทำให้เด็กมีนิสัย ความคิด ค่านิยมและทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้น การแก้ไขปัญหาการขาดเรียนของนักเรียนเป็นหน้าที่ทั้งผู้ปกครองและครูอาจารย์

นอกจากนี้แล้ว เรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึง นักเรียนหญิงชั้น ม. 5 คนหนึ่งขาดโรงเรียนติดต่อกันหก เจ็ดวัน โดยไม่ส่งใบลา “ผม” จึงได้ชวนเพื่อนนักเรียนหมู่บ้านเดียวกันไปสอบถามถึงบ้าน ทันทีที่เห็น“ผม” เธอร้องไห้แล้วบอกว่าเธอไม่อยากเรียนอีกแล้ว เพราะไม่มีกำลังเรียน อยากอยู่บ้านดูแลน้อง ดังตัวอย่าง

“หนูไม่อยากไปโรงเรียน ไม่อยากทิ้งน้อง หนูไม่ไว้ใจแม่อีกแล้ว”

เธอโผล่ออกมาพร้อมเสียงสะอึกสะอื้นดังกว่าที่แรก

เธอเล่าว่า ยาเสพติดระบาดในหมู่บ้าน แม่กลายเป็นคนเสพยา แม่ให้มน้อง น้องได้รับยาผ่านน้ำนมจึงชักจนสลบ ผู้ใหญ่บ้านกับพ่อช่วยกันพาไปโรงพยาบาลประจำอำเภอ หมอช่วยรักษาพอหายชักแล้วพากลับบ้าน สัปดาห์ต่อมาน้องชักขณะดูนมแม่ พ่อกับผู้ใหญ่บ้านช่วยกันพาไปโรงพยาบาลอีกครั้ง หมอซักถามประวัติการป่วยใช้ การกินอาหารของแม่ แม่โกหกเช่นเคย เมื่อกลับถึงบ้านผู้ใหญ่ให้ครูช่วยเฝ้าระวังคอยสังเกตจนพบว่าแม่เป็นลูกค้ายาคนหนึ่ง

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 92)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ยาเสพติดไม่เพียงทำลายร่างกายของผู้เสพยาเอง ผู้เสพยาที่เป็นแม่ลูกอ่อนยังทำลายร่างกายของเด็กด้วย และส่งผลกระทบต่อครอบครัวผู้เสพยาอีกด้วย ทำให้ต้องเสียเงินทองทรัพย์สินไปกับยาเสพติดโดยไม่จำเป็น และเสียค่าใช้จ่ายเพื่อมาดูแลอาการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นจากยาเสพติด เกิดความไม่เข้าใจกัน ทำให้ครอบครัวมีปัญหา ส่งผลกระทบต่อเด็ก ทำให้ลูกขาดเรียนโดยต้องดูแลน้องทำหน้าที่แทนแม่ ไม่มีกำลังใจเรียน ไม่อยากไปเรียน นอกจากนี้แล้วยังส่งผลกระทบต่อชุมชนด้วย จากผู้เสพยาผู้ติดไม่ก็คนอาจก่อให้เกิดปัญหาแก่คนในหมู่บ้านจนระบอบในทั้งหมู่บ้าน

1.3) ปัญหาพฤติกรรมรุนแรง

เรื่องสั้นเรื่อง ครูสามสายพันธุ์ ได้กล่าวถึง โรงเรียนเกิดเหตุการณ์การขีตรถครู นักเรียนชั้น ม. 5 ลูกชายของผู้ใหญ่จำเนียรเป็นผู้ต้องสงสัย ผู้ใหญ่จำเนียรจึงถูกเชิญมา “ผม” ได้เล่าเรื่องปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียนสมัยนี้ให้ผู้ใหญ่จำเนียรฟังว่า นักเรียนสมัยนี้มีปัญหาเรื่องความรุนแรง เกิดเรื่องต่อยตีกันบ่อย บางที่ต่อยกันเอง บางที่ต่อยกับเด็กบ้านอื่นหรือโรงเรียนอื่นบ้าง ดังตัวอย่าง

โรงเรียนเราอยู่อำเภอรอบนอก เป็นบ้านสวนบ้านป่า เด็ก ๆ กำลังเติบโต กำลังคิดอยากมีเพื่อนชายเพื่อนหญิงตามที่มันเห็นทางวิดีโอ พวกผู้ชายอยากสร้างจุดเด่นให้สาว ๆ เห็นว่าเป็นจำฝูง แล้วมันต่างอะไรกับวัวควายบ้างละ มันก็เกิดเขม่นหน้าซกต่อยกันเองบ้าง ซกกับเด็ก บางพวกไม่เรียนหนังสือบ้าง เด็กต่างโรงเรียนบ้าง บางวันพรมีตึกปืน มาโรงเรียน ผู้ใหญ่เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของโรงเรียน ผมว่าคุณรู้เรื่องเหล่านี้ดี ถ้าวันไหนฝ่ายปกครองได้กลิ่นไม่ดีเสียก่อน จะจัดการ คั่นตัว คั่นกระเป๋ายึดอาวุธ เรื่องเลวร้ายก็ไม่เกิด หน้าโรงเรียนเรามีเหตุ นักเรียนยิงกันตายมาแล้ว

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 89)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้คลิปปวีดีโอหรือภาพ ความรุนแรงเกิดการกระจายไปทั่วทุกหนแห่ง แม้กระทั่งโรงเรียนเล็ก ๆ ในป่าก็จะได้รับผลกระทบ นักเรียนได้ดูคลิปปวีดีโอหรือภาพความรุนแรงต่าง ๆ ในอินเทอร์เน็ต และมีการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดี โดยเฉพาะนักเรียนชายที่ต้องการเรียกร้องความสนใจจากนักเรียนหญิง อยากเด่นกว่าเพื่อนคนอื่น จึงเกิดปัญหาการต่อยตีกัน ปัญหาไม่เพียงเกิดขึ้นในนักเรียนกลุ่มเดียวกันเท่านั้น ยังเกิดขึ้นกับนักเรียน และเด็กบ้านหรือเรียนต่างโรงเรียนอีกด้วย รุนแรงถึงขั้นใช้อาวุธมีดและอาวุธปืนไล่ทำร้ายร่างกายกัน หรือยิงกันจนตาย ปัญหาพฤติกรรมรุนแรงเหล่านี้เป็นปัญหาที่ผู้ใหญ่หลายฝ่ายต้องช่วยกันแก้ไข

1.4) ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยและการตั้งครรภ์ในวัยเรียน

เรื่องสั้นเรื่อง ครูสามสายพันธุ์ ได้กล่าวถึง “ผม” กับผู้ใหญ่จำเนียรได้คุยเรื่อง ปัญหาของนักเรียนปัจจุบัน นักเรียนสมัยนี้มีความแตกต่างจากนักเรียนสมัยก่อนมาก นักเรียนสมัยก่อน เป็นเด็กที่เรียบร้อย ชีกลัว แต่เด็กปัจจุบันไม่เรียบร้อย ไม่กลัว และกล้ากับทุกสิ่ง แม้แต่สิ่งที่ผิด ดังตัวอย่าง

ปัญหาของเด็ก ๆ มีแน่นอน มันก็เด็ก ๆ ทั้งนั้นนี่ครับ ถ้ามันเก่ง หรือมันดีมาจากบ้านเสียทั้งหมด แล้วจะเลื่องานอะไรให้ครูทำอะไร แต่อย่างว่าแหละ เด็กสมัยนี้ต่างจากสมัยผมสมัยคุณมาก สมัยเราเด็ก ไม่ก้าวร้าวกับผู้ใหญ่ เด็กยังมีสัมมาคารวะ สมัยเราจะจับกันชอบกัน

ไม่ห้าวหาญเหมือนเด็กทุกวันนี้ เมื่อสี่ห้าวันก่อน อายุ 12-14 สามคู่ไป
เข้าโรงแรมจูจี้กันทั้งชุดนักเรียน พวกสาววัยรุ่นนักเรียนบุกไปเคาะประตู
ลากมือมาส่งพ่อแม่ เดียวนี้พ่อแม่ต้องช่วยดูแลด้วย ปล่อยเป็นหน้าที่
โรงเรียนฝ่ายเดียวไม่ได้

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 88)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนไทยปัจจุบันมีความแตกต่างจากนักเรียน
สมัยก่อนมาก สมัยก่อนจะเป็นเด็กที่เรียบร้อย ไม่ก้าวร้าวกับผู้ใหญ่ มีสัมมาคารวะ อยู่ในโรงเรียนพ่อแม่
ไม่ต้องช่วยดูแล แต่นักเรียนสมัยนี้ห้าวหาญมาก โดยเฉพาะเรื่องจีบกัน เด็กอายุน้อย ๆ พากันไปเข้า
โรงแรมนอนพร้อมกันหลายคู่ด้วย ดังนั้น พ่อแม่และโรงเรียนทั้งสองฝ่ายต้องช่วยกันดูแลนักเรียน
เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของนักเรียน

นอกจากนี้แล้ว เรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึง ในโรงเรียนเกิดเหตุการณ์การขีตรถ
ของครู ผู้ปกครองยี่สิบกว่าคนถูกเชิญมาประชุม เพราะว่าลูก ๆ มีชื่อเป็นผู้ต้องสงสัย มีผู้ปกครองคนหนึ่ง
พูดอย่างท้อแท้ว่า เขาไม่รู้จะทำอะไรกับลูกสาวของตนแล้ว ตักเตือนและสั่งสอนซ้ำแล้วซ้ำเล่าก็ไม่ฟัง
สร้างปัญหาขึ้นมาบ่อย ๆ ดังตัวอย่าง

“วันก่อนผมมาเรื่องลูกสาวคนนี้กับเพื่อน ๆ มีพฤติกรรมชู้สาว
พูดอย่างไม่อาย ผมท้อใจจริง ๆ ผมกับแม่มันเตือนไม่รู้สักกี่ร้อยครั้ง
สั่งสอนจนปากจะฉีก มันบอกชีวิตเป็นของมัน มันจะเที่ยวตามประสามัน
จะตีให้ตายมันก็ยอม ผมท้อแท้หมดกำลังใจ จะทุบตีมันก็ตายเปล่า
วันนี้มันติดรายการขีตรถครูอีก...ส่วนผมไม่เอาแล้ว ผมจนใจไม่รู้จะทำ
อย่างไรจริง ”

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 110)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันนักเรียนไทยมีปัญหาการแสดงพฤติกรรม
ทางเพศที่ไม่เหมาะสมทางชู้สาวในที่สาธารณะ และมองว่าการแสดงออกทางพฤติกรรมทางเพศถือเป็น
เรื่องปกติธรรมดา ส่วนพ่อแม่มองว่าเป็นเรื่องที่น่าอับอาย เพราะลูกสาวไม่ได้รับการขบธรรมเนียม
และวัฒนธรรมอันดีงามของไทยที่เด็กผู้หญิงต้องรักษาวนลงนตัว นักเรียนไทยปัจจุบันมีโลกส่วนตัวสูง
อยากเป็นตัวของตัวเอง ไม่ชอบอยู่ในกรอบและไม่ชอบเงื่อนไข ไม่ชอบให้พ่อแม่หรือครูอาจารย์มายุ่ง
เรื่องส่วนตัว ส่วนพ่อแม่เมื่อเจอปัญหาก็หลบหลีกและไม่คิดแก้ไข อีกทั้งเหมือนจะโยนภาระการแก้ไข
มาให้ครู ส่วนตนเองก็ยอมแพ้กับปัญหาที่เผชิญอยู่

เรื่องสั้นเรื่อง เช้าวันที่ท้องฟ้าแจ่มใส ได้กล่าวถึง “ผม” ไปเยี่ยมลูกสาวและ
หลานที่นครศรีธรรมราช ตอนกลับกรุงเทพฯ บนเครื่องบิน “ผม” และแม่ของหมอบุ๊ที่ร่วมเดินทางได้
คุยเรื่องลูกกัน ลูกสาวคนสุดท้ายของ “ผม” มีครอบครัวโดยไม่แต่งงาน ดังตัวอย่าง

ลูกสาวคนสุดท้ายต้องจบคณะมนุษยศาสตร์ มีครอบครัวโดยไม่แต่งงาน ไม่ใช่มีอุดมคติอะไรเลย เธอไปเสียทำทนายความที่เพิ่งมีตัวทนายใหม่ ๆ เหตุเกิดในห้องพักของเพื่อนหน้ามหาวิทยาลัย ผมกับภรรยาทนอับอายชายชี้หน้าไม่รู้สึกร้อยครั้ง ทุกคราวที่ถูกลาม ‘เมื่อไรลูกสาวคนเล็กจะแต่งงาน’ เลยคิดปองอย่างโจ่ง ๆ ‘ไม่ใช่ลูกสาวเราคนเดียวหรอกน่า นักศึกษาสาว ๆ คนอื่น ๆ ถูกปลุกปล้ำข่มขืนในห้องพักยังมีอีกเยอะแยะ’

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 25-26)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า เจตคติของนักศึกษาปัจจุบันในเรื่องเพศสัมพันธ์ มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางของวัฒนธรรมตะวันตก โดยเฉพาะค่านิยมในเรื่องเพศที่เปลี่ยนแปลงไป มีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน ใช้ชีวิตคู่อยู่ร่วมกันและมีครอบครัวโดยไม่ได้แต่งงาน สำหรับพ่อแม่ผู้ใหญ่มิชอบการมีครอบครัวโดยไม่แต่งงานถือว่าผิดธรรมเนียมประเพณีไทย เป็นเรื่องที่น่าอับอาย แต่ปัญหาการมีครอบครัวโดยไม่แต่งงานเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน และนักศึกษาจำนวนไม่น้อยที่มีปัญหานี้ โดยนักศึกษามองว่าไม่ใช่ปัญหา พ่อแม่กลับเป็นฝ่ายที่ต้องยอมรับกับปัญหานี้ และยินยอมให้ลูกอยู่กับคู่รักโดยไม่ต้องแต่งงานได้ต่อไป

เรื่องสั้นเรื่อง อุบัติเหตุในสังคมกึ่งเกษตรกรรม ได้กล่าวถึง “ผม” เป็นรองผู้อำนวยการฝ่ายปกครองของโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง มีงานทำมากมายหลายอย่าง เจอปัญหานักเรียนหลากหลายมากมาย และได้พบปัญหานักเรียนหญิงตั้งครรภ์ในระหว่างเรียนจนท่านช่วยแก้ไขปัญหา ดังตัวอย่าง

นักเรียนชั้น ม. 4 สูงร้อยหกสิบห้าเซนติเมตร ใบหน้ากลมแป้น ผิวสีน้ำผึ้ง คิ้วดกดำ ข้างเจรจา ตามปกติเป็นเด็กสุภาพเรียบร้อย ไม่ขาดเรียน ผลการเรียนดี เธอตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ อาจารย์วิทยาศาสตร์ (คุณแม่ลูกสอง) สังเกตเห็นท่าทางไม่พร้อมเป็นผู้เรียน เหมือนเพื่อนร่วมชั้นคนอื่น ๆ จึงมากระซิบบอก น้ำเสียงซุ่ม ๆ สีหน้า นัยน์ตาบ่งบอกว่าเป็นความผิดของฝ่ายปกครองเต็ม ๆ “สงสัยจะตั้งท้องคะท่านรองฯ”

ผมตามเนตรนภามาสอบถาม “ถ้ามีอะไรบอกกับครูตรง ๆ นะลูก จะได้ช่วยกันแก้ปัญหาก็ได้ อาจารย์ผู้สอนรายวิชาบอกว่าเธอกำลังไม่สบายมาก”

เนตรนภาสบตาผม สีหน้าซีดเผือดราวกระดาศ พลังยกถัน มือขวาปาดน้ำตาเปื้อนแก้ม “ประจำเดือนหนูไม่มาห้าเดือนแล้วค่ะ”

ผมนั่งอยู่ครู่หนึ่ง เรื่องไม่ผิดจากที่อาจารย์วิทยาศาสตร์คาดเอาไว้
 “แล้วลูกจะแก้ปัญหายังไง ลองเล่าให้ครูฟังได้ไหม”
 “ไม่ทราบค่ะ” เธอซับน้ำตาด้วยผ้าเช็ดหน้าสีขาว
 “พอกับแม่รู้เรื่องหรือยัง” ผมถามอย่างนุ่มนวล ไม่สร้างความกลัว
 ไม่เพิ่มความวิตกกังวล ซึ่งอาจกดดันให้เธอเลือกทำสิ่งที่เป็นอันตราย
 ต่อชีวิตภายหลัง ทุกปัญหามีหนทางแก้
 เธอส่ายหน้า “หนูอยู่หอพัก ไม่ค่อยได้กลับบ้าน ถ้าพ่อรู้
 หนูตายแน่”
 “เพื่อน ๆ ในห้องล่ะ”
 เธอส่ายหน้า “ยังคงค่ะ”

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 62-63)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า วัยรุ่นเป็นกลุ่มที่มีความอยากรู้อยากเห็น กล้าคิด
 กล้าทำและพร้อมที่จะเปิดรับสิ่งต่าง ๆ ขาดการยั้งคิด โดยเฉพาะเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัย
 อันควร ปัจจุบันนักเรียนไทยมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุน้อยและไม่มีการป้องกัน ทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์
 ไม่พึงประสงค์ เมื่อเกิดปัญหาแล้วนักเรียนไม่สามารถแก้ไขด้วยตัวเองได้ กลัวพ่อแม่ครูอาจารย์เอาโทษ
 อับอายเพื่อน ๆ จึงไม่กล้าบอกใคร ทั้งปัญหาไว้วางใจอาจารย์สังเกตออกว่าผิดปกติจึงจะยอมรับ สาเหตุ
 การตั้งครรภ์ในวัยเรียนที่พ่อแม่ไม่รู้ อาจจะเป็นเพราะว่านักเรียนไทยส่วนมากจะเข้าหออยู่คนเดียว ไม่ได้ใช้
 ชีวิตอยู่ด้วยกัน ขาดความดูแลและการตักเตือนจากพ่อแม่หรือผู้ใหญ่

นอกจากนี้แล้ว เรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึง “ผม” ในฐานะที่เป็นรองผู้อำนวยการ
 การฝ่ายวิชาการโรงเรียน อยู่กับวัยรุ่นมาตลอด พบปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียนเป็นปัญหาสำคัญหนึ่ง
 ในการศึกษา และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ดังตัวอย่าง

ทุกวันนี้ ผมอยู่กับสารพัดเรื่องราวของวัยรุ่น เรื่องของเด็กตั้งครรภ์
 ในวัยเรียนที่เพิ่มขึ้นทุกปี ผมเพิ่งกลับประชุมวางแผนแก้ปัญหาที่
 กระทรวง

ภาพแม่อายุยี่สิบปี กับลูกกำลังโตสองสามคน เฝ้ารอพ่ออายุ
 ยี่สิบเอ็ด-ยี่สิบสองปี เมามายกลับบ้านปรากฏในสมอง
 ผมไม่ต้องการให้ภาพนี้เป็นความจริง

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 94)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันมีเด็กนักเรียนไทยตั้งครรภ์ในวัยเรียน
 เป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี เด็กนักเรียนยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ใน
 ฐานะการเป็น พ่อแม่ พวกเขาเด็กต้องพึ่งพิงพ่อแม่ ยิ่งพึ่งตนเองไม่ได้ ไม่สามารถที่จะเลี้ยงลูกได้

ปัจจุบันปัญหาเด็กนักเรียนไทยตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรเป็นปัญหาใหญ่มากสำหรับประเทศไทย กระทรวงและหน่วยงานต่าง ๆ จึงให้ความสำคัญและร่วมมือกันแก้ไขปัญหา

1.5) ปัญหาการขายบริการทางเพศของนักเรียน

เรื่องสั้นเรื่อง ตอนกลาง ๆ ของนวนิยายที่ยังเขียนไม่จบ ได้กล่าวถึงนวลพรรณ กำลังเริ่มเป็นสาว อายุสิบหกปี เธอถูกเพื่อนร่วมชั้นข่มขืน ต่อมาเพื่อนชายไปมีสาวคนใหม่ จนรุ่นพี่ชั้น ม. 6 คนหนึ่งได้เข้ามาในชีวิตเธอ แต่เมื่อรุ่นพี่ไปเรียนมหาวิทยาลัยก็เริ่มไม่ติดต่อเธอ จากนั้นเธอคบผู้ชาย อีกมากมายหลายคน ในที่สุดเธอก็กลายเป็นเด็กนักเรียนขายบริการทางเพศ ดังตัวอย่าง

“ต้นเหตุที่นักเรียนขายตัว-เสียตัว ผิดหวังครั้งแรกเลยประชด (ประเภทใจถึง) อยู่ในหมู่เพื่อนชายตัวจิ้งอยากลอง แล้วติดใจจนหาทางสว่างไม่พบจริง ๆ (พวกสมัครเล่น) ชอบหรูหรา ชอบใช้ของมีเยื่อหาเงินง่าย สนุกจนเพลิน ไกลพ่อไกลแม่ ไม่มีคนเห็นหรือเตือน ตีดา ต้องหาเงินมาซื้อยา (ให้แฟนด้วย)”

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 82)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาเด็กนักเรียนขายบริการทางเพศเป็นปัญหาหนึ่งในสังคมไทย สาเหตุการขายบริการทางเพศของเด็กนักเรียนอาจจะมีหลายปัจจัย ได้แก่ ผิดหวังเรื่องความรัก ค่านิยมที่รับมาอย่างผิด ๆ ต้องการที่จะมีเงินมาใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย เพื่อรองรับความสบายของตัวเอง บ้าวัตถุนิยมคิดว่าต้องมีของแบรนด์เนมยี่ห้อดี ๆ ต้องการมีสิ่งของเครื่องใช้ตามเพื่อนคนอื่น อยากมีเงินใช้จ่ายตลอด และอยากมีเงินเที่ยวสถานเริงรมย์ ที่สำคัญก็คือไกลพ่อไกลแม่ ไม่มีใครตักเตือน

นอกจากนี้แล้ว ในเรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึงผู้ซื้อบริการทางเพศของเด็กนักเรียนเป็นผู้ที่มีชื่อเสียง เป็นถึงสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยอ้างว่าพาเด็กนักเรียนไปทานข้าว แต่หลอกพาเด็กนักเรียนเข้าโรงแรม ดังตัวอย่าง

สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ผู้มีชื่อเสียงคนหนึ่ง ผู้นิยมซื้อบริการทางเพศจากนักเรียน หลังตกลงนัดแนะกันเรียบร้อย เขาขับรถยนต์มารับเธอที่หน้าโรงเรียนต่อหน้าเพื่อน ๆ “ไปทานอาหารด้วยกันไหมก็อ่ย”

เด็กสาววัยกำลังดีในเครื่องแบบสามคนสบตากันอย่างขวยเขิน คนผิวขาวร่างสูงโปร่งหันกลับมาตอบอาย ๆ “ขอบคุณค่ะ วันนี้ไปกับนวลคนเดียวแหละ”

สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดผู้ทรงเกียรติเปิดประตูรถ
ฮอนด้าสีบรอนซ์ให้เด็กสาว เขากะชิบเบา ๆ “ขึ้นรถดีกว่า อาจารย์เห็น
จะไม่ดี ”

เธอหันมายิ้มกับเพื่อน ๆ พลังก้าวขึ้นรถคันทรู “เพื่อนไปก่อนนะ
ก้อย กุ้ง ปี”

...

เขาเลี้ยวรถเข้าโรงแรม่านรูด เธอพูดเสียงสั้น ๆ “ทำไมพามา
ที่นี่ ไม่เอานะ กลับเถอะ ยังอยู่ในชุดนักเรียนเลย”

เขากะหิ้มใจเหมือนสิงโตเห็นแววสะท้านสะทกของลูกแกะ
น้อย “ไม่เป็นไรหรอก”

“เดี๋ยวคนเห็น โรงเรียนไล่ออก พี่ช่วยได้หรือ”

“ไม่มีใครกล้าไล่ เชื่อพี่”

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 83)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กนักเรียนหญิงขายบริการ
ทางเพศ คือ ผู้ใหญ่ที่มาซื้อบริการทางเพศจากนักเรียนหญิงนี้เอง ผู้ซื้อบริการทางเพศของเด็กนักเรียนไทย
เป็นผู้ที่มีฐานะในสังคมไทย เป็นผู้ที่มีชื่อเสียง เป็นถึงสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด แต่ขับรถมา
รับเด็กนักเรียนถึงหน้าโรงเรียน มีพฤติกรรมที่ผิดธรรมเนียมและกฎหมายไทย การซื้อ-ขายบริการทางเพศ
เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและสังคมไทยไม่ยอมรับ แต่เด็กนักเรียนไทยปัจจุบันเพื่อที่ต้องการเงินใช้อย่าง
ฟุ่มเฟือย ต่างพากันขายบริการทางเพศ

เรื่องสั้นเรื่อง เคว้งคว่างกลางนาคร (โลกกลับด้าน) ได้กล่าวถึงชายวัยกลางคน
นั่งรถไฟฟ้า นักเรียนหญิงคนหนึ่งนั่งอยู่ตรงหน้า เธอชวนชายวัยกลางคนนั่งด้วย เธอได้คุยกับชายวัย
กลางคนว่าเธอเพิ่งไปกับผู้ชายอายุเท่า ๆ กับชายวัยกลางคนมา เขามาจากต่างจังหวัดเมื่อเข้ามาประชุมที่
กรมอะไรสักกรม ประชุมเสร็จตอนเย็น เป็นพ่อเพื่อนชั้นประถมของเธอ เขาได้จ่ายค่าเรียน ค่าหอ
ค่ากินต่างๆ ให้เธอ ดังตัวอย่าง

“คุณน้ำพึ่งไม่ผิดหรอกค่ะ พ่อเพื่อนหนูเอง ตอนนี้หนูไม่ได้
คบเพื่อนคนนั้น ผู้ชายคนนั้นลงทุนจ่ายค่าเรียนกวดวิชาให้หนู ถ้ามีอะไร
ขาดเหลือก็บอก ปีน้าหนูฝันไว้ว่าจะสอบเข้าบัญชีจุฬาฯ หรือไม่ก็
เศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ให้ได้ มันไม่ได้สูงเกินไปนักหรอก ถ้าจะฝัน
คนเราทุกคนมีสิทธิ์จะฝันนี่ค่ะ แต่จะทำได้หรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง
คุณน้ำว่าไหมล่ะ เขาจ่ายให้หนูเดือนเก้าพัน ไม่นับรวมของพ่อแม่ที่บ้าน

ทั้งค่าหอ ค่าเรียน ค่ากิน ไหนจะเสื้อผ้าสวย ๆ ของใช้ตามชอบ...ไม่พอ
หอรอกะ วันไหนเขาบินขึ้นมาประชุมหนูก็ขอพิเศษ”

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 40-41)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า สังคมไทยปัจจุบันเข้าสู่ยุคแห่งการบริโภคนิยมมากขึ้น ทำให้เด็กนักเรียนไทยต้องหาเงินมาเพื่อบริโภคกันมากขึ้น ต้องการสินค้าที่ฟุ้งเฟ้อ เงินที่พ่อแม่ให้มาไม่พอใช้ ไม่คำนึงถึงเกียรติยศศักดิ์ศรีของตน โดยการนำร่างกายมาขาย คบกับผู้ชายที่มีอายุมาก ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง แม้ว่าเป็นพ่อของเพื่อนก็ตาม เพื่อที่ต้องการนำเงินไปใช้ในการศึกษา และมีเงินมาใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย ทำให้เด็กนักเรียนไทยหญิงมีพฤติกรรมขายบริการทางเพศโดยเปิดเผยและไม่ละลาวยอายในสิ่งที่ตนเองทำ

เรื่องสั้นเรื่อง เคว้งคว้างกลางนาคร (โลกกลับด้าน) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมการเที่ยวกลางคืนของเยาวชนไทย โดยเฉพาะเด็กผู้หญิง เนื่องจากว่าเยาวชนไทยที่มาเรียนหนังสือในเมืองส่วนมากเช่าหอพักอยู่โดยลำพัง ขาดการดูแลและการสั่งสอนจากพ่อแม่ เยาวชนไทยจึงขาดคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้เกิดปัญหาการขายบริการทางเพศในกลุ่มของนักเรียนหญิง ดังตัวอย่าง

เขาพลันนึกถึงนักเรียนสายอาชีพที่เช่าทาวน์เฮ้าส์ซอยตรงข้าม
บ้านเขา บางคืนกลับบ้านดึกสอง ตอนหัวค่ำพวกเธอจะสวมเสื้อผ้าชุดใหม่ ๆ
ซีจ๊กรยานยนต์เข้าออกนับครั้งไม่ถ้วน บางครั้งไปสองคน บางครั้งครบสาม
คู่ร้ายแรง สนุกสนาน เหมือนเพิ่งคว้ารางวัลรายการเกมโชว์ทางโทรทัศน์
บางคืนมีรถเก๋งคันหรูมาจอดหน้าบ้านนับชั่วโมง บางคืนรถยนต์ขับเคลื่อน
ลึลื้อ มารับ มาส่ง มาเฝ้า เปลี่ยนกันไปมาแทบไม่ซ้ำคัน ตื่นเข้าอาบน้ำ
ผัดหน้าเชียนคิ้ว ต่อขนตาแฉงหนาเตอะ ทาปากแดง ดึงถุงเท้าถึง
กลางน่อง สะพายกระเป๋าได้รักแร้ พุดมิ่งกุไ่กัอย่างคล่องปากเคยลิ้น
วันเสาร์วันอาทิตย์ตื่นเที่ยงหรือบ่ายออกไปหาข้าวกินทั้งชุดนอน

“นอนดึกตื่นเช้ารีบไปเข้าห้องเรียน”

“ทำนองนั้นแหละค่ะ เป็นนักเรียนหญิงสมัยนี้ก็ทำนองนั้น”

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 37)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนหญิงไทยสมัยนี้มีบางส่วนไม่ได้พักอยู่บ้านหรือโรงเรียน มักเช่าหอพักอยู่โดยลำพัง ซึ่งขาดการดูแลและการสั่งสอนจากพ่อแม่ผู้ปกครอง ดังนั้น จึงมีพฤติกรรมการเที่ยวกลางคืน แต่งหน้าแต่งตัวไปเที่ยงกลางคืนกับผู้ชายต่าง ๆ มีรถมารับ มาส่ง มาเฝ้าอยู่ตลอดเวลา โดยไม่ซ้ำคัน นอนดึกตื่นเช้าไปเข้าเรียน การกระทำเช่นนี้ ทำให้คนที่เห็นตีความได้ว่าเด็กนักเรียนหญิงเหล่านี้ใช้เวลาตอนกลางคืนไปขายบริการทางเพศ

2) ปัญหาของครูอาจารย์

ครูอาจารย์มีความสำคัญยิ่งในการศึกษา เนื่องจากครูมีหน้าที่ปลูกฝังความรู้ ความคิด และจิตใจที่ดีงามให้แก่นักเรียนเพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุกด้าน และพัฒนานักเรียนเพื่อให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติบ้านเมืองต่อไป หากครูไม่ปฏิบัติภาระหน้าที่ตนเองให้ดี ผลกระทบก็จะตกไปถึงความเสื่อมของสังคมและชาติบ้านเมืองได้

เรื่องสั้นเรื่อง ครูสามสายพันธุ์ ได้กล่าวถึง “ผม” ได้คุยกับผู้ใหญ่จำเนียรทั้งปัญหา นักเรียนและปัญหาครูในโรงเรียน ครูอาจารย์สมัยนี้ไม่เหมือนครูอาจารย์รุ่น “ผม” กับรุ่นผู้ใหญ่จำเนียร ครูอาจารย์หญิงบางคนไม่สนใจนักเรียน ดังตัวอย่าง

ครูอาจารย์บางคนปล่อยเลยตามเลยไม่สนใจ ไม่ใช่เรื่องของตัว เรื่องของฝ่ายปกครองฉันไม่เกี่ยวอะไรด้วย อาจารย์หญิงบางคนเปรียบเปรยถากถาง ขนาดผมได้ยื่นยังมันไปเลย หล่อนพูดไม่สมเป็นครูบาอาจารย์

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 89)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาของครูอาจารย์ไทยบางคนในปัจจุบันไม่สนใจนักเรียน ทั้งปัญหาให้กับผู้ปกครอง มองว่าปัญหาของนักเรียนไม่ใช่ปัญหาของตน จึงไม่คิดแก้ไขหรือช่วยเหลือนักเรียนอย่างแท้จริง อีกทั้งเมื่อพบเห็นครูคนอื่นคอยช่วยเหลือนักเรียนกลับพูดจาถากถางว่ากล่าวครูคนอื่นอีก ครูเช่นนี้เป็นครูที่ไม่ทำหน้าที่ของตนเองให้ดี ไม่ทำหน้าที่การเป็นครูอย่างเต็มประสิทธิภาพ

ในเรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึง ความเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมของครูอาจารย์ ครูอาจารย์ปัจจุบันนิยมเงินทองและวัตถุ คุยเฉพาะเรื่องเงินทอง ไม่ได้คุยเรื่องนักเรียนหรือวิชาความรู้ ดังตัวอย่าง

อย่างที่ผมบอก ครูเดี๋ยวนี้กับครูสมัยก่อนต่างกันมากครับ ไม่เกี่ยวกับจบปริญญาอะไรสูง ๆ มาจากไหน ปริญญาเกือบไม่ช่วยอะไรเลย อิจฉาตาร้อนกันเหมือนคนบ้าน ๆ เอาเปรียบกันเหมือนคนขาดการศึกษา ครูอาจารย์แข่งกันรวย แข่งกันเด่น เวลาไปงานบุญงานบวชคุณก็เคยได้ยิน อย่างหน้ามึงคุด หน้ากลางสาตอย่างนี้ ครู ๆ เขาพบหน้ากัน เขาไม่พูดเรื่องเด็ก ๆ กันอีกแล้ว เรื่องวิชาการความรู้ก็หนักหัวเกินไป เขาจะคุยรำคยรวยข่มกัน “ปีนี้มึงคุดติดลูกดี สวนผมมีคนไปให้แล้วยี่สิบหมื่น แต่ผมยังไม่ตกลง ผมว่ามันน่าจะสักยี่สิบห้าหรือยี่สิบหก ดี-แม้กัผมเพิ่งถอยมาต้นปี เมียบอกน่าจะเปลี่ยนเป็นฮอนด้าซิวาร์-วีได้แล้ว บ้านเราเดี๋ยวนี้ถนนหนทางสบาย”

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 90)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ครูอาจารย์ไทยปัจจุบันต่างจากครูอาจารย์สมัยก่อน ที่ดูแลใส่ใจนักเรียน ครูอาจารย์ปัจจุบันไม่สนใจเรื่องนักเรียน ไม่สนใจเรื่องวิชาการความรู้ จบปริญญา สูง ๆ แต่มีพฤติกรรมและความอิจฉาไม่แตกต่างจากชาวบ้าน เอารัดเอาเปรียบกันเหมือนคนไร้การศึกษานิยมเงินทองและวัตถุมากเกินไป คุ้ยแต่ร่ำคุ้ยแต่รวย ครูเช่นนี้จึงเป็นครูที่ไม่ทำหน้าที่ทางวิชาการที่มีต่อนักเรียนให้เต็มที่ จึงเป็นปัญหาต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยอย่างมาก

ในเรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึง ครูฝากเนื้อ ครูอาจารย์เหล่านี้ไม่มีความรับผิดชอบในการงานของตน โดดสอนบ่อยครั้ง และหายไปเที่ยวเล่นตามสถานที่ต่าง ๆ ดังตัวอย่าง

ครูฝากเนื้อมีนานแล้วคุณเอ๋ย ไม่ใช่เพิ่งมีสี่ห้าปีนี้ ความจริงพวกฝากเนื้อกระจายอยู่ทุกวงการ ไม่เฉพาะครูหรือครับ แต่สมัยก่อนไม่มาก เลยไม่ค่อยมีปัญหา ตอนเช้าเขาจะรีบมาเซ็นชื่อในสมุดลงเวลา แล้วสอนตามตารางให้หมด ๆ ไป บางวันเขาอาจจะเขียนโจทย์เลขทิ้งไว้บนกระดาน จากนั้นก็หายไปเฉย ๆ บางวันเขาอาจจะไปกรีดสักเป๊กสองเป๊กที่ร้านเหล้า หรือกินแม้โขงสักแบน กลับมาอีกทีหน้าแดงก่ำ ถ้าวินไหนเขาหายไป หัวหน้าหมวดจะวานครูอื่นให้สอนแทน ถ้าวางก็สอนแทนเสียเอง เขาขาดโรงเรียนบ่อย เขาจ้องหาช่องทาง หาโอกาสลาบ่อย ๆ จนครูอาจารย์อื่นท้อใจไม่อยากสอนแทน คนอื่นเขาก็มีชั่วโมงสอนของเขา แล้วไหนจะต้องตรวจงานนักเรียนอีก

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 106)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาครูฝากเนื้อในสังคมไทยมีมานาน ครูอาจารย์เหล่านี้ตอนประชุมไม่ออกความคิดเห็น ไม่กล้าเปิดปากคัดค้านสักคำ ชอบสุขุมหัวนินทาตามหลัง มีหน้าที่ดูแล ช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาให้นักเรียน แต่กลับมาขุดค้นพฤติกรรม คอยสืบความจับผิดทำลายนักเรียน ครูฝากเนื้อปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกวันนี้ ไม่ใช่มีแต่เฉพาะอาชีพครูเท่านั้น มีอยู่ทุกวงการในสังคมไทย ครูอาจารย์บางคนไม่สนใจเรื่องการเรียนการสอน ขาดสอนบ่อย ๆ ทิ้งหน้าที่ของตนให้ครูอาจารย์คนอื่นทำแทน เพิ่มภาระให้แก่ครูอาจารย์คนอื่น ส่วนตัวเองไปเที่ยวร้านเหล้าอย่างสบาย ขาดความรับผิดชอบ และเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้แก่เด็กนักเรียนอีกด้วย

ในเรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึง โรงเรียนของลูกสาว “ผม” โรงเรียนระดับจังหวัด ครูอาจารย์ก็มีปัญหาด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่าง

“อย่าว่าแต่โรงเรียนพ่อเลย ระดับจังหวัดอย่างหนูอาจารย์ผู้ชายบางคนยังทิ้งคาบสอนไปบ่อยว๊วเลยคะ บางคนถึงขนาดทำจดหมายขอลากิจลาป่วยลวงหน้า บางคนเป็นเจ้ามือไปปั่นมีบ้านหลังใหญ่ขับรถบีเอ็มฯ มีเงินนับสิบล้าน อาจารย์บางคนขายโพยพนันฟุตบอลให้นักเรียน

แพงเสียเอง แปลงลูกศิษย์เป็นลูกค้า บางคนไม่สนใจกิจกรรมโรงเรียน กิจกรรมนักเรียน ไม่ยอมรับรู้ ไม่ยอมสนใจปัญหาของนักเรียน สอนไปตามหน้าที่ พวกนี้ส่วนมากฐานะมั่นคง แล้วยังใช้เงินเป็นเสียด้วยลึศะพอเวลามีกิจกรรมโรงเรียน กิจกรรมนักเรียนเขาจะยอมควักเงินสนับสนุนเอาความดี ความชอบ ผู้บริหารมักจำตัวเงินง่ายกว่าจำครูอาจารย์ ผู้รับผิดชอบตามหน้าที่ ลื้นปีครูใช้เงินได้ขึ้นเพราะมีใบเซ็นบริจาคเป็นหลักฐาน ครูที่ทำงานงก ๆ ไม่ได้ เลยหมดแรงจูงใจทำงาน ”

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 108)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาของครูอาจารย์ไม่เพียงมีแค่โรงเรียนเล็กในหมู่บ้าน โรงเรียนระดับจังหวัดก็มีปัญหาด้วยเช่นกัน ครูอาจารย์มีปัญหาต่าง ๆ นานา บางคนคิดการพนัน และมีการขายโพยพนันฟุตบอลให้นักเรียนด้วย บางคนไม่สนใจกิจกรรมโรงเรียน ไม่สนใจปัญหาของนักเรียน กิจกรรมนักเรียนจะควักเงินสนับสนุนเอาความดี ส่วนผู้บริหารเห็นแก่เงิน ทำให้ครูอาจารย์ที่ตั้งใจทำงานหมดแรงจูงใจ

ในเรื่องสั้นเรื่องนี้ไม่เพียงกล่าวถึงปัญหาของครูอาจารย์ผู้สอน ผู้บริหารของโรงเรียนก็มีปัญหาด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่าง

ผู้บริหารบางคนแอบไปมีอะไรลับ ๆ กับอาจารย์สาว ๆ บางคนติดพันนักศึกษาฝึกสอน เรื่องช่องทางทำกินบางคนย้ายมารับตำแหน่งไม่ทันถึงเดือน สั่งเปลี่ยนชุดวอร์มทั้งโรงเรียน กินเปอร์เซ็นต์ร้านค้าตัวแทน ยังมีพฤติกรรมน่าเกลียดน่าชังอีกมากเหลือจะกล่าวครับ

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 110)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาของโรงเรียนไม่เพียงอาจารย์ผู้สอนมีปัญหา ผู้บริหารบางคนก็มีปัญหาด้วยเช่นกัน มีพฤติกรรมที่น่าเกลียดมากมาย เป็นชู้กับครูสาว ๆ หรือนักศึกษาฝึกสอน และหาช่องทางทำกิน โกงเงินโรงเรียน กินเปอร์เซ็นต์ร้านค้า เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัว ผู้บริหารเช่นนี้ทำให้ปัญหาการศึกษาไทยเรื้อรังและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศด้วย

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า เรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตรได้สะท้อนให้เห็นถึงภาพปัญหาสังคมในด้านการศึกษาของประเทศไทย โดยปัจจัยหลักมาจากตัวนักเรียนเอง เนื่องจากกระแสของโลกาภิวัตน์ การรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา ทำให้สังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนักเรียนและครูอาจารย์ได้รับค่านิยมเงินทองและวัตถุมากเกินไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา โดยเฉพาะนักเรียนมีปัญหาการขายบริการทางเพศ โกงเงินทุนศึกษามาใช้อย่างไม่ตรงวัตถุประสงค์ การรับวัฒนธรรมจากตะวันตกทำให้นักเรียนมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและการตั้งครรภ์ในวัยเรียน การอยู่กับคูครองโดยไม่แต่งงาน ส่วนปัญหาครูอาจารย์และผู้บริหารโรงเรียนปัจจุบันก็มี

เป็นจำนวนมาก ครูอาจารย์ไม่สนใจนักเรียน ปัญหาของนักเรียน กิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน และก็ไม่สนใจการเรียนการสอนและความรู้วิชาด้วยเช่นกัน สนใจเฉพาะเรื่องเงินและวัตถุ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว จึงเกิดการโกงเงินโรงเรียน การกินเปอร์เซ็นต์ร้านค้า นอกจากนี้แล้ว ครูอาจารย์บางคนยังมีปัญหาเรื่องพฤติกรรมด้วย เป็นชู้กับครูสาว ๆ หรือนักศึกษาฝึกสอน เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้แก่นักเรียน มีความแตกต่างจากครูอาจารย์สมัยก่อน

4.1.2 ปัญหาการจราจร

ปัญหาการจราจรเป็นปัญหาที่ซับซ้อนอันเกิดจากปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี หรือพฤติกรรมของผู้ขับขี่ ฯลฯ ดังนั้น ปัญหาการจราจรที่พบในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร มีหลากหลายมากมาย เช่น ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาการไม่เคารพกฎจราจร เป็นต้น

1) ปัญหาการจราจรติดขัด

ปัญหาการจราจรติดขัดเป็นปัญหาสังคมที่ทุกคนในสังคมได้รับผลกระทบโดยตรงก็คือเรื่องเวลาที่เราจะต้องเสียไป ปัญหาการจราจรติดขัดเป็นปัญหาที่มีมาอย่างยาวนานบนท้องถนนและยังแก้ปัญหานี้ไม่ได้ โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ

เรื่องสั้นเรื่อง เคว้งคว่างกลางนาคร (สตูดิโอสยามสแควร์) ได้กล่าวถึงชายวัยกลางคนได้นัดเจอนักศึกษาหญิงคนหนึ่งที่ยามสแควร์ จึงได้เดินทางจากต่างจังหวัดมากรุงเทพฯ ยังไม่ถึงวันก็นัดหมายเขาจะไปธุระที่รังสิตก่อน เสรีจรรยาแล้วจะนั่งแท็กซี่เข้ากรุงเทพฯ ระยะทางรถติดมากเพราะว่านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหลายสถาบันรับปริญญา ปัญหาการติดทำให้เขาเสียเวลามากและรู้สึกเบื่อหน่าย ดังตัวอย่าง

เมื่อเสรีจรรยาเรียบริบเรียกแท็กซี่ จากจุดเริ่มต้นที่รังสิตขึ้น
โพลล์เวย์ถึงปลายทางอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิระยะทาง 49 กิโลเมตร
รถวิ่งช้าโหมงกว่า ๆ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหลายสถาบันเข้ารับ
พระราชทานปริญญาบัตรที่สวนอัมพร ชิกเหนือของกรุงเทพฯ รถติด
หนาแน่น เขาก้าวลงแท็กซี่อย่างอ่อนล้า--สยามสแควร์อยู่ใกล้ ๆ
นั่งรถเมล์ไม่กี่ป้ายก็ถึง

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 18-19)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในกรุงเทพฯ มีปัญหาเรื่องการจราจรติดขัด โดยเฉพาะในโอกาสพิเศษ ๆ อย่างงานรับปริญญา เนื่องจากว่าคนไทยให้ความสำคัญกับการรับปริญญา มาก จึงมีพ่อแม่พี่น้องและเพื่อนไปแสดงความยินดี อวยพรให้คนที่เรียนจบ ดังนั้น เมื่อมีการใช้รถส่วนตัวมาก จึงทำให้รถติดหนาแน่น ระยะทางไม่ไกลแต่ต้องเสียเวลาในการเดินทางเป็นเวลายาวนาน ปัญหานี้นอกจากทำให้เสียเวลาในการทำธุระแล้ว ยังทำให้เบื่อหน่าย

เรื่องสั้นเรื่อง เคว้งคว่างกลางนาคร (ดราม่าคาเฟ่) ได้กล่าวถึงสวรรค์ไปดื่มเบียร์ที่ร้าน 'ไวท์เมจิก คาเฟ่ แอนด์ เรสเตอรองต์' ที่ย่านสุขุมวิท ในร้านมีลูกค้ายหลายโต๊ะนั่งดื่มกินกาแฟ เบียร์ และพูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องรถติด ดังตัวอย่าง

พนักงานยกเบียร์มาเสิร์ฟ เธอรินใส่แก้วปากกว้าง นำมาวาง
ตรงหน้า เขาปล่อยให้พรายฟองนิ่งและบางลง จิบเบียร์สีทองแดงเย็น
เฉียบปรลหวานนุ่ม เสียงเพลงคันทันทีก็ซอไม่ออกดังเบา ๆ นุ่มสาวโต๊ะ
ขวามือเปลี่ยนเรื่องคุย โต๊ะอื่น ๆ ต่างดื่มกินพูดคุยเรื่องรถติด
(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 80)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การจราจรติดขัดในกรุงเทพฯ แทบจะกลายเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวันของคนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ปัญหาจราจรติดขัดสำหรับคนกรุงเทพฯ ไม่ได้เป็นเพียงปัญหา แต่กลายเป็นวิถีชีวิตไปแล้ว เป็นปัญหาที่ได้รับผลกระทบต่อทุกคน ดังนั้นปัญหาเรื่องการจราจรติดขัดจึงเป็นประเด็นที่ผู้คนสนใจและมีการนำมาคุยกันอย่างเป็นเรื่องเป็นราว และเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ผู้คนรู้กันดีว่ากรุงเทพฯ เมืองหลวงของไทยนั้น รถติดไม่แพ้ชาติใดในโลก

เรื่องสั้นเรื่อง ลิกอเรียน (urban short story) ได้กล่าวถึงคนสัญมาร้านน้ำชาริมถนน เห็นลูกค้าสูงอายุจำนวนสี่คนนั่งคุยกัน พี่เวศ เทศคว้น พี่โฉง พี่เหม็ง พวกเขามีความรู้รอบรู้ไปหมดทุกด้าน พี่โฉงได้พูดถึงความเปลี่ยนแปลงของเมืองกรุงเทพฯ ปัจจุบันกรุงเทพฯ มีการพัฒนาและมีความเจริญเพิ่มมากขึ้น เมื่อในเมืองเจริญแล้วมักมีปัญหาเรื่องรถติดตามมา ดังตัวอย่าง

“เขาจะขยายผังเมือง บ้านเรามันแออัดไปทางไหนไม่ออก
ถนนราคาดีเนนขยายไม่ได้มันเก่า ถนนยรมราขลิบเล็ก พัฒนาการคูขวาง
ก่อนนี้ว่าใหญ่ พอห้างขึ้น หมู่บ้านขึ้นมาก ๆ ความเจริญเทไปทางนั้น
ตอนนี้รถติด”
(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 194)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า กรุงเทพฯ มีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก มีการพัฒนาและมีความเจริญมากขึ้น มีการสร้างห้าง สร้างหมู่บ้านใหม่ขึ้นมา ความเจริญส่งผลให้คนต่างถิ่นย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ จึงทำให้ประชากรเพิ่มขึ้น การดำรงชีวิตในยุคปัจจุบันเต็มไปด้วยความเร่งรีบ ซึ่งรถยนต์นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่ง ทำให้คนไทยปัจจุบันมีการใช้รถใช้ถนนเป็นจำนวนมากจึงทำให้มีปัญหารถติดติดขัด ภาพสะท้อนปัญหาทางจราจรติดขัดนี้ได้กลายเป็นประเด็นสำคัญให้คนในสังคมขบคิดสาเหตุและวิธีแก้ไขปัญหากันในชีวิตประจำวัน แต่ก็ยังเป็นเพียงความคิดเห็นของคนบางกลุ่มเท่านั้น การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ยังไม่เกิดขึ้น คนกรุงเทพฯจึงต้องพบกับปัญหารถติดกันต่อไป

2) ปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนน

อุบัติเหตุบนท้องถนนส่งผลให้มีผู้บาดเจ็บ พิการ หรือเสียชีวิต เป็นจำนวนมาก เป็นภาระอันหนักหน่วงของสังคม ในสังคมไทยปัจจุบันปัญหาอุบัติเหตุทางถนนเป็นปัญหาที่ร้ายแรงที่สุดอย่างหนึ่ง สาเหตุของอุบัติเหตุบนท้องถนนในประเทศไทยนั้นเกิดจากสาเหตุหลายอย่าง เช่น ฝ่าฝืนกฎจราจร เมาแล้วขับ ขับรถเร็ว เป็นต้น

เรื่องสั้นเรื่อง หลายศพ หลายวิญญาณ (ชื่อ จยย.ชนรถพ่วงสิบล้อ) ได้กล่าวถึงบุญช่วยได้ชวนอาจไปเที่ยวคาราโอเกะกันและมีการดื่มสุรา อาจรีบร้อนกลับบ้านเนื่องจากเมียอาจไม่สบาย เขาเป็นห่วงเมียและลูก เขาขับรถจักรยานยนต์ด้วยความเร็วสูงจึงเกิดอุบัติเหตุชนรถบรรทุกที่จอดอยู่ข้างถนนจนเขาเสียชีวิต ดังตัวอย่าง

รับแจ้งอุบัติเหตุรถสิบล้อชนกับรถ จยย. มีผู้เสียชีวิตในที่
เกิดเหตุบนถนนชะอวดนางหลง หมู่ 2 ต. ท่าเสม็ด อ. ชะอวด จ.พัทลุง
พ.ญ. ปิยะรัตน์ โอมอภิัญญา แพทย์เวร รพ. ชะอวด รุดไปตรวจสอบ
พบศพนายอาจ เกิดกิจอายุ 28 ปี นอนเสียชีวิตในสภาพศพนอนหงาย
อยู่ใต้ท้องรถบรรทุกพ่วงสิบล้อยี่ห้อฮีโน่ สีขาว ทะเบียน 70-4899
สงขลา คอหักคิ้วซ้ายเป็นแผลเหวอะหวะ ขาซ้ายหัก ใต้ท้องรถบรรทุก
บริเวณข้างล้อซ้าย พบรถ จยย. ฮอนด้า สีน้ำเงิน ทะเบียน กทก 447
พัทลุง ล้มอยู่ 1 คัน สอบสวนทราบว่า ก่อนเกิดเหตุนายอาจขี่ จยย.
กลับจากธุระที่ตลาดชะอวด มุ่งหน้ากลับบ้านด้วยความเร็วสูง ไม่ทัน
สังเกตเห็นรถบรรทุกพ่วงคันดังกล่าวจอดอยู่ข้างทาง จึงพุ่งชนอย่างจัง
(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 139)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การเสียชีวิตของคนไทยสาเหตุสำคัญหนึ่งคือจากอุบัติเหตุจราจร สาเหตุหลักของอุบัติเหตุจราจรเกิดจากการเมาแล้วขับและขับที่เร็ว พฤติกรรมการเมาแล้วขับและขับที่เร็วของคนขับที่อันตรายมาก และมีโอกาสเสี่ยงที่เกิดอุบัติเหตุสูงมาก การเมาแล้วขับและขับเร็ว รีบร้อน ทำให้ผู้ขับที่ต้องเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ การเกิดอุบัติเหตุเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน และส่งผลกระทบต่อไปยั้งครอบครัว ทำให้ครอบครัวไม่สมบูรณ์

เรื่องสั้นเรื่อง หลายศพ หลายวิญญาณ (คนเมาชน) ได้กล่าวถึง นายณรงค์อายุ 58 ปี พาหลานสาวพรรัตน์อายุ 11 ปีไปซื้อเครื่องเขียน ตอนกลับเขาขับรถจักรยานยนต์และให้หลานสาวนั่งซ้อนท้าย ในระหว่างทางเกิดอุบัติเหตุขึ้น ปู่และหลานถูกรถกระบะชนและทับร่างทั้ง 2 คนจนเสียชีวิต คนขับรถกระบะเมาสุรา ดังตัวอย่าง

มีรถ จยย.ถูกรถกระบะชนท้ายมีคนตาย 2 คน บริเวณสี่แยกไฟแดง
ไทรน่าน ต.วิชิต อ. เมือง ไปที่เกิดเหตุพบศพ จยย.ชูชุกี คริสตัลสีดำ

ทะเบียน ท1110 ภูเก็ต ล้มอยู่ริมถนนพบศพเด็กหญิงนอนกอดศพชาย
ไว้แน่น ทราบชื่อนายณรงค์ ศรีวรรณคง อายุ 58 ปี สภาพกะโหลก
ศีรษะแตก มั่นสมองกระจาย และ ด.ญ.พรรัตน์ ศรีวรรณคง อายุ 11 ปี
ตั้งแต่ปลายเท้ามีรอยล้ยรอยน้ดทับจนถึงเลือดไหลนองพื้น

สอบสวนทราบว่า นายณรงค์ ได้ซึ่รถ จยย.มี ด.ญ.พรรัตน์นั่ง
ซ้อนท้าย ถึงที่เกิดเหตุมีรถกระบะสีดำ จำหมายเลขทะเบียนไม่ได้
คนขับคาดว่าเมาสุรา ได้พุ่งชน จยย.จนล้ม จากนั้นได้พุ่งทับร่างคนทั้ง 2
จนตายสยของดังกล่าว จนท.จะได้ติดตามคนขับรถกระบะคืนมีมา
ดำเนินคดีต่อไป

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 147-148)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยมีกฎหมายห้ามการดื่มสุราแล้วขับซึ่รถ
แต่ก็มีคนไทยบางส่วนไม่เคารพกฎหมาย ดื่มแล้วขับเป็นพฤติกรรมเสี่ยงบนถนนของคนไทย พฤติกรรมนี้
เป็นการเอาชีวิตของตนและผู้อื่นไปเสี่ยงกับความตาย การดื่มแล้วขับเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
ต้องมีการดำเนินคดีทางศาลและมีการลงโทษตามกฎหมายไทย

เรื่องสั้นเรื่อง ปากซอยหนึ่งหน้าหมู่บ้าน (เรื่องเกี่ยวกับสถานที่) ได้กล่าวถึง ตัวละคร
เด็กชายสองพี่น้องนอนเฝ้าหน้าร้านเซเว่น-อีเลฟเว่นถึงเที่ยงคืนหนึ่งเกือบทุกวัน รอแม่ที่เป็นพนักงาน
ต้อนรับ ทำงานอยู่ในร้านคาราโอเกะฝั่งตรงข้าม จนแม่เลิกงานแล้วจะได้กลับบ้าน แม่ดูแลลูกชายสองคน
ส่วนพ่อเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุแล้ว ดังตัวอย่าง

พ่อมันทิ้งลูกชายสองคนไปเฉย ๆ ซึ่มอเตอร์ไซค์ออกจากบ้าน
ให้กระบะซึ่เมาชนตกขอบถนนตายชนิดไม่เปลืองค่ารักษา เหตุการณ์นี้
สมจริงหรือไม่สมจริงขอให้เข้าใจว่าเป็นเรื่องแต่ง จะเอา नियมนิยายอะไร
กันนัก ทุกวันนี้แต่ละวัน ๆ คนตายด้วยอุบัติเหตุนับไม่ถ้วน เราเอา
ความจริงกันดีกว่า

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 167)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุเป็นจำนวนมาก สาเหตุหลัก
ที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุรถยนต์ของประเทศไทยจากการเมาแล้วขับ อุบัติเหตุที่มีผู้เสียชีวิตเป็นความสูญเสีย
ของครอบครัวที่ต้องสูญเสียสมาชิกในครอบครัว ส่งผลให้คนในครอบครัวต้องตกอยู่ในภาวะเศร้าโศก
และจมอยู่กับความรู้สึกเศร้าโศกเป็นเวลานาน นอกจากนี้ ยังทำให้ครอบครัวที่สูญเสียพ่อหรือแม่เป็น
ขาดแรงงานและความรักในครอบครัว ขาดคนช่วยดูแลลูก จนลูกต้องดูแลตนเองอยู่ตามข้างถนนหรือ
หน้าร้านสะดวกซื้อ ทำให้คนที่เหลืออยู่ในครอบครัวต้องใช้ชีวิตอย่างลำบาก

เรื่องสั้นเรื่อง หลายศพ หลายวิญญาณ (ม.1 ซึ่ง จยย.ชนท้าย 10 ล้อ) ได้กล่าวถึง เด็กนักเรียนชายเอื่อมพงษ์อายุ 14 ปี ขับรถจักรยานยนต์ด้วยความเร็วสูง ไม่ทันมองว่ามีรถ 10 ล้อ จอดอยู่ จึงพุ่งชนท้ายรถบรรทุก 10 ล้อ คอหักเสียชีวิต หลังจากเกิดอุบัติเหตุแล้ว วิญญาณของเอื่อมพงษ์ ได้โทษพ่อของตนว่าเพราะพ่อไม่เตือนเรื่องขับรถจักรยานยนต์จึงทำให้ตนเสียชีวิต ดังตัวอย่าง

ถ้ายังมีสติเหมือนพ่อแม่คนอื่น ๆ พ่อน่าจะคิดเตือนผมเสียบ้าง
พ่อต้องไม่รีบโยนกุญแจให้ง่าย ๆ ถ้าพ่อกับแม่ห่วงผมจริง ๆ คงไม่ปล่อยให้
ผมขับออกถนนใหญ่ บนถนนเอเชียรถบรรทุกวิ่งไปมานับพัน ผมยังเด็ก
ผมยังเด็กเกินไปกับถนนใหญ่สายนี้ ผมยังไม่มีใบขับขี่ ผมยังไม่รู้กฎจราจร
ผมไม่รู้อะไรเลย ผมแค่ขับได้เท่านั้นเอง รถเดี่ยวนี่เขา ทำให้ขับง่าย

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 143-144)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยมีปัญหาเรื่องเด็กขับซิ่งรถจักรยานยนต์ มีเด็กจำนวนหนึ่งอายุต่ำกว่า 15 ปี ขับซิ่งรถจักรยานยนต์ตามท้องถนนโดยไม่มีใบขับขี่ ฝ่าฝืนกฎหมายไทย และไม่มีคุณสมบัติและสมรรถนะที่เหมาะสมต่อการขับซิ่งรถ พฤติกรรมของเด็กที่ขับซิ่งรถจักรยานยนต์นี้ ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ เป็นอันตรายต่อเด็กที่ขับซิ่งรถจักรยานยนต์และผู้อื่นด้วย เด็กอายุน้อยเกินไปไม่รู้กฎหมาย กฎจราจร ซึ่งผู้ปกครองมีหน้าที่ดูแล คุ้มครอง และอบรมสั่งสอนเด็ก แต่ผู้ปกครองบางคน ตามใจเด็กมากเกินไป อนุญาตให้เด็กขับซิ่งรถจักรยานยนต์จึงก่อให้เกิดอุบัติเหตุทำให้เด็กเสียชีวิต พฤติกรรมของเด็กที่ขับซิ่งรถจักรยานยนต์เป็นความผิดของทั้งผู้ปกครองและเด็กเองด้วย

เรื่องสั้นเรื่อง หลายศพ หลายวิญญาณ (แต่งรถชิงชนเสาไฟ) ได้กล่าวถึง นายทวีเกียรติ อายุ 17 ปี ได้ขโมยเงินของแม่ไปตัดแปลงสภาพรถจักรยานยนต์ใหม่ เปลี่ยนท่อไอเสียใหม่แบบท่อรีด และโซ้ก และมีการเพิ่มความเร็วยิ่งด้วย จากนั้นนายทวีเกียรติได้นำรถจักรยานยนต์ไปทดสอบความเร็ว บนถนน ขับซิ่งเร็วเกินไปจึงทำให้รถพุ่งชนเสาไฟข้างทางจนเสียชีวิต ดังตัวอย่าง

ถนนบายพาส ต. รัชฎา อ. เมืองภูเก็ต ว่ามีผู้ประสบอุบัติเหตุ
เสียชีวิต ไปชั้นสุตรศพรทราบชื่อ นายทวีเกียรติ ศรียัง อายุ 17 ปี
นักเรียนชั้น ม. 5 ร.ร. มัธยมชื่อดัง สภาพศิระชะแตกกะโหลกร้าว
ตามตัวมีแผลถลอกหลายแห่ง สอบสวนทราบว่า ตอนเที่ยงวันเดียวกัน
ผู้ตายได้ซื้อท่อไอเสียใหม่แบบท่อรีดและโซ้กมาเปลี่ยนใส่รถ จยย.ฮอนด้า
ไนซ์สีด้า ป้ายแดง ที่ร้านซ่อมใกล้บ้าน และเพิ่มความเร็วยิ่งจากนั้นจึง
นำไปทดสอบความเร็วบนถนนหลังวัดไชยธาราม (วัดฉลอง) ต. ฉลอง
อ. เมืองภูเก็ต ขณะรถวิ่งด้วยความเร็วระดับ 100 กม./ชม. ผู้ตายได้ก้ม
ฟังเสียงลมในคาร์บูเรเตอร์และหันไปมองปลายท่อไอเสียเพื่อฟังเสียง
ทำให้รถเสียหลักพุ่งชนเสาไฟฟ้าข้างทาง

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 145)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในประเทศไทยมีปัญหาเรื่องการตัดแปลงสภาพรถจักรยานยนต์ โดยเฉพาะวัยรุ่นชาย ตัดแปลงสภาพส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์รถจักรยานยนต์ผิดไปจากที่กฎหมายไทยกำหนด เปลี่ยนท่อเสียงดัง ๆ หรือเพิ่มความเร็วของรถ การตัดแปลงรถก่อให้เกิดความปลอดภัยในการใช้รถและการใช้ถนน เป็นสาเหตุสำคัญหนึ่งของการเกิดอุบัติเหตุเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของตนเองและผู้อื่น

3) ปัญหารถแท็กซี่ปฏิเสธผู้โดยสาร

การขนส่งสาธารณะในประเทศไทยมีความหลากหลาย รถแท็กซี่เป็นการโดยสารสาธารณะประเภทหนึ่งที่มีความรวดเร็วและความสะดวกสบาย แต่ก็ปรากฏข่าวที่เกี่ยวกับปัญหาของแท็กซี่ในประเทศไทยบ่อย ๆ มีทั้งคนไทยและคนต่างชาติร้องเรียนกันทั้งในเรื่องของพฤติกรรมคนขับการโกงมิเตอร์ และเรื่องการปฏิเสธผู้โดยสาร

เรื่องสั้นเรื่อง เคี้ยงคว่างกลางนาคร (ดราม่าคาเฟ่) ได้กล่าวถึงตัวละครชายวัยกลางคนอยากจะไปอนุสาวรีย์ชัยฯ จึงได้เรียกแท็กซี่ เขาได้ถูกแท็กซี่หลาย ๆ คันปฏิเสธจึงต้องเปลี่ยนจุดหมายใหม่ แต่ก็ยังถูกปฏิเสธอยู่ดี ไม่มีใครยอมไป แท็กซี่ไม่เพียงปฏิเสธแค่เขาคนเดียว ยังมีชายหญิงอีกหลายคนก็ถูกปฏิเสธด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่าง

สวรรณค์โบกมือเรียกแท็กซี่สีส้มเปิดโตะไฟ ‘ว่าง’ ตัวหนังสือสีแดง แท็กซี่จอดเลียบทางเท้า โชเฟอร์วัยกลางคน แก้มตอบผิวคล้ำยื่นหน้าถาม “ไปไหนพี่”

“อนุสาวรีย์ชัยฯ”

แท็กซี่วัยสี่สิบปลาย ๆ ล่ายหน้าผิดหวัง เลื่อนปิดกระจกขับออกไป แท็กซี่เขียว-เหลือง เข้ามาจอดแทนที่ กระจกข้างเลื่อนลงช้า ๆ

“ไปไหนพี่”

“ราชดำเนิน...ข้าง ๆ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย”

สวรรณค์ยังไม่มีเป้าหมายชัดเจน เขาคิดว่าช่วงหัวค่ำเส้นทางไปอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิตัดขาดหนาแน่นแท็กซี่คันก่อนถึงปฏิเสธ เรื่องอย่างนี้พอเข้าใจได้ เขาเลยเปลี่ยนเป้าหมาย

แท็กซี่พันคว้นคำโขมงจากท่อก่อนเคลื่อนออกไปโดยปราศจากคำอธิบายใด ๆ สวรรณค์ไม่ยอมปล่อยให้ตัวเองหัวเสีย เขาผ่านเรื่องราวประหลาด ๆ มาหลายเรื่อง จึงไม่มีอารมณ์กล่าวโทษ อีกอย่างหนึ่งกรณีโชเฟอร์บางคนไม่รับผู้โดยสารก็รู้ ๆ กันอยู่ พวกเขาอยากขับสบาย ๆ แต่ได้ค่าโดยสารตามที่ต้องการ กรุงเทพฯ มีแท็กซี่เป็นหมื่น ๆ เอาน่า...ต้องมีสักคันที่ยินดีเปิดประตูรับผู้โดยสารร่างท่วมดูโทรม ๆ

ชายหญิงอีกห้าหกคนทางซ้ายมือรอเรียก ทุกคนถูกปฏิเสธจากแท็กซี่ที่
แซงขึ้นไปเจ็ดแปดคันเหมือนกันหมด

แท็กซี่อีกคันเคลื่อนเข้ามาจอด “ให้ไปส่งที่ไหนครับพี่”

เขากำลังคิดหาจุดหมาย ท่าพระอาทิตย์ สยามสแควร์ ซอยทองหล่อ
หรือสุขุมวิท ยังไม่ทันตอบ แท็กซี่สี่เขี้ยวเหลือง แดงหรือชมพูยังดูไม่ชัด
เคลื่อนออกไปอย่างรวดเร็ว ผู้โดยสารถัดจากเขาโบกมือสี่ห้ามือ
ก็ไม่ยอมจอด พวกเขาพากันหัวเสีย หญิงวัยกลางคนหัวกระเป่าหนึ่ง
สีน้ำตาลขยับริมฝีปากขึ้นลง ‘ไอ้เขี้ย มึงรวยแล้วมาขับแท็กซี่ทะเล่น ๆ
หาพ่อมึงรีไรง ไอ้ลูกกำพร้าว’

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 54-55)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในประเทศไทยการให้บริการรถแท็กซี่ในกรุงเทพฯ
มีเป็นจำนวนมาก แต่คนขับแท็กซี่บางคนไม่ได้มาตรฐาน ไม่เคารพกฎจราจรไทย มีแท็กซี่จำนวนไม่น้อยที่
ปฏิเสธผู้โดยสาร สำหรับผู้โดยสารการปฏิเสธผู้โดยสารเป็นเรื่องปกติที่ผู้คนรู้จักดี แท็กซี่บางคนปฏิเสธ
โดยอ้างเหตุผลต่าง ๆ เช่น “ต้องรีบไปส่งรถ” “แกสหมดต้องรีบไปเติมแกส” เป็นต้น แท็กซี่บางคนปฏิเสธ
โดยไม่มีเหตุผลใด ๆ แม้ว่าทุกคนเจอปัญหาแบบนี้บ่อย มีการบ่นบ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็ทำใจแล้วปล่อย
ปัญหานี้ไป อาจด้วยเหตุปัจจัยผู้โดยสารส่วนใหญ่รีบร้อน และไม่ต้องการมีเรื่องกับคนขับแท็กซี่
เมื่อเรียกคันแรกแล้วถูกปฏิเสธ ก็เรียกคันต่อไปเรื่อย ๆ ในทำนองใช้ความอดทนแก้ปัญหาแทน

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า เรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตรได้
สะท้อนให้เห็นถึงภาพปัญหาสังคมไทยในด้านการจราจร มีปัญหาการจราจรติดขัดในกรุงเทพฯ
ความเจริญส่งผลให้ประชากรในกรุงเทพฯ เพิ่มขึ้น และมีการใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นจำนวนมากขึ้น
ปัญหาอุบัติเหตุทางท้องถนนเป็นสาเหตุสำคัญหนึ่งของการเสียชีวิตของคนไทย สาเหตุหลักที่ทำให้เกิด
อุบัติเหตุ คือ การเมาแล้วขับและขับซี้เร็ว นอกจากนี้ ปัญหาการแท็กซี่ปฏิเสธผู้โดยสารโดยไม่มีเหตุผล
เป็นปัญหาที่พบเห็นกันทั่วไป จนกลายเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมไทย

4.1.3 ปัญหาอาชญากรรม

อาชญากรรมเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัญหาอาชญากรรม
ก่อให้เกิดผลเสียแก่สังคมทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เป็นปัญหาสังคมที่สำคัญปัญหาหนึ่ง อาชญากรรมนับว่า
เป็นปัจจัยที่ชี้ให้เห็นว่าสังคมไทยปราศจากความสงบเรียบร้อยเพียงใด ดังนั้น ปัญหาอาชญากรรมใน
สังคมจึงเป็นประเด็นที่น่านศึกษาสำหรับผู้เรียนภาษาไทยชาวต่างชาติ ในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของ
จำลอง ฝั่งชลจิตรปรากฏปัญหาอาชญากรรมดังต่อไปนี้

1) ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศ

เรื่องสั้นเรื่อง ครูสามสายพันธุ์ ได้กล่าวถึง “ผม” ได้เล่าเรื่องปัญหาที่เกิดจากนักเรียนในโรงเรียนให้ผู้ใหญ่จำเนียรฟังว่า มีนักเรียนหญิงชั้น ม. 3 คนหนึ่งไปทำงานรับจ้างร้านอาหารตอนปิดเทอม เธอถูกเพื่อนชายในหมู่บ้านเดียวกันหลอกไปข่มขืน ดังตัวอย่าง

ปิดเทอมกลางปีที่แล้ว นักเรียนหญิงชั้น ม. 3 คนหนึ่งไปทำงานรับจ้างร้านอาหารในตัวเมือง หาเงินเป็นค่าใช้จ่ายช่วงปิดเทอม เธอถูกเพื่อนชายจากหมู่บ้านเดียวกันหลอกไปข่มขืน พอโรงเรียนเปิด คุณเอ๊ยก็ไอ้เพื่อนชายที่ข่มขืน มันไม่ได้เรียนหนังสือหนังสือหาเก็บเขาหรือมันขับรถเครื่องมาเฝ้าแถวหน้าโรงเรียน มาขู่บังคับให้กลับไปกับมันทุกวัน ส่วนรับแล้วจะพาไปไหนต่อผมไม่รู้ละ เด็กหญิงคนนั้นกลัวเพื่อนชายกลัวพ่อแม่รู้เรื่องทั้งยังกลัวโรงเรียนจับได้ เลยไม่เป็นอันเรียนกันแล้ว

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 104)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ความไม่ปลอดภัยของนักเรียนหญิงไทยในหมู่บ้านของตนเอง เธอถูกเพื่อนชายหมู่บ้านเดียวกันหลอกข่มขืน แม้ว่าเป็นเพื่อนชายหมู่บ้านเดียวกันก็ไม่สามารถไว้ใจได้ เมื่อเกิดเหตุแล้ว นักเรียนหญิงกลัวพ่อแม่รู้เรื่อง และกลัวโรงเรียนจับได้ ที่สำคัญคือ ไม่ได้แจ้งตำรวจ ผู้ข่มขืนเลยได้ใจจึงได้ตามมาขู่ถึงหน้าโรงเรียน ส่งผลกระทบทางด้านร่างกายและจิตใจของนักเรียนหญิงอย่างรุนแรง รวมทั้งการเรียนของนักเรียนหญิงด้วย ปัญหานี้เป็นเรื่องที่ผิดทั้งกฎหมาย และผิดศีลธรรม

เรื่องสั้นเรื่อง ตำรวจรู้ดีทุกอย่าง ได้กล่าวถึง หนังสือพิมพ์รายวันชื่อดังของเมือง นำเสนอข่าวนางสาวพิสมัย อายุ 19 ปี กับนางสาวเพียงพิศ อายุ 18 ปี นัดเพื่อนทำงานกลุ่ม หลังทำเสร็จใกล้ตีสอง ทั้งสองหิวจึงออกจากบ้านไปกินอาหารบริเวณปั้มน้ำมัน ถูกแก๊งจักรยานยนต์จุดไปรุมโทรมอย่างป่าเถื่อน และแก๊งนี้ก่อเหตุรุมโทรมหญิงมาหลายครั้งแล้ว ตำรวจได้รับแจ้งว่าได้ยินเสียงผู้หญิงร้องขอความช่วยเหลือดังมาจากบ้านเช่าหลังหนึ่งกลางซอยแม่อ่างทอง จึงรีบเข้าไปตรวจสอบ ดังตัวอย่าง

เมื่อเข้าตรวจสอบภายในบ้านพบสองสาวเปลือยกายล่อนจ้อน หลังถูกรุมโทรมอย่างโหดร้ายและถูกทำร้ายร่างกาย นอนร้องครวญด้วยความเจ็บปวด เจ้าหน้าที่พบถุงยางอนามัยใช้แล้วและยังไม่ได้ตักอยู่จำนวนหนึ่ง (ยืนยันว่าการรณรงค์ให้ใช้ถุงยางอนามัยประสบความสำเร็จในกลุ่มนักข่มขืนอาชีพ) เจ้าหน้าที่จึงนำเสื้อผ้ามาให้สองสาวสวมใส่ ก่อนนำส่งโรงพยาบาลมหาราชให้แพทย์ตรวจร่างกายหาร่องรอยไว้เป็นหลักฐานประกอบคดี

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 31)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ความไม่ปลอดภัยของผู้หญิงไทยในเวลากลางคืน เรื่องของหญิงที่ถูกกรมโทรคมนาคมพบเห็นบ่อยครั้งในหนังสือพิมพ์ ในสังคมไทยตอนกลางคืนมีเด็กแว้น รวมตัวกันเป็นแก๊งกรมโทรคมนาคม ก่อเหตุขูดหญิงสาวไปกรมโทรคมนาคม ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งหญิงสาวที่ตก เป็นเหยื่อและสังคม หญิงสาวที่ถูกกรมโทรคมนาคมต้องประสบกับภาวะความเจ็บป่วยทั้งร่างกายและจิตใจ พฤติกรรมการกรมโทรคมนาคมหญิงเป็นภัยสังคมไทยที่ร้ายแรงมาก

เรื่องสั้นเรื่อง สนุกมัยจะคืนนี้ ได้กล่าวถึง นางประวิงวดีตั้งครรภ์ได้ 7 เดือนจะคลอดลูกแล้ว สามิตติบุตรไปเยี่ยมแม่ นางจึงต้องกลับบ้านคนเดียว นางถูกคนขี่รถจักรยานยนต์รับจ้างที่เมาเหล้าหลายคน ช่มชืดจนเสียชีวิต ดังตัวอย่าง

ตอนสายรุ่งขึ้นมีคนพบศพพนักงานห้างแผนกเสื้อผ้าเด็กและ
ทารกท้องแก่ถูกสัตว์ที่เห็นการทำร้ายร่างกายแล้วบังคับช่มชืด เลือด
ฉีกขาดกระจุย รอยเลือดหยดกรังตามทางที่เธอกระเลือกกระสน
หญิงโซคร้ายแท้งลูกนอนตายในพงหญ้า ตำรวจสืบสวนหาร่องรอย
จากหลักฐานต่าง ๆ ทั้งของบุหรี่ยี่ กั้นบุหรี่ยี่ ฤงยางอนามัย กระเป๋าหนัง
สะพายไหล่ ข้างในมีกระดาษชำระครึ่งม้วน หลอดยาดม เศษเนื้อหนัง
ที่ชอกเล็บมือ

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 109)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยผู้ที่ทำอาชีพขับรถจักรยานยนต์รับจ้างมีการดื่มสุราแล้วขับ การดื่มสุราทำให้คนขับควบคุมตัวเองไม่อยู่และขาดความยับยั้งชั่งใจ จึงได้รวมตัวกันช่มชืดผู้โดยสารโดยไม่คำนึงว่าผู้หญิงกำลังตั้งครรรภ์ ตบตอยทำร้ายร่างกายของผู้หญิง ช่วยกันจับมือจับเท้า แล้วผลัดเปลี่ยนเวียนกันช่มชืดจนครบคนจนผู้หญิงและลูกในท้องเสียชีวิตทั้งคู่ เป็นเรื่องที่ร้ายแรงในสังคมไทย ปัญหาการล่อลวงละเมิดทางเพศเป็นปัญหาที่ร้ายแรงมากที่สุดที่สังคมไทยก็ว่าได้

2) ปัญหาการโจรกรรมทรัพย์สิน

เรื่องสั้นเรื่อง ปากพนักจะสนุก ได้กล่าวถึง หมู่บ้านแห่งหนึ่ง เมื่อหมู่บ้านเจริญขึ้นก็มีโจรมาขโมยรั้งนกที่จัดเตรียมไว้จำหน่ายทั่วประเทศหลายครั้ง จนเจ้าของต้องให้รางวัลนำจับดังตัวอย่าง

ราว ๆ ห้าหรือหกปีที่ผ่านมา โจรรั้งนกแอบมาเช่าโรงแรมรอ
จังหวะเหมาะ ๆ ตกกลางคืนปลอดภัยปลอดภัยคน โจรแต่งชุดประดาน้ำ
หอบเครื่องมือชุดเจาะดำและริมน้ำลงไปเจาะช่องเข้าตึกเก่าริมฝั่ง
ขึ้นไปขโมยรั้งนก แต่เจ้าของไหวตัวแจ้งให้ตำรวจจับได้เสียก่อน เมื่อต้นปี
ที่แล้ว ดึงส่งดลมนเย็นเยียบคืนหนึ่ง โจรคล้ำห้าหกคนมาโยงสายเชือกใต้
กำแพงขึ้นไปขโมยรั้งนกชั้นใต้ได้หลายกิโล ยามเฝ้าตึกเงยหน้าเห็นรีบ

ร้องตะโกนเรียกคนมาช่วย พวกโจรได้เชือกลงมาแล้ววิ่งขึ้นรถกระบะ
ขับหายไปทางอำเภอหัวไทร โจรหัวโลโพรยรังนกลงพื้นดินข้างตึกจน
ยามก้าวขาไม่ออก ต่อมาภายหลังตำรวจตามจับโจรคนสำคัญได้
เจ้าของตึกต่างร่วมประสานน้ำใจลงขันเป็นเงินก้อนโตมอบให้เป็น
ค่าเหนื่อย เหตุการณ์ขโมยรังนกเกิดขึ้นหลายหน จนนางรู้สึกเลือน ๆ
จำวันเวลาแน่นอนไม่ค่อยชัดเจน

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 63)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยปัจจุบันที่เจริญเติบโตขึ้นมาในด้านวัตถุ
โจรขโมยก็มีมากขึ้นด้วย รังนกนางแอ่นที่สร้างรังตามตึกก็ยังถูกขโมย เพราะว่ารังนกเป็นของที่มีคุณค่า
ซึ่งโจรรังนกลงทุนมาเช่าโรงแรมรอจังหวะเหมาะ ๆ ตกกลางคืนที่ไม่มีคนเห็นแล้วก็จะขโมยรังนก
หมูโจรที่เป็นมืออาชีพมีเครื่องมือครบ เช่น ชุดประดาน้ำ เครื่องมือขุดเจาะ สายเชือกได้กำแพง
เป็นต้น เหตุการณ์การขโมยรังนกเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในสังคมไทย การโจรกรรมทรัพย์สินทำให้เกิด
เกิดความสูญเสียด้านทรัพย์สินเป็นเงินจำนวนมากต่อประชาชนและสังคม และยังส่งผลกระทบต่อ
เศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย

เรื่องสั้นเรื่อง อุบัติเหตุในสังคมกึ่งเกษตรกรรม ได้กล่าวถึง คนในสังคมเกษตรที่กำลัง
เปลี่ยนแปลงไป พวกเขาคิดวางแผนและขโมยทรัพย์สินจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นเองและอุบัติเหตุที่พวกเขา
สร้างขึ้น ดังตัวอย่าง

ผมลองวิเคราะห์เหตุการณ์เชื่อมโยงกับสังคม แล้วสรุปว่า
บ้านเมืองเราเป็นประเทศกึ่งเกษตรกรรม พลเมืองจึงหนีกิจกรรมที่
เกิดจากสังคมเกษตรกรรมแบบกึ่ง ๆ ไม่พ้น ตัวอย่างชาวบ้านใช้ก้อนหิน
ขว้างปารถยนต์บนถนนหลวง ขณะวิ่งด้วยความเร็วร้อยห้าสิบลิโลเมตร
ต่อชั่วโมง เลือกลงช่วงทางเปลี่ยวปลอดภัยดีคน สองฟากถนนปราศจาก
บ้านเรือน ใจให้รถเสียหลักพลิกคว่ำตกถนน คนในรถบาดเจ็บ สลบ
คาที่นั่ง คอหักถูกอัดเป็นปลากกระป๋องนอนตายเลือดนอง อาชญากร
โผล่จากที่ซ่อน บุกร้างดั่งแะรถเก็บกวาดทรัพย์สิน ฉกกระเป๋าเงิน
กระเป๋าถือ ปลอดภัยของมีค่า นาฬิกา แหวน สร้อยคอ กำไล สร้อยข้อมือ
ต่างหู ไปแลกเปลี่ยนเป็นเงิน ไม่ได้ยินเสียงคนบาดเจ็บร้องขอ
ความช่วยเหลือ ใจคอช่างโหดเหี้ยมอำมหิต

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 61)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาอาชญากรรมเรื่องการโจรกรรมทรัพย์สิน
อาจเกิดจากเศรษฐกิจตกต่ำ สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม รายได้ชาวบ้านมาจากพืชผลการเกษตร

และสัตว์เลี้ยง เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำชาวบ้านไม่สามารถอยู่รอดจึงต้องแยกชิงทรัพย์ของผู้อื่น โดยมีการเอาก้อนหินขว้างปรารถนียบถนนหลวงจนรถคว่ำ และกวาดทรัพย์สินที่มีค่า เช่น นาฬิกา แหวน สร้อยคอ กำไล สร้อยข้อมือ ต่างหู เป็นต้น เพื่อนำไปแลกเปลี่ยนเป็นเงิน ปลอ่ยให้คนในรถต้องนอนตายเลือดนอง

3) ปัญหาการทำร้ายร่างกาย

เรื่องสั้นเรื่อง ผีเมืองตระนอม (วันเขมรพนมเปญเมาแดด) ได้กล่าวถึง ตระนอม เมืองเล็ก ๆ ริมอ่าวไทยตอนใต้ เป็นท่าเรือและตลาดปลาขนาดกลาง ไม่เพียงเรือประมงของชาวบ้านประจำถิ่นเท่านั้น เรืออวนลากและเรืออวนดำจากระยะยง トラด และมหาชัยยังแวะมาอาศัยลงปลา เป็นโอกาสของลูกเรือต่างด้าวหยุดพักไปหาร้านเหล้าและร้านคาราโอเกะ บางทีเกิดเรื่องทะเลาะกัน จนใช้มีดแทงกันตาย ดังตัวอย่าง

ตำรวจ สภ.อ. ตระนอมได้รับแจ้งจากชาวประมงว่ามีศพชาย คนหนึ่งลอยอยู่ปากอ่าว จึงพร้อมกำลังยกออกไปชันสูตร พบศพชาย อายุประมาณ 23-27 ถูกแทงตามหน้าอก ท้องและหลังนับสิบแผล เหล็กชุดซาฟต์ปักติดกลางหลัง สันนิษฐานว่าเป็นลูกเรือแรงงาน ต่างด้าว เมฆเหล็กก่อการทะเลาะวิวาท และลงมือเข่นฆ่ากันในที่สุด

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 53)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยมีลูกเรือแรงงานต่างด้าว การใช้แรงงานต่างด้าวช่วยแก้ไขการขาดแคลนแรงงานของไทย แต่ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมฆ่าคนตามด้วย การดื่มสุราเป็นประตู่ไปสู่ความรุนแรงและอาชญากรรม ก่อให้เกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท ไปจนถึงการถูกทำร้ายร่างกายและฆาตกรรม และสร้างมูลค่าความสูญเสียต่อสังคมไทย การดื่มสุราเป็นสาเหตุหนึ่งในการเกิดปัญหาอาชญากรรมในสังคมไทย

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า เรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ผึ้งชลจิตรได้สะท้อนให้เห็นถึงภาพปัญหาสังคมไทยในด้านอาชญากรรม สังคมไทยขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยเฉพาะผู้หญิงที่กลับตอนกลางคืน มีโอกาสเป็นเหยื่อข่มขืน และการดื่มสุราเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ก่อเกิดปัญหาอาชญากรรม คนไทยยังประสบปัญหาอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง

4.1.4 ปัญหาครอบครัว

ครอบครัว เป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ทางสังคมในการถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติ และกำหนดบุคลิกภาพ และวิธีประพฤติปฏิบัติตน ดังนั้นแม้ว่าครอบครัวจะเป็นแค่หน่วยเล็ก ๆ ของสังคม แต่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ปัญหาครอบครัว เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ทั่วไป ทุกครอบครัวล้วนมีเหตุที่อาจก่อความขัดแย้งระหว่างสมาชิกได้ ในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ผึ้งชลจิตรปรากฏปัญหาครอบครัว ดังนี้

1) ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง

เรื่องสั้นเรื่อง ทำบุญบ้าน ได้กล่าวถึงหญิงชรานางสะอาดไม่มีสามี ไม่มีลูก อยู่บ้านเก่า หลังเดิมกับหลานสองคน หลานชายอายุสามสิบ พ่อแม่ตายหมด ยังไม่มีครอบครัว อีกคนเป็นหลานสาว เรียนมหาวิทยาลัยปีสุดท้าย ลูกของน้องชายคนเล็กที่ทิ้งไว้ตั้งแต่เด็ก ดังตัวอย่าง

ส่วนหลานสาว น้องชายคนเล็กหอบมาทิ้งไว้ตั้งแต่ยังแบเบาะ แล้วกลับไปอยู่กับเมียใหม่ มีลูกสาวให้เลี้ยงดูอีกสองคน พ่อแม่กับนางช่วยกันเลี้ยงดูหลานจนโต นางไม่เคยรู้เคยเห็นว่าแม่ของมันเป็นใคร หลานสาวมีพ่อเหมือนไม่มี ปีหรือสองปีถึงจะย่อมาหาสักหน มาวันเดียว หายไปสองปี น้องชายกลับมาเยี่ยมบ้านนับหนได้ พ่อตายครั้งหนึ่ง แม่ตายอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นมันหายหัวไปอีกปีหรือสองปี ช่างใจดิบใจดำ น่าน้อยใจ ค่าขนมน้ำ ค่าขนมเปรี้ยวขนมหวานส่งมากะปริดกะปรอย แล้วห่างหายไปเฉย ๆ

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 33)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า เมื่อครอบครัวแตกแยก พ่อและแม่แยกทางกัน ต่างไปมีครอบครัวใหม่ เด็กมักจะถูกทอดทิ้ง พ่อและแม่ทั้งสองฝ่ายไม่รับผิดชอบในการเลี้ยงดูเด็ก ปล่อยให้ปู้ย่าตายายหรือญาติ ๆ ต้องทำหน้าที่แทน ครอบครัวมีแต่คนแก่และเด็กที่อยู่ร่วมกันจึงใช้ชีวิตอย่างลำบาก นอกจากนี้แล้วยังสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยสถาบันครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลง แต่เดิมความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวมีความผูกพันใกล้ชิดแนบแน่น เปลี่ยนเป็นความเหินห่างต่อกันมากขึ้น

เรื่องสั้นเรื่อง อุบัติเหตุในสังคมกึ่งเกษตรกรรม ได้กล่าวถึง สุวิภาเป็นนักเรียน ม. 2 เธอเป็นเด็กที่มีปัญหาเรื่องการขาดเรียน จนรองผู้อำนวยการฝ่ายปกครองกับอาจารย์ยอมแพ้ต่อปัญหาการขาดเรียนของเธอ เธอใช้ชีวิตอยู่กับพ่อและน้องชาย ส่วนแม่ทิ้งครอบครัวไปแล้วไปมีสามีใหม่ ดังตัวอย่าง

สาวรุ่นอยู่กับพ่ออาชีพซีร็ดจักรยานยนต์รับจ้าง ทุกเช้าจะซีร็ดกลางเก่ากลางใหม่สี่สิบกิโลเมตรเข้าเมือง ไปประจำคิวรอรับส่งผู้โดยสาร ภรรยาหอบผ้าหนีไปมีสามีใหม่ ทิ้งลูกหญิงชายให้เลี้ยงดู

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 70)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาการแตกแยกของครอบครัว เป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กถูกทิ้ง เด็กต้องอาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ดังนั้น ครอบครัวจึงกลายเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ผู้ปกครองคนเดียวต้องทำหน้าที่ทั้งพ่อและแม่ ยังต้องทำงานหาเงินเลี้ยงครอบครัวอีกด้วย ทำให้มีภาระหน้าที่เพิ่มขึ้น ดูแลเด็กไม่ทั่วถึง เด็กอยู่ในครอบครัวแตกแยกจะขาดความรัก ความอบอุ่น

ไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนที่ดี มีผลกระทบทำให้เด็กในสังคมไทยก่อปัญหาอื่น ๆ ทางสังคมอีกมากมาย เช่น ปัญหาการขาดเรียน เป็นต้น

2) ปัญหาการนอกใจคู่สมรส

เรื่องสั้นเรื่อง คนดี ๆ คนหนึ่งตายได้ตั้งหลายสาเหตุ ได้กล่าวถึง ผอ.ประเสริฐอยู่ดี ๆ ก็เสียชีวิตไป ภรรยาและญาติ ๆ จึงจัดงานศพตามประเพณี มีเพื่อน ๆ มาร่วมงานศพและมีการคุยเรื่องสาเหตุการตายของ ผอ.ประเสริฐ ว่า อาจจะเครียดเรื่องเมียน้อย ดังตัวอย่าง

รองผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ ช.
(จังหวัด น.) เปรยเบา ๆ “ถึงจะเครียดเรื่องเมียน้อยหนีหน้าไปหาชาย
คนใหม่ ท่าน ผอ. เสริฐ ของเราก็ไม่น่าคิดหนักจนอ้วกแตกตายผมว่า”

เพื่อนร่วมรุ่นโรงเรียนฝึกหัดครูอีกสามคนหันขวับไปทางผู้เปิด
ประเด็น ทุกคนไม่อยากเชื่อว่าเพื่อนจะหยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาพูด

“เฮ รองฯ สรรเสริญ ผมว่าคุณอย่าชุดคู้ยเรื่องนี้ขึ้นมาอีกเลย
ไหน ๆ เพื่อนก็ตายไปแล้ว เรื่องทุกอย่างให้มันจบ ๆ ไปเสียดีกว่า”

ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่ ช. หรือผู้ได้บังคับบัญชาของ ผอ.ประเสริฐ เตือนสติเพื่อนเบา ๆ

“ผอ. ไพรัตน์ เรื่องนี้ท่านอย่าคิดมาก ผมพูดเล่นในหมู่พวกเรา
ที่เป็นเพื่อนกันเท่านั้น” รองฯ ผอ. สรรเสริญจับกาแพฟิ่งขงเพิ่มใหม่ ๆ
พลางเอียงหน้าไปทางเมรุชั่วคราวที่แสงไฟสีเหลืองสีเขียวกะพริบ วิบ
 ๆ วิบ ๆ “เรื่องเมียน้อยเด็กสร้างของท่าน ผอ. เสริฐใคร ๆ เขาก็รู้กัน
ทั้งนั้น”

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 229-230)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาสามีมีเมียน้อยในสังคมไทยไม่ใช่เรื่องแปลก ผู้ชายที่นอกใจภรรยาเป็นผู้ที่มีฐานะทางสังคม การนอกใจนั้นไม่เพียงแค่ฝ่ายชายเท่านั้นที่นอกใจ ฝ่ายหญิง แต่ฝ่ายหญิงก็นอกใจฝ่ายชายได้เช่นกัน การมีเมียน้อยคนไทยส่วนใหญ่ไม่ยอมรับ จึงเป็นเรื่องที่ต้องปิดบังและไม่กล้าเปิดเผย คนไทยเมื่อเสียชีวิตไปแล้ว เรื่องการนอกใจของผู้ตายก็ต้องจบลง ไม่ควรนำเรื่องเก่า ๆ มาพูด ปิดปากเงียบเป็นดีที่สุด

เรื่องสั้นเรื่อง เช้าวันที่ท้องฟ้าแจ่มใส ได้กล่าวถึง “ผม” ไปเยี่ยมลูกสาวและหลานที่ นครศรีธรรมราช แล้วตอนกลับลูกเขยได้ส่ง “ผม” ไปสนามบินเพื่อขึ้นเครื่องบินกลับกรุงเทพฯ เมื่อถึง สนามบิน เขาเห็นผู้ช่วยคนหนึ่งกำลังคุยโทรศัพท์กับใครสักคนอย่างรื่นเริง ลูกเขยเล่าให้ “ผม” ฟังว่า ข้าราชการฐานะดี นักธุรกิจหลายคนมีการนอกใจภรรยา ดังตัวอย่าง

ลูกเขยเล่าให้ฟังว่าข้าราชการฐานะดี นักธุรกิจหลายคน ผูกปี
จ่ายค่าเล่าเรียนมหาวิทยาลัยให้เด็กสาวแถวบ้าน พอขึ้นเครื่องเข้า
กรุงเทพฯ ไกลหูตาภรรยา อาการะระริกระรี่ปล้นออกนอกหน้า

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 18)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่นอกใจภรรยาส่วนมากจะเป็นผู้ที่มีฐานะทาง
เศรษฐกิจมั่นคง เช่น ข้าราชการฐานะดี นักธุรกิจ เป็นต้น และครอบครัวไทยมีปัญหาสามีนอกใจภรรยา
จำนวนไม่น้อย โดยมีการเลี้ยงดูนักศึกษาไว้เป็นภรรยาลับ ๆ และมีการจ่ายค่าเรียนต่าง ๆ ให้นักศึกษา
ต่อหน้าภรรยาอาจเป็นสามีที่ดี พอไกลหูไกลตาภรรยาก็จะแอบไปอยู่กับเมียอื่น

เรื่องสั้นเรื่อง เล่าไว้เมื่อเป็นไม้ใกล้ฝั่ง ได้กล่าวถึง “ผม” ออกปฏิบัติงานภาคสนามที่
ชายแดน นาน ๆ จะได้เข้าเมือง ก่อนกลับบ้าน “ผม” ไปเที่ยวบาร์ นั่งดื่มสุราและเต้นรุมบ้ากับสาวสวย
พอภรรยารู้เรื่องก็มาตามหา “ผม” ที่บาร์ ดังตัวอย่าง

ภายในบาร์คืนนั้นผมดื่มกินอย่างตายใจไม่ได้คิดระวาง
นั่งคลอเคลียร์พาร์ตเนอร์สาวร่างสูงโปร่งสวมชุดราตรีสีเหลืองอมส้ม
ชื่อเล่นแอม เธอบอกว่าบ้านอยู่กรุงเทพฯ ถึงไม่เชื่อก็ไม่ได้ สงสัยอีก
เหมือนกัน ไม่เห็นจำเป็นต้องรู้ถิ่นฐานบ้านเกิดของเธอ วงดนตรีบรรเลง
อย่างเร้าร้อนจนต้องคว้าข้อมือชวนเธอออกไปเต้นรุมบ้า

ผมไม่รู้ว่าขาริ้วออกไปอย่างไร หรือมีสายข่าวคนไหนไป
รายงานภรรยา เธอยกกำลังมาถึงพาราไดซ์ไนต์คลับอย่างรวดเร็วและ
เงียบกริบราวเวียดกง

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 52)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ชายที่มีครอบครัวแล้ว ภรรยาไม่อนุญาตออกไป
เที่ยวกลางคืนตามสถานบันเทิง ไปนั่งคลอเคลียร์ดื่มเหล้าหรือเต้นรำกับผู้หญิงคนอื่น พฤติกรรมการเที่ยว
กลางคืนส่งผลกระทบต่อครอบครัว ทำให้คู่สมรสมีความขัดแย้งกันกลายเป็นปัญหาของครอบครัว
อาจจะเป็นเพราะว่าสามีและภรรยาไม่ได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันสามีไปทำงานต่างที่ต่างถิ่น จึงมีพฤติกรรม
การเที่ยวกลางคืน เรื่องสั้นนี้ทำให้เห็นว่า ผู้ชายที่มีภรรยาแล้วไม่ควรเที่ยวกับผู้หญิงคนอื่น แม้จะเป็น
การเที่ยวเล่นเฉย ๆ ไม่ได้จริงจังกับผู้หญิงเหล่านั้นก็ทำไม่ได้ เพราะหากภรรยารู้ก็จะเดือดร้อนได้

3) ปัญหาความยากจน

ความยากจนนับว่าเป็นปัญหาที่ทุกประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญ เนื่องจากว่า
ปัญหาความยากจนส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ปัญหาความยากจนอยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน
เป็นภาวะความขาดแคลนไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ผลให้เกิดความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิต
ปัญหาความยากจนและภาระหนี้สินจะทำให้ครอบครัวขาดโอกาสที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตในหลาย ๆ ด้าน

เรื่องสั้น ลิทธา (intergrity) ได้กล่าวถึงวันหนึ่งลิทธาไปโรงเรียนชนบทแห่งหนึ่ง ขณะเวลาเด็กนักเรียนพักเที่ยงกันพอดี เขาเจอเด็กบางกลุ่มกินข้าว บางกลุ่มไม่ได้กินข้าว จึงไปถามเด็กถึงสาเหตุที่ไม่ได้กินข้าว เด็กบอกว่าไม่มีข้าวกิน เพราะครอบครัวยากจน และพ่อแม่ไม่มีเวลา ดังตัวอย่าง

ทำไมพวกหนูไม่กินข้าว เขาบอกว่าตอนเช้าพ่อแม่ไปทำงาน
 รมารับคนแถว ๆ นั้น ไปทำงานก่อสร้างที่ลิซล ไกลออกไปเจ็ดสิบกิโล
 กว่า จะกลับถึงบ้านก็ค่ำมืด มือที่ได้ทานอิมเต็มก็คือตอนค่ำ พ่อแม่จะ
 กลับมาทำกับข้าว เด็กสองคนนั้นอายุน่าจะไม่ถึงสิบขวบ ผมถามทำไม
 เขาไม่ไปกินข้าว เขาบอกว่ากินมือค่ำมือเดียว มือเช้าเรากี่...ผมเลยรู้ว่า
 หนึ่ง-ปัจจัยข้าวไม่พอ สอง-คงไม่มีเวลาเตรียมกับข้าวให้ลูกมาทาน
 มือเที่ยงที่โรงเรียน

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 135-136)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า สังคมไทยมีปัญหาความยากจน โดยเฉพาะในเขต
 ชนบท เด็กนักเรียนครอบครัวยากจนลำบาก พ่อแม่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้น้อย ยังต้องส่งลูก
 ไปโรงเรียนด้วย แต่ความยากจนไม่มีเงินไม่สามารถให้เงินเด็กซื้อข้าวกิน จึงต้องทำให้เด็กต้องอดข้าวกัน
 กินข้าวแค่มือเดียวต่อวัน และโรงเรียนก็ไม่ได้ช่วยเหลือเด็กยากจนพวกนี้ปล่อยให้เด็กอดข้าวไปเป็น
 วัน ๆ หน่วยงานหรือสถาบันต่าง ๆ ดูแลไม่ทั่วถึง

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า เรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตรได้
 สะท้อนให้เห็นถึงภาพปัญหาสังคมไทยในด้านครอบครัว ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้งส่วนมากจะเป็นครอบครัว
 ที่แตกแยก พ่อแม่แยกทางกัน ปัญหาการนอกใจคู่สมรสส่วนมากเป็นสามีที่นอกใจภรรยา ส่วนปัญหา
 ความยากจน เป็นครอบครัวที่พ่อแม่ประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้น้อย

4.1.5 ปัญหาด้านการเมือง

ประเทศไทยมีปัญหาทางการเมืองมาอย่างช้านาน เป็นปัญหาที่ฝังรากลึกลงในสังคมไทย
 แก้ไขได้ยากนัก และนับวันปัญหายิ่งซับซ้อนและลุกลามไปจนกลายเป็นปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย
 เนื่องจากว่านักการเมืองบางคนแสวงหาผลประโยชน์แก่ตน เริ่มตั้งแต่การซื้อ-ขายเสียงในการเลือกตั้ง
 เพื่อเข้ามาทำงานในรัฐบาล ใช้จ่ายเงินลงทุนจำนวนมากในการเข้าสู่อาชีพและเพื่อการดำรงตำแหน่ง
 การทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ ทางการเมืองนั้น ล้วนแต่มีธรรมเนียมของการคอร์รัปชันจนแทบจะเป็น
 เรื่องปกติธรรมดา ปัญหาทางการเมืองประเภทต่าง ๆ เช่น ปัญหาการทุจริตคอรัปชัน ปัญหาการคอร์รัปชัน
 เป็นต้น

1) ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน

ปัจจุบันประเทศไทยนับวันมีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น
 ทำให้ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของ

คนไทยมีความเปลี่ยนแปลงไป คนสมัยปัจจุบันนิยมวัตถุมากเกินไป ทำให้เกิดการแข่งขัน การเอารัดเอาเปรียบและแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว จึงมีปัญหาคอร์รัปชันเกิดขึ้น

เรื่องสั้นเรื่อง อุบัติเหตุในสังคมกึ่งเกษตรกรรม ได้กล่าวถึง “ผม” เกิดอุบัติเหตุชนวัว แต่ไม่ใช่เรื่องอุบัติเหตุจริง ๆ เป็นแผนที่บ้านที่หลายฝ่ายตั้งใจให้เกิดอุบัติเหตุขึ้น เพื่อผลประโยชน์ที่ได้รับหลังเกิดอุบัติเหตุ ส่วนตำรวจก็เกี่ยวข้องกัอุบัติเหตุที่สร้างขึ้นด้วย ตำรวจเปลี่ยนแปลงเรื่องราวในบ้านทีประจำวันและให้คนขับเสียค่าปรับ ดังตัวอย่าง

“เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน เมื่อไม่มีใครมายอมรับเป็นเจ้าของก็ได้ไปอย่าง เจ้าของวัวพวกนี้ไม่เคยคิดรับผิดชอบ เอาอย่างนี้ไหม พี่จะยอมจ่ายค่าของกลางพันห้าร้อยหรือเปล่านั้น ถ้าตกลง ผมจะลงบันทึกว่าได้มีผู้มาประมูลเอาของกลางไปแล้ว ผมถึงจะยอมให้เอารถกลับไปได้ ไม่งั้นก็ต้องทิ้งไว้ที่นี่ รอสอบสวนให้เรียบร้อยเสียก่อน”

เมื่อร้อยเวรเปิดช่องให้พ้นจากความผิด ผมจึงรีบเดินลัดออกทางช่องนั้นทันที ผมยอมควักกระเป๋าตัวเองห้าร้อยบาท สมทบกับค่าซากวัวที่เหลืออยู่หนึ่งพันบาท เริ่มควักทุนตัวเองแล้ว

“ขอบใจมาก” ผมกอดพันพุด

“รอบสองปีมานี้ลงบันทึกประจำวันคดีชนวัวเกือบร้อย” คราวนี้เขายิ้มและยอมสบตา ร้อยเวรพุดเหมือนต้องการให้ผมทำใจว่า อุบัติเหตุที่เกิดกับผมเป็นเรื่องปกติ “ปีหน้าผมฝากหลานจริง ๆ นะครับ”

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 88)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยมีปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในวงการตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยของประชาชนและสังคมไทย แต่ตำรวจไทยบางคนไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ของตน เห็นแก่ประโยชน์ของตนเองจึงได้โกงเงินของประชาชนไทย คนไทยเองก็รู้ดีว่าการกระทำการทุจริตคอร์รัปชันของตำรวจเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่ไม่ค่อยมีใครกล่าวหาโทษของตำรวจ จึงทำให้เรื่องนี้กลายเป็นปกติในสังคมไทย

เรื่องสั้นเรื่อง เคว้งคว้างกลางนาคร (โลกกลับด้าน) ได้กล่าวถึง เด็กนักเรียนหญิงได้เล่าให้ชายวัยกลางคนฟังว่า เขาคบกับนักการเมืองคนหนึ่ง ซึ่งเป็นพ่อเพื่อนของเขาเอง นักการเมืองคนนั้นเห็นแต่ผลประโยชน์ส่วนตัว มีการโกงเงินหลวงทุกช่องทาง และมีการซื้อเก้าอี้ตำแหน่งด้วย ดังตัวอย่าง

“เขาโกงเงินหลวงเบิกนั้นโยกนี่ยุบยับทุกช่องทางที่ทำได้ โกงไว้ซื้อเก้าอี้ประจำตำแหน่ง โกงเผื่อไว้ต่ออายุเก้าอี้ปีหน้า ปีต่อไปเรื่องนี้หนูขอโทษถ้าหากทำให้คุณน้าระคายหู หนูว่ากะเหรื่กับนักเรียนเท่านั้น

แหละที่รู้เรื่องพวกนี้ดี วันนี้งถึงหนูจะไม่ใช้เด็กดี แต่หนูก็อยากเป็นผู้ใหญ่
ที่ดีในวันหน้า แล้วหนูก็อยากให้ถึงวันนั้นเร็ว ๆ ด้วย”

ชายวัยกลางใจหายวาบ ไม่ใช่เรื่องโก่งกินสะสมทุนซื้อตำแหน่ง
เขานึกถึงลูกสาวกำลังเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัย เขารีบเปลี่ยนเรื่อง
สนทนา

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 41)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทย ปัญหาการเมืองที่อยู่คู่การเมืองไทยมา
ตลอดก็คือ ปัญหาการทุจริตคดโกง นักการเมืองบางคนเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผลประโยชน์
ส่วนรวมและประเทศชาติ ไร้คุณธรรมและจริยธรรม การฝ่าฝืนคุณธรรมและจริยธรรมกลายเป็นเรื่อง
ปกติ ประชาชนรับรู้เรื่องแบบนี้กันทั่วไปไม่ใช่เรื่องแปลก เพราะว่าเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ผ่านไป ไม่มี
หน่วยงานใดสอบสวน ไม่มีการลงโทษ ทั้งที่การทุจริตคดโกงเป็นปัญหาที่ร้ายแรงมาก ผิดทั้งกฎหมาย
และคุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย

2) ปัญหาสงครามสี่เสื่อ

เรื่องสั้นเรื่อง ผมงกับผมอีกคน (ยอมเข้ารับการรักษา) ได้กล่าวถึง สี่ปีก่อน ตัวละคร
“ผม” คุยกับตัวเขาเองอีกคนหนึ่งที่ว่า ประเทศไทยมีปัญหาเรื่องสงครามสี่เสื่อทำให้คนไทยและชาวต่างชาติ
เสียชีวิตไปเกือบร้อยคน ดังตัวอย่าง

เขาคิดว่าผมต้องการให้ช่วยถ่ายทอดเรื่องราวเตือนสติคนไทย
ที่กำลังจับอาวุธเข่นฆ่ากัน เขาลงมือเขียนเรื่อง ‘ข้ามให้พันหุบเหวแห่ง
ความเกลียดชัง’ ก่อนนายรัฐมนตรีลูกผู้ดีกรุงเทพฯ จะขอคืนพื้นที่จาก
คนเสื้อแดงผู้ชุมนุมขับไล่รัฐบาล ไม่มีใครอ่านเรื่องของเขา ในที่สุด
กองกำลังของรัฐจึงสาดกระสุนเข้าใส่ผู้ชุมนุม รวมกับกระสุนจากฝ่าย
ต่อต้านและกองกำลังไม่ทราบฝ่ายทำให้คนไทยและต่างชาติเสียชีวิต
ร่วมร้อยคน บาดเจ็บอีกนับไม่ถ้วน

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 124)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า เมื่อปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยมีปัญหาเรื่องสงคราม
สี่เสื่อ คือการชุมนุมของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ พ.ศ. 2553 คนไทยมี
การแบ่งฝ่ายเป็นสองฝ่ายคือกลุ่มคนเสื้อแดงและกลุ่มเสื้อสีเหลือง รัฐบาลใช้มาตรการทางทหารเข้า
กดดันกลุ่มผู้ชุมนุม จนทำให้มีผู้เสียชีวิตทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเกือบร้อยคน ปัญหาสงครามสี่เสื่อ
จึงส่งผลให้เกิดการสูญเสียอย่างมากมายในสังคมไทย

นอกจากนี้แล้ว เรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึงปลายปี พ.ศ. 2556 ปัญหาการแบ่งฝ่าย
ของคนไทยชัดเจนยิ่งขึ้น ต่างไม่ยอมฟังเหตุผลของอีกฝ่าย ดังตัวอย่าง

ที่แรกผมตั้งใจจะพูดเรื่องบ้านเรื่องเมืองอยู่บ้าง อยากบอกเขาว่า
 ปลายปี 2556 คนไทยบางคนยังข้ามไม่พ้นหุบเหวแห่งความเกลียดชัง
 บางคนเกลือกกลิ้งอยู่กันเหวนองน้ำเลือดน้ำหนอง ทั้งยังไม่ยอมป็น پای
 ขึ้นมาสูดอากาศบริสุทธิ์ การแข่งฆ่ากันในเหตุการณ์ขอสืบพื้นที่กลายเป็น
 บาดแผลลึกเกินเยียวยา ทั้งฝ่ายออกคำสั่งและฝ่ายถูกฆ่า คนไทยแบ่งฝ่าย
 ชัดเจนยิ่งขึ้น ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมเชื่อ หรือรับฟังเหตุผลของอีกฝ่าย
 ถูกหมดถ้าเป็นฝ่ายตน ผิดหมดถ้าเป็นอีกฝ่าย เดินชนกันมาหก-เจ็ดปี
 แล้วค่อย ๆ ถ่างออกไปเรื่อย เป็นธารคนละลาย ปักธงคนละทิศ
 เป็นคนไทยคนละพวก เป็นที่พึงพอใจของประเทศเพื่อนบ้านและ
 มหาอำนาจผู้มองช่องทางเอาประโยชน์ แต่ผมไม่พูดเสียดีกว่า เอาเฉพาะ
 เรื่องสุขภาพของเขาน่าจะพอ

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 137-138)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาเรื่องสงครามสีเสื้อในสังคมไทย หลายปีที่ผ่านมา
 มายังไม่สามารถแก้ไขได้ เมื่อปี พ.ศ. 2556 ยังไม่สามารถข้ามความเกลียดชังได้ เกิดเหตุการณ์การชนฆ่า
 จึงได้แบ่งฝ่ายชัดเจนยิ่งขึ้น ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมเชื่อ หรือรับฟังเหตุผลของอีกฝ่าย ถูกหมดถ้าเป็นฝ่ายตน
 ผิดหมดถ้าเป็นอีกฝ่าย เป็นที่พึงพอใจของประเทศเพื่อนบ้านและมหาอำนาจผู้มองช่องทางเอาประโยชน์

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า เรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตรได้
 สะท้อนให้เห็นถึงภาพปัญหาสังคมไทยในด้านการเมืองหลายอย่าง ในสังคมไทยก็หนีไม่พ้นเรื่องพฤติกรรม
 ทุจริตของนักการเมืองและตำรวจ เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตน โกงเงินหลวงทำให้เกิดความเสียหาย
 ในด้านต่าง ๆ สร้างความเสียหายให้แก่ประเทศไทย การเมืองของสังคมไทยไม่มั่นคงและมีความซับซ้อน
 โดยเฉพาะสงครามสีเสื้อ หลายปีที่ผ่านมา ยังไม่สามารถแก้ไขได้ และคนมีการแบ่งฝ่ายชัดเจนยิ่งขึ้น

4.1.6 ปัญหาการพนัน

การพนัน หมายถึง การเล่นหรือแข่งขันชนิดหนึ่งเพื่อเอาเงินหรือสิ่งอื่นใดด้วยการเสี่ยงโชค
 การติดการพนันก่อให้เกิดความบกพร่องในชีวิตทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย สังคมหรืออาชีพอย่างรุนแรง
 การพนันในสังคมไทยมีหลายอย่าง เช่น พนันไก่ชน พนันฟุตบอล เป็นต้น

เรื่องสั้นเรื่อง ทำบุญบ้าน ได้กล่าวถึง ผู้ชายในหมู่บ้านของนางสะอาด เมื่อถึงวันอาทิตย์
 ก็จะไปบ่อนไก่ชน มีพ่อบ้านหลายคนติดการพนันจึงไม่เป็นอันทำมาหากิน ดังตัวอย่าง

ในหมู่บ้านของนางยามนี้ พ่อตำบลใกล้ ๆ เปิดบ่อนไก่ชน
 ถูกกฎหมาย พ่อบ้านหลายคนไม่เป็นอันทำมาหากิน ปล่อยให้บ้านร้าง
 อ้างไปแค้น ๆ ว่าไม่มีน้ำ โทษฟ้าฝนว่าตกช้า นากลายเป็นปากกท่อมหัว
 ลงทุนไม่คุ้มเหนื่อย พอเมียดต่อว่าเอาแต่เล่นไก่ชนเลยเกิดเรื่องทุ่มเถียง

นางได้ยืนอยู่เป็นประจำ ไปเล่นไก่ชนแล้วเป็นไร ภูไม่ได้หุบ ๆ ซ่อน ๆ ไปเล่นตามป่าสาคร ตามสวนยางเหมือนแต่ก่อนกันแล้ว เขาเอาขึ้นบนดินหมดแล้ว บ่อนเตี้ยวันนี้ถูกกฎหมาย ตำรวจไม่จับ ท่านผู้ว่าฯ ยังไปเล่นเลย (เมียเถียง) มึงดูตัวมึงเสียก่อนว่ามึงเป็นใคร ท่านผู้ว่าฯเขามีเงินแสนเงินล้าน เขาไม่เดือดร้อน เล่นเท่าไรเขาก็มีกิน (ผัวขึ้นเสียง) มึงจะให้กูอยู่บ้านว่าง ๆ อีกคนรี (เมียขึ้นเสียงบ้าง) มึงอย่าแก้งมาว่ากูไม่ทำงานนะ กูรู้นะ (ผัวเสียงอ่อนลง) ภูไม่ได้ว่ามึงไม่ทำงาน แล้วมึงก็เห็นนี้ ภูไปบ่อนนัดหนึ่ง ๆ ได้กำไรติดมือห้าร้อยบ้าง แปดร้อยบ้าง ดีกว่าให้กูอยู่บ้านเฉย ๆ (เมียข่ม) ที่มึงขโมยขายแม่วัวของกูเอาตังค์ไปเล่นละ ทำไมไม่พุดมั่ง ไอ้ชาติ (ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 43-44)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า สังคมไทยมีการนำการละเล่นพื้นบ้านไทย เช่น การชนไก่ เป็นต้น มาทำให้กลายเป็นการพนันที่ดูเหมือนถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งทำให้ผู้ชายในหมู่บ้านติดการพนัน ไม่สนใจเรื่องการทำมาหากิน ไม่ทำอะไรทำนา ปล่อยให้หน้าร้าง โดยมีข้ออ้างต่าง ๆ เช่น โทษฟ้าฝนตก ฟ้าไม่มีน้ำ ลงทุนไม่คุ้มเหนื่อย เป็นต้น ดังนั้น จึงส่งผลกระทบต่อครอบครัวทั้งในแง่ความสัมพันธ์และการเงิน เกิดปัญหาทะเลาะกันในครอบครัว

เรื่องสั้นเรื่อง เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่าได้กล่าวถึง “ข้าพเจ้า” กับเพื่อนนักเขียนรุ่นน้องได้รับเชิญไปร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เด็กหญิงที่ชื่ออัญชลีได้เล่าเรื่องน้ำเธอแทงลงตายให้ผมฟัง เพื่อที่อยากจะให้ “ข้าพเจ้า” เขียนเรื่องนี้ ดังตัวอย่าง

“คุณลุงไปทานข้าวก่อนก็ได้นะคะ”

“ไม่เป็นไร ลุงยังไม่หิว” ข้าพเจ้าบอก “น้ำเป็นคนแทงลงตาย ไข่ม้อย”

“ค่ะ”

“ทำไมแทงกันง่าย ๆ อย่างนี้”

เด็กหญิงทำท่าเหมือนจะร้องไห้อีกครั้ง “น้ำชายกับลุง แล้วก็เพื่อนนักเลงไก่ชนอีกห้าคนเพิ่งกลับจากบ่อนไก่ที่พัทลุง ไก่ของลุงชนะ คู่ต่อสู้ พวกที่ไปด้วยกันชนะพนันคนละหลายพัน เลยมาตั้งวงเหล้ากัน ที่ศาลาหน้าบ้านลุง คือว่าตอนขาไปเขาเอาไก่ไปสองตัว ของลุงชนะได้เดิมพนันกันอย่างที่หนูเล่า ของน้ำชายคนที่หลัง สู้เขาไม่ได้เลยแพ้ ถูกแทงไม่รู้สักกี่แผล แต่ไม่ตายคาสังเวียน คนถือหางเสียพนันคืนกลับไปคนละหลายร้อย พัน สองพันก็มีเหมือนกัน”

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 23-24)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การพนันมีผลกระทบต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก การพนันไม่เพียงสูญเสียเงินทองมากมาย ยังก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมมากขึ้น การพนันสามารถทำให้พ่อลูกกันกลายเป็นศัตรูกันได้ เพราะการพนันชนไก่แพ้เลยเอาเม็ดแทงพ่อของตนจนตาย ทำให้ครอบครัวแตกแยกทำร้ายทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรง

เรื่องสั้นเรื่อง หันหลังให้แสง (เรื่องเล่าเรื่องเรื่อยเปื่อย) ได้กล่าวถึงเจ้าของร้านตัดผมและช่างตัดผมเล่นการพนัน จนก่อนนี้ขึ้นมาเป็นจำนวนมาก คนที่เล่นการพนันไม่สนใจเรื่องการทำงานและติดหนึ่อยู่ตลอดเวลา เจ้าของร้านจึงต้องขายร้านไป ดังตัวอย่าง

เขาเช่าร้านต่อจากช่างตัดผมมือดีห้าแสนบาทเจ้าของคนเก่า
กลับไปทำร้านใหม่แถวบ้านเกิด และเอาเงินบางส่วนไปจ่ายหนี้พนัน
ฟุตบอล เจ้าของใหม่ไม่มีความรู้เรื่องตัดผม ตอนแข่งเหลือช่างสามคน
คนเก่งสุดเป็นนักเลงโป้น คนขยันสุดเป็นตัวหลักที่ไว้ใจได้ ไม่เล่นการพนัน
เบิกเงินส่วนแบ่งเดือนละครึ่ง อย่างต่ำครึ่งละสามหมื่น ช่างนิสัยดีที่สุด
เพิ่งลาพักไปรักษาร่างกาย... ขึ้นป้ายรับช่างใหม่ตลอดเวลา เขาต้องเอา
ออกเอาใจช่างทุกคน ช่างคนใหม่ขอเบิกเงินล่วงหน้าไปปลดหนี้เงินกู้เก่า ๆ
สองสามหมื่นก็ยอมเพียงหวังว่าช่างจะตั้งใจทำงานและอยู่กับร้านนาน ๆ
กระนั้นเขาก็มีข้อจำกัด เดือนต่อมาช่างคนเดียวกันมาขอยืมเงินไปปิดหนี้
ซ้ำอีกครั้ง เขาปฏิเสธ ช่างวัยกลางจึงลาออกไป

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 215)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่าในสังคมไทยการเล่นพนันผิดกฎหมาย แต่ก็มีคนไทยบางส่วนติดการพนัน การพนันฟุตบอล การเล่นโป้นต่าง ๆ คนที่เล่นการพนันไม่สนใจเรื่องทำมาหากิน ไม่สนใจธุรกิจและการงานของตนเอง การเล่นพนันสูญเสียเงินทองมากมาย กู้ยืมเงินทองจากคนอื่น ก่อนนี้ขึ้นมา สุดท้ายต้องปิดร้านขายธุรกิจของตนเพื่อเอาเงินไปจ่ายหนี้การพนันฟุตบอล หากไม่เลิกการพนันก็จะเป็นหนี้ซ้อนหนี้อยู่ตลอดเวลา

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า เรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร ได้สะท้อนให้เห็นถึงภาพปัญหาสังคมไทยในด้านการพนัน การพนันมีผลกระทบต่อสังคมสูง ทำให้ผู้เล่นการพนันไม่ทำมาหากิน สูญเสียเงินทองมากมายและก่อนนี้ขึ้นมา มีปัญหาอาชญากรรมมากขึ้น และยังมีผลกระทบต่อครอบครัว เกิดการทะเลาะกันหรือฆาตกรรม ทำให้ครอบครัวแตกแยก การพนันเป็นการทำร้ายทั้งร่างกายและจิตใจ

4.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมไทย

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ความคิดและค่านิยมของคนไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ควบคุมไม่ทั่วถึง ก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมา ปัญหาสังคมไทยมีอยู่มากมาย ได้แก่ ปัญหาด้านการจราจร ปัญหาด้านครอบครัวไทย ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาด้านอาชญากรรม ปัญหาด้านการเมือง และปัญหาการเล่นการพนัน ปัญหาสังคมเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยและการดำรงชีวิตของคนไทยไม่ปกติ ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต้องพยายามหาแนวทางการป้องกันและการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ความเป็นระเบียบเรียบร้อยกลับคืนมา ในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตรปรากฏแนวทางการแก้ไขปัญหามาก เนื่องจากเป็นเรื่องสั้นที่เขียนการนำเสนอปัญหาให้ผู้อ่านไปคิดเองว่าควรแก้ปัญหานั้นอย่างไร แต่ ผู้เขียนได้เสนอแนวทางการป้องกันและการแก้ไขปัญหาไว้บ้าง ดังต่อไปนี้

4.2.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาของนักเรียน

วัยรุ่นเป็นวัยการเปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงวัยการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกายและด้านจิตใจ เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่าง ๆ นานา เช่น ปัญหาค่านิยม ปัญหาการขาดเรียน ปัญหาการเที่ยวกลางคืน ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยและการตั้งครรภ์ในวัยเรียน เป็นต้น วัยรุ่นเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต ดังนั้น ปัญหาวัยรุ่นไทยถือว่าเป็นปัญหาสังคมอย่างหนึ่งที่หน่วยงานต่าง ๆ ต้องร่วมมือกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

เรื่องสั้นเรื่อง อุบัติเหตุในสังคมกึ่งเกษตรกรรม ได้กล่าวถึง เด็กนักเรียนชั้น ม. 4 เนตรภา ตั้งครรภ์ในวัยเรียน “ผม” เป็นรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการจึงต้องช่วยนักเรียนแก้ปัญหา จากการสอบถาม เนตรภาทราบว่า แฟนก็เป็นนักเรียนเช่นกัน สองคนรักกันจริง ๆ “ผม” จึงต้องนัดผู้ปกครองทั้งสองฝ่ายมาโรงเรียน เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหานักเรียน ดังตัวอย่าง

วันต่อมา ผมประสานไปยังอาจารย์วิทยาลัยเทคนิค ขอให้ช่วยนัดผู้ปกครองนักเรียนชายคนหนึ่ง แจ้งว่าลูกกระทำความผิดทางเพศต่อผู้หญิงอายุต่ำกว่าสิบห้า ถ้าเพิกเฉยอาจจะติดคุกเสียอนาคต เราเคยร่วมกันแก้ปัญหานักเรียนมาก่อน อาจารย์บอกว่ายินดี ผมจะนัดผู้ปกครองของฝ่ายหญิง แล้วมาพบกันที่ห้องทำงานของผม เราทำทุกอย่างตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 64)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยการกระทำผิดทางเพศต่อผู้หญิงอายุต่ำกว่า 15 ปีเป็นการผิดกฎหมาย ผู้กระทำความผิดอาจถึงขั้นติดคุก แต่พฤติกรรมด้านการมีเพศสัมพันธ์และตั้งครรภ์ในวัยเรียนของเด็กนักเรียนก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่ในสังคมไทย เมื่อปัญหานี้เกิดขึ้นในโรงเรียน ครู

อาจารย์และหน่วยงานในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่นัดผู้ปกครองทั้งสองฝ่ายมาคุยกัน ทั้งโรงเรียนและผู้ปกครองต้องร่วมกันเพื่อที่จะช่วยเหลือนักเรียนแก้ไขปัญหามาทางออกที่ดีให้นักเรียน

ในเรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึงเมื่อ “ผม” ได้นัดผู้ปกครองทั้งสองฝ่ายมาคุยกันแล้วและผู้ปกครองได้คุยกับลูกว่าทั้งสองคนได้รักกันจริง จึงช่วยนักเรียนแก้ไขปัญหามาด้วยวิธีให้นักเรียนแต่งงานผูกพันกัน ดังตัวอย่าง

เวลานี้เราพบทางออกที่ดีที่สุด พ่อแม่โทรคุยกับลูก เด็กสองคนยอมรับว่ารักใคร่กัน จึงตกลงแต่งงานผูกพันกันไว้ก่อน ฝ่ายชายเรียนแผนกช่างยนต์ ปีหน้าจะจบชั้น ปวส. เขาสามารถเรียนต่อให้จบปริญญาหรือหางานทำเป็นหลักแหล่ง ครอบครัวมีสวนยางพาราร้อยสามสิบไร่ นับว่าโชคดี

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 65)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า พฤติกรรมด้านการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนไทยก็ถือว่ารุนแรงและน่าเป็นห่วง เนื่องจากนักเรียนยังเด็ก การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่คาดคิดจึงเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ตัวอย่างคือปัญหาการตั้งครรภ์ การแก้ปัญหาตั้งครรภ์ของนักเรียนในสังคมไทย วิธีที่ดีที่สุด คือให้เด็กนักเรียนแต่งงานผูกพันกัน ครอบครัวช่วยเหลือ ส่วนตัวนักเรียนเองก็จะใช้ชีวิตอย่างปกติเหมือนนักเรียนทั่วไป สามารถเรียนต่อจบปริญญาหรือหางานทำ

นอกจากนี้แล้วเรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึง “ผม” เป็นถึงรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาลูกตัวเองได้ หน้าที่ของพ่อยากกว่า สำหรับเด็กนักเรียนพ่อแม่ต้องพูดคุยกับเขาและเข้าใจลูกให้มาก ดังตัวอย่าง

ผมถึงบอกว่า ผมแก้ปัญหาเด็กได้ไม่หมดทุกคน แต่ปัญหาของเด็กบางคนยังค้างคาอยู่ในใจ บางครั้งกลายเป็นกระຈกเงาให้ยกขึ้นมาส่องดูใบหน้าตัวเอง

ผมบอกภรรยาว่าอย่ากังวลให้มากไปเลย ลูกชายยังอยู่กับเรามีโอกาสก็พูดคุยกับเขา เข้าใจเขาให้มาก ลูกบอกเล่าอะไรให้รับฟังอย่าได้รู้สึกรำคาญเป็นอันขาด อย่าคิดว่าพ่อเป็นรองๆ วิชาการแล้วจะแก้ปัญหาของลูกได้ทุกปัญหา

ผมบอกตัวเองว่า หน้าที่ของพ่อยากกว่ารองๆ วิชาการหลายเท่า พ่อแก้ปัญหาลูกไม่สำเร็จไม่ได้เลย ส่วนรองๆ วิชาการ ถ้าไม่สำเร็จยังสามารถถกยให้ตัวเอง หรือโยนความผิดให้คนอื่นก็ยังได้

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 92-93)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหานักเรียนไทยมีต่าง ๆ นานา นักเรียนทุกคนควร
เกิดปัญหาได้หมด โรงเรียนฝ่ายเดียวไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทั้งหมด ผู้ปกครองใช้ชีวิตอยู่กับลูก
ควรใส่ใจและหาโอกาสพูดคุยกับลูก เข้าใจลูกให้มาก รับฟังความคิดของลูก เพื่อป้องกันลูกหากเกิด
ปัญหาต่าง ๆ ทั้งฝ่ายโรงเรียนและครอบครัวต้องช่วยกันดูแลและแก้ไขปัญหาของนักเรียน

4.2.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาคอุบัติเหตุบนท้องถนน

ประเทศไทยมีผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนเป็นจำนวนมาก สาเหตุหลักที่ก่อให้เกิด
อุบัติเหตุ คือ ความประมาทของผู้ขับขี่ ไม่เคารพกฎจราจร เมาแล้วขับ ขับขี่เร็ว การขับขี่ต้องคำนึงถึง
ความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น

เรื่องสั้นเรื่อง หลายศพ หลายวิญญาณ ได้กล่าวถึง ข่าวอุบัติเหตุ เรื่อง ชี จยย. ชนรถพ่วง
สิบล้อ เรื่อง ม. ชิง จยย.ชนท้าย 11 ล้อ เรื่อง แต่งรถชิงชนเสาไฟ เรื่อง คนเมาชน และเรื่องรถไฟ
วิว ตู ป.ณ. และสะพาน ทุกเรื่องนี่เกิดขึ้นจริงต่างกรรมต่างเวลาและต่างสถานที่กันไป ต้นเหตุที่ทำให้
เกิดอุบัติเหตุ คือ ความประมาท ดังตัวอย่าง

*ท่านที่รัก เวลาของพวกเหล่านั้หมดสิ้นลงแล้ว จะเป็นเด็กน้อย
เพ็งลี้มตาดูโลกไม่กี่ปี คนหนุ่มคนสาวอนาคตกำลังสดใส ผู้ใหญ่ที่กำลัง
แบกภาระลูก ๆ ลั่นบ่า หรือผู้ล่วงเข้าวัยชรา ทุกคนได้ใช้เวลาและโอกาส
ของพวกเขาหมดแล้ว เราลองพิจารณาดูชะตากรรมของบุคคล ผู้ตกอยู่ใน
ในความประมาทและโศคร้ายเหลือใจเหล่านั้เป็นเยี่ยงอย่าง*

*ข้าพเจ้าขอให้ทุกท่านใส่ใจกับเรื่องปกติในชีวิตประจำวันต่อไปนี้
หากท่านมีดวงตาอันพิสุทธิ์วิเศษ ท่านจะพบว่าเรื่องราวเหล่านั้มีติดปกติ
มาตั้งแต่ต้น ความผิดปกติดังกล่าวล้วนเป็นต้นเหตุนำบุคคลเหล่านั้
ข้ามพรมแดนไปสู่นรก*

(เรื่องบางเรื่องเหมาะที่จะเป็นเรื่องจริงมากกว่า. 2550 : 138)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยมีผู้คนจำนวนมากประสบอุบัติเหตุบนท้องถนน
มีทั้งเด็ก หนุ่มสาว ผู้ใหญ่ และผู้เฒ่า ต่างเพศต่างวัย ต้นเหตุที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนก็คือ
ความประมาท การป้องกันและลดปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนนคือผู้ใช้รถใช้ถนนทุกคนควรใส่ใจเรื่องปกติ
ในชีวิตประจำวัน ใส่ใจในการขับขี่ ใส่ใจกฎจราจร และความปลอดภัยของตนเองและเพื่อนร่วมทาง

4.2.3 แนวทางการแก้ไขปัญหอาชญากรรม

ปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาใหญ่และร้ายแรงที่สุดในสังคมไทย ซึ่งมีผลกระทบต่อ
ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนไทย ปัญหาอาชญากรรมในสังคมไทย มีปัญหาการล่องละเมิด
ทางเพศ ปัญหาการโจรกรรมทรัพย์สิน และปัญหาการทำร้ายร่างกาย ปัญหาเหล่านั้ร้ายแรงและเป็น
อันตรายต่อสังคมไทย ดังนั้น แนวทางป้องกันแก้ไขในการก่ออาชญากรรมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

เรื่องสั้นเรื่อง ผึ้งเมืองตระนอม (วันเขมรพนมเปญมาแดด) ได้กล่าวถึง ปลาปน โรงน้ำแข็ง อยู่ช่อมเรือ หรือสวนยางพาราที่ตระนอมนิยมใช้แรงงานต่างด้าว ชาวพม่า มอญ และเขมร ที่หนีความลำบากยากจนมา อาศัยอยู่ที่ห้องแถว แพลลา ท่าเรือต่าง ๆ โดยอาศัยอยู่ทั้งแบบถูกกฎหมาย และผิดกฎหมาย ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ อีกมากมาย หน้าที่ในการแก้ไขปัญหาคือเป็นหน้าที่ของเจ้าของกิจการหรือนายจ้างของพวกเขา ดังตัวอย่าง

ถ้าหากเราจงใจมองผ่านโรงงานปลาปนริมคลอง ตอนบนของสะพานกลางเมือง เจ้าของสร้างห้องแถวแบ่งให้แรงงานจากพม่าและมอญพักอาศัย ห้องแถวดูสะอาดสะอาดอัน แรงงานเหล่านี้เข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมาย และทำงานอย่างมีความสุขตามสภาพ แพลลาบางแห่งสร้างห้องแถวและปลูกกระท่อมให้แรงงานที่มีครอบครัว แรงงานที่เข้าเมืองหลายร้อยคน ทั้งถูกต้องตามกฎหมายและหลบหนีเป็นคนเถื่อนเข้ามา ได้จับคู่แต่งงานอยู่กินจนมีลูก กลายเป็นเด็กเถื่อน เด็กบางคนเข้าเรียนชั้นประถมพร้อมลูกคนไทย ปัญหาปลีกย่อยต่าง ๆ นานาจึงติดตามมาไม่ขาดสาย ก็อย่างที่ว่าบ้านวิพากษ์วิจารณ์กัน เมื่อได้พวกเขาถูก ๆ เถื่อน ๆ เราควรจะตั้งหวังอะไรให้มันพิเศษบริสุทธิ์ไปกว่าอีก

(ลิกอร์พวกเขาเปลี่ยนไป. 2548 : 51-52)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในประเทศมีการใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน พม่า มอญ และเขมร เป็นจำนวนมาก ทั้งถูกต้องตามกฎหมายและหลบหนีเป็นคนเถื่อนเข้ามา บางคนมีพฤติกรรมเป็นภัยต่อสังคมไทย ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ในสังคมไทย เพื่อป้องกันการและลดปัญหาอาชญากรรม เจ้าของกิจการควรใช้แรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย และรับผิดชอบที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว สร้างห้องแถวที่สะอาดสะอาดให้แรงงานต่างด้าวพักอาศัย ปลูกบ้านให้แรงงานที่มีครอบครัว ให้พวกเขาทำงานอย่างมีความสุขตามสภาพ ปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ก็จะลดลง

เรื่องสั้นเรื่อง เคี้ยงคว่างกลางนาคร (ดราม่าคาเฟ่) ได้กล่าวถึง สวรรค์หยุดพักเหนื่อย บนสะพานลอย ผู้คนเดินข้ามฟากไปมาอย่างรีบร้อน เขาเห็นผนังใต้ราวจับบันไดพนักตัวหนังสือแดงเตือนว่า ‘โปรดระวังคนร้ายก่อเหตุบนสะพานลอย’ เพื่อเตือนให้คนระวังตัว ดังตัวอย่าง

ผู้หญิงอายุกะด้วยสายตาราวสามสิบต้น ๆ สามกางเกงขายาว สีเทา เชิ้ตแขนสั้นสีฟ้า เหนือกระเป๋ามีตราบริษัทผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ มือขวาหิ้วถุงกรอบแกรบสีเหลืองอ่อนข้างในใส่ถุงข้าวสวยกับกับข้าว พอกินมือค้ำเดินสวนไป ถุงข้าวสะกิดให้เขารู้สึกหิว บนผนังใต้ราวจับบันไดพนักตัวหนังสือแดง ‘โปรดระวังคนร้ายก่อเหตุบนสะพานลอย’

คิดถูกแล้วที่ไม่หยุดพักให้ตกเป็นเป้าสายตา เขาลงมายืนบนทางเท้า
ขณะแสงล่าสุดท้ายหายลับไปในกลุ่มควันเหนือท้องถนน

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 54)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า สะพานลอยที่สร้างมาเพื่อความปลอดภัยกลายเป็นสถานที่เกิดเหตุการณ์อาชญากรรม อาจจะเป็นเพราะว่าบางสะพานลอยมีทางขึ้นลงหลายทิศทาง มีจุดลับตาผู้คน โดยเฉพาะในเวลายามค่ำคืนมักไม่มีผู้คนใช้มากนัก คนร้ายมักซ่อนตัว หรืออำพรางตัวเป็นคนใช้สะพานลอยเหมือนคนทั่วไป ทำให้สะพานลอยเป็นจุดเสี่ยงที่จะเกิดเหตุอาชญากรรม คนใช้สะพานลอยอาจตกเป็นเหยื่อของคนร้ายสูญเสียทรัพย์สิน หรือถูกทำร้ายร่างกาย การติดป้าย ‘โปรดระวังคนร้ายก่อเหตุบนสะพานลอย’ เพื่อเตือนคนที่ใช้สะพานลอยให้ระมัดระวังมากขึ้น เป็นวิธีหนึ่งในการป้องกันการและลดปัญหาอาชญากรรม

4.2.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาคความยากจน

ปัญหาคความยากจนเป็นภาวะความขาดแคลนไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับบุคคลส่งผลให้เกิดความทุกข์ยากลำบากในการดำเนินชีวิต รวมถึงการขาดโอกาสที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน การศึกษาต่าง ๆ เป็นต้น เด็กคืออนาคตของประเทศชาติ และการศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ดังนั้น ปัญหาคความยากจนของเด็กนักเรียนจึงควรแก้ปัญหาย่างเร่งด่วน

เรื่องสั้น สิทธา (integrity) ได้กล่าวถึง สิทธาไปโรงเรียนแห่งหนึ่งเจอเด็กนักเรียนไม่มีข้าวกิน กินข้าวเพียงมือค้ำมือเดียว จึงตัดสินใจทำตามแนวทางของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ด้วยการช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ยากจน ตั้งโครงการอาหารกลางวัน บริจาคเงิน จ้างคนทำอาหารให้เด็กนักเรียนที่ไม่มีข้าวกิน ดังตัวอย่าง

ผมเลยตั้งปณิธานว่าจะทำตามองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ 9 ที่ผมเคยเข้าเฝ้าตั้งแต่ 2537 กับข้าวอาหารกลางวันไม่เคยขาด
เงินกองทุนที่ได้จากตู้บริจาคชาวบ้านมาหยอดลิบบาทยี่ลิบบาท
ถ้าเดือนไหนขาดหรือไม่พอผมจะเติมเข้าไปหมื่น-สองหมื่น-สามหมื่น
ผมจะเขียนว่าจาก ‘บุรุษไปรษณีย์’ จาก The Postman แล้วผมไม่ให้
เป็นภาระของคุณครู ถ้าคุณครูต้องมาทำอาหารท่านจะเอาเวลาที่ไหน
มาสอน มันก็เบียดเบียนวิชาการอีก เด็กจะได้รับความรู้ไม่เต็มร้อย พอเริ่ม
โครงการผมสร้างศาลาอีกหลังหนึ่ง สร้างหลังศาลาพอท่านคล้ายหลังเก่า
เราจ้างแม่ครัววันละสามคน เข้าไปซื้อกับข้าวที่ตลาดมาทำที่ศาลา
หลังใหม่ เราซื้อปืนโตตราหัวม้าลายสแตนเลสห้าสิบบาท ใช้ห้าหกปีต้อง
เปลี่ยนครั้งหนึ่ง กับข้าวห้ามมีหมู ห้ามมีเนื้อสัตว์ใหญ่ มีพวกปลา ไก่

ไข่ไก่ ใส่ข้าวสองชั้นเต็ม ๆ หุงที่ศาลา อีกสองชั้นเป็นแกง แล้วแกงก็
ไม่ควรเผ็ด ซ็อรถ่วงข้างคันหนึ่ง จ้างสุภาพบุรุษคนหนึ่งขับส่งปิ่นโต
สี่โรงเรียน แก้อ้อลุงใจ คน ๆ นี้ทำมาตลอดต้องขอบคุณเขา หัวหน้าคนทำ
กับข้าวชื่อป้าภาสองคนยังมีชีวิตอยู่ คนดูแลกองทุนคือพ่อเรียม อายุ
แปดสิบกว่าแล้ว มีอีกหลายคนค่อยเหลือ กับข้าวต้องสะอาดทุกอย่าง
เราส่งโรงเรียนละสิบเก้า ตอนอาหารร้อน ๆ พอระฆังพักเที่ยงดังเป้ง ๆ
คนที่มีอาหารไม่เพียงพอจะไปนั่งรับประทานเป็นกลุ่ม ๆ กลุ่มหนึ่งสี่คน
โรงเรียนหนึ่ง ๆ กินได้ราวสี่สิบคน เด็กไม่มีอาหารกลางวันคุณครูให้รายชื่อ
ไว้กับเรา เราก็บอกคุณครูว่ากรุณาฝึกเด็กให้ช่วยตัวเอง ช่วยล้างปิ่นโต
ให้สะอาดเตรียมไว้ เราซื้อปิ่นโตอีกห้าสิบเก้าไว้ลับเปลี่ยน ผมบอกว่า
เงินในบัญชีห้ามมีเกินห้าหมื่นเด็ดขาด ถ้าเกินให้กรรมการเอาไปบริจาค
ที่โรงพยาบาลมหาราช เราจะทำแบบองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภูมิพลฯ

(เมือง บ้าน ผม. 2559 : 136)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงเป็น
“ต้นแบบแห่งความดี” ของคนไทยและคนทั่วโลกในแนวทางแก้ไขปัญหาความยากจนของเด็กไทย
ในสังคมไทยมีเด็กนักเรียนที่ยากจนต้องอดข้าวมีจำนวนมาก และไม่ใช่ว่าเพียงโรงเรียนเดียวเท่านั้น
ปัญหาความยากจนของเด็กนักเรียน ไม่ใช่เป็นหน้าที่ใครคนหนึ่งคนเดียว คนในสังคมทุกคนมีหน้าที่
ดูแลและช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ยากจน อาหารเป็นปัจจัยหลัก 1 ใน 4 ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต
ของมนุษย์ เพื่อช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ยากจน ให้เขาได้มีข้าวกิน และศึกษาต่อเนื่อง ช่วยลดภาระใน
ครอบครัวที่มีความทุกข์ยากลำบาก จึงควรบริจาคสัปดาห์ละสิบบาทเท่าที่ตนทำได้ ตั้งโครงการสำหรับ
ค่าอาหารเด็กนักเรียนยากจนขึ้นมา และจ้างเจ้าหน้าที่รับผิดชอบและดูแลเรื่องอาหารการกินของ
เด็กนักเรียน

4.2.5 แนวทางการแก้ไขปัญหาสงครามสี่เสือ

การเมืองของประเทศไทยไม่มั่นคง โดยมีการแบ่งฝ่ายออกเป็นสองฝ่ายอย่างชัดเจน คือ
ฝ่ายเสือเหลืองและฝ่ายสีแดง ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อการพัฒนาของประเทศไทย ปัญหานี้ขึ้นอยู่กับ
สังคมไทยมาหลายปี จนถึงปัจจุบันยังไม่สามารถแก้ไขได้

เรื่องสั้นเรื่อง ผมกับผมอีกคน (ยอมเข้ารับการรักษา) ได้กล่าวถึง สงครามสี่เสือของ
ประเทศไทย มีการแบ่งฝ่ายและเกิดความเกลียดชังกัน ปัญหานี้เหมือนกับโรคผิวหนัง ติดต่อกันแล้วลาม
พื้นที่ไปเรื่อย ๆ ต้องการให้หมอรักษา ดังตัวอย่าง

“ฉันว่าความเกลียดชังระหว่างคนไทย ดู ๆ ไปก็ไม่ต่างจาก โรคผิวหนังบนตัวนายนะ มันติดต่อกันแล้วลามขยายพื้นที่ไปเรื่อย ๆ เมื่อคันทนายต้องเกา พอนายเกามันยิ่งคัน คันลึกเข้าไปในเนื้อในกระดูก นายต้องเกาแรงขึ้น ๆ ผิวเนื้อช้ำ บางทีฉีกขาด นายคิดว่าจะจัดการได้ ควบคุมพื้นที่ได้ แต่ไม่เลย มันเป็นเชื้อโรค หรือข้างในนายอ่อนแอ เป็นภูมิแพ้ นายต้องไปหาหมอ ฟังสติปัญญาและยาของหมอผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง นายต้องไปให้หมอตรวจรักษาและเชื่อฟัง ฉันเชื่อว่าบ้านเรามีหมอที่มีความสามารถ หมออาจเป็นคนที่ไม่สมบูรณ์แบบนัก แต่วินิจฉัยโรคถูกต้อง และให้ยาถูกต้องกับโรคก็พอ”

(เรื่อง ผม เล่า. 2557 : 139)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยทางด้านการเมืองไม่มั่นคง มีการแบ่งฝ่ายและเกลียดชังกัน ปัญหานี้ยังไม่สามารถแก้ไขได้ เหมือนกับเชื้อโรคลามขยายพื้นที่ไปเรื่อย ๆ ไม่สามารถควบคุมได้ นับวันยิ่งชัดเจนยิ่งขึ้น วิธีการแก้ไขที่ดีที่สุดก็คือ ยอมรับว่าสังคมไทยมีปัญหา ให้นักการเมืองที่มีปัญญาและผู้เชี่ยวชาญจัดการ สำหรับประชาชนควรเชื่อฟังและยอมรับความผิดของตน คนไทยมีผู้ที่มีความสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้

ในเรื่องสั้นเรื่องนี้ยังได้กล่าวถึง คนไทยบางคนอ้างว่ารักชาติ แต่ไม่ใช้รักชาติที่แท้จริง หากผลประโยชน์ของพรรคของตัวเองเท่านั้น คนไทยควรรักชาติอย่างบริสุทธิ์ใจ ดังตัวอย่าง

“ชาติบ้านเมือง รักมากเกินไปก็ไม่ดี แล้วที่พูดว่ารักชาติ ๆ นะ นั่งให้หนึ่ง ๆ แล้วคิดให้ลึกที่สุดเถอะ มันไม่ใช่รักชาติของแท้หรอก มันมีโลหะหนักอื่น ๆ ปนเปื้อนเต็มไปหมด มันมีผลประโยชน์แอบแฝงของพรรคของพวกพ้อง รีบถอนตัวจากพื้นที่ที่ยั่วยุให้กล่าวคำทำทนายออกไป ยุแยงให้แข่งด่าประณาม และขอให้หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า ฉันคงพูดได้แค่นี้ เองของนายกระดิกหางมันคงได้ยิน รับรู้และเข้าใจ ฉันไม่อยากให้คนไทยรับรู้และเข้าใจว่ารักชาติอย่างบริสุทธิ์ใจเป็นอย่างไรเมื่อถึงวาระสุดท้าย”

(เรื่อง ผม เล่า. 2559 : 140)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยบางคนอ้างว่ารักชาติ แต่ความจริงไม่ใช่รักชาติที่แท้จริง มีโลหะหนักอื่นปนเปื้อนเต็มไปหมด หากผลประโยชน์ให้แก่พรรคพวก ควรหยุดและถอนตัวออกมา หยุดการเกลียดชังกัน หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า คนไทยควรรับรู้และเข้าใจว่ารักชาติอย่างบริสุทธิ์ใจเป็นอย่างไร

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า รวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร ผู้เขียนได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทยไว้น้อยมาก เนื่องจากว่าเรื่องสั้นส่วนมากผู้เขียนจะทิ้งปัญหาไว้ให้ผู้อ่านคิดหาคำตอบและแนวทางแก้ไขเอาเอง แต่ก็พอจะมีแนวทางแก้ไขปัญหายู่ง้าง สรุปได้ 2 แนวทาง 1) แนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมจากต้นเหตุ เชิง “ป้องกัน” ได้แก่ แนวทางการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนน ใส่ใจการขับขี่ แนวทางการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมด้วยวิธีการตักเตือนประชาชน ให้ระมัดระวังตัว และแนวทางการแก้ไขปัญหาสงครามสีเสื่อด้วยการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า ต้องรักชาติ อย่างบริสุทธิ์ 2) การแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ได้แก่ แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน ตั้งโครงการสำหรับค่าอาหารกลางวันให้เด็กและจ้างเจ้าหน้าที่ดูแลอาหารกลางวันของเด็ก และแนวทางการแก้ไข ปัญหาของนักเรียนตั้งครรรค์ โดยให้นักเรียนแต่งงานผูกพันกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร และเพื่อวิเคราะห์ปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ปัญหาสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร โดยศึกษาจากรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร จำนวน 4 เล่ม รวม 48 เรื่อง นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) มีผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

5.1.1 ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร

รวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร สะท้อนให้เห็นภาพสังคมไทย 2 ด้าน คือ ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1) ภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร สะท้อนให้เห็นภาพสังคมไทยใน 5 ด้าน ได้แก่ ที่อยู่อาศัย การคมนาคม จริยธรรม ครอบครัวไทย และการประกอบอาชีพ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1.1) ที่อยู่อาศัย ที่อยู่อาศัยของคนไทยในเมืองและชนบทมีความแตกต่างกัน ที่อยู่อาศัยในเมืองเป็นแบบทาวน์เฮ้าส์และแบบเช่าที่พักอาศัย เนื่องจากที่ดินมีอย่างจำกัด ส่วนชนบทมีที่ดินกว้างใหญ่จึงมีลักษณะเป็นบ้านหลังเดี่ยว ปลูกบ้านและอยู่ด้วยกันทั้งครอบครัว นิยมสร้างใกล้แม่น้ำลำคลองเพื่อความสะดวกในการใช้น้ำ 1.2) การคมนาคม การคมนาคมของไทยมีหลากหลายรูปแบบ มีทั้งทางบก ทางอากาศ ได้แก่ รถเมล์ รถตู้ รถไฟ รถไฟฟ้า รถไฟฟ้าใต้ดิน เครื่องบิน เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงการคมนาคมของไทยมีความพร้อมและสะดวกสบาย แต่การเดินทางในเมืองจะมีหลากหลายวิธีและทันสมัยกว่าชนบท 1.3) จริยธรรม คนไทยมีจริยธรรมที่ดีคือเป็นคนใจดี มีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือคนอื่น มีความสามัคคีมีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน มีความกตัญญูต่อพ่อแม่และมีความเคารพนับถือญาติผู้ใหญ่ 1.4) ครอบครัวไทย ครอบครัวไทยปัจจุบันมีโครงสร้างลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น โดยประกอบด้วยพ่อแม่และลูก ครอบครัวไทยในชนบทนิยมมีลูกมากกว่าหนึ่งคน ความรักระหว่างสมาชิกในครอบครัวไทย ทุกคนมีบทบาทหน้าที่ที่ต่างกัน มีความเชื่อมโยงกันอย่างขาดไม่ได้ มีความรักใคร่และความห่วงใยซึ่งกันและกัน 1.5) การประกอบอาชีพ มีทั้งอาชีพ ครู ตำรวจ

ทหาร แพทย์ นักเขียน นักข่าว ค้าขายและรับจ้าง เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงสังคมไทยเป็นสังคมที่ประกอบอาชีพอย่างหลากหลาย แต่ละอาชีพต่างก็มีความสำคัญสำหรับสังคม

2) ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม รวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร สะท้อนให้เห็นภาพวัฒนธรรมไทย 5 ด้าน ได้แก่ ประเพณี ค่านิยม อาหารไทย ศาสนา และมารยาทไทย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 2.1) ประเพณี ประเพณีไทยที่พบมีประเพณี 4 ประเภท คือประเพณีเกี่ยวกับสังคม เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เช่น ประเพณีการทำบุญบ้าน ประเพณีการตาย ประเพณีท้องถิ่น เช่น ประเพณีสารทเดือนสิบและประเพณีชักพระของภาคใต้ ประเพณีหลวง เช่น ประเพณีการไว้ทุกข์ให้กับพระมหากษัตริย์ 2.2) ค่านิยม ค่านิยมของสังคมไทยปัจจุบัน คนไทยนิยมทำบุญเพื่อส่งเสริมสิริมงคลให้แก่ชีวิต มีความรักชาติ ช่วยกันปกป้องรักษาชาติ และรักพระมหากษัตริย์ เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ 2.3) อาหารไทย อาหารไทยไม่ว่าจะเป็นอาหารคาวหรืออาหารหวานมีความหลากหลายทางวัตถุดิบ มีความแตกต่างตามพื้นที่หรือตามท้องถิ่น รสชาติของอาหารไทยนั้นมีหลากหลาย ทั้งเปรี้ยว หวาน เค็ม เผ็ด เป็นต้น รสเหล่านี้ล้วนมาจากธรรมชาติ ซึ่งรสชาติทั้งหลายรวมอยู่ในเมนูเดียว การประกอบอาหารไทยจะมีวิธีการทำอย่างประณีตบรรจง อาหารไทยจึงเป็นอาหารที่น่ารับประทานทั้งรสชาติและรูปลักษณ์ที่สวยงาม 2.4) ศาสนา ศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญในสังคมไทย คนไทยนับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก อาจจะมีกล่าวได้ว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทย พุทธศาสนากับคนไทยได้มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของคนไทยอย่างแนบแน่น และคนไทยมีจิตใจเอื้อเฟื้อกับศาสนาทุกศาสนาจึงมีการรับศาสนาพราหมณ์เขามาผสมผสานกับศาสนาพุทธด้วย 2.5) มารยาทไทย-การไหว้ มารยาทการไหว้ของไทยเป็นมารยาทพื้นฐานทางสังคม การไหว้มีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับสถานะทางสังคม เพศ และวัย การไหว้นั้นเป็นการแสดงถึงความเคารพนับถือและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ยังแสดงออกถึงความหมายของการทักทาย การกล่าวลา การขอบคุณ การขอโทษและการขอร้องอีกด้วย การไหว้เป็นเอกลักษณ์และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทย

5.1.2 ปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ปัญหาสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร

รวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร สะท้อนให้เห็นถึงทั้งปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ปัญหาสังคมไทย มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1) ด้านปัญหาสังคมไทย รวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร เสนอปัญหาสังคมไทยมี 6 ด้าน ได้แก่ ปัญหาการศึกษา ปัญหาการจราจร ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาครอบครัว ปัญหาการเมือง และปัญหาการพนัน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1.1) ปัญหาการศึกษา ปัญหาสังคมไทยด้านปัญหาการศึกษามีปัจจัยสำคัญ 2 อย่าง ได้แก่ ปัญหาตัวนักเรียนเองและปัญหาครูอาจารย์ เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ค่านิยม

ของนักเรียนและครูอาจารย์เปลี่ยนแปลงไป ยึดค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง เช่น การยกย่องเงิน ยกย่องตำแหน่ง และยกย่องวัตถุ ดังนั้นจึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา นักเรียนหญิงไทยมีปัญหาการขายบริการทางเพศ การโกงเงินทุนศึกษานำเงินทุนการศึกษาไปใช้อย่างไม่ตรงวัตถุประสงค์ การรับวัฒนธรรมจากตะวันตก ทำให้นักเรียนไทยมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและการตั้งครรภ์ในวัยเรียน มีครอบครัวโดยไม่แต่งงาน และมีพฤติกรรมทางเพศที่ผิดกลางคืน และปัจจัยสำคัญหนึ่ง คือ นักเรียนไทยบางส่วนอยู่หอพักโดยลำพัง นักเรียนชายมีปัญหาด้านความรุนแรง สาเหตุสำคัญหนึ่งอย่างที่ทำให้นักเรียนมีปัญหาอีกหนึ่งอย่าง คือ ปัญหาครอบครัวส่งผลกระทบต่อนักเรียนมีปัญหาการเรียน ส่วนครูอาจารย์และผู้บริหารก็มีปัญหาด้วยเช่นกัน ครูอาจารย์ไทยปัจจุบันมีความแตกต่างจากครูอาจารย์สมัยก่อน ครูอาจารย์ไทยบางส่วนไม่สนใจนักเรียน ปัญหาการเรียน กิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน แม้การสอนและความรู้วิชาที่ยังไม่สนใจ สนใจแต่เรื่องเงิน ยังเกิดการโกงเงินโรงเรียน การกินเปอร์เซ็นต์ร้านค้า เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว

1.2) ปัญหาการจราจร ปัญหาสังคมไทยในด้านการจราจรมีปัญหาการจราจรติดขัดในเมืองกรุงเทพฯ เนื่องจากการใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นจำนวนมาก ปัญหาอุบัติเหตุทางท้องถนนที่ทำให้เกิดการเสียชีวิตขึ้น ตามมา สาเหตุหลักที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุคือ การเมาแล้วขับและขับเร็ว นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการชนแท็กซี่ ปฏิเสธผู้โดยสารโดยไม่มีเหตุผลก็เป็นปัญหาที่พบเห็นกันทั่วไป ที่แม้จะเป็นปัญหาเล็กน้อยแต่ก็เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของคนในสังคมได้

1.3) ปัญหาอาชญากรรม สังคมไทยขาดความปลอดภัยชีวิต และทรัพย์สิน โดยเฉพาะผู้หญิงที่กลับบ้านตอนกลางคืน มีโอกาสที่ถูกเป็นเหยื่อข่มขืน และการตีสุรา เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม คนไทยยังประสบปัญหาอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง มีปัญหาการล่องละเมิดทางเพศ ปัญหาการโจรกรรมทรัพย์สิน และปัญหาการทำร้ายร่างกาย

1.4) ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคมไทยในด้านครอบครัวไทยมีปัญหาเด็กถูกทอดทิ้งอันเนื่องมาจากครอบครัวแตกแยก ปัญหาการนอกใจคู่สมรสส่วนมากเป็นสามีนอกใจภรรยา และปัญหาความยากจนในครอบครัวที่พ่อแม่ประกอบอาชีพรับจ้างมีรายได้น้อย

1.5) ปัญหาการเมือง ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การทุจริตของนักการเมือง เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัว โกงเงินราชการทำให้เกิดความเสียหายต่อการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ปัญหาการเมืองในสังคมไทยมีความซับซ้อน โดยเฉพาะสงครามสี่สีเชื้อหลายปีที่ผ่านมายังไม่สามารถแก้ไขได้ และมีการแบ่งฝ่ายของคนในสังคมมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยจึงมีความไม่มั่นคงทางการเมือง

1.6) ปัญหาการพนัน การพนันมีผลกระทบต่อสังคมสูง ทำให้ผู้เล่นการพนันไม่ทำมาหากิน สูญเสียเงินทองมากมายและก่อหนี้สินขึ้นมา ทำให้ปัญหาต่าง ๆ นานาตามมา เช่น ปัญหาอาชญากรรมมากขึ้น และยังมีผลกระทบต่อครอบครัว เกิดการทะเลาะกันในครอบครัว ทำให้ครอบครัวแตกแยก การพนันทำร้ายทั้งร่างกายและจิตใจของผู้ติดการพนันและครอบครัว

2) ด้านแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า เนื่องจากว่าวรรณกรรมที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นเรื่องสั้น ผู้เขียนจึงเขียนเรื่องโดยทิ้งปัญหาไว้ให้ผู้อ่านคิดหาคำตอบและแนวทาง

แก้ไขเอาเอง ผู้เขียนได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทยไว้น้อยมาก แต่ก็พอจะมีแนวทางแก้ไขปัญหาอยู่บ้าง สรุปได้สองแนวทาง ดังนี้

2.1) แก้ไขปัญหาจากต้นเหตุ เชิง “ป้องกัน” ได้แก่ 1.1) แนวทางการแก้ไขปัญหาคอรัปชันของหน่วยงาน ผู้ซึ่งจำเป็นต้องเคารพกฎหมายจราจรและใส่ใจการจราจร 1.2) แนวทางการแก้ไขปัญหาคอรัปชันด้วยวิธีการตักเตือนประชาชนให้ระมัดระวังความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง และ 1.3) แนวทางการแก้ไขปัญหาคอรัปชันด้วยการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากันทั้งฝ่ายสื่อและสื่อเหลือง ต้องรักษาตัวอย่างบริสุทธิ์

2.2) วรรณกรรมที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้การแก้ไขปัญหาคอรัปชัน ได้แก่ 2.1) แนวทางการแก้ไขปัญหาคอรัปชัน ตั้งโครงการค่าอาหารให้เด็กและจ้างเจ้าหน้าที่ดูแลอาหารเด็กเพื่อช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ยากจนให้เขาได้มีข้าวกิน 2.2) แนวทางการแก้ไขปัญหาคอรัปชันของนักเรียนตั้งครุฑทั้งโรงเรียนและผู้ปกครองช่วยกันแก้ไขปัญหาคอรัปชันและคุยกับนักเรียน หากนักเรียนรักกันจริง วิธีที่ดีที่สุดคือ ให้นักเรียนแต่งงานกัน ให้นักเรียนใช้ชีวิตคู่และศึกษาเล่าเรียนได้ตามปกติ

5.2 อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ข้อ 1 คือ เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร ผลการวิจัยพบว่า เรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร ได้สะท้อนให้ผู้อ่านเห็นถึงภาพสังคมไทยในด้านต่าง ๆ ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย ได้แก่ ที่อยู่อาศัย การคมนาคม จริยธรรม ครอบครัวไทย และการประกอบอาชีพ ส่วนภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณี ค่านิยม อาหารไทย ศาสนา และมารยาทไทยได้อย่างชัดเจน จนสามารถเข้าใจคนไทยได้จากเรื่องสั้นของจำลอง ฝั่งชลจิตร ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ชิตสุณี สินธุสิงห์ (2550 : 27) ที่กล่าวว่า “วรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของอารยธรรม โดยได้มีบทบาทในวิถีชีวิตของผู้คนทุกระดับในสังคม และในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตประจำวัน ชีวิตสังคม หรือชีวิตส่วนตัว” นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Shi Weihong (2558) เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ พบว่าวรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ สะท้อนภาพสังคมไทยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ด้านวัฒนธรรมไทย ด้านความเชื่อ ด้านครอบครัวไทย ด้านค่านิยม และด้านปัญหาสังคมไทย ผู้เขียนได้ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้อ่านในด้านคุณธรรม ความกตัญญู กตเวทิตะ ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร ความเมตตา ความรับผิดชอบ ความเสียสละ และความเอื้อเฟื้อ มีการกระตุ้นให้ผู้อ่านมีความเข้มแข็งและอดทนเพื่อต่อสู้กับโชคชะตาชีวิต สอนให้รักธรรมชาติ ภาพสะท้อนสังคมดังกล่าวได้แสดงให้เห็น

วิธีคิดของผู้เขียนเกี่ยวกับสังคมที่อยู่กึ่งกลางระหว่างสังคมแบบเดิมกับสังคมสมัยใหม่ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป โดยยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เป็นอย่างดี ซึ่งแนวคิดนี้สัมพันธ์กับช่วงเวลาในยุคสมัยที่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็วมากขึ้น

2. งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ข้อ 2 คือ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ไข ปัญหาสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร พบว่ารวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของ จำลอง ฝั่งชลจิตรได้สะท้อนให้ผู้อ่านเห็นถึงปัญหาสังคมไทยและแนวทางการแก้ไขปัญหาสังคม สังคมไทยมีปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาการศึกษา ปัญหาการจราจร ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาครอบครัว ปัญหาการเมือง และปัญหาการพนัน เนื่องจากว่าวรรณกรรมที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นเรื่องสั้น ผู้เขียน จึงเขียนเรื่องโดยทิ้งปัญหาไว้ให้ผู้อ่านคิดหาคำตอบและแนวทางแก้ไขเอาเอง ผู้เขียนได้เสนอแนวทาง แก้ไขปัญหาสังคมไทยไว้น้อยมาก แต่ก็พอจะมีแนวทางแก้ไขปัญหาอยู่บ้าง ได้แก่ แนวทางการแก้ไข ปัญหาของนักเรียน แนวทางการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนน แนวทางการแก้ไขปัญหา อาชญากรรม แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน และแนวทางการแก้ไขปัญหาสงครามสี่เสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดวรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคมที่ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2547 : 135) กล่าวว่า “ถ้าเป็นเรื่องที่มีความหมายในสังคม แล้วคนอ่านก็มีความคิดที่จะต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมนั้นให้ มั่นคิขึ้น จะเห็นได้ว่าลักษณะของวรรณกรรมที่สะท้อนสังคมนั้น มันจะมีลักษณะอันหนึ่งเขาอาจจะ ไม่ได้สอน เขาไม่ได้บอกเลยเขาจะต้องทำอย่างไร แต่เขาบอกว่าปัญหามันมีอย่างนี้นะ แล้วคุณจะทำ อย่างไร ปัญหาเหล่านี้ที่มันทั้งค้างอยู่ในใจ ซึ่งเราต้องการแสวงหาคำตอบ” นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ โสภิญญา รอดเหตุภัย (2541) เรื่อง การวิเคราะห์โลกทัศน์ในวรรณกรรมของจำลอง ฝั่งชลจิตร พบว่า ผู้เขียนแสดงโลกทัศน์ในด้านสังคม การเมือง การปกครอง อาชีพ การศึกษา และค่านิยม ผู้เขียนมีทัศนะว่า 1) ด้านสังคม สังคมเมืองเป็นสังคมแบบตัวใครตัวมัน บุคคลมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น ในขณะที่สังคมชนบทยังคงมีความเอื้อเฟื้อต่อกัน 2) ด้านการเมืองการปกครอง สถาบันการเมือง การปกครองขาดเสถียรภาพ ประชาชนทั่วไปเบื่อหน่ายและไม่เชื่อมั่นต่อระบบการเมืองการปกครอง ของไทย 3) ด้านอาชีพ ทุกอาชีพมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ควรประกอบอาชีพด้วยความสุจริต 4) ด้านการศึกษา การศึกษามีความหมายต่อชีวิตมนุษย์มาก รัฐบาลควรจัดการศึกษาใน ชนบทให้มีประสิทธิภาพ 5) ด้านค่านิยม ค่านิยมของบุคคลในสังคมจะเปลี่ยนไปตามสิ่งแวดล้อม ซึ่งมี ทั้งสร้างสรรค์สังคมและทำลายสังคม วรรณกรรมของจำลอง ฝั่งชลจิตร เป็นวรรณกรรมที่มีค่าต่อสังคม ผู้อ่านสามารถนำโลกทัศน์ของผู้เขียนไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหาบางประการ ในสังคมได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นของนักเขียนไทยที่ได้รับรางวัลคนอื่น ๆ เช่น จิตานันท์ เหลืองเพียรสมุท สุวัฒน์ วรดิลก เป็นต้น
2. ควรศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมของ จำลอง ฝั่งชลจิตร ในด้านอื่น ๆ เช่น กลวิธีการแต่ง แนวคิด เป็นต้น

บรรณานุกรม

- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2550) “มอง” เรื่องให้ “เห็น” ภาพ : ภาพสะท้อนสังคมและโลกทัศน์นักเขียน จากเรื่องสั้นยุควิกฤติเศรษฐกิจ. นครปฐม : เพชรเกษมพรินต์ติ้ง กรุ๊ป.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช. (2553) **วรรณกรรมกับสังคม**. ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์.
- ชัตสุณี สิ้นธุสิงห์. (2550) **วรรณคดีศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- दनยา วงศ์ณะชัย. (2542) **วรรณกรรมปัจจุบัน**. พิษณุโลก : โปรแกรมวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- เดชบดีนทร์ รัตน์ปิยะภากรณ์ และคณะ. (2550) **ไทยศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ทริปปี้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. (2556) **วรรณคดีวิจารณ์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : ประพันธ์สาส์น.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2547) **นวนิยายกับสังคมไทย (2475-2500)**. พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกกิง พันธุ์เกกิงอมร. (2541) **นวนิยายและเรื่องสั้น การศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์**. สงขลา : สถาบันราชภัฏสงขลา.
- ทิพย์โชค ไชยวิเศษกุล. (2549) **ภาพสะท้อนสังคมกรุงเทพฯ จากเรื่องสั้นที่เข้ารอบสุดท้ายของการประกวดชิงรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนระหว่างปี พ.ศ. 2536-2545**. ปริญญาโท กศ.ม. (สาขาวิชาภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิชาพร ยอดมณี. (2551) **การศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้น ของสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ : การนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม (สาขาวิชาภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทนา รอดสำคัญ. (2554) **ปัญหาจริยธรรมช่วงวิกฤติเศรษฐกิจในเรื่องสั้นเข้ารอบสุดท้ายรางวัลซีไรต์**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม (สาขาวิชาภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญย์เสนอ ตรีวิเศษ. (2550) **เอกสารประกอบการสอน รายวิชาวรรณกรรมวิจารณ์**. บุรีรัมย์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปิ่นอนงค์ อ่ำปะละ. (2548) **ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของโศตัมตามแนวทฤษฎีวิเคราะห์**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสอนภาษาไทย) เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พัฒจิรา จันทร์ดำ. (2547) **การอ่านและการวิจารณ์เรื่องสั้น**. กรุงเทพมหานคร : สถาพรบุ๊คส์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พรภักดิ์ ทันเจริญ. (2551) **ปัญหาในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการไปปฏิบัติ ของจังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ ร.บ. (สาขาวิชานโยบายสาธารณะ) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เพ็ญพักตร์ เตียวสมบุญกิจ. (2547) **ปัญหาสังคมที่ควรได้รับการกำหนดเป็นวาระของสาธารณชน**. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชัย ศรีภูไฟ. (2542) **วรรณคดีสังคมและการเมือง**. อุบลราชธานี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- พระราชบัญญัติวัฒนธรรม. (12 พฤศจิกายน 2553) **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 127. ตอนที่ 69. หน้า 30.
- พระปลัดพลชัย อนุบาลโย (ตินวลพเนาว์). (2554) **วิเคราะห์การใช้หลักเบญจศีลเบญจธรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพโรธ เลิศพิริยกุลม. (2542) **วรรณกรรมปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- ยุวพาส์ (ประทีปประเสน) ชัยศิลป์วัฒนา. (2559) **เรื่องสั้น : บทวิเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556) **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- รัตยา ต่างประโคน. (2551) **แนวทางการแก้ปัญหาความยากจน : กรณีศึกษากลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงสีในตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ ร.บ.ม. (สาขาวิชานโยบายสาธารณะ) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2547) **วรรณกรรมปัจจุบัน**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน. (2546) **วรรณคดีการเมืองกับสังคมรัตนโกสินทร์. (พ.ศ. 2418-2421)**. ปทุมธานี : วิชาญา.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2541) **วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : ธรรมชาติ.
- วิมล จิโรจพันธ์ และคณะ. (2548) **ศิลปะและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร : แสงดาว.
- สรตี ปรีชาปัญญากุล. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2558) “การศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้นเข็วรอบสุดท้ายรางวัลวรรณกรรมรามคำแหงประจำปี 2555” ใน **วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์** 34 (2) หน้า 18-41.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2543) **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพมหานคร : เอส.อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- สุชาภรณ์ ตั้งจิตสาธุกิจ. (2549) **การศึกษาปัญหาสังคมและค่านิยมของเยาวชนไทยในรายการโทรทัศน์ “หลุมดำ”** วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทัศน์ วงศ์กระบอกถาวร (2550) **บันทึกคดีประเภทเรื่องสั้น**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สุจิตรา จรจิตร. (2547) **มนุษย์กับวรรณกรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2536) **เส้นทางนักประพันธ์**. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน.
- โสภิญ รอดเหตุภัย. (2541) **การวิเคราะห์โลกทัศน์ในวรรณกรรมของจำลอง ฝั่งชลจิตร**. ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิวกานท์ ปทุมสูติ. (2553) **คู่มือการอ่านคิดวิเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์เรียนรู้ทุ่งสักอาศรม.
- หทัยวรรณ ไชยะกุล. (2544) **วรรณกรรมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุทัย ไชยานนท์. (2545) **วรรณกรรมยุคปัจจุบัน เรื่องสั้น**. กรุงเทพมหานคร : น้ำฝน.
- อัมรรุพล ส่งแสง. (2545) **ภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นไทยระหว่างพุทธศักราช 2538-2545**. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิงอร สุพันธุ์วณิช. (2554) **วรรณกรรมกับสังคม : ภาพสะท้อนจากนวนิยายปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิงอร สุพันธุ์วณิช. (2558) **เลื่อมลายสายรุ้ง : ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายปัจจุบัน**. พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โอภัส แก้วจำปา. (2556) **เทคนิคการเขียน**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- Chen Chunxiao. (2557) **ภาพสะท้อนสังคมไทยจากนวนิยายเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว พ.ศ.2553-2555**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- Li Yuanchun. (2558) **ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด พ.ศ. 2552-2556**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Lu Zuoxi. (2561) ภาพสะท้อนเยาวชนคนไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแก้วประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2556-2557. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- Qin Hongbo. (2555) วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยจากเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ. 2550-2553. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- Shi Weihong. (2558) ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของ งามพรรณ เวชชาชีวะ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- Wang Dao. (2558) ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 . วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- Zhang Xiaojiao. (2558) ภาพสะท้อนสังคมไทยนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) สมุทรปราการ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

ฐานข้อมูลออนไลน์

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). “คำประกาศเกียรติคุณนายจำลอง ฝั่งชลจิตร ศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์”. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.culture.go.th/culture_th/images/akasit/21210262.pdf (4 มีนาคม พ.ศ. 2562)
- “จำลอง ฝั่งชลจิตร” นักเขียนใหญ่ผู้ไม่หยุดครีเอทีฟ” (3 มีนาคม 2562) ไทยโพสต์. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.thaipost.net/main/detail/30333> (4 มีนาคม 2562)
- (“ประวัติจำลอง ฝั่งชลจิตร” (16 สิงหาคม 2561) สารานุกรมเสรี. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki> (6 มกราคม 2562)
- “เรื่องเด่นประเด็นดัง-‘ลอง เรื่องสั้น’...จำลอง ฝั่งชลจิตรนักเขียนรางวัล ‘รพีพร’ ปี 2553” (5 กรกฎาคม 2553) คมชัดลึก. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.komchadluek.net/news/lifestyle/65295> (10 กุมภาพันธ์ 2562)

ภาคผนวก

เอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

เอกสารรับรอง

(Certificate of Exemption)

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่ 11 มีนาคม 2562

ชื่อเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร
 ชื่อนักวิจัย/หัวหน้าโครงการ MS. YU KANYING
 คณะวิชา/หลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ขอรับรองว่า งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบโดยสอดคล้องกับ
 ประกาศเขตชงกิ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ลงนาม

(รองศาสตราจารย์ ดร.จริยาวัตร คมพยัคฆ์)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่รับรอง

วันที่ 11 มีนาคม 2562

เลขที่รับรอง

อ.800/2562

วันที่ให้การรับรอง: 11 มีนาคม 2562

วันหมดอายุใบรับรอง: 10 มีนาคม 2564

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล MISS YU KANYING (เพ็ญออ)
วัน เดือน ปีเกิด 19 สิงหาคม 2535
ที่อยู่ปัจจุบัน 571/71 ซิตีโฮม รัชดา ซอยรัชดาภิเษก 10 แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง
กรุงเทพฯ 10310
ประวัติการศึกษา
พ.ศ. 2555 - 2559 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับชาวต่างประเทศ

